

PREKENUTKAST

TREDJE REKKE

BEARBEIDET A D 2024

KÅRE SVEBAK

Forord

Se forordet til Prekenutkast, Første rekke.

Den har en innledning til kirkeåret i kirkeårskalenderen for Den Evangelisk-lutherska Bekjennelsekyrkan.

Utkastene til første rekke er forsynt med prekestolbønner.–

Kåre Svebak

Arendal, august a D 2024

INNHold

KIRKEÅRETS JULEDEL Tredje rekke

ADVENTTIDEN	7
1 s. i Advent	7
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 4:16-22</i>	7
<i>Jesu preken i Nasarets synagoge</i>	7
2. s. i Advent	11
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 17:20-30</i>	11
<i>Guds rikes komme</i>	11
3. s. i Advent	14
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 3:1-6</i>	14
<i>Johannes Døperens preken</i>	14
4. s. i Advent – Førjulssøndag	18
<i>Tredje rekkes evangelium. Joh 5:30-47</i>	18
<i>Herren er nær</i>	18
JULETIDEN	22
Juledagen: Vår Herres, Jesu Kristi fødsels minnefest	22
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 1:18-25</i>	22
2. Juledag. Stefanus-dagen	24
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 2:13-18.</i>	24
<i>De første martyrer</i>	24
Søndag e. Juledag	26
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 2:19-23</i>	26
<i>Jesus fra Nasaret – sann Gud og sant menneske</i>	26
Nyttårsdag.	28
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 13:6-9</i>	28
<i>Jesu gjerning som øversteprest</i>	28
Søndag e. Nyttårsdag.	31
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 3:11-12.</i>	31
<i>Dåp i Den Hellige Ånd</i>	31
ÅPENBARINGSTIDEN	34
Kristi åpenbaringsdag (epifania)	34
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 11:20-36.</i>	34
<i>Åpenbaringsens lys</i>	34
Første s. e. Kristi åpenbaring	38
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 12:46-50.</i>	38
<i>Jesus vår bror, kirken vår mor</i>	38
Andre s. e. Kristi åpenbaring	42
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 19:1-10</i>	42
<i>Tolleren Sakkeus</i>	42
Tredje s. e. Kristi åpenbaring	45
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 8:14-17</i>	45
<i>Jesu undergjerninger vitner om ham</i>	45
Fjerde s. e. Kristi åpenbaring	47
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 14:22-33</i>	47
<i>Jesus viste sin guddoms makt da han gikk på vannet</i>	47

Søndag septuagesima	50
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 17:7-10</i>	50
<i>Av nåde, ved tro, uten gjerninger</i>	50
Søndag seksagesima	54
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 9:36-10:7</i>	54
<i>Hyrdens-embete</i>	54
 KIRKEÅRETS PÅSKEDEL:	 57
 FASTETIDEN	 58
Førfastesøndag (Fastelavnssøndag).	58
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mk 10:32-45</i>	58
<i>Løsepengen for syndere</i>	58
Første s. i faste	62
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 10:16-20</i>	62
<i>Seieren i troens gode strid</i>	62
Andre s. i faste	66
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mk 9:14-32</i>	66
<i>Seieren over djevelen</i>	66
Tredje s. i faste	71
<i>Tredje rekkes prekentekst: Lk 4:31-37</i>	71
<i>Jesu makt i ord og gjerning</i>	71
Midtfastesøndag	75
<i>Tredje rekkes prekentekst: Joh 6:52-71</i>	75
<i>Brødet fra himmelen</i>	75
Femte s. i faste	79
<i>Tredje rekkes prekentekst: Joh 8:30-45</i>	79
<i>Trell eller fri</i>	79
 Den stille uke	 82
Palmesøndag	82
<i>Tredje rekkes prekentekst: Joh 12:1-19</i>	82
<i>Kristus tilbød som sann Gud og sant menneske</i>	82
Skjærtorsdag.	85
<i>Tredje rekkes epistel: 1 Kor 11:23-29</i>	85
<i>Kristus forkynner i sin nattverd</i>	85
Langfredag	88
<i>Tredje rekkes prekentekst: Joh 18-19</i>	88
<i>«Det er fullbrakt»</i>	88
Lørdag før påske.	91
<i>Jesu sabbatshvile</i>	91
<i>Tekst ved aftensang: Mt 27.57-66.</i>	91
 PÅSKETIDEN i kirkeårets påskedel	 95
Påskedag	95
<i>Tredje rekkes prekentekst: Mt 28:1-8</i>	95
<i>Kristus er sannelig oppstanden!</i>	95
Andre Påskedag	99
<i>Tredje rekkes evangelium: Mt 28:9-15</i>	99
<i>Vitner om oppstandelsen</i>	99
Første s. e. Påskedag	102

<i>Tredje rekkes evangelium: Lk 24:36-48</i>	102
<i>Prekenembetets oppdrag og fullmakter</i>	102
Andre s. e. Påskedag	106
<i>Tredje rekkes prekentekest: Joh 10:1-10</i>	106
<i>Våre sjelers Hyrde og Biskop</i>	106
Tredje s. e. Påskedag.	109
<i>Tredje rekkes evangelium. Joh 14:1-12</i>	109
<i>Tro og gjerninger</i>	109
Fjerde s. e. Påskedag.	113
<i>Tredje rekkes prekentekest: Joh 7:37-39</i>	113
<i>Livets vann fra helligdommen</i>	113
Bønnesøndagen.	115
<i>Tredje rekkes prekentekest: Lk 11:1-13</i>	115
<i>«Be, og dere skal få!»</i>	115
Kristi Himmelfartsdag	118
<i>Tredje rekkes prekentekest: Lk 24:49-53</i>	118
<i>Vår øversteprest er gått inn i himmelen</i>	118
Førpinesøndag	123
<i>Tredje rekkes prekentekest: Lk 12:4-12</i>	123
<i>Herren forberedte apostlene på Åndens komme</i>	123
KIRKEÅRETS KIRKEDEL:	126
Pinsedag	126
<i>Tredje rekkes prekentekest: Joh 14:15-21</i>	126
<i>.Hjelperen Den Hellige Ånd</i>	126
Andre Pinsedag.	130
<i>Tredje rekkes prekentekest: Joh 12:44-50</i>	130
<i>Den Hellige Ånd opplyser</i>	130
Den Hellige Trefoldighets fest	133
<i>Prekentekest: Mt 28:16-20</i>	133
<i>Døpt i den treène Guds Navn</i>	133
Første s. e. Tref.	139
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 16:24-28.</i>	139
<i>Korset og lønnen</i>	139
2. s. e. Tref.	143
<i>Tredje rekkes prekentekest: Lk 9:51-62</i>	143
<i>Jesu vandring til Jerusalem</i>	143
3. s. e. Tref.	146
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 9:9-13</i>	146
<i>Om kallet</i>	146
4. s. e. Tref.	149
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 7:1-6</i>	149
<i>Dommens mål og barmhjertighetens mål</i>	149
5. s. e. Tref. Aposteldagen.	153
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 16:13-20</i>	153
<i>Prekenembetets oppdrag og myndighet</i>	153
6. s. e. Tref.	156
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 5:27-42</i>	156
<i>Jesus underviser om Guds lov</i>	156
Kristi Forklaringsdag	160
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 17:9-13</i>	160
<i>Jesu guddomsnatur skjult i tjenerskikkelsen</i>	160

8. s. e. Tref.	163
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 7:22-29</i>	163
<i>Klippen Kristus</i>	163
9. s. e. Tref.	166
<i>Tredje rekkes prekentekest: Lk 16:10-17</i>	166
<i>Trofasthet i smått og stort</i>	166
10. s. e. Tref.	169
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 11:20-24</i>	169
<i>Vår nådetid</i>	169
11. s. e. Tref.	172
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 23:1-12</i>	172
<i>Ydmyket ved loven, oppreist ved evangeliet</i>	172
12. s. e. Tref.	175
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 15:29-39</i>	175
<i>Jesu omsorg</i>	175
13. s. e. Tref.	179
<i>Tredje rekkes prekentekest: Mt 11:25-30.</i>	179
<i>Jesu åk lett å bære</i>	179
14. s. e. Tref.	182
<i>Tredje rekkes prekentekest: Lk 4:23-30</i>	182
<i>Rett bruk eller misbruk av Jesu undervisning</i>	182
15. s. e. Tref.	187
<i>3. rekkes evangelium: Mt 6:19-23</i>	187
<i>Skatter i himmelen</i>	187
16. s. e. Tref.	190
<i>Tredje rekkes evangelium: Joh 5:19-21</i>	190
<i>Sønnen gjør levende dem han vil</i>	190
17. s. e. Tref.	194
<i>Tredje rekkes evangelium: Mk 7:5-13</i>	194
<i>Menneskebud og Guds bud</i>	194
18. s. e. Tref.	197
<i>Tredje rekkes evangelium: Mk 10:17-27</i>	197
<i>Jesus og den rike mann</i>	197
19. s. e. Tref.	200
<i>Tredje rekkes evangelium: Lk 13:10-17</i>	200
<i>Omvendelse og tro</i>	200
20. s. e. Tref.	203
<i>Tredje rekkes evangelium: Mt 21:33-46</i>	203
<i>Vingårdsarbeiderne</i>	203
21. s. e. Tref.	207
<i>Tredje rekkes evangelium: Mt 9:27-31</i>	207
<i>Jesus helbredet to blinde</i>	207
22. s. e. Tref.	210
<i>Tredje rekkes evangelium: Mt 4:21-25</i>	210
<i>Lyset i staken</i>	210
23. s. e. Tref-	213
<i>Tredje rekkes evangelium: Mt 17:24-27</i>	213
<i>Gi Gud det som Guds er</i>	213
Søndag før Domssøndag	216
<i>Tredje rekkes evangelium: Mt 25:14-30</i>	216
<i>Den utro forvalteren</i>	216
Domssøndag.	219
<i>Tredje rekkes evangelium: Mt 13:47-52</i>	219

<i>Noten kastet i havet</i>	219
St. Johannes Døperens dag (24.6)	221
<i>Tredje rekkes evangelium: Mk 6:14-29</i>	221
<i>Blodvitnet Johannes Døperen</i>	221
Hellig Mikaels dag. Mikkelsmess 29. 9.	224
<i>Tredje rekkes evangelium: Mk 9:33-50</i>	224
<i>Guds rikes rangorden</i>	224
Alle Helliges Dag - Allehelgensdag	228
<i>Tredje rekkes evangelium: Lk 6:20-26</i>	228
Jomfru Marias Kirkegang (2.2.)	230
<i>Tredje rekkes pretekst: Mt 13:31-33</i>	230
<i>Guds kirke omgitt av truende farer</i>	230
Jomfru Marias Besøksdag (2.7)	234
<i>Marias lovsang</i>	234
<i>Tredje rekkes evangelium. Lk 1:46-56.</i>	234

KIRKEÅRETS JULEDEL

ADVENT, JULETID, ÅPENBARINGSTID

ADVENTTIDEN

1 S. I ADVENT

Tredje rekkes prekentekest: Lk 4:16-22

Jesu preken i Nasarets synagoge

Etter fristelsen i ørkenen dro Jesus tilbake i Galilea, hvor han også kom til hjemstedet Nasaret. Her gjengir **Lukas** et minne om Jesu første preken i Nasaret-synagogen. Han utla teksten for dagen, men minnet nevner i korthet hovedsaken: «*I dag er denne Skrift gått i oppfyllelse for deres ører.*» Guds løfte om den kommende Messias var oppfylt med Jesus til stede i synagogen. La oss ta innvendingen først.

«Er ikke han Josefs sønn?»

Hvis så var tilfelle, kunne han ikke ha sagt at teksten handlet om ham – Gud Faders Sønn, født av evighet. Han kunne i beste fall ha sagt: «Så sier Herren.» Men Jesus fremstod her som den guddommelige «Profeten», forutsagt i 5. Mosebok:

5. Mos 18:18 – han skal tale til dem alt det jeg byr ham.

Gjennom sin mor, jomfru Maria, var han en av deres brødre. Han tilhørte Juda stamme og nedstammet fra David og Jesse, ja, videre bakover til patriarkene like til Adam, som Luther sier. Men i ættetavlen hos Lukas heter det til sist at han var «av Gud». (Lk 3:38) Han var ikke bare en av deres egne – Menneskesønnen. Han var også av Gud. Jesaja-profetien ble den dagen oppfylt:

Jes 59:21 - mine ord som jeg har lagt i din munn, skal aldri fra nå av og til evig tid, vike fra din munn...

Jesus kunne - i kraft av sin persons hemmelighet, omtale seg med gudsnavnet «JEG ER». Med det navnet hadde Gud gitt seg til kjenne for Moses i en brennende busk. Født av Faderen fra evighet, kunne Jesus denne dagen fremstå som den guddommelige Profeten og si «Amen, JEG ER sier dere». Han er Sannheten i egen person, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.

Joh 8:25 – Hvem er du? Jesus sa til dem: «BEGYNNELSEN, som jeg også er.» (E Sv Kyrkobib.)

Åp 3:14 - Dette sier Amen, det sanne og troverdige vitnet, BEGYNNELSEN til Guds skapelse.

Fra Jesu munn kom ord som bare Gud kunne si. Han fremstod som sant menneske og sann Gud, forenet i samme person. Også profetien ved Malaki ble oppfylt:

Mal 3:1 – Herren som dere søker, kommer brått til sitt tempel. Se, han kommer, paktens engel.

Teksten beskriver Messias med det greske ordet KRISTOS, som betyr «den salvede». Han en guddommelig person.

Sal 45:5 – Derfor har Gud, din Gud, salvet deg med gledens olje mer enn dine medbrødre.

Også evangelisten Johannes beskriver Jesu fremtreden som den guddommelige Profeten. Når han underviste på tempelplassen, kom han ikke med sin egen lære, lik falske profeter. Han brakte den rett utlagte Skrift med ord fra ham som hadde sendt ham (Joh 7:16, 28, 33).

Til jomfru Maria hadde engelen Gabriel sagt: «*Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, være hellig og kalles Guds Sønn.*»

I samme øyeblikk som Kristus ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, ble også hans menneskenatur salvet med Den Hellige Ånd uten mål. Derfor fremstod Jesus som den lovede Profeten – sant menneske og sann Gud forenet i samme person.

De rakte ham profeten Jesajas bok. Han fant det stedet der det står skrevet:

*Jes 61:1f - Herren Gud har salvet meg, han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger og frigjøring for dem som er i lenker. Jeg skal rope ut **et nådens år fra Herren.***

Jesaja-profetien sammenfatter Jesu oppdrag: «*å rope ut et nådens år fra Herren*». Uttrykket «nådens år» sikter til «jubelåret», som ble feiret i Israel hvert femtiende år. (3 Mos 25:10) Man skulle regne sju år-uker, dvs. sju ganger sju år, og på forsoningsdagen i det femtiende år blåse i basun over hele Israels land. Jord som hadde tilhørt slekten, skulle gis tilbake. Slaver skulle settes fri og få sin ættejord tilbake. Men med folkets frafall fra Herrens lov, holdt man heller ikke bestemmelsen om jubelåret.

Med Jesu nærvær i Nasaret-synagogen var bestemmelsene om jubelåret oppfylt for Jesu tilhørere. Med ham til stede var Jesaja-profetien oppfylt og det virkelige, evige

jubelår til stede med et «nådens år fra Herren». Denne tilstedeværelse omfatter også oss.

Jesus stadfestet med undergjæringer at dette «nådens år» var til stede. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Tegnene følger Guds kirke alle dager. Hvor døpte holder alle Kristi befalinger, er han til stede i vår midte i de handlinger han befalte. Tause påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord.

Forsoningsdagen - et skyggebilde av Jesu offerdød. På forsoningsdagen gikk øverstepresten gjennom forhenget og inn i det aller helligste, men ikke uten blod. Han slaktet *syndebukken* og bar blodet inn i det aller helligste. Så skulle han legge hendene på «*den levende bukken*», bekjenne folkets synder og deretter slippe den fri i ødemarken. (3 Mos 16)

Begge bukkene er skyggebilder av den kommende Kristus. Han er det Guds Lam har båret verdens synder, og samtidig Lammet som med sitt blod gikk inn i den himmelske helligdom. Slik innstiftet Kristus den nye pakt i sitt blod. Nå er han øverstepresten for de evige frelsesgoder som han gir hvor som helst i den forsamlede menighet:

Heb 9:11f – Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han er gått inn gjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget med menneskehånd, det vil si: som ikke hører denne skapte verden til. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

Derfor gikk han levende ut av graven. Hverken synd, død eller djevel kunne holde ham fanget. Han hadde oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Ut av graven gikk han lik den frie bukken, frikjent på grunn av Guds forsoning med verden i Jesu død.

2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

Heb 2:15 – Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv.

Guds evangelium kunngjør også for oss det evige jubelår. Det skjer ikke med basunblåsing over hele landet, men med prekenen i kraft av Guds nådetilsagn: syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet, og ikke av noen annen grunn. Denne frelse gir Gud den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løfte om det evige jubelår for hver den som tror. Kom, alle lamme og blinde! Kom alle tiggere, fattige i seg selv!. Hør, og du skal leve!

Noen har villet innskrenke Guds nådeår til visse perioder, kalt «*vekkelsestider*». Denne villfarelse (kalt periodisme) fremstiller Jesus som en vandringsmann på stadig flyttefot fra sted til sted. Etter en vekkelsestid drar han videre til neste sted. Denne

lære har vært årsak til mye mismot og uvisshet. Kristentro begrunnet i lykksalige følelser driver mennesker til selvbekreftende opplevelsesjakt og stordriftskampanjer. Virkningen er alltid den samme: Tilbake til start. Konfrontasjonen med egen og andres skrupelighet betød for mange et «aldri mer».

Kristentroens sikre holdepunkt er en bevitnet kjensgjerning: *I dag er denne Skrift oppfylt for deres ører!* Nå, da du hører evangeliet, blir Guds universelle nåde forkynt med samme gyldighet for enhver av oss, uavhengig av alder. Gud den allmektige og trofaste handler suverent med sitt ord, så også med sitt ord forent med vannet i din dåp. Han gav deg frelsen fullbrakt i Jesu død for alle. Du kom fra dåpen som Guds kjære barn, ikledd Guds fullkomne hellighet og rettferdig. Hvorfor? Sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet.»

Din barnerett hos Gud består også i dag. Gud er den trofaste, hvor troløse vi enn er (2 Tim 2:19). Han lokker og drar med syndenes forlatelse for Kristi skyld. Hvor tilhørere anvender Guds nåde, enhver på seg selv, der trer han inn med det evige jubelår. Utelukket er enhver kvalifikasjon eller prestasjon.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Vår eneste frimodighet for Gud er Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus. Med ham til gave har vi troens glede i hans daglige komme.

I Nasaret-synagogen ble nådens år oppfylt med Jesu nærvær, virksom med sin undervisning i skriftene. Det samme nådens år fortsetter med den oppstandne Kristus virksom i den forsamlede menighet. Virksom er han med evangeliet og sakramentene, forvaltet på troskapens vilkår, slik han befalte.

Underlig er Guds godhet for sin egen skyld. I Nasarets synagoge ble Skriften oppfylt også for dem som avviste ham. Guds evangelium kunngjør et evig jubelår, «forkynt for alle skapninger under himmelen» (Kol 1:23).

Klag 3:22f – Herrens miskunn er ikke forbi, hans barmhjertighet tar ikke slutt. Den er ny hver morgen, stor er din trofasthet.

2. S. I ADVENT

Tredje rekkes prekentekest: Lk 17:20-30

Guds rikes komme

I Herrens bønn – også kalt Fadervår – har vi lært den andre bønningen: *Komme ditt rike*. Disiplene undret seg: Når kommer Guds rike? De ventet at de skulle se det. Jesus svarte.

«Guds rike kommer ikke på en slik måte at en kan se det med øynene. /.../ For Guds rike er iblant dere.»

Et svar gir forklaringen til denne bønn:

«Guds rike kommer vel av seg selv uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at det må komme til oss.

Hvordan skjer det? Når den himmelske Far gir oss sin Hellige Ånd, så vi ved hans nåde tror hans hellige ord og lever et gudfryktig liv her i tiden og siden i evigheten.»

Denne forklaring omtaler Guds rike i to betydninger, dels et *nåderike* her i tiden, dels *herlighetsriket* i evigheten

Farisèerne visste av profeten Daniels bok at Guds rike er et *evig* rike, til forskjell fra denne verdens riker som oppstår og forgår.

*Dan 7:13f - Videre så jeg i mine nattlige syner: Se, med himmelens skyer kom en som var lik en **menneskesønn**. Han nærmet seg den gamle av dager og ble ført fram for ham. Han fikk herredømme, ære og rike, folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et **evig** velde, det skal ikke forgå; hans rike går aldri til grunne.*

Jesus omtalte seg selv som Menneskesønnen i Daniel-profetien. Derfor spurte de ham: Når kommer Guds rike? Jesus svarte at Guds rike først må komme på en usynlig måte, før det kommer synlig for alle. Men Jesus svarte at «Guds rike er i blant dere», dvs midt i blant dere. Hvordan er det å forstå?

Rikets konge stod midt i blant dem. Og med ham var himmelriket kommet nær, ja allerede i ferd med å komme. Jesu svar sikter til Guds nåderiket, til stede i Jesu tjenerskikkelse – synlig, og likevel usynlig.

Vi må holde oss til Guds kirkes kjennetegn – evangeliets lære og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Denne betraktningssmåte ligner Guds formaning til Samuel, da han lot seg imponere av den eldste av Isais sønner. Det måtte være han Gud hadde utvalgt til konge etter Saul! Nei, Samuel tok feil.

1 Sam 16:7 – Se ikke på hans utseende og høye vekst, for jeg har forkastet ham. /.../ Menneskene ser på det ytre, men Herren ser i hjertet.

I nåtid kjennes rikets nærvær på Guds kirkes ytre kjennetegn i den forsamlede menighet. Her er den oppstandne Kristus til stede, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Tegnene er uanselige, men gudgitte. De skal vi holde fast ved og bruke i tillit til Guds ord og løfte. Kirkehuset burde vært fullt ved alle gudstjenester. Det er langt fra tilfelle.

Vi fristes til å tenke som profeten Elias. Han opplevde folkets frafall fra Gud, og trodde han var alene tilbake. Han klagde sin nød for Gud. Han som ser i hjertene, gav svar: Sju tusen hadde ikke bøyd kne for Baal (1 Kong 19:10, 18). Apostelen Paulus anvendte eksemplet Elias på Guds kirke i den nye pakt:

Rom 11:5 – På samme måte er det i vår tid blitt en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde.

Guds nåderike er den troende kirke, lik lemmer i den virkelighet som også kalles «Kristi legeme». Tegnene er guddommelige, men uanselige:

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod? Brødet som vi bryter, gir det oss ikke del i Kristi legeme? For alle har vi del i det ene brød.

Ef 1:22f – Alt la han under hans føtter, og ham, hodet over alle ting, har han gitt til kirken, som er Kristi legeme, fylt av ham som fyller alt i alle.

Tomme kirkebenker frister til omfattende slutninger, lik Elias. Han tok feil. En rest er tilbake. Det er denne verden som går til grunne, men ikke Guds ene, hellige kirke på jorden Gud ser troen i deres hjerter som samles om Guds ord og sakramenter. Troen er ikke synlig for oss, selv om livets vitnesbyrd taler for seg. Guds kirke trer synlig fram først på Dommens dag. Imens er Gud virksom med sitt ord. Gud virker hva han har bestemt det til, også når virkningen er forherdelse: De skal høre, og likevel ikke høre. De skal se, og likevel ikke se. (Jes 6) Jesus advarer:

Folk skal si til dere: «Se her», eller «Se her er han!» Men gå ikke dit, og følg ikke etter!

Gal 5:8 – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

1 Pet 5:8 – Deres motstander går omkring som en brølende løve for å finne noen å sluke.

Ef 6:11f – Ta på Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot djevelens lumske an-grep. Vi har ikke en kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.

I dåpsbefalingen lovte den oppstandne Kristus å være med sin kirke alle dager, men på ett vilkår: At apostlene og deres etterfølgere i prekenembetets gjerning lærer døpte å holde alle hans befalinger til kirken.

Synlige påminnelser er i nåtid døpefont, prekestol og alterbord. I kirkens rom er det liturgiens oppgave å verne om Guds barns nåderett hos Gud, gitt i dåpen. Annen oppgave har ikke liturgien. Derfor må den gudstjenestelige ordning i ord og handling stå i et sakssvarende forhold til de befalinger som døpte skal lære å holde.

«- kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.» (CA art 7)

Kirkens kjennetegn gir rom for trosytringer og ulike syn på praksis. Når forandring skjer med påbud, vil noen oppleve at noe umistelig står på spill. Da krever «kjærlighetens regel» den menighetsbyggende undervisning. Reformen skal gi videre apostelordets lære, og eventuelt gi rom for den praksis som før samlet inntil en samlende liturgi foreligger. Guds kirke kjennes på dem som mottar apostelordets lære som «det Guds ord det i sannhet er» (1 Tess 2:14). Her går veiskillet. Det er ikke trosytringer som samler, men kirkens bekjennelse til Guds ord. Kirkens bekjennelse samler om kirkens kjennetegn og forener til kirkefelleskap på den ubeskårne kirkegrunn.

Mk 3:35 – (Jesus) Den som gjør Guds vilje, er min bror og søster og mor.

Ef 4:14f - Så skal vi ikke lenger være umodne, ikke la oss kaste hit og dit og drive med vinden fra enhver lære, så vi blir bytte for menneskenes falske spill og villfarelsenes listige kunster. Nei, la oss holde oss til sannheten, og i ett og alt vokse opp til ham som er hodet, Kristus. (E Sv Kyrkobib.)

1 Joh 4:6 - den som kjenner Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens ånd og villfarelsens ånd.

«Likesom lynet blinker fra himmelbryn til himmelbryn, slik skal det være når Menneskesønnen kommer til syne på sin dag.»

To eksempler fra bibelhistorien belyser hva saken gjelder. Det ene eksemplet er beretningen om Noa og syndfloden. Før menneskene omkom i syndfloden, ga Gud dem en nådetid da Noa forkynte Guds ord for dem. Apostelen Peter kaller ham «rettferdighetens predikant», og en «arving til troens rettferdighet». (2 Pet 2:5)

Noa med familie ble latterliggjort mens de bygde arken. De hadde Guds ord å holde seg til. Slik skal det være før Kristi gjenkomst på den ytterste dag. Da finner han den troende kirke som støtter seg til Guds ords løfter.

Det andre eksemplet er Lot, han som levde som fremmed i den sodomittiske homsekultur. (1 Mos 12:13f) Han kom seg ut derfra før Gud lot det regne ild og svovel over Sodoma og Gomorra. (Samme 19:15f)

Jud 7 – «Nå ligger de der som et eksempel på straffen i den evige ild.

Vår tekst slutter med ordene: «*Slik skal det også gå den dagen Menneskesønnen åpenbarer seg.*»

*Løft hode opp, all kristendom!
Våk flittig nå og tenk deg om,
Og hør Guds Ord og lære!
Skikk deg deretter av all makt,
Stå opp av søvne og gi akt,
Om du vil salig være!*

*Ja, be for Babel til du ser
At bønn og sukk ei hjelper mer
Mot undergangens bølger.
Da roper han: «Jeg kommer snart!»
Og bruden svarer: «Kom! Med fart
Jeg deg i skyen følger!»*

3. S. I ADVENT

Tredje rekkes prekentekest: Lk 3:1-6

Johannes Døperens preken

Årsaken til kirkens tro er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Derfor begynner Lukas med å tidfeste et vendepunkt i Guds frelseshistorie, da Guds ord kom til Døperen Johannes:.

Det var i det femtende år av keiser Tiberius' regjering, Pontius Pilatus var den gang landshøvding i Judea. Herodes var landsfyrste i Galilea, hans bror Filip landsfyrste over Iturea og Trakonitis, Lysanias over Abilene, og Annas og Kaifas var øversteprester.

Tidfestingen lar oss forstå teksten mot den historiske bakgrunn. Lukas nevner makthaverne – ikke bare i Palestina, men i hele det keiserlige Romerriket, og dertil hvem som var øversteprester i Jerusalem.

Tiberius var keiser i årene 14-37 e Kr. Da Herodes den Store døde noen år etter Jesu fødsel, ble Palestina delt i fire fyrstedømmer under hver sin landshøvding eller «fjerdingsfyrste». Altså var døperen Johannes ca 30 år gammel da han begynte den virksomhet som Lukas forteller om.

På vegne av keiseren krevde landshøvdingene skatt av jødene. Å betale skatt, var deres plikt, ifølge Jesus. «*Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er.*» Makthaverne har sin myndighet «*ovenfra*», sa Jesus til landshøvdingen Pilatus.

Palestina var underlagt keiserdømmet, men likevel fortsatte den gamle pakts gudstjeneste i Jerusalems tempel. Øversteprestene den gang var Kaifas og Hanna. Offerprestene gikk daglig inn i templet for å tenne røkelsesofferet.

På den årlige forsoningsdagen gikk øverstepresten inn i templets aller helligste. Han brakte med seg sydebukkens blod. Med dette syndoffer bekjente øverstepresten sine egne og folkets synder. Dette offer opphørte i samme øyeblikk som den korsfestede Jesus utåndet med ropet «det er fullbrakt». Da revnet forhenget til det aller helligste i templet. (Mt 27:51)

Heb 9:11f – Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han har gått gjennom det teltet som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget av menneskehånd, det vil si: som ikke tilhører denne skapte verden. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

I Jerusalems tempel fortsatte Moselovens gudstjenesteordninger inntil Jerusalems ødeleggelse i år 70. Etter denne katastrofe fortsatte gudstjenesten i synagogens gudstjeneste hvor jøder bodde spredt omkring. Derfor skjelner vi mellom Jerusalem i to betydninger uten sammenblanding:

Gal 4:25f – det nåværende Jerusalem, som er i trelldom med sine barn. Men Jerusalem der oppe, er fritt. Det er vår mor.

I denne historiske sammenheng forteller Lukas om et vendepunkt i frelseshistorien:

«Da kom Guds ord til Johannes, Sakarjas sønn, ute i ødemarken.»

På samme måte som i den gamle pakt, kom Guds ord til Johannes ute i ødemarken. Også døperen Johannes var en Guds profet, og likevel mere enn en profet. Lik Jesu utvalgte apostler fikk også Johannes sitt embete *direkte* fra Gud.

Også Jesu utvalgte tolv ble kalt *direkte* av ham. Og lik dem er senere etterfølgere i prekenembetet «*forvaltere av Guds hemmeligheter*» (1 Kor 4:1, men siden aposteltiden mottar de Guds kall på *indirekte* vis, enten gjennom menigheten eller den instans som er betrodd kallsretten. Hvilket oppdrag var betrodd Johannes?

Johannes «forkynte at folk skulle vende om og bli døpt for å få tilgivelse for syndene sine».

Samme oppdrag utførte Peter da han talte på Pinsedagen, men med en viktig forskjell. Også Peter oppmuntret tilhørerne til å la seg døpe til syndenes forlatelse, men gjøre det «*i Jesu Kristi navn, /.../ og dere skal få Den Hellige Ånds gave*».

Johannes-dåpen var uten «Den Hellige Ånds gave», som først ble gitt på Pinsedagen. Helligånden gis ikke som belønning for en lydighetshandling. Guds lov virker ikke tro på Kristus, men *syndserkjennelse*. Troen er Gud Helligåndens suverene gjerning med Kristi ord.. Midlet er ikke loven, men evangeliet om Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død, stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde.

Gud er en forsonet Gud, men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død, og med Guds løfte om salighet for hver den som tror. Gud har i dåpen gjort en nådepakt med den enkelte da vi ble døpt. I nådepakten påtok Gud seg alle plikter. Vi fikk barneretten hos ham. Hvilken hensikt har den?

Vi ble Guds kjære barn i dåpen for å leve som hans egne, og med Kristus til gave etterfølge Kristus i forsakelse og tro. Den som er døpt i den treene Guds navn, er også kalt til å leve under ham i Guds nåderike og tjene Kristus i hans evige uskyldighet, rettferdighet og salighet (Rom 6:4). Johannes-disiplene manglet Hjelperen, Den Hellige Ånd, så de med Kristus til gave kunne etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro. Derfor måtte de bli døpt med dåpen til Jesu død. (Apg 9:1-5)

En misforståelse sier at omvendelsen kvalifiserer til tro på syndenes forlatelse og barnekår hos Gud. Nei, omvendelsen er Den Hellige Ånds *suverene* gjerning hos dem som hører evangeliet: Derfor oppmuntrer Kristus: «*Vend om og tro evangeliet!*» (Mk 1:15).

Omvendelsen og troen hører sammen. Guds lov driver oss til Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus og ham korsfestet. Fattige i oss selv trer vi fram som tigge- re for Gud. Guds evangelium lokker og drar til en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4).

Den Hellige Ånd kaller ved evangeliet og opplyser vår forstand. Den tanke slår ned, at Guds forsoning med verden gjelder også meg. Den udøpte tenker: Også jeg må la meg døpe og få barnerett hos den treene Gud. Den døpte, men frafalne tenker: Også jeg er Guds kjære barn, og tross frafall får jeg anvende Guds løfte, gitt i min dåp, og bruke min barnerett hos Gud.

Guds selvhengivende kjærlighet lokker og drar. «*Så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn...*». Han er Guds fred med oss alle, med oppmuntring til enhver: La dere forlike med Gud. Derfor rekker vi hatten fram, lik tiggere for Gud, når Gud kaller og opplyser ved evangeliet. Omvendelse og tro hører sammen,. Eksempler:

Apg 20:21 – Jeg (Paulus) har vitnet både for jøder og grekere om omvendelsen til Gud og troen på vår Herre Jesus.

Apg 5:31 og 11:18 – Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. /.../ «Så har da Gud også latt hedningene vende om og vinne livet!»

Så består omvendelsen av anger og tro, syndserkjennelse og syndsforlatelse. Angeren oppstår når synd er erkjent, men evangeliet unnfanger troen:

«som tror at syndene forlates for Kristi skyld og trøster samvittigheten og frir den fra redselen. Deretter bør det følge gode gjerninger, som er troens frukter.» (CA art 12, 5-6.)

Et eksempel er fangevokteren i Filippi. Han ble så redd at han nesten begikk selvmord. Men Paulus trøstet ham med troen på Herren Jesus, nettopp så elendig som han var. Ved evangeliet kom han til tro og ble frelst. (Apg 16:31)

Også Døperen Johannes var en evangelisk predikant. Han pekte på Jesus Kristus: «Se, Guds Lam som borttar verdens synd!» (Joh 1:29) Han forkynte ikke syndsfortælselsen med forbehold om bønn og forbedring, slik lovens predikanter gjør. Tvert imot! Han istemte Jesaja-profetien:

Jes 40:3ff - Rydd vei for Herren, gjør hans stier rette! Hver dal skal fylles, hvert fjell og hver haug skal senkes. De krokete veier skal rettes ut, de ujevne stier skal bli jevne.

Porten er trang og smal er veien til livet (Mt 7:14). Men det er ikke predikantens oppgave å gjøre veien smalere med forbehold om prestasjon i en foreskrevet prosedyre. Ethvert forbehold er utelukket, for Kristus har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alle deler, og båret verdens synder i alles sted. Alt er gjort ferdig. Gud har forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus. Han er Guds fred med oss alle, og alles hellighet og rettferdighet hos Gud.

Døperen Johannes forkynte Guds lov som en pådriver til Kristus, og loven som en veileder i den troendes liv. Med Guds morallov avslørte han den onde menneskenatur, alltid er en motstander mot Guds gode skapervilje, også i kristnes liv.

Rom 3:19f – Vi vet alt det som loven sier, gjelder dem som har loven, for at hver munn skal tie og hele verden stå skyldig for Gud. Ikke noe menneske blir rettferdig for Gud på grunn av gjerninger som loven krever. Ved loven lærer vi synden å kjenne.

Den onde menneskenatur bedrar med trøstegrinner i eget liv. Guds lov avslører hovmodet. Med frihet for selvbestemte lyster og behov gis frislepp for alskens ondskap. Evangeliet derimot peker på det Guds Lam som har båret verdens synder, og derfor reist opp fra døde tredje dag. Enhver kan si med frimodighet: Kristi død er min død. Hans oppstandelse er min oppstandelse. Evangeliet viser til ham som er den sanne trøst mot døden og dommen. Derfor slutter teksten med følgende ord:

«Og alle mennesker skal se Guds frelse.»

*Gud la oss i din kunnskap fremmes,
Så det vi lærer, aldri glemmes,
Men vokser med oss dag for dag,
Og vi hos deg kan finne nåde,
Og du i oss ditt velbehag.*

4. S. I ADVENT – FØRJULSSØNDAG

Tredje rekkes evangelium. Joh 5:30-47

Herren er nær

Jesus sa om Døperen Johannes: «Han vitnet for sannheten.»

Med hvilken myndighet kunne Jesus avlegge så stort et vitnesbyrd om Døperen? Jesus vitnet med det han hadde hørt av sin Far i himmelen.

«Jeg hører og etter det dømmer jeg.

«Å høre» i bibelsk mening, det er å motta «det hørte» etter sin ordlyd. Ordene peker ikke ut over seg selv til en mening bakom eller over ordene. Den som hører i bibelsk mening, tar ordene på alvor etter sin ordlyd og søker meningen i den rett utlagte Bibel fra dens Herre, gitt oss i og med ordlyden .

Åpenbaringsordets Gud overlater ikke til forståelsepåere å søke ordenes mening et annet sted, t eks i den tids kultursammenheng, eller erstatte meningen hjelp av yndlingsideer i nåtid. Den gudgitte mening fins ikke i en innbilt virkelighet bakom eller over ordene, hverken i fortid eller nåtid. Slik tenkte greske filosofer i aposteltiden, og slik tenker moderne teologer om kirkens lære og liv, utlevert til den praktiske fornuft. Denne betraktningmåte er fremdeles kirkens «grekerproblem».

Den som hører i bibelsk mening, stiller «det hørte» i sentrum, det vil si ordene i deres likefremme og presise mening. Derfor er ikke prekestolen stedet for selvbekreftende meninger eller trosytringer, men stedet for Kristi ord fra Faderen. I sentrum står det hørte, formidlet fra kirkens Lærer, Jesus Kristus.

For det er ikke min egen vilje jeg vil fremme, men hans vilje som har sendt meg. Vitner jeg om meg selv, er mitt vitnesbyrd ikke gyldig.

Rom 10:17 – Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

1 Kor 1:17, 2:4 – (Paulus utsendt) for å forkynne evangeliet, og det ikke med talekunst og visdom for at ikke Kristi kors skal miste sin kraft. /.../ Jeg la ikke fram mitt ord og mitt budskap med overtalende argumenter og visdomslære, men med Ånd og kraft som bevis. For jeg ville ikke at deres tro skulle bygge på menneskelig visdom, men på Guds kraft.

En Herrens apostel formidler evangeliet i sendebudets posisjon. Det er hva ordet apostel betyr – *sendebud* (el delegat). Han overgir budskapet fra den korsfestede og oppstandne Kristus, som selv er Faderens sendebud.

I Nytestamentet er «Guds kraft» alltid forbundet med den oppstandne Kristus, virksom med sitt ord i prekenembetets gjerning. Men Kristi død forkynt uten hans opp-

standelse fra de døde, er evangeliet uten «Guds kraft». Lært av Kristus selv, omfatter apostelordets lære Jesu persons hemmelighet og hans lidelse, døde og oppstandelse. Gud er en forsonet Gud og Kristus alles hellighet og rettferdighet for Gud.

Rom 1:16 – Evangeliet er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Rom 6:4 – Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.

Apg 3:12, 4:20 – Hvorfor stirrer dere på oss, som om det var vår egen kraft eller fromhet som gjorde at denne mannen kan gå? /.../ vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.

Guds frelsesorden handler ikke om erfaringer i en psykologiserende utviklingsprosess i ulike stadier, og troen deretter bekreftet i en asketisk-puritansk livsstil. Et slikt skjema fins ikke foreskrevet i Nytestamentet. Det fins heller ikke foreskrevet i forkortet utgave – en «*overgivelse*» i en bestemt prosedyre her og nå. Troen er heller ikke resultatet av debatt og dialog.

Guds frelsesorden handler om lov og evangelium i denne rekkefølge. En påminnelse er rekkefølgen i den liturgiske tradisjon siden oldkirken. Etter skriftlesningene bekjenner vi «vår hellige tro». Uten bibeltekstene ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden. Åpenbaringsordets Gud er den som tjener oss gjennom den han utsendte. Da formidler prekenen Jesu undervisning til oss. Vår tilbakemelding er vårt amen med takksigelser og lovprisning..

Gode tilhørere drar på kirkevei, nysgjerrige på dagens tekster. Lesningene skifter gjennom kirkeårets tider og helligdager. *Hvem Jesus er*, det er tema i kirkeårets *juledel* fra advent til og med åpenbaringstiden. *Hva han har gjort*, det er tema i kirkeårets *påskedel* fra fastetiden til Førpinesøndag. *Hva hensikten er*, det er tema i kirkeårets *kirkedel*. I sentrum også denne dag står Guds vitnesbyrd med Jesu undergjerninger. De vitner om Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

«Det er en annen som vitner om meg, og jeg vet at det vitnesbyrd er sant som han vitner om meg. /.../ De gjerninger jeg gjør vitner om at Faderen har sendt meg.

Kristentroens begrunnelse overgår all forstand. Vi ser begrunnelsen i påskeperspektivet og har vanskelig for å fatte en nyhet så unik i absolutt mening. Begrunnelsen er gitt oss på to måter – med vitnesbyrdene om den oppstandne Jesus, reist opp fra de døde tredje dag, og med skriftbevis – Guds Messias-løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie «etter Skriftene.

«De gjerninger som Faderen har gitt meg å fullføre, nettopp de gjerninger som jeg gjør, vitner om meg at Faderen har sendt meg. Faderen som sendte meg, har selv vitnet om meg.

Denne førjulssøndagen viser oss til sentrum i Guds råd til frelse. I sentrum står Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie om hans lidelse, død og oppstandelse fra døde tredje dag «etter Skriftene». De vitner med det som står skrevet om ham.

Et eksempel er den beskjed Døperen Johannes gav da disiplene hans besøkte ham i fengslet (Mt 11:5f, 10).

*«Da skal den lamme springe som en hjort og den stummes tunge juble. /.../ Ja, Herrens gjeløste skal vende tilbake og komme til Sion med jubel. Evig glede skal krone deres hoder, fryd og glede skal de få, men sorg og sukk fly bort.»
(Jes 35:6, 10)*

Et annet eksempel:

Sal 40:8f – *«Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.»*

Et tredje eksempel er Jesaja-profetien, kalt «det salige bytte»:

Jes 53:11. Guds Tjener, den Rettferdige, skal «bære alles synder, og med sin kunnskap rettferdiggjøre alle»,

Troens kilde er ikke den enkelte «selv», men Jesu undervisning i Det gamle testamente om sin person og sitt verk. Kilden til kirkens Kristus-bekjennelse er «det hørte» - Kristi ord. Ved det blir vi frelst, så sant vi holder fast ved det i forkynnelse og liturgiske ordninger. Gud virker med evangeliet den tro som oppfyller Det første bud: *«Du skal ikke ha andre guder utenom meg.»*

Tekstene på Førjulssøndagen drar oss til Guds store glede, til ham som jomfru Maria fødte – Kristus, Herren i Davids stad. Troen kan være svak eller sterk, men istemmer alltid Marias lovsang:

*«Min sjel opphøyer Herren, min ånd fryder seg i Gud, min frelser.
Han har sett til sin tjenerinnes ringhet /.../
Hans barmhjertighet varer fra slekt til slekt over dem som frykter ham.
Veldige gjerninger har han gjort med sin arm. Han har adspredt dem som tenkte hovmodige tanker i sine hjerter.
Herskere har han støtt ned fra deres troner, og de ringe har han opphøyd.
Hungrige har han mettet med sitt gode, og rike har han sendt bort med tomme hender.
Han har tatt seg av sin tjener Israel for å komme sin barmhjertighet i hu,
mot Abraham og hans ætt til evig tid, således som han har talt til sine fedre.»*

Guds kirkes underfulle merkevare lokker og drar til Guds visdom i det lave: Han er Guds fred med oss alle – og ellers ingen.

Sal 118:23 – Dette er Herrens verk. Underfullt er det i våre øyne.

Også denne Førjulssøndagen forbereder oss på Juletidens budskap: Underet over alle under: sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. I hans død har Gud forsonet verden med seg selv. Guds vitnesbyrd om det fullbrakte verk er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Kirken istemmer Guds vitnesbyrd med ordene *«Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria...»* Hun er med ett ord sagt: «gudføderske».

Jesus er i kraft av sin persons hemmelighet Midleren som Faderen utsendte, - den enbårne Sønnen, født av Faderen fra evighet. Jesus markerer i teksten sin underfulle posisjon - skaperverkets midler og samtidig Herrens lidende Tjener - midleren for for skaperverkets gjeløsning fra syndens og dødens og djevelens okkupasjon.

Denne underfulle samtidighet er der like fra unnfangelsen i jomfru Marias morsliv hele livet gjennom inntil døden på korset. I tråd med Jesu undervisning, lar de fire evangelistene Jesus-historien fremstå som en serie underfulle kjensgjerninger, forutsagt ved Guds profeter. Det endegyldige og eviggyldige vitnesbyrd har åpenbaringsordets Gud gitt da han reiste Jesus opp fra døde. Jesus er sann Gud og sant menneske, og Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu død.

Troens begrunnelse i nåtid er den samme underfulle for oss som for de første kristne: Bevitnede kjensgjerninger i en dennesidig, jordisk Jesus-historie.

Jesus forklarte fariseernes og de skriftlærdes vantro med deres forhold til ham. Forholdet til Jesus gjør forskjellen mellom troen på den levende Gud og menneskers gudsforestillinger, begrunnet i spekulasjon. De trodde ikke hans ord fra Faderen fordi hans ord «*har ingen plass i dere, for dere tror ikke på den han har sendt*».

Jesu innvending hører sammen med læren om *Skriftens klarhet*. Vår hellige tro er hellig fordi den istemmer Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie «etter Skriftene». Dette lærestykke er av grunnleggende betydning for kristne til alle tider.

Ingen kan lære den lære den levende Gud å kjenne uten gjennom Guds utsendte, Jesus Kristus. Han er det levende Guds ord, utsendt fra Faderen. Ved ham lærer vi Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Veien til gudskunnskap går gjennom hans undervisning i Skriftene.

Hadde dere trodd Moses, hadde dere trodd meg, for det er om meg han har skrevet. Hvis dere ikke tror hans skrifter, hvordan kan dere da tro mine ord?

Gud gi at vi kan istemme apostelens ord til sin unge venn Timoteus, og feire jul med med god grunn (2 Tim 1:12):

2 Tim 1:12 - Jeg vet hvem jeg tror på.

JULETIDEN I KIRKEÅRETS JULEDEL

JULEDAGEN: VÅR HERRES, JESU KRISTI FØDSELS MINNEFEST

Tredje rekkes prekentekest: Mt 1:18-25

Tre av de fire evangelistene forteller om Jesu fødsel. Minnesamleren Lukas har den lengste, og Johannes den korteste, direkte oversatt: «Ordet ble kjøtt og tok bolig iblant oss» (Joh 1:14).

Matteus forteller om Jesu fødsel, sett fra Josefs ståsted. Matteus viser at Jesus ikke tilhørte Josefs slekt i naturlig mening. Siden Josef og Maria enda ikke hadde inngått ekteskap, ble Josef regnet som far i *juridisk* mening. Han var Jesu fosterfar, og påtok seg en fars ansvar for barnet som Maria fødte.

Da Josef fikk vite at Maria var gravid, måtte han tenke i lovens baner. Hadde en annen mann krenket henne, krevde Mose lov at både mannen og kvinnen skulle steines. Men var ikke kvinnen trolovet med en annen mann, kunne han mot et pengebeløp inngå ekteskap med kvinnen. (5 Mos 24:1) Bestemmelsen om dødsstraff ble visstnok ikke praktisert under romersk herredømme.

Men Josef kunne også ha skilt seg fra Maria og latt henne være fri til å inngå ekteskap med en annen mann. Slik kunne han unngå å bringe skam over henne. En mann hadde, ifølge loven, rett til å skille seg fra sin hustru, om hun ikke lenger «fant nåde for hans øyne». Jesus sa om denne praksis at den var «for deres harde hjerters skyld», men «fra begynnelsen var det ikke slik». (Mt 19:8)

Josefs holdning i dette spørsmål står i kontrast til de fariséere som førte fram for Jesus en kvinne grepet i hor. (Joh 8:3) Josef var villig til å la Maria gå fri. Da var det en Herrens engel kom ham i forkjøpet og avslørte kjensgjerningen:

«Josef, Davids sønn! Vør ikke redd for å føre Maria hjem som din hustru, for barnet som er unnfanget i henne, er av Den Hellige Ånd. Hun skal føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder.»

Josef tok Maria og barnet til seg og ble Jesu fosterfar. Varslet i en drøm, gav han barnet navnet Jesus, som betyr «Gud er frelse» og «Gud frelser».

I tidens løp har mange forkynt budskap mottatt i drømmer. Kilden til den slags budskap var enten onde motiv eller den onde selv. Det var ikke tilfelle med engelens beskjed til Josef. Engelen stadfestet drømmen med et ord fra profeten Jesaja:

Jes 7:14 – Se, jomfruen skal bli med barn og føde en sønn, og de skal gi ham navnet Immanuel – det betyr: Gud med oss.

Uten belegg i klare bibelord, skal vi ikke stole på autoriteter i trosspørsmål, verken døde eller levende. Det fremgår av sammenhengen i Jesaja-boken at tegnet fra Gud var en jomfru som føder et barn. Dette under blir besunget i flere julesalmer, t eks «*Den salig' jomfrus liv og blod / i hast ble Herrens tempel god.*» Da gikk flere profetier i oppfyllelse. Eksempler:

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

1 Mos 49:10 – Kongespir skal ikke vike fra Juda, eller herskerstav fra hans føtter til den rette kongen kommer, han som folkene skal lyde.

Mik 5:2 – Så lar Gud dem gå sine egne veier inntil hun som skal føde, har født.

2 Kor 1:20 – For så mange som Guds løfter er, har de fått sitt ja i ham. Derfor sier vi også vårt «amen», til Guds ære.

Guds løfter ved profetene ble først sett oppfylt langt inn i fremtiden, først vagt, men tydeligere da tiden nærmet seg. Dette forhold gjelder også personer og hendelser – skyggebilder av Den Kommende.

Til sist fødte jomfru Maria underet over alle under: Gud og menneske forenet i Jesu tjenerskikkelse. Guds enbårne Sønn, født av Gud Faderen fra evighet, er samtidig alles bror av Adams ætt, som vi alle er. Hans guddomsnatur kunne hverken fornædres, lide, dø eller oppstå fra de døde. Det gjorde han som sant menneske.

2 Kor 5:19 - Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv».

Heb 2:14 – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen.

Da apostelen Paulus tok avskjed med prestene i Efesus-menigheten, formante han dem: «*Vær hyrder for Guds menighet, som han vant seg **med sitt eget blod.***» (Apg 20:28) – Det fins ingen kristentro uten bekjennelsen Gud og menneske forenet i Jesu person. En villfarelse skiller Jesu menneskenatur fra hans Guddoms natur. «Gud-og-Jesus-religion» lar det som sies om Jesus, kun gjelde hans menneskenatur.

Men «om jeg trodde det at bare den menneskelige natur hadde lidd for meg, da er Kristus en dårlig frelser, ja, da trenger han virkelig selv en frelser. (Konkordieformelen Sol Dec art 8:40.)

I Herrens Nattverd mottar vi Kristi legemes og blods sakrament. Sammen med Guds kirke på jorden har vi samfunn med Guds legeme og blod, rakt frem og mottatt i jordiske skikkelser. Vår «Immanuel» stadfester med sitt tydningsord at han virkelig er «Gud med oss», og vi Guds kjære barn. Ved dåpen og troen på ham er vi ikledd Guds evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

*Gud og mann, for alle givet,
Vil for alle være livet,
Alle byder han seg hel;
Vil med oss seg fast forene,
Han er vinstokk, vi er grene,
Vi har alle i ham del.*

*Han blir mottatt ubeskåret,
Som har alles synder båret;
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære
Som går udelt inn til deg.*

2. JULEDAG. STEFANUS-DAGEN

Tredje rekkes prekentekest: Mt 2:13-18.

De første martyrer

Matteus forteller at en rasende Herodes lot drepe alle guttebarn i Betlehem og omegn, de som var to år og yngre. Sammen med Hellige Stefanus er de Kristi kirkes første martyrer. Herodes var en grusom tyrann, alltid mistenksom. Han drepte sin hustru, sønnene, sin egen mor og flere til.

Matteus viser her to ting: Verden er fiendtlig innstilt til Kristus og hans rike, og verden forsøker å forfalske eller utrydde bibelsk kristendom. En rest blir tilbake, tross løgnkirkens tilpasninger til yndlingsideer i samtiden.

Joh 8:44 – Dere har djevelen til far og vil alltid gjøre det deres far ønsker: Han har vært en morder fra begynnelsen, og står ikke i sannheten. Det finnes ikke sannhet i ham.

Mt 18:7 – Ulykkelige verden, hvor det er forførelser! Forførelser må komme, men ve det menneske som de kommer fra!

Sal 116:15 – Det er dyrebart i Herrens øyne at hans fromme dør.

Gud har omsorg for sine i både liv og død. Derfor har vi ingen grunn til klage når apostelordets lære fra Herren møter motstand. En Herrens engel gav Josef beskjed i en drøm: Å søke trygghet i landflyktighet

«Stå opp, ta barnet og dets mor med deg og flykt til Egypt, og bli der til jeg sier ifra! For Herodes kommer til å lete etter barnet for å drepe det.»

Vi merker oss ordbruken: Engelen sa ikke «ta barnet ditt», men «*ta barnet*». Og merk rekkefølgen: Barnet ble nevnt først. Dette barn er sin mors Gud og Herre.

På grunn av skatteinnskrivingen ble de nødt til å reise til Jerusalem, og der la seg innkvartere under elendige forhold. Og senere - i landflyktighet, måtte de bo en peri-

ode som fremmede i Egypt, lik patriarkene i sin tid. De vendte tilbake først da Herodes var død år 4 f. Kr, i følge vår tidsregning.

Jesus-familien i landflyktighet er begripelig, men gir grunn til undring. Teksten minner oss om Jesus, sant menneske uten synd. Lik mennesker flest, vokste han opp under enkle kår. Våre livshistorier er høyst ulike, men alle er vi utsatt for farer av mange slag. Det var også Jesus, skjønt uten synd. Matteus ser landflyktigheten i et videre perspektiv. Den er et forvarsel om Kristi kirkes levekår i denne verden under syndefallets kår. Kristi kirke er alltid under korset. Lik en enslig fugl på taket, venter hun på den siste soloppgang (Sal 108:8), men alltid under Guds omsorg, veiledet av det apostoliske ord fra Herren.

Kristi bekjennere må i forfølgelsestider samle seg – ikke om trosytringer, men om kirkens gudgitte kjennetegn – evangeliets lære og sakramentene forvaltet slik den oppstandne Kristus befalte. Hovmodsånden gjør motstand. Andre besinner seg og kommer til troen. Da det etter Pinsedagen oppstod en forfølgelse mot urmenigheten i Jerusalem, ble apostlene spredt til ulike steder i Judea og Samaria. Der forkynte de evangeliet, mennesker kom til troen og gudstjenestefellesskap oppstod.

I Åpenbaringsboken har Jesus beskrevet forfølgelsen (Åp 12). Dragen forfulgte kvinnen som fødte guttebarnet. Med kvinnen siktes ikke til jomfru Maria, men til Kristi kirke. Sagt med et Luther-vers.

*Om verden full av djevler var
Som ville oss oppsluke,
Vi frykter ei, vi med oss har
Den som Guds sverd kan bruke.
Er verdens fyrste vred
Og vil oss støte ned,
Han ingen ting formår
Fordi alt dømt han går,
Et Guds ord kan ham binde.*

Kristus har med sin livshistorie forberedt kirken på den forakt og motstand som trofasthet mot apostelordets lære medfører. Det fikk de uskyldige guttebarna i Jerusalem erfare. La oss høre følgende fra en Luther-preken:

«De kalles «de uskyldige barn» - ikke bare fordi de var uten skyld i sin egen død og enda ikke rukket å begå gjerningssynder, men uskyldige fordi de ved omskjærelsen var opptatt i den nådepakt som Gud, med sitt løfte om den kommende Messias, hadde inngått med dette folk og til et tegn gitt omskjærelsen. /.../ (De fikk) dø i Guds nåde og uten vond samvittighet, og dertil komme til et annet og bedre liv /.../ da sjelen får hvile salig i Abrahams faderfang.

De fikk ikke bare dø på grunn av den onde menneskenatur og for syndens skyld, men for Kristi skyld. Dyrebart i Herrens øyne er de helliges død (Sal 116:15). Døden er i seg selv et uttrykk for Guds vrede over sin fiendemakt, men her er deres død uttrykk for den lydighet som behager Gud. For disse

barna ble ikke salige fordi de døde, men for Kristi skyld, og til et tegn på sin nådepakt gitt dem omskjærelsens tegn. Og til Guds ære venter deres nådelønn hos Gud. (Sitat forkortet e Per Jonsson: Evangeliepostilla.)

Teksten siterer i denne sammenheng et ord hos profeten Jeremia:

Jer 31:15 – Rop ble hørt i Rama, gråt og høylytt klage; Rakel gråt over sine barn og ville ikke la seg trøste. For de er ikke mer.

Det var Rakel som en gang sa: «*Gi meg barn, for ellers dør jeg!*» (1 Mos 30:1) Rakes bønn er også Guds kirkes bønn om ettervekst på ethvert sted. Rakel var utrøstelig. Men Gud ga umiddelbart løftet:

Jer 31:16f – tørk tårene fra dine øyne! Du skal få lønn for ditt strev, sier Herren. De skal komme hjem fra fiendeland! Det er håp for din framtid, sier Herren, barna skal vende hjem til sitt land.

Dette håp stadfestet Kristus med sitt løfte:

Mt 16:18 – Helvetets porter skal ikke få makt over henne. (E Sv Kyrkobibel)

SØNDAG E. JULEDAG

Tredje rekkes prekentekest: Mt 2:19-23

Jesus fra Nasaret – sann Gud og sant menneske

Dagens prekentekest tegner bildet av Jesus som sant menneske. Bildet hører sammen i en hel Bibel.

Bibelen består av mange bøker, like fra Mosebøkene til Åpenbaringsboken, og likevel er det en sammenheng og enhet i dette mangfold gjennom mange århundrer. Årsaken er åpenbaringsordets Gud, som gjennom bibelhistorien har talt gjennom sine profeter og oppfylt sine løfter i en bevitnet Jesus-historie. Han led, død og oppstod fra døde «etter Skriftene».

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som en arving av alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

I dagens prekentekest merker vi sammenhengen med 1. Mosebok. Der er det fortalt om patriarken Josef, en av Israels tolv sønner. Josef er et skyggebilde av tømmermannen Josef, Jesu fosterfar, begge kjent for Guds ordåpenbaringer, gitt i drømmer.

En annen sammenheng er tyrannen Herodes, som i 2. Mosebok har sitt motstykke i Egypts farao, han som motsatte seg at småbarna blant israelittene fikk utvandre fra Egypt. (2 Mos 10:8-11)

En tredje sammenheng er israelittenes uttog fra Egypt og vandringen til Kana'an, løftets land. Denne vandring er et skyggebilde av Jesus-barnet som flyktning i Egypt, inntil han kunne vende tilbake etter Herodes' død. Også det var forutsagt:

Hos 11:1 – Fra Egypt kalte jeg min sønn.

Han skulle senere lære andre at det som står skrevet i Det gamle testamente, handler om ham.

Da han kom (til Galilea) bosatte han seg i en by som heter Nasaret. Slik skulle det bli oppfylt som profetene hadde sagt, at han skulle kalles nasareer.

Jes 11:1 – En kvist skal skyte fra Isais stubb, et rotskudd renne opp fra hans røtter.

Ordet «rotskudd» heter på hebraisk «nezær». Det davidiske kongedømme var opphørt og folket ført bort til Babylon til fangenskap under fremmed herrevelde. Det davidiske kongedømme lignet en rotstubb. Profetien ved patriarken Jakob var oppfylt: Spiren var tatt fra Juda (1 Mos 49:10). Da skjøt et rotskudd fram fra Davids kongedømme. Kristus Jesus er det rotskudd som Ånden hviler over, for etter sin menneskenatur er han salvet med Den Hellige Ånd uten mål.

Oversettelsen «han så ut som et menneske» tilslører at Kristus tilhørte en bestemt slekt, og at hans legeme og sjel rommet den uendelige Gud. Vi istemmer den gudgitte Kristus-bekjennelse: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn*» (Mt 16:16). Han er sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person, stadfestet med Jesu undergjøring og Guds eviggyldige vitnesbyrd: Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. Apostelen Johannes skrev direkte oversatt: Ordet ble kjøtt (Joh 1:14).

Vår menneskelige fornuft kan ikke forklare et under, bare konstatere at et under er skjedd. Jomfru Maria fødte Jesus, et sant menneske og samtidig sann Gud, «unnganget ved Den Hellige Ånd».

Også under *Herrens Nattverd* må fornuften bøye seg for Kristi likefremme og presise tydningsord. «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod*». Velsignet brød og vin rommer den uendelige Gud.

*Gud og mann, for alle givet,
Vil for alle være livet,
Alle byder han seg hel;
Vil med seg oss fast forene,
Han er vinstokk, vi er grene,
Vi har alle i ham del.*

*Han blir mottatt ubeskåret
Som har alles synder båret.
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære
Som går udelt inn til deg.*

Bibelen – Den Hellige Skrift – ligner denne samtidighet. Den er skrevet av mennesker og handler om mennesker, og er til samme tid «Guds ord» innen to permer. Også denne samtidighet overgår all forstand, og derfor problematisk for fornuften. Vi står overfor kjensgjerninger, stadfestet i en jordisk Jesus-historie «etter skriftene». Med takk og tilbedelse forholder vi oss til Guds løfter, oppfylt i den historiske Jesus:

«Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og samtidig sant menneske, født av jomfru Maria.» (Lille Katekisme, forkl 2. trosart.)

Jesus var lik oss mennesker, men uten synd, lik Adam før syndefallet. Gud kan ikke lide og dø. Det skjedde i forening med Jesu menneskenatur.

1 Kor 15:21 – Fordi døden kom ved et menneske, er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske.

Rom 5:15 – Det er annerledes med Guds nådes gave enn med Adams fall. På grunn av den enes fall måtte mange mennesker dø. Men Guds nåde er uendelig mye større: Den er en gave, og gis til de mange i rikt mål på grunn av det ene menneske, Jesu Kristi nåde.

Jesu menneskelige egenskaper kom til uttrykk på mange måter. Han vokste som menneske «i visdom og alder» (Lk 2:52). Han tørstet (Mt 25:35). Han ble trett og måtte hvile (Joh 4:6). I Getsemane var han dypt bedrøvet. Han kunne glede seg, vise medynk, men også vrede, nidkjær for sitt verk. Pilatus pekte på ham og sa: «Se mennesket!» Til sist viste han seg som sant menneske ved å lide, dø og bli begravet. På Jesu kors stod blant annet innskriften «nasarèer» (Joh 19:19). Også etter oppstandelsen viste han seg etter sin menneskenatur (Lk 24:39).

Kol 2: 9 – I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, trådte fram for verden som sant menneske i Jesus fra Nasaret. Gud fikk en bevitnet livshistorie, begrenset i tid og rom. Luther skrev år 1543 følgende om denne underfulle samtidighet:

*«Kristi menneskenatur var ikke av evighet, lik Guddommen. Nå skriver vi at Jesus, Marias sønn, er 1543 år gammel. Fra det øyeblikk Guddommen ble forenet med menneskenaturen, er Marias sønn evig og allmektig Gud, har evig makt, og har skapt og oppholder alt. Fordi Guddom og manndom er forenet i Jesu person, har den ene natur del i den andres egenskaper. Det er hva han selv sier, Mt 11: «**Alt er blitt meg overgitt av min Fader**», og på et annet sted: «**Meg er gitt all makt i himmel og på jord.**» Hvem er det som her sier «**meg**»? Det er Jesus, nasarèeren, jomfru Marias sønn, født som menneske.» (Konkordieformelen, Sol Dec, art 8:85.)*

Et apostelord sammenfatter hensikten med denne underfulle forening:

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Oppfylt er hensikten med Guds Sønnens lidende lydighet, for oppfylt er Guds løfter i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene vitner om ham.

Åp 5:12 – Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk.

NYTTÅRSDAG.

Tredje rekkes prekentekest: Lk 13:6-9

Jesu gjerning som øversteprest

Teksten handler om Jesu gjerning som øversteprest. Indirekte handler teksten også om Jesu omskjærelse og Jesu navn. Dette tema er ikke nevnt direkte i teksten, selv om det angår oss, særlig på en nyttårsdag.

En katekismeforklaring spør: «Hvorfor kalles han Øversteprest? Svar: Han har oppfylt Guds lov i alles sted og gitt seg selv til et sonoffer for verdens synder. Nå går han i forbønn for sine hos sin Fader i himmelen.»

Da eieren av fikentreet kom tredje året og så treet stå der uten å bære frukt, ga han gartneren ordren: Hogg det ned! Men gartneren svarte:

«Herre, la det stå dette året også, så skal jeg grave omkring det og gjødsle det.. Kanskje det da vil bære neste gang. Hvis ikke får du hogge det ned.»

Eierens forbønn sikter til Jesu forbønn som den himmelske øversteprest. Han trer fram for Faderen i forbønn for sin kirke i denne verden. Forbønnen hører sammen med Sønnens offertjeneste i Jesu Kristi lidende lydighet. Offertjenesten begynte med omskjærelsen på den åttende dag og fullført i Jesu død på korset.

Gal 4:4f - født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår.

Heb 7:24f, 9:11f, 28 – (han) har et uforgjengelig prestedømme, fordi han blir til evig tid, og derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem. /.../ (han har) med sitt eget blod, èn gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning.

Jes 53:12b – han som bar manges synd og bad for overtrederne.

Rom 8:34 – Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer, den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss.

1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Kristus Jesus, som er rettferdig.

Dagens prekmentekst handler om denne øversteprest og hans forbønn. Vingårdens eier er Gud Faderen. Vingården er Guds folk. Vingårdsmannen - eller gartneren, er Guds Sønn som ber for Guds folk. Hans forbønn er nødvendig.

Jes 5:7 – Vingården til Herren, Gud Sebaot, det er Israels hus, og folket i Juda er hagen, som var hans lyst og glede. Men se, det ble blodig urett! Han ventet rettferd – men hør, det ble skrik!

Allerede Moses trådte fram for Guds ansikt og ba for folket:

2 Mos 32:31f – «Å, dette folket har gjort en stor synd! De har laget seg en gud av gull! Å, om du ville tilgi dem deres synd! Kan du ikke, så stryk meg i boken du skriver i!» Da svarte Herren: «Den som synder mot meg, stryker jeg ut av min bok.»

Her fremstår Moses som et skyggebilde av den kommende Kristus Jesus, men med en avgrunnsdyp forskjell: Moses kunne ikke formidle syndenes forlatelse til folket, for han var selv et syndig menneske for Gud. Bare Guds enbårne Sønn i forening med Jesu menneskenatur kunne være den virkelige mellommannen - både syndoffer og forbeder til samme tid.

Vingården sikter også til Abrahams barn i den nye pakt, grunnet på Guds forsoning med verden i Jesu død. Jesus ber især for sine utvalgte apostler, og for dem som ved deres ord kommer til tro på ham (Joh 17:20). Forbønnen gjelder vingården i omfattende mening – Guds troende kirke i den nye pakt:

Joh 17:9, 20 – Jeg ber for dem. For verden ber jeg ikke, men for dem som du har gitt meg, for de er dine. /.../ Jeg ber også for dem som ved deres ord tror på meg.

Jesus ber for den trofaste kirke - etterfølgerne i den apostoliske læretradisjon. Han ber for dem alle dager inntil Dommens dag. Jesus er Guds fred til Guds Ene Hellige kirke fra alle folk og slekter, Det er han i kraft av Guds løfte til Abraham, oppfylt i Jesu Kristi lidende lydighet, lydig til døden på korset:

1 Mos 12:3 – I deg skal alle slekter på jorden velsignes.

Ef 2:11-15 – Dere som en gang var hedninger, ble kalt uomskårne av dem som kalles de omskårne /.../ Husk da at dere en gang var uten Kristus, utestengt fra borgerretten i Israel /.../ uten Gud og uten håp i verden. Men nå – i Kristus Jesus, er dere som var langt borte, ved Kristi blod kommet nær. For han er vår fred, han som gjorde de to til ett og rev ned det gjerdet som skilte, fiendskapet.

Kristus er Guds fred til oss alle. Dette illustrerer Jesus med sin forbønn for et fikentre som av naturlige årsaker ikke hjemme i en vingård. Ingen er kvalifisert til barnerett og borgerrett i Guds nåderike. Vi er «de helliges medborgere, frelst av nåde.

Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Kristi død, men dermed er ikke forsoningen meddelt eller gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død (Rom 6:3). Alle som ved dåpen og troen bekjenner Herren Jesus som «min Herre», er de helli-

ges medborgere. De tilhører Guds husfolk (el familie), «bygd opp på profetenes og apostlenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv /.../ gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden» (Ef 2:20, 22).

Guds nåde for sin godhets skyld utelukker vår kvalifikasjon. Frelsen – gitt i dåpen, har en eneste årsak – Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet, like fra omskjærelsen inntil døden på korset. Andre frelsesårsaker beror på selvbedrag og hovmod.

Kol 2:12f – i dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble dere reist opp sammen med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. Dere var døde på grunn av deres synder /.../ men han gjorde dere levende sammen med Kristus, i det han tilgav oss alle våre synder.

Tit 3:4-7 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Og han frelste oss, ikke på grunn av våre rettfærdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Slik skulle vi stå rettfærdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

«Ikke henter man vel vindruer av torner, eller fiken fra tistler?» (Mt 7:16) Jesu spørsmål i Bergprekenen sikter til en bestemt årsak. Gud søker «Åndens frukt». Hvor den fins, fins åndelig liv. Men i vingården stod et fikentre som ikke hadde båret frukt på flere år. Jesus ber for dem som er falt ifra Guds nådepakt i dåpen. Guds trofasthet og godhet for sin godhets skyld oppmuntrer og drar oss til å vende om, tross egne feil og fall, hva de enn måtte være.

2 Tim 2:13 – Om vi er troløse, så er Gud trofast. Han kan ikke fornekte seg selv. (1 Tess 5:24)

Gal 3:24 – dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for dere som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Ved troen bærer også et fikentre frukt til vingårdsmannens ære. Eller sagt med en katekismeforklaring:

«Den som vender tilbake til «dåpens nåde», anvender Guds løfte på seg selv, /.../ Gud er trofast og tar imot en synder så ofte han omvender seg. /.../ (årsaken) er Kristus i hans lidende lydighet "utenfor oss". Fornyselsen virker han ved troen "i oss". Men frifinnelse med forbehold om fornyelse, virker farisæerens omvendelse.

Et eksempel på den frafalnes omvendelse er apostelen Peter, han som falt for fristelsen å fornekte Jesus som sin Herre og frelser. Til ham sa Jesus:

Lk 22:32 – jeg bad for deg at din tro ikke måtte svikte.

Fikentreet eier ba for fikentreet ved tredje inspeksjon. Forbønnen ved tredje inspeksjon sikter til nådetiden. Et nedhugget tre kan ikke bære frukt. Når døden avslutter nådetiden, fins ingen vei tilbake. Men så lenge det heter «i dag», ligger veien åpen tilbake til barneretten hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død.

Jes 19:22 – de skal vende om til Herren, og han vil bønnhøre dem og lege dem.

Rom 8:34 – han sitter ved Guds høyre hånd, og han går i forbønn for oss.

1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en som taler vår sak hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige.

Heb 7:25f – Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, fordi han er og blir til evig tid. Derfor kan han også fullt og helt frelse dem som kommer til Gud ved ham, fordi han alltid lever og går i forbønn for dem.

Jesu forbønn er mer enn ord. Sårmerkene stadfester hans troverdighet som øversteprest og syndoffer til samme tid. Han står mellom Faderen og det ufruktbare fiken-tre og ber: La det stå enda et år!

Jesu blod er Guds blod, som taler bedre enn Abels blod (Heb 12:24). Sårmerkene stadfester at vår øversteprest er alles rettferdighet og hellighet hos Gud, og eneste årsak til barnerett i Guds nåderike. Derfor venter vi ham som vår Frelser på dommens dag.

Be din Fader mild,
Han med velde vil
Fra det onde oss bevare;
Løse den av mørkets snare
Som er faret vill.
Be din Fader mild!

SØNDAG E. NYTTÅRS DAG.

Tredje rekkes pretekst: Mt 3:11-12.

Dåp i Den Hellige Ånd

Først noen ord om ordet «dåp» Det blir i Bibelen brukt i to betydninger, dels om dåp i en billedlig, vid mening, og dels om dåp i egentlig mening.

Dåp i *billedlig*, vid mening kan være lidelse og død. I denne mening omtaler Jesus hensikten med sitt komme til verden:

Lk 12:50: «En dåp må jeg døpes med. Hvor tyngt jeg er til den er fullført!»

I bibelhistorien var israelittenes vandring gjennom Rødehavet et skyggebilde av dåpens sakrament i den nye pakt: «*De ble alle døpt til Moses i skyen og havet.*» (1 Kor 10:2)

Dåp i *egentlig* mening betyr å senke ned i vann eller overøse med vann, f eks «*dåp av beger, krukker og kobberkar*» (Mk 7:4). Det er dåp i denne mening det blir henvist

til med «*jødernes forskrifter om renselse* (Joh 2:6)». De gjaldt «inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk» (Heb 9:10).

Da en farisèer innbød Jesus til et måltid, la han merke til at Jesus lot være å vaske hendene før måltidet. «Å vaske seg» kan også oversettes med «å døpe seg», det vil si å skylle hendene i vann. (Lk 11:36.)

De som lot seg døpe av Johannes i Jordan, kan enten ha senket seg ned i vannet eller latt seg overøse av vann. Spørsmålet om fremgangsmåten står åpent. Det samme var tilfelle da omkring 3000 ble døpt på Pinsedagen. Avgjørende er ikke fremgangsmåten, men Guds ord og befaling. Guds ord i forening med vannet gjør vannet til dåp. Hvis ikke er vannet bare vann og ingen dåp.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for å hellige henne ved å renses henne i vannets bad ved ordet. (E Sv Kyrkobib.)

Guds nåde gir ikke frihet til å leve i synd, som om Guds nåde blir større jo mere vi synder (Rom 3:31). Den som lever deretter, er bare opptatt av det som hører mennesker til (samme 8:3), som om vi står i gjeld til den onde menneskenatur (samme 8:12). Renselsen «i vannets bad ved ordet» handler om død og liv i denne rekkefølge:

Rom 6:4, 6, 8 - Vi ble altså begravet med (Jesus) da vi ble vi begravet med denne dåp til døden for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skulle tilintetgjøres og vi ikke lenger være slaver under synden. /.../ Er vi død med Kristus, tror vi også at vi skal leve med ham.

Dåpen er den frelseshandling da Gud satte oss inn i den Kristus-*virkelighet* som Guds troende kirke er. Vi fikk det nye livet under Jesu Krist herredømme for å leve som hans egen, og med ham til gave tjene ham til eksempel i forsakelse og tro. Fra ordet «dåp» går vi til teksten, hvor Døperen Johannes peker på forskjellen mellom Johannes-dåpen «i vann» og Jesu dåp «i Den Hellige Ånd.».

Forskjellen markerer ingen nedvurdering av Johannes-dåpen. Johannes-dåpen og dåpen på Pinsedagen var begge en dåp «til omvendelse og syndenes forlatelse». (Lk 3:2f) Det var likevel en mangel ved Johannes-dåpen.

«Jeg døper dere med vann til omvendelse. Men han som kommer etter meg, er sterkere enn jeg. /.../ Han skal døpe dere med Hellig Ånd og ild.

Ordene sikter til underet på Pinsedagen, da Den Hellige viste seg med ildtunger, fordelt på apostlenes hoder. De fikk Åndens gaver til å forkynne Jesu himmelske lære på fremmede språk. Åndens gaver er ulike, men Helligånden er og blir den samme person i Guds treenhet.

1 Kor 12:11 – Alt dette virker den ene og samme Ånd, som deler ut sine gaver til hver enkelt, slik han vil.

Johannes døypte i vann. Kirkens vanddåp er «*det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellig Ånd*» (Tit 3:5). Vi døyper med døypeordene «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn». De tre personene i Guds treenhet er hver på sin måte virksomme med Guds ord i dåpen, som fremfor alt Helligåndens livgivende gjerning. Han gir det nye livet i Kristus, som er døren inn til Guds rike.

«Han har kasteskuflen i hånden og skal rense kornet på treskeplassen. Hveten skal han samle i låven, men agnene skal han brenne opp med ild som aldri slukner.»

Kornet på treskeplassen er den *synlige* kirke. Agnene gir skinn av kristendom, men er død. Den ligner antikristens kirkeimitasjon, lik et karnevalstog. På Dommens dag skal Kristus komme som verdens dommer og skille agnene fra hveten. Da er de skyld i sin egen fortapelse, de som inntil døden fornektet frelsen, gitt i dåpen. De går til grunne i en tilværelse underlagt Guds vredes ild over synd, død og djevel. Der fins ingen Jesus.

Nå er det nådetid. Guds rike er kommet nær og åpenbaringsordets Gud er å finne, virksom med de nådemidler Kristus innstiftet og befalte. Med dem er han virksom til stede i stede i den forsamlede menighet. De skal døypte lære å holde.

Jes 55:7f – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær, den ugudelige skal forlate sin vei og ugjerningsmannen oppgi sine tanker og vende om til Herren.

Jes 12:1f – Den dagen skal du si: Jeg takker deg Herre. Du har vært harm på meg. Men harmen tok slutt og du trøstet meg. Se Gud er min frelse, jeg er trygg og frykter ikke.

ÅPENBARINGSTIDEN I KIRKEÅRETS JULEDEL

KRISTI ÅPENBARINGSDAG (EPIFANIA)

Tredje rekkes prekentekest: Lk 11:20-36.

Åpenbaringens lys

Ved siden av Juledagen er Kristi Åpenbaringsdag den andre av juletidens store høytidsdager.

Dagens navn er fra gammelt av det greske ordet Epifaneia, som betyr opplysning, tilsynekomst eller åpenbaring. I Nytestamentet er ordet brukt noen steder, dels om Guds Sønnns tilsynekomst i Jesu tjenerskikkelse, dels om hans tilsynekomst som verdens dommer på den ytterste dag, synlig for alle i sin guddoms herlighet.

2 Tim 1:9f – (Gud) har frelst oss og kalt oss med det hellige kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt oss i Kristus fra evighet av, og som nå er åpenbart da vår frelser, Jesus Kristus kom til jord.

2 Tess 2:8 – Herren Jesus skal /.../ ved åpenbaringen av sin gjenkomst tilintetgjøre ham (den lovløse). (E.Sv Kyrkobib.)

Stjernen var tegnet, at nå var jødekongen var født. De vise fra Østerland fulgte tegnet som ledet dem til Betlehem. Stjernen var forutsagt i Bileams profeti:

4 Mos 24:17 – Jeg ser ham, men ikke nå; jeg skuer ham, men ikke nær. En stjerne stiger opp fra Jakob, en kongsstav løfter seg fra Israel.

Bileams profeti så dunkelt en hendelse i fjern framtid. Vismennene så hendelsen tydelig hos profeten Mika, nok til å veilede dem til Betlehem. Mika-profetien taler om Kristi evige guddom.

Mika 5:1f – Men du Betlehem, Efrata, den ringeste blant ættene i Juda! Fra deg lar jeg komme en mann som skal være hersker over Israel. Han har sitt opphav i gammel tid, han er fra eldgamle dager. Så lar Gud dem gå sine egne veier, inntil hun som skal føde, har født.

«Denne slekt er en ond slekt. Den krever tegn, men skal ikke få noe annet tegn enn Jona-tegnet.»

Jesus bebreidet jødene, som ikke nøyde seg med Guds ordåpenbaring. De krevde tegn. Og tegn skulle de få, men ikke annet enn «Jona-tegnet». Jesus sikter her til sin legemlige oppstandelse fra de døde.

Mt 12:40f – En ond og utro slekt krever tegn, men den skal ikke få noe annet tegn enn Jonas-tegnet. For som Jona var tre dager og tre netter i den store fiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens dyp. Folk fra Ninive skal stå fram i dommen sammen med denne slekt og anklage den. For de vendte om da Jona forkynte sitt budskap – og her er mer enn Jona.

Gud hadde kalt Jonas til å forkynde Guds ord for hedningene i Ninive, men Jonas ville ikke. Han stakk av med en båt til Tarsis. Underveis ble det en forrykende storm, og båten var nær ved å forlise. Mannskapet ba hver til sin gud, og ba Jonas gjøre det samme. Hvem var skyld i stormen? De kastet lodd, og loddet falt på Jonas. Han bekjente sin skyld og ba dem kaste ham på havet, så skulle havet stilne. De så gjorde. Det stilnet og mannskapet kom i hamn. (Jon 1:12, 15) Noe lignende skjedde med Kristus. I Getsemane hage sa han til sine fiender:

Joh 18:8 – Leter dere etter meg, så la disse andre gå.

Men her er en viktig *forskjell*. Jonas ble på grunn av sin ulydighet kastet over bord til havets raseri. Kristus led, døde og ble begravet på grunn av sin lydighet under Guds lov. Han påtok seg våre misgjerninger, som om han var like skyldig som Jonas og alle vi andre, stilt overfor Guds hellige lov. Men Kristus var lydig til døden i alles sted. Gud forsonte verden med seg selv i Jesu død - Guds hellige, uskyldige Lam. Åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud, og Kristus Jesus er Guds fred til oss alle.

Kristus siterer fra Davids ord i Salme 16:

Sal 116:10f – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener gå til grunne. Du lærer meg livets vei: For ditt åsyn er en fylde av glede, ved din høyre hånd en evig fryd.

Det Jona-tegn Kristus viser til, var hans egen oppstandelse «etter Skriftene». Her er en *likhet* mellom Jonas i Ninive og prekenembetet i Kristi kirke. Jonas forkynte til omvendelse for ninevittene, og formante dem til å vende om fra sin onde vei.(Jon 3:8). Dermed ble Jonas et skyggebilde av den kommende Kristus i Jesu skikkelse.

For som Jona ble et tegn for innbyggerne i Ninive, slik skal Menneskesønnen bli det for denne slekt.

Den oppstandne Kristus er fortsatt virksom i kraft av sin marsjordre til de tolv.

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Ninevittene vendte om til Guds tilgivelse for deres synder.

Jona 3:10 – De vendte om fra sin onde ferd, og da Gud så det, endret han sin plan og sendte ikke den ulykken han hadde varslet.

Da ga Jona uttrykk for misnøye med Guds reaksjon:

Jona 4:2f – «Derfor prøvde jeg først å rømme til Tarsis. Jeg visste at du er en nådig og barmhjertig Gud, langmodig og rik på miskunn, og at du kan endre din

plan, så du ikke lar ulykken komme. Men nå, Herre, ta mitt liv. For jeg vil heller dø enn leve.» Men Herren svarte: «Har du grunn til å være harm?»

Dette lærer oss at Guds ord er et virksomt ord, uavhengig av personen. Det fremgår av Jesu ord om ninevittene, at de på Dommens dag skal fordømme denne gjenstridige slekt. Den avviser ham som opplyser vår formørkede forstand med Skriftens ord.

Et vitnesbyrd er beretningen om de vise fra Østerland. Blant folkene fantes kunnskap om Guds ord og løfter til jødefolket. Vismennene kjente til *Bileams*-profeti om stjernen, og kjente til profeten *Daniel* og hans fangenskap i Babylon. Der gjorde han Guds ord og løfter kjent, blant annet profetien om de 62 år-ukene fram til Kristi død. (Dan 9:26) Også *dronningen av Saba* kjente til denne profeti.

Dronningen fra landet i sør skal tre fram i dommen sammen med menneskene i denne slekt og anklage dem. For hun kom helt fra jordens ende for å lytte til Salomos visdom – og her er mer enn Salomo!

Hun som kom langveis fra, fikk høre «mer enn Salomo». Hun fikk høre Guds visdom fra evighet, om ham som forener Gud og menneske i Jesu Kristi person.

Ord 8:22f – Jeg var det første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. I opphavet ble jeg formet, i begynnelsen før jorden ble til

Høys 5:10, 8:12 – Min kjæreste er lys og rødlett, han skiller seg ut blant ti tusen menn. /.../ Jeg har min egen vingård. Salomo, behold dine tusen sekel.

Også apostelen Paulus – «hedningenes apostel», begrunnet sin virksomhet med skriftbevis.

Rom 15.9, 11 – de andre folk skal prise Gud for hans miskunn, slik det står skrevet: Derfor vil jeg prise deg blant folkene og lovsynge ditt navn. /.../ Lovsyng Herren, alle folk, pris ham, alle stammer.

Apostelen Paulus var utsendt til hedningene for å «åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys.» (Apg 26:18) Åpenbaringsordets Gud er virksom i prekenembets gjerning. Han oppfylder sine løfter ved profetene. Noen eksempler:

Jes 35:5 – Da skal de blindes øyne åpnes.

Jes 42:6f – Jeg har formet deg og gjort deg til en pakt for folkene, til et lys for folkeslagene. Du skal åpne blindes øyne og føre fanger ut av fengslet, dem som sitter i mørket, ut av fangehullet.

Jes 60:1 – Reis deg i stråleglans! For nå kommer ditt lys, Herrens herlighet går opp over deg.

Slike steder forteller hvordan opplysning skjer i lærespørsmål. Det skjer ikke ved dialog og samtale – ikke ved trosyttringer, for hvem har autoritet og kompetanse til å

bestemme kirkens lære? Det viser allerede det første apostelmøte i Jerusalem (Apg 15). Uenighet om læren ble avgjort med et Herrens ord ved profeten Amos:

Apg 15:14-18 – (Simon Peter har forklart) at Gud for lenge siden sørget for å vinne seg et folk av hedninger som skal prise hans Navn. Og dette stemmer med profetenes ord, slik det står skrevet: «Deretter vil jeg komme tilbake og gjenreise Davids falne hytte. Det som er revet ned, skal jeg bygge opp, jeg reiser det på ny, for at resten av menneskene skal søke Herren, alle folk som mitt Navn er nevnt over. Så sier Herren, han som gjør dette, det som er kjent fra evighet av. (Am 9:11f, Jes 45:21).

Dermed var debatten avblåst og læren avgjort. Denne første synode (el sammenkomst) er i ettertid normen i kirkens synodalrett, når kirkemøter tar stilling til lærespørsmål.

Hverken en Herrens apostel eller annen kirkeinstans er gitt bestemmende autoritet og kompetanse i lærespørsmål, annet enn å fastslå den lære som beviselig er praktisert i kirken siden aposteltiden.

Kristi kirke er hverken et teokrati eller demokrati, men et *kristokrati*. Guds kirke er Kristus underordnet med læren mottatt fra Faderen. Det er uttrykk for villfarelse når kirkemøter agerer «åpen folkekirke» og regulerer læren med hjemmel i flertallsvedtak, som om kirken «på stedet» er forpliktet på «kirkens ordninger», fratatt den iverksettende myndighet. Dette strider mot regelen «hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet».

Ingen tenner et lys og setter det i kjelleren eller under et kar, nei, en setter det i en stake, så de som kommer inn, kan se skinnet fra det.

Lyset skal ikke skinne i kjelleren. Det greske ordet *krypt* blir fremdeles brukt om kjelleren under kirkerommet. Det er ikke der, men i den forsamlede menighet evangeliet skal opplyse vår formørkede forstand, og Gud meddele oss sine frelsesgoder.

Jes 2:3 – «Kom, la oss gå til Herrens fjell, til Jakobs Guds hus, så han kan lære oss sine veier, og vi kan ferdes på hans stier!»

Med «*Jakobs Guds hus*» sikter profetordet til Guds kirke i den nye pakt. Der samles døpte mennesker for å holde de befalinger som er Guds kirkes kjennetegn: Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

En illustrasjon gir Jesus i Åpenbaringsboken. Jesu sendebrev til hver av de sju menighetene i Lille-Asia er hans formaninger til kristenheten i tidens løp. Kristus vandrer mellom stakene. Hver for seg er menigheten på stedet representant for Guds Ene Hellige kirke. Menigheten er et ordnet nådemiddelfellesskap på kirkens ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen. Der er den oppstandne virksom til stede.

Kirken er ikke summen av menigheter. Den forsamlede menighet representerer Guds Ene Hellige kirke. I denne virkelighet gjelder Jesu formaning: «Den som har ører, han høre når Ånden taler til menighetene!» Ånden taler ikke umiddelbart med

Jesus i hjertet, men med apostelordets lære fra Herren Jesus. Annen begrunnelse trengs ikke.

«- er øyer sykt, er også ditt legeme mørkt. Se derfor til at lyset i deg ikke mørke! Er nå hele ditt legeme lyst og ingen del av det mørkt, da blir alt lyst, som når en lysende lampe skinner på deg.»

Jesu billedbruk beskriver mennesket slik vi er uten Guds ords opplysning, uten Gud og uten håp i verden, og henvist til spekulasjon og andres medfølelse.

2 Kor 4:3f – Er vårt evangelium skjult, så er det for dem som går fortapt det er skjult. For denne verdens gud har blindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset som stråler fram fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde.

Gud helbreder åndelig blindhet. Opplysning skjer ved Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse. Derfor må vi høre Kristi ord. Troen kommer av det hørte Guds ord, når Den Hellige Ånd opplyser våre sinn med Kristi ord. Gud gi at det må sies om oss at Gud lot sitt lys skinne i våre hjerter (2 Kor 4:6).

Ef 5:14 – Våk opp, du som sover! La Kristus lyse for deg!

Apostelens formaning har ikke adresse til fraværende, men til den den forsamlede menighet. Her begynner frafallet – i kirkebenkene. «Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene.» (Åp 3:22)

FØRSTE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes prekentekest: Mt 12:46-50.

Jesus vår bror, kirken vår mor

Dagens evangelium gir svar på spørsmålet: *Hvorfor* måtte Guds Sønn fornedre seg selv, lide, dø, bli begravet og oppstå tredje dag? Det måtte han fordi hans oppdrag var foreskrevet i «Skriftene», det vil si Moses, Profetene og Salmene. Han utførte sitt oppdrag «etter Skriftene». En bevitnet Jesus-historie er gitt med de fire evangeliene, og evangelistene vil bli tatt på alvor med sin dokumentasjon. Men Jesus-historien ble ikke avsluttet med Jesus lagt i grav. Den fortsetter med den oppstandnes nærvær i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte. De skal døpte lære å holde (Mt 28:19f).

Sal 40:8f – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst. Jeg har din lov i mitt hjerte.

Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Mt 5:17 – Tro ikke at Jeg er kommet for å oppheve Loven eller Profetene. Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle!

Joh 19:30 – Det er fullbrakt!

Skriftene i Nytestamentet viser til Jesu persons hemmelighet og til hans lidende lydighet i et liv uten synd. Evangelistene Matteus, Markus, Lukas og Johannes har lagt vekt på dokumentasjon av enkeltstående hendelser, forstått i lys av Guds løfter ved profetene i den gamle pakt. Fremstilling og redaksjon viser lojalitet mot Jesu undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk. Apostelen Johannes utfyller de andre evangeliene og stiller kristentroens historiske begrunnelse i motsetning til jødedom og den dominerende åndelighet i samtiden (gnostisisme).

I en særstilling står apostelen Paulus - opprinnelig en uklanderlig farisér og fanatisk kristenforfølger. Underveis til Damaskus ble han konfrontert med den oppstandne Jesus. Paulus-brevene gjenspeiler hva han har «mottatt fra Herren», det vil si hva øyenvitner har fortalt ham. Brevene viser dyp innsikt i motsetningen mellom fariseisme og kristendom.

Det nye testamente er en samling skrifter fra apostlenes hånd, og en rettesnor (kånon) for kristnes lære og liv. Bibeltroskap er troskap mot det apostoliske ord.

Så til dagens evangelium.

Evangelistene dokumentere en Jesus-historie i lidende lydighet mot Guds lov. Men teksten forteller om en hendelse, da Jesus avviste sin mor og sine brødre gjerne ville snakke med ham. Brøt han det fjerde bud? Vår barnelærdom sier:

Du skal hedre din far og din mor, så det går deg vel og du får leve lenge på jorden. Hva betyr det? Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter våre foreldre og foresatte, eller egger dem til vrede, men holder dem i ære, tjener og lyder dem, elsker og akter dem.

Jesus var lydig mot sin mor og sin fosterfar Josef. Denne lydighet viste han like til det siste, da han hang på korset.

Joh 19:26f – Da Jesus så sin mor, og ved siden av henne den disippel han hadde kjær, sa han til sin mor: «Kvinne, det er din sønn!» Deretter sa han til disippelen: «Det er din mor». Fra den stund tok disippelen henne hjem til seg.

Men teksten synes å gi det motsatte inntrykk.

«Hvem er min mor og hvem er mine brødre?»

Vi må se spørsmålet i sin sammenheng. Jesus ble avbrutt i det oppdrag han måtte utføre i lydighet mot sin himmelske Far. Men hans mor og brødrene ville gjerne snakke med Jesus om noe som viktigere enn å lytte til Jesu undervisning. De avbrøt Jesus i hans oppdrag fra Gud Faderen. Jesus hadde flere oppdrag (el embeter) å utføre, foreskrevet i Det gamle testamente. Blant dem var Profeten, utsendt for å åpenbare sin himmelske Fars vilje og hans rådslutning om menneskenes frelse.

5 Mos 18:18-20 – Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham. Den som ikke hører på de ord han taler i mitt navn, ham vil jeg kreve til regnskap. Men våger en profet å tale noe som jeg ikke har befalt ham, eller taler han i andre guders navn, da skal den profeten dø.

Vi har alle ulike kall å utføre i ulike sammenhenger, til eksempel i forholdet far, mor og barn, i forholdet lærer og elev, i forholdet bedriftsleder og ansatte, osv. Alle skal vi skjønne vårt eget kall på en slik måte at andres kall ikke blir forsømt. I praksis har vi hver for oss flere kall. Ulike kallsoppgaver krever regulering og gjensidig respekt. Derfor var det ikke rett av Maria og Jesu brødre å avbryte Jesu preken.

Det kan oppstå konflikt mellom kjærligheten til Gud og kjærligheten til vår neste. Da gjelder «den apostoliske regel»: Å lyde Gud mer enn mennesker (Apg 5:29). Denne krysskonflikt kan medføre at en kristen påfører andre sorg. Det er hva Jesus sikter til i en annen sammenheng.

Lk 14:26 – Om noen kommer til meg, må han forsømme far og mor, hustru og barn, brødre og søstre, ja, sitt eget liv.

Eksempler fra bibelhistorien:

Abraham, 1 Mos 12:1. I tillit til Guds løfte, dro han bort fra sitt land og sin slekt, og til det land som Gud ville vise ham.- -

Lot og hans to døtre, 1 Mos 19. På Guds befaling brøt de opp fra Sodoma i tide. Dermed brøt de med de to mennene som skulle bli Lots svigersønner.

Eli som overså sønnenes gudløse liv, 1 Sam 2:29. Da var det en Guds mann sa Guds ord til ham: «Hvordan kan du ære dine sønner mer enn meg?»

Og *Maria*, da hun ville hindre Jesus i hans gjerning som Profeten. Maria var ingen motstander av Guds ord, men tross egen skrupelighet, trodde Ordet og ble salig.

Eksempelene viser hva kjærligheten til Gud innebærer: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg*». Kjærligheten til Gud kommer til uttrykk i livets vitnesbyrd, til eksempel i vår bruk av Guds Navn og helligdagen. Livets vitnesbyrd omfatter også forholdet til verdslige og kirkelige myndigheter. La meg sitere Luther:

«Fordømt til helvetets avgrunn må all lydighet være, den være mot øvrighet, mor, far og mor, ja, også mot kirken, om den vraker lydigheten mot Gud. Kirken er Guds tjenestepike eller tjenerinne, som ikke vet å gjøre annet enn det hun vet er hans ord og befaling. /.../ Forbannet være all kjærlighet som vil dra meg bort fra Guds ord. Ta da farvel og si: Du er ikke min mann, min hustru, mitt barn. Se bare nøye på hva din Herre Kristus gjør, som er langt mere øm overfor sin mor enn noen av oss kan være...» (PJonsson fra en Luher-preken.)

Troskapen mot apostelordets lære fra Kristus kan medføre sosiale og økonomiske tap. Og likevel er en Kristi bekjenner omsluttet av Guds omsorg til legeme og sjel.:

«Hvem er min mor og hvem er mine brødre?» Og han pekte med hånden på disiplene og sa: «Der er min mor og mine brødre. Hver den som gjør min himmelske Faders vilje, hans som er i himmelen, er min bror, søster og mor.»

Mk 10:29f – Enhver som har forlatt hus, eller brødre eller søstre eller mor eller far eller barn eller åkrer for min skyld og for evangeliet skyld, skal her i tiden få hundre ganger så mye igjen: her i tiden hus, brødre, søstre, mødre, barn og åkrer – men også forfølgelser – og i den kommende verden evig liv.

Undrende vil noen spørre: Er det med lydighet vi får Kristus til bror? Nei, Guds verk og vilje er den tro som Gud gir ved evangeliet. Troen har Kristus til gave, og med ham til gave som er frelsens årsak, følger gjerningen med ham til eksempel i forsakelse og tro. Den som gjør Gud Faders vilje, er den som tror den rettferdighet som evangeliet åpenbarer: Jesus Kristus – menneskenes eneste hellighet og rettferdighet hos Gud.

Joh 6:39f – Det er hans vilje at jeg ikke skal miste noen av dem han har gitt meg, men reise dem opp på den ytterste dag. Dette er min Fars vilje, at den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal reise ham på den siste dag.

Heb 2:17 – (Jesus) måtte i ett og alt bli sine brødre lik, så han kunne være en trofast og barmhjertig øversteprest i tjenesten for Gud, og sone folkets synder.

Han ble ikke vår bror fordi vi hadde gjort oss fortjent til det. Han ble vår bror på grunn av vår ulydighet mot Gud, vår skaper og gjeløser. Kilden til vårt barnekår hos Gud er Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Den som da lar sitt gudsforhold bero på lovgjerninger, er en lovens trell, bundet til egen skyld og skam og håpløshet.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord, for at vi skal være en første frukt blant dem han har skapt.

1 Tim 2:4 – han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Men er vi frelst av nåde på grunn av Kristi fortjeneste, hvordan kommer vi da til troen? Svar: Den Hellige Ånd kaller og opplyser med evangeliet.

Rom 10:17 – troen kommer av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. (E Sv Kyrkobib.)

Jesus viser til Guds familie - de som tror og bekjenner hans ord. Eller sagt med Luthers ord i Store Katekisme:

«Han har i verden en særskilt forsamling som er moderen, som føder og fosterer hver en kristen med Guds ord, som Den Hellige Ånd åpenbarer og lar forkynne. Dermed opplyser han og opptenner han våre hjerter, så de fatter og tar imot det, holder fast ved det og holder ut.»

Ef 2:19 – Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men dere er de helliges medborgere og tilhører Guds familie.

ANDRE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes prekentekst: Lk 19:1-10

Tolleren Sakkeus

Tollerne var i den tid kjent for å drive utpressing når de krevde toll. Utpressing til egen fordel gjorde dem rike og samtidig til en foraktet yrkesgruppe blant jødene. De var ikke tyver i grov forstand. De stjal ved å kreve for mye toll uten selv å bli straffet på pungen.

Kristus åpenbarte sin guddoms herlighet da han lot Sakkeus gå erklært rettferdig hjem. Fariseeren derimot lot han gå bundet til sin egen rettferdighet, bundet til selvtilfreds fromhet.

Underlig er denne forskjellsbehandling. Sakkeus erkjente sin situasjon, og ba Gud være nådig og frikjenne ham. Jesus lot Sakkeus gå erklært rettferdig hjem, men ikke fariseeren med sitt hederlige liv. Hvorfor denne forskjellsbehandling? Den synes ikke å rime med Jesu ord i en annen sammenheng:

Mt 19:25f – Det er vanskelig for en rik å komme inn i himmelriket. Ja, jeg sier dere: Det er lettere for en kamel å gå inn gjennom nåløyet, enn for en rik å komme inn i Guds rike. Da disiplene hørte dette, ble de helt forskrekket og spurte: «Hvem kan da bli salig?» Jesus så på dem og sa: «For mennesker er dette umulig, men for Gud er alt mulig».:

Rikdom gjør mennesker opptatt av det de eier, så rikdommen eier dem. Det skal ikke mye til.

Mt 13:22 – de hører ordet, men dette livs bekymringer og rikdommens bedrag kveler ordet, så det ikke bærer frukt.

Folk er til vanlig mer opptatt av andres rykte enn av Guds ord. Vi skjeler gjerne til naboen fremfor det Gud gjør. Det fremgår av beretningen om tolleren Sakkeus.

Sakkeus var liten av vekst, for liten til å komme fram i mengden. Men Sakkeus ville gjerne se hvem Jesus var, og fant løsningen ved å klatre opp i et morbærtre. Jesus fikk øye på ham og sa han måtte skynde seg ned, for Jesus ville komme hjem til ham. Sakkeus skyndte seg ned og tok imot Jesus med glede.

Mt 7:7f – Be, så skal dere få! Let, så skal dere finne! Bank på, så skal det lukkes opp for dere! For den som ber, han får, og den som leter han finner, og den som banker på, for ham blir det lukket opp.

Joh 6:37 – Den som kommer til meg, skal jeg sannelig ikke kaste ut.

Den som søker Guds barmhjertighet, må høre Guds ord. Evangeliet tilsier syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste – og ikke av noen annen grunn.

«Han tar inn hos en syndig mann!»

Gud viser barmhjertighet og nåde mot uverdige. Det gjør Gud for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Hvis ikke, er det ikke tale om nåde. Jesus viste i handling Guds nåde mot syndere. Den hellige tok inn hos en syndig mann. Med Jesus til stede hjemme hos Sakkeus, ble huset hans et Herrens tempel.

Dette forklarer hvor denne teksten har vært brukt ved kirkevigsler gjennom kirkens historie. Vigselen er en kirkerettslig handling. Med Guds ord og bønn blir dette hus skilt ut til bruk for Guds ord og bønn i Jesu navn. Poenget er ikke huset gjort av menneskehender, men kirkens rom. Her samles menigheten om den oppstandne Kristus, virksom til stede i de handlinger som han innstiftet og befalte. Da er denne forsamling Guds hus, bygd av levende steiner.

Sakkeus stod fram og sa til Herren: «Herre, halvdelen av det jeg eier, vil jeg gi til de fattige, og har jeg presset penger av noen, skal han få det firedobbelt igjen.» Da sa Jesus: «I dag er frelse kommet til dette hus.»

Den frelse som ble Sakkeus til del, fikk følger for livets vitnesbyrd, for Kristus bodde ved troen i hans hjerte (Ef 3:17).

1 Kor 3:16f – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og dette tempel er dere.

2 Kor 6:16 – Vi er den levende Guds tempel.

Teksten illustrerer årsaken til *barneretten* hos Gud. Den er ikke belønning for gjort gjerning, men en nåderett mottatt i tro. Gud er god for sin egen skyld. «Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne... Evangeliet åpenbarer Guds selvhengivende kjærlighet i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testaments skrifter, og gitt til kjenne med i den forsamlede menighet. Her er den oppstandne virksom i vår midte. Midlene er kirkens kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Virksom med Kristi ord, skaper Den Hellige Ånd troen, styrker den ved Kristi ord og bevarer de troende til evig liv. Dette gjør Den Hellige Ånd ganske suverent, når og hvor han vil hos dem som hører Kristi ord og holder fast ved det.

Joh 1:12 - Alle som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.

Joh 14:23 – Den som elsker meg, vil holde fast på mitt ord, og min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham.

Lukas har fortalt at Sakkeus endret livsførsel. Han bevitnet troen i livets vitnesbyrd. Halvparten av det han eide, ga Sakkeus til fattige, og firedobbelt igjen til dem han hadde presset penger av.

I dag er frelse kommet til dette hus. For også han er en Abrahams sønn

Sakkeus var «en Abrahams sønn» i dobbel mening. Han tilhørte Guds utvalgte folk i etnisk mening, og han hadde Abrahams tro. Han trodde Guds løfte om den kommende Messias. Etnisk tilhørighet er ingen frelsesgrunn.

Mt 3:9 – Tro ikke at dere kan si: Vi har Abraham til far. For jeg sier dere: Gud kan oppreise barn for Abraham av disse steinene.

Hendelsen viser det rette forhold mellom kristentroens årsak og dens virkning. Lukas nevner ikke årsaken. Den må være Jesu undervisning hjemme hos Sakkeus. Der har Jesus etter alt å dømme undervist om troens rettferdighet – hva den består i og hva hensikten er.

Hvor Kristus alene er frelsens årsak, der virker hans ord med fornyende kraft. Med Kristus som gave, gitt av nåde, der trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Derfor formante apostelen den unge Timoteus – å formane kristne til å bevitne frelsen, mottatt i dåpen:

Tit 3:8 – at de som er kommet til tro på Gud, blir ivrige til å gjøre gode gjerninger.

Beretningen om den rike overtolleren Sakkeus forteller at Gud kan forvandle steinhjerner og oppfylle sitt løfte, gitt ved profeten Esekiel.

Esek 11:19f – Da vil jeg gi dem et nytt hjerte, og la dem få en ny ånd. Jeg vil ta steinhjertet ut av kroppen deres og gi dem et kjøtt hjerte i stedet. Så skal de følge mine forskrifter og følge mine lover og leve etter dem. Det skal være mitt folk og jeg skal være deres Gud.

I den nye pakt er Guds kirke «Abrahams barn» etter løftet.

Gal 3:6f – Abraham trodde Gud og det ble regnet ham til rettferdighet. Så forstå dere at det er de som tror, som er Abrahams barn.

Et Abrahams barn vandrer i tillit til Guds løfte. Det er å vandre i Abrahams spor (Gal 4:28). Dette stadfestet Jesus da han tok inn hos tolleren Sakkeus. Han kom for å «frelse det som er fortapt.»

Sakkeus begynte nysgjerrig: Hvem er denne Jesus? Jesus åpenbarte i ord og gjerning at han er *Menneskesønnen* - Gud og menneske forenet i Jesu person. Det måtte han være for å frelse det som er fortapt. Sagt med en katekismeforklaring:

«Sant menneske måtte han være for å lide og dø. Men som menneske kunne han ikke være verdens syndebærer, bortta Guds vrede og lovens forbannelse, eller beseire djevelen og helvetet. Derfor måtte han også være sann Gud.»

Mt 20:28 – Menneskesønnen (er ikke) kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenger for mange.

TREDJE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes pretekst: Mt 8:14-17

Jesu undergjerninger vitner om ham

Jesu offentlige virksomhet bestod i å undervise, forkynne og helbrede.

Mt 4:23 – han lærte folket i synagogene deres, forkynte evangeliet om riket og helbredet alle sykdommer og plager hos folket.

Teksten viser at han Han helbredet på to måter: Med håndsberøring, og med sitt ord. Hjemme hos Peter lå hans svigermor til sengs med feber.

Han rørte ved hånden hennes, og feberen slapp henne.

Han viste i handling sitt legemes guddommakt. Jesu legeme var på underfullt vis blitt unnfanget ved Den Hellig Ånd i jomfru Marias morsliv.

Det samme legeme som ble omskåret den åttende dag, svettet blod i Getsemane, ble pint under Pontius Pilatus, korsfestet, døde, lagt i Josefs grav og samme legeme oppstod fra døde tredje dag. Tomas rørte ved den oppstandnes legeme på den åttende dag, samme legeme som på Himmelfartsdagen ble opptatt til Guds tronehimmel, og det samme legeme som skal komme tilbake i sin Guddoms herlighet, synlig for alle.

Jesus var sann Gud og sant menneske, forent på underfullt vis i Jesu person. Den hånd som rørte ved syke, var forent med hans Guddoms natur. Hånden var også den allmektige Guds hånd med helbredende kraft. Et eksempel er den spedalske mannen som Jesus helbredet ved å røre ved ham. (Mt 8:3)

Gud er ikke et menneske av kjøtt og blod, men en ånd. Det forklarer hvorfor steder i Det gamle testamente omtaler Gud på billedlig vis, t eks at han rakte ut sin hånd og slo Egypt med alle slags under (2 Mos 3:20). Denne billedbruk sikter til Guds handlende allmakt. Samme billedbruk er brukt på profetisk vis om Guds tilsynekomst i Jesu skikkelse, skikkelse, t eks: «Ordet ble kjøtt», dvs menneske (Joh 1:14) Da han rørte ved syke, viste han i handling at i ham bor Guddommens fylde legemlig.

Kol 2:9 - I ham er hele guddomsfyllden legemlig til stede.

Han drev åndene ut med et ord og helbredet alle som var syke.

Vi lever under syndefallets kår. Vi blir hver for oss født til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel. Her er onde krefter virksomme. De forfører, frister og forvrenger Guds gode skaperverk. Jesus visste hva som bor i mennesket (Joh 2:25). Sju ånder kan bo i samme menneske, sier Jesus (Lk 11:26). Da han helbredet med ord i sin munn, viste han Guds handlende allmakt, virksom etter Jesu guddoms natur. Han som er midleren i Guds skapelse, drev ut de onde åndene med sitt ord.

Han som drev ut onde ånder med sitt ord, gjorde det samme da djevelen fristet ham tre ganger i ørkenen. Jesus beseiret ham hver gang med sitt ord – med «*det står skrevet*» (Mt 4:4). Vi istemmer Luthers ord «et Guds ord kan ham binde». Her sikter Luther trolig til Nattverdets innstiftelsesord – til det lille ordet «er». Med dette tydningsord sier Jesus presist og like frem hva han gir: «Dette **er** mitt legeme.» En slik kraft er det i Kristi ord.

Heb 2:18, 4:15 – fordi han selv led og ble fristet, kan han hjelpe dem som fristes. /.../ Vi har ikke en øversteprest som kan ha medlidenhet med oss i vår svakhet, men en som er prøvd i alt på samme måte som vi, men uten synd.

Derfor oppmuntrer Paulus: «Bruk Åndens sverd, som er Guds ord». (Ef 6:14) Kristus kommer oss til hjelp i kampen mot hverdagssynder og laster, men aldri uten et «så står skrevet». Han er Skriftens Herre og rette utlegger.

Han er til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i nådemidlene. I kraft av sitt ord gir han det nye livet i dåpen til Jesu død. I kraft av sitt ord i det private skriftemål, stadfester han for den enkelte barneretten hos Gud, gitt i dåpen. Og med sitt ord over fremsatt brød og vin gir han samfunn med sitt Golgata-offer, virkelig til stede i brødets og vinens skikkelser.

Han tok bort våre plager og bar våre sykdommer.

Ordene sikter til Jesaja-profetien, Jes 53:4, om Kristi stedfortredende offerdød – såret for våre overtredelser. Hva denne lidelse betød for ham, er beskrevet i Salmene:

Sal 88:16 – Jeg er elendig, ja, døden nær, og det har jeg vært fra ungdommen av; rådvill bærer jeg deres redsler-

Sal 69:21 – Deres spott har knust mitt hjerte, så det ikke kan leges. Jeg håpet på medynk, men det var fåfengt; på folk som kunne trøste, men jeg fant ingen.

Allikevel viste Kristus medynk like til siste.

Mk 6:34 – Han syntes inderlig synd på dem, for de var som sauer uten hyrde. Og han begynte å lære dem lenge og grundig.

Og da han innstiftet sin Nattverd, advarte han Judas Iskariot, opprørt til sinns (Joh 13:21.) Opprørt av medynk, stod han utenfor graven hvor Lasarus lå. (Joh 11:33) Han var virkelig plaget i møte med våre sykdommer, lidelser og død.

Heb 5:7 – han bad og bønnfalt med høye rop og tårer ham som kunne berge ham fra døden, og han ble bønnhørt fordi han var gudfryktig. Da han hadde nådd fullendelsen, ble han opphav til evig frelse for alle dem som adlyder ham.

Hva vi enn lider under syndefallets kår, er døden syndens lønn. Gud er nidkjær for sitt verk. Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn, født under Guds lov. I sin lydighet har han oppfylt loven i alles sted, og i hans død på korset har Gud forsonet verden med seg selv.

Jes 53:5 – han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.

Takket være sin menneskenatur, kunne han lide og dø. Takket være sin Guddoms natur, var Jesus Guds rene og skyldfrie lam. Og takket være Gud og menneske, forenet i Jesu person, er han midleren mellom Gud og menneske, og vår øversteprest hos vår Far i himmelen. Han ber stadig for dem som er kommet til tro på ham ved apostelordets lære fra ham (Joh 17:20).

Så kan hovedsummen i teksten sammenfattes i Guds ord ved profeten Jesaja:

Jes 63:9 – I all deres trengsel var det ingen trengsel. Hans egen engel frelste dem. I sin kjærlighet og medlidenhet løste han dem ut. Han løftet dem opp og bar dem alle dager fra gammel tid av.

Gud er suveren i sin godhet mot oss. Han er god for sin godhets skyld. Han er virksom med sitt ord i blant oss. Han rører ikke ved oss med sine hender, rører ved oss i sakramentets skikkelser. Herre Jesus, miskunne oss!

Æren er Guds i det høyeste! Verdig er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd all takk og ære.

FJERDE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes prekentekest: Mt 14:22-33

Jesus viste sin guddoms makt da han gikk på vannet

Teksten lar oss møte de tre personene i Den Treene Gud og deres verk. Vi møter Gud Fader – altets opphav. Vi møter Sønnens verk – midleren i Guds skaperverk og forløsningsverk. Vi møter Helligåndens verk - hjelperen og livgiveren.

Gud Faderens handlende allmakt møter oss i storm og brottsjø, fra en side som virker skremmende for oss. En beskrivelse fins i Salmenes Bok:

Sal 107:25-30 – Han bød, og det blåste opp til uvær, havets bølger gikk høye. De steg mot himmelen og sank mot dypet, så folk mistet motet i nøden. De tumlet og ravet som drukne, var helt fra sans og samling. Da ropte de i sin nød til Herren, og han førte dem ut av trengslene. Han fikk stormen til å stilne, havets bølger falt til ro. Glade ble de da det stilnet, han førte dem til den havn de ønsket.

Sønnens *handlende allmakt* stillet stormen og reddet Peter fra å synke i dypet. Kjenner vi Gud fra denne side, tilber vi Jesus som Guds enbårne Sønn og verdens frelser, født av Faderen fra evighet.

Helligåndens handlende allmakt møter oss i Guds kirke, hvor han er virksom med Sønnens ord fra Faderen. Kirken ligner det kirkeskip som apostelen Peter beskriver:

1 Pet 3:20f – I (arken) ble noen få mennesker – i alt åtte – frelst ved vann, det som i sitt motbilde – dåpen, nå frelser dere. Dåpen er ingen renselse fra ytre urenheter, men en god samvittighets bekjennelse til Gud, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse.

Derfor lyder ordene i den gamle «syndflodsbønnen:

Allmektige, evige Gud! Skynd deg til vår redning, du som i din strenge rettferdighet lot den vantro verden gå under i syndfloden, men reddet Noa og hans venner. Kom oss til frelse, du som druknet Faraos hær i Rødehavet, men lot Abrahams barn gå tørrskodd gjennom, løst fra Faraos åk, til et bilde på Kirken i din nye pakt.

Apostelen Paulus skriver om israelittenes vandring gjennom Rødehavet:

1 Kor 10:2 – Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet. (2 Mos 14)

Vandringen gjennom Rødehavet er et skyggebilde av dåpen (1 Kor 10:1-12). Alt i Guds kirke handler om dåpen, praktisert i forsakelse og tro. Den onde frister hele veien i samarbeid med den onde lyst i menneskets innerste. Men Guds nådepakt i dåpen, har gyldighet hele veien gjennom livet, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). Derfor må syndenes forlatelse være kristnes vandringsstav hele veien, like fra dåpen til vår siste stund. Gud er nådig for sin godhets skyld. Med apostelordets lære fra Jesus Kristus er Gud virksom ved troen i oss. Med Kristus til gave, etterfølger vi ham, vårt eksempel i forsakelse og tro.

1 Tess 2:13 – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror. /.../ dere har gått i samme spor som Guds menigheter i Judea, de som har satt sitt liv i Kristus Jesus.

Gjennom Jesu Kristi ord lærer han oss den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig liv i ham (Joh 17:3). Vi lærer Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Troen kan være svak, men har Jesus Kristus og er en sann tro. Dette illustrerer teksten med en hendelse en natt på sjøen. I den fjerde nattevakt så de Jesus komme gående på vannet. De trodde de så et gjenferd og ble grepet av angst. Da talte Jesus

til dem. «Vær ved godt mot! Det er meg. Vær ikke redde!» Da sa Peter til ham: «Er det deg, så si at jeg skal komme til deg på vannet.» «Kom», sa Jesus. Peter steg ut av båten og gikk på vannet bort til Jesus. Men da han merket hvordan det begynte å blåse, ble han redd og begynte å synke og ropte: Herre, frels meg!

Med en gang rakte Jesus hånden ut og grep fatt i ham.. «Så lite tro du har», sa han. «Hvorfor tvilte du?» Så steg de opp i båten og vinden stilnet.

Jesu oppmuntring gjorde Peter frimodig i bønner: «Herre, er det deg, så befal meg å komme til deg på vannet!» Jesus svarte: «Kom!» Peter kom. Men når det begynner å storme i livet og vi møter den motgang som Gud tillater, da blir vi redde og troens bønn stilner. I vår svakhet blir vi anfektet og må istemme Peters rop: «Herre, hjelp meg!» Vi kan noen og hver kjenne oss igjen i Peters overmot, men også i hans anfektete tro. Kristus hørte Peters bønnerop.

Sal 9:11 – De som kjenner ditt Navn, har tillit til deg, for du svikter ikke dem som søker deg, Herre.

Bølgene kan gå høyt når vantroen angriper troen. Den sekulær-liberale kvasireligion med dens overtro på selvets gud, blåser fra alle kanter med selvbestemte friheter i lære og liv, og med krav på alles respekt. Da ligger den bekvemme løsning nær: Å akseptere åpenbar synd, og stilltiende overse kjensgjerninger for ikke å støte noen fra seg. Det er å gjør syndenes forlatelse til syndenes tillatelse. Da følger den kortslutning som apostelen nevner (Rom 3:8): - «like godt gjøre det onde, så det gode kan komme.»

Med stor konsekvens følger villfarelsen kalt «billig nåde», stikk i strid med prekenembetets oppdrag fra den oppstandne Kristus: «Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!» (Lk 24:47). Men med «billig nåde» fremstår man med forfalsket evangelium tilpasset den onde menneskenatur, dens ønsker og behov. I dette vantroens mørke hører Herren Jesus bønnerop: «Herre Jesus, hjelp vi går under!» I denne kirkenød kan gjelde det å holde fast ved bekjennelsen til Kristi ord. Troens grunn er bevitnede kjensgjerninger, de samme for oss som for de første kristne.

Heb 10:23 – La oss holde urokkelig fast ved bekjennelsen av vårt håp, for han som gav løftet, er trofast.

Disiplene hadde ingen grunn til å la seg skremme. Jesus sa, ordrett oversatt: «JEG ER.» Med Guds Navn avslørte han sin Guddoms hemmelighet i stormen. Da han og Peter steg om bord i båten, stilnet stormen. Med Guds handlende allmakt hadde han vist sin persons hemmelighet - sann Gud og sant menneske forent i Jesu person. Derfor bekjenner vi om Jesus troen, begrunnet i bevitnede kjensgjerninger:

«Jeg tror på /.../ èn Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, født av Faderen før alle tider, Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud, født og ikke skapt, av samme vesen som Faderen, han som alt er skapt ved....»

«Hvor du er svak i troen! Hvorfor tvilte du?» Å være svak i troen, er ikke det samme som å fornekte troen. Troen kan være svak, men likevel være rett tro. Troen har Kristus og mangler ingen ting. Hos ham er kristendom nok. Hvordan din livssituasjon enn er, er det ikke troens styrke som frelser, men han som er troens innhold.

Men de som var om bord i båten, falt på kne for ham og sa: «Du er i sannhet Guds Sønn.»

Forklaringen til tredje trosartikkel sier at Den Hellige Ånd «har bevart meg i den rette tro». Den er ingen privatmening. Den er *Guds tro* med gudskunnskap begrunnet i bevitnede kjensgjerninger.

Apg 17:31 – Det har han gjort troverdig for alle ved å oppreise (Kristus) fra de døde

2 Tim 1:12 – Jeg vet på hvem jeg tror.

SØNDAG SEPTUAGESIMA

Tredje rekkes pretekst: Lk 17:7-10

Av nåde, ved tro, uten gjerninger

Denne søndagens tekster handler om Guds nåde mot syndere. Men hva er «Guds nåde»? Gud har for sin godhets skyld handlet til frelse for mennesker under syndefallets kår, i en verden terrorisert av Guds fiendemakter synd og død og djevel.

Gal 4:4 - i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Det er fort sagt å si hva Guds nåde består i. Problemet er den onde menneskenatur. Den krever at man må være kvalifisert til Guds nåde, eller i det minst bruke nåden som om den er en legende medisin.

Under skinn av kristendom krever noen synlige tegn på gjenfødelse i angerens smerte, andre krever oppregning av syndene og godtgjøring, mens andre krever overgivelse til Gud i en bestemt prosedyre, osv. Men nåde med forbehold om kvalifikasjon er ingen nåde.

Gal 5:4, 6:14f – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden. /.../ jeg vil aldri rose meg av annet enn vår Herre Jesu

Kristi kors. Ved det er verden korsfestet for meg og jeg for verden. For det som betyr noe ... (er) å være en ny skapning.

Kristus belyser Guds nåde ved hjelp av lignelser hentet fra dagliglivet. Han viser hvor urimelig det ville være om man anvender Guds frie nåde i jordiske forhold. I denne verden kreves det liv til nytte og gagn for andre og oss selv. Men før eller siden blir de fleste av oss en byrde for andre.

I teksten er ordet for trell eller slave oversatt med «tjener». En trell har ingen rettigheter, bare plikter. Trellen må stå til tjeneste for sin herre døgnet rundt uten krav på lønn og takk. Den som lever under Guds lov, lever ikke i barnekår, men trellekår. Det er en himmelvid forskjell på trellekår under Guds lov og barnekår hos Gud, gitt av nåde. Vi ble i dåpen til Jesu død gitt det nye livet med barnerett hos Gud, frelst av nåde, uten forbehold om kvalifikasjon eller prestasjon av noe slag. Løsepengen er betalt med Kristi lidelse og død. Sagt med forklaringen til andre trosartikkel:

«- han har kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og syndens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...»

Frelsen befri fra den virkelighet vi lever under syndefallets kår: :

1 Mos 3:17-20 – Gud sa til Adam: Med møye skal du nære deg av (jorden) alle dine dager. Torn og tistel skal den bære, og du skal ete av markens vekster. Med svette i ansiktet skal du ete ditt brød, inntil du vender tilbake til jorden, for av den er du tatt. Av jord er du, og til jord skal du bli.

Når livet er som best, er det «arbeid og møye» (Sal 90:10). Men dermed er ikke arbeidsgleden utelukket.

Fork 3:22 – Jeg så at det beste mennesket kan gjøre, er å glede seg under sitt arbeid.

Her i teksten handler det om en mann som lar en trell arbeide for seg, forpliktet på loven. Også lovlydighet er et arbeid:

Rom 4:4f – Den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annerledes er det med den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. (E. Sv Kyrkobib)

Gud Skaperen skapte oss til et liv i samsvar med hans gode skapervilje. Det er vår skyldighet for Gud, enhver i sitt kall, enten man er barn, ungdom, voksen eller forelder. I yrkeslivet er det vår skyldighet å leve etter Guds vilje, gjort tydelig for alle i Tibusloven (el moralloven). Den samme skyldighet omfatter kirken, både prest og lekfolk.

Fork 12:13 - Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.

Teksten bruker ordet «å pløye» om trellens arbeid ute på markene. Ordet «pløye er her brukt om kallsoppgaver som har Guds ord og gode skapervilje for seg. Samme billedbruk møter oss i en annen sammenheng.

Teksten bruker også et ord om gjeterarbeidet - *hyrdens* oppgave. Jesus sa til Peter da han gjeninnsatte ham i apostelembetet: «*Vær hyrde for min hjord!*» (Joh 21:16) Senere skrev Peter til alle prester:

1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje. (E Sv Kyrkobib)

Takker han tjeneren for at han gjorde det han fikk beskjed om? Nei. /.../ Når dere har gjort alt det som er pålagt dere, skal dere si: Vi er uverdige tjenere og har bare gjort det vi er skyldige til å gjøre.

Ordet for takk kan også oversettes med ordet nåde: «Ingen gir tjeneren *nåde* fordi han gjorde det han fikk befaling om.» Guds nåde er gratis, uten forbehold om gjerninger.

Rom 11:6 – Er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville ikke nåden være av nåde.

At Gud er nådig, vet enhver bibelleser. Et eksempel er Salme 136. Etter hvert av de 26 versene gjentas: «*Evig varer hans miskunn.*»

Ef 2:8f – Av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal rose seg.

Gud er god for sin godhets skyld. Vi kan med undring spørre hva denne godhet består i. Det fins en som har gjort mer enn han var skyldig til å gjøre: Menneskesønnen Jesus Kristus.

Fil 2:6-8 - Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død.

Skjønt han var sann Gud, var han den tjeneren som fikk beskjed:

«Lag til kveldsmaten for meg, gjør deg så i stand og vart meg opp mens jeg spiser og drikker. Etterpå kan du selv ta deg mat.»

Jesus har også beskrevet sitt oppdrag med egne ord:

Joh 4:34 – Min mat er å gjøre det han vil som har sendt meg, og fullføre hans verk.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepeng for de mange.

Takket være Kristi lidende lydighet, fins det nåde for oss.

Åp 5:12 – Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk.

SØNDAG SEKSAGESIMA

Tredje rekkes prekentekest: Mt 9:36-10:7

Hyrdens-embete

«Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting» (Sal 23:1).

Kilden til denne gudskunnskap er åpenbaringsordets Gud. Han var virksom gjennom sine profeter i gammeltestamentlig tid. Den hyrdeomsorg som Gud viste sitt utvalgte folk, var et skygge bilde av Guds hyrdeomsorg i den nye pakt, åpenbart i Jesu persons hemmelighet: *«JEG ER den gode hyrde.»* Han fremstod med gudsnavnet JEG ER, og viste med ord og undergjæringer Guds hyrdeomsorg for i kirken i den nye pakt, grunnet på Guds blod i Kristi død og hans oppstandelse fra døde tredje dag. Med denne kjennskap vi hver for oss si: *«Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting»*. Vi merker relkefølgen i Guds frelseshistorie: Guds ords kunnskap går forut for kjennskapen – aldri motsatt. Derfor ga den oppstandne Jesus marsjordren til apostlene og med dem etterfølgerne i prekenembetet: *«Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk, dere skal begynne i Jerusalem.»* (Lk 24:47).

De var forkomne og hjelpeløse, som bortkomne sauer uten hyrde.

Også den gang levde mange lik sauer overlatt til seg selv og utsatt for sult og tørst, rovdyr og falske hyrder. Jesu billedbruk er påtrengende aktuell. Uvitende om syndens nød, lever vi alle som om vi står i gjeld til den onde lyst i vårt innerste, uvitende om Guds trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Farene som truer, er av to slag:

Den ene faren er kirkefellesskap «på tilstrekkelig grunnlag» - på den beskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen (Ef 2:20). Virksomheten går sin gang, tilpasset folkemeningen.. Den andre faren er falske hyrder. Deres kirkeomsorg er det helhetlige hensyn, «den vi alle er tjent med». Begge farer gir lønn som fortjent.

Sak 11:16f – jeg vil oppreise en hyrde i landet, en som ikke ser etter dem som går seg bort, ikke leter etter dem som går seg vill, ikke leger dem som er skadet, ikke sørger for mat til de friske, men spiser kjøttet av de fete dyr og river klovene av dem. Ve, min udugelige hyrde, som forlater sauene!

De hyrder og lærere som Kristus gir til menighetene i prekenembetets gjerning, de tjener menighetens oppbygging, det vil si Kristi legemes vekst.

«Høsten er stor, men arbeiderne få. Be derfor høstens Herre sende ut arbeidere for å høste inn grøden hans.»

Ef 4:11f – Han har også gitt oss /.../ noen til evangelister, andre til hyrder og lærere . Han gjorde det for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste, til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbyggelse. (E Sv Kyrkobib.)

Ingen kan på eget initiativ fremstå som menighetshyrde (el pastor) uten å være kalt og utsendt. I så henseende er det ingen forskjell mellom den gammeltestamentlige offerprest i hans lovgjerninger, og den nytestamentlige prest. Kall og sendelse var og er det nødvendige vilkår: Kallsoppgaven gjør forskjellen. Kirkens hyrder i den nye pakt forvalter Guds nådemidler med tilsynsansvar i den betrodde menighet.

Heb 5:4 – Ingen tiltar seg denne verdighet selv, men han blir kalt av Gud, lik som Aron.

Rom 10:15 – Hvordan skal de kunne forkynne, om de ikke blir utsendt?

Det er også en annen forskjell. Herrens tolv apostler ble kalt *umiddelbart* av ham, lik Guds profeter i den gamle pakt. Etter Pinsedagen skjer kallet til prekenembetet på *indirekte* vis, gjennom mennesker. Unntaket er apostelen Paulus, som den oppstandne Kristus kalte til apostel.

I begynnelsen var det apostlene som kalte skikkede menn til menighetsprester, slik det fremgår av Apg 14. Senere skjedde kallet gjennom menigheten, eller ved den instans som ble betrodd kallsretten, delegert fra menighetene.

Jesu utvalgte apostler ble ikke utsendt med verdslig myndighet. Prekenembetet er et åndelig (geistlig) embete. Dets autoritet, kompetanse og gyldighet består i apostelordets lære fra Herren Jesus Kristus.

I tider da kirken ble gitt verdslige oppgaver, og med dem verdslig myndighet, ble følgende alltid maktmisbruk. Den myndighet apostlene fikk, bestod å formidle Jesu undervisning i Skriftene, og dermed veilede, formane og oppmuntre med den trøst som Skriftene gir (Rom 15:4). Rettskafne hyrder og lærere taler ikke ut fra sitt eget (Joh 8:44).

De tolv ble gitt makt til å helbrede syke, oppvekke døde, rense spedalske og drive ut onde ånder. Dokumentasjon gis i Apostlenes gjerninger. Undergjerningene stadfestet lærens troverdighet for all ettertid. Apostlene fremstod som Kristi delegater med geistlig myndighet – med «Åndens sverd» som er Guds ord, og med ham som forbilde. (Ef 6)

Mt 20:25-28 – (Jesus sa) Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener. Og den som vil være den fremste blant dere, skal vær de andres trell. Slik er heller ikke Menneskesønnen kommet for å la seg tjene, men selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for de mange.

Evangelisten Matteus regner opp navnene på de tolv, og blant dem forræderen Judas Iskariot. Det er tankevekkende. Det står at Jesu disipler døpte, lik Døperen Johannes. Det må bety at blant de første kristne også fantes kristne som var døpt av Judas Iskariot. Altså bringer sakramentene Guds frelse uavhengig av personen som forvalter dem.

Ta ikke veien om hedningers land og dra ikke inn i samaritanernes byer!. Gå i stedet til de bortkomne sauene i Israels folk. Og der dere kommer, skal dere forkynne: Himmelriket er kommet nær!

Kristus gav de tolv anvisninger som kun gjaldt dem. Men deres lære fra Kristus angår oss alle. Apostlene ble utrustet på Pinsedagen til å overgi læren til kirken i den nye pakt. Apostelordets lære er kirkens grunn, og den oppstandne Kristus er den levende hjørnestein alle dager. På denne ubeskårne grunn består Guds kirke alle dager inntil Kristi gjenkomst. På troskapens vilkår er himmelriket nær med den oppstandne til stede, virksom i de handlinger han befalte. (Jf Mt 4:17) Apostelen Paulus sammenfattet oppdraget slik:

1 Kor2:2, 15:1f – Jeg hadde bestemt meg for at blant dere ville jeg ikke vite av noe annet enn Kristus og ham korsfestet. /.../ Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynnte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynnte for dere – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Guds rike er nådens og syndsforlatelsens rike. Dit inn kommer man ved dåpen til Jesu død og troen på Guds løfte om salighet for hver den som tror. Gud er en forsonet Gud, og vår eneste hellighet og rettferdighet hos Gud er Kristus i hans lidende lydighet. I himmelriket lever vi allerede ved troen, og hva vi er i Kristus Jesus, skal vi en gang bli, fullt og helt.

Kristus har lært oss bønner «komme ditt rike!» Guds nåderike kommer til oss med evangeliet og sakramentene. På den ytterste dag kommer Kristus med sitt *herlighetsrike* på den nyskapte jord. Men først må Guds *nåderike* komme til oss. Hvordan det skjer, sier vår barnelærdom:

«Guds rike kommer vel uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at det også må komme til oss. Hvordan skjer det? Når den himmelske Far gir oss sin Hellige Ånd, så vi ved hans nåde tror hans hellige ord og lever et gudfryktig liv her i tiden og siden i evigheten.

Er det noen som ikke vil ta imot dere og heller ikke vil høre deres budskap, skal dere forlate det huset eller den byen og riste støvet av føttene.

Jesus forberedte apostlene på de harde sinn. Han gav dem regelen: Å riste støvet av sine føtter og forlate det hus eller sted hvor folket avviste Guds evangelium. Paulus og Barnabas fulgte Jesu regel da motstanden utartet i Antiokia i Pisidia. (Apg 13:51)

Vi er i Guds øyne «ille medfarne», men med Guds ord og sakrament viser den oppstandne Jesus hyrdeomsorg for oss i sitt nåderike. Vi får lytte til hans ord i skriftlesningene, og lytte til hans ord under Herrens Nattverd, fremsagt over brød og vin. Med hyrdeomsorg gir han samfunn Guds Golgata-offer i velsignet brød og vin.

Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting.

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL:

Kirkeåret har tre hoveddeler: Juledelen, Påskedelen og Kirkedelen. Bak oss ligger Juledelen, da hovedtema var Jesu person: **Hvem** er han? Foran oss ligger Påskedel som består av Fastetiden og Påsketiden, da Jesu verk er hovedtema: **Hva** har han gjort? Deretter følger Kirkedelen om hensikten med Jesu verk – dets **hvorfor**?

Fastetiden innleder Jesu perspektiv på sin lidelse og død med oppstandelsen for øye. *Mt 20:18f* - «*De skal dømme ham til døden og utlevere ham til hedningene, og han skal bli hånet, pisket og korsfestet, og den tredje dagen skal han oppstå.*» Med oppstandelsen for øye innleder vi fastetiden med frydesang. (Vi reiser oss)

Frydetonen
Går mot tronen,
Gjenlyd gir Guds himmelhall:
Lov og ære
Herren være,
Fjernt og nær han prises skall!
:/ Alt det skapte,
Men fortapte,
Kan nå reises fra sitt fall. :/
2
Graven bever,
Jesus lever,
Han som for vår synd var død.
Han har vunnet,
Livet funnet,
Og hans sei'r har endt vår nød.
/: Knust er slangen,
Løst er fangen,
Slukt av nåde helvets glød. :/

Det vi skyldte,
Han oppfylte,
vår oppstandne Herre Krist.
Vredens luer
Mer ei truer;
Gud forsonet er for visst.
:/ Drept er døden,
Endt er nøden
Og beseiret satans list. :/
4
Evig seier
Nå vi eier
Alltid, Herre Krist, i deg.
Du har vunnet,
Vi har funnet
Vår rettferdighet i deg.
:/ Skyld foruten
Kommer bruden
Nå med lovsang frem for deg! :/

FASTETIDEN

FØRFASTESØNDAG (FASTELAVNSSØNDAG).

Tredje rekkes prekentekst: Mk 10:32-45

Løsepenge for syndere

Da Jesus gikk til Jerusalem, var disiplene oppskaket og de som fulgte med, var redde. Da tok de tolv til side og begynte å tale til dem om det som skulle skje med ham:

«Se, vi drar opp til Jerusalem, og Menneskesønnen skal overgis til overprestene og de skriftlærde. De skal dømme ham til døden og utlevere ham til hedningene, og de skal håne ham og spytte på ham, piske ham og slå ham i hjel. Og tre dager deretter skal han oppstå.»

Det som skulle skje med ham, endte med oppstandelsen den tredje dag. Stadfestet er Guds forsoning med verden i Jesu død. Seieren er vunnet over synd og død og djevelens velde. Derfor innleder vi fastetiden sett i *påskeperspektivet*.

Troens glede er Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske, han som led og ble korsfestet, som døde, ble begravet og oppstod fra de døde tredje dag. Han er det levende håp, gitt til glede for alle.

Guds forsoningsverk er fullbrakt «etter Skriftene», men dermed ikke utdelt til den enkelte. Det gjør den treene Gud i dåpen til Jesu død (Rom 6:3) med løfte om salighet for hver den som tror (Mk16:16a). Jesus-historien fortsetter.

Fonten oss minner om vår dåp,
Alt'ret om Nattverdets nåde
Alt med Guds Ord om tro og håp
Og om Guds kjærlighets gåte:
Huset om ham hvis Ord består:
Kristus, i dag som i går,
Evig Guds Sønn, vår gjenløser.

Her samles vi fordi den levende Gud tjener oss. Han tjener oss med sitt Ord som høres og i midler som ses. De er kirkens underfulle merkevare, forvaltet slik han befalte. Det underfulle ved kirkens gudstjeneste lokker og drar på kirkevei. Andre begrunnelser trengs ikke.

Underlig er troens lovsang fra mennesker uten kvalifikasjon. Bibelhistorien skjønnmaler ikke Guds folk. Jesus skjønnmaler heller ikke de tolv. Var de skrøpelige, hva da med oss? Vi trer fram for den hellige Gud på nåderettens grunn, gitt i vår dåp til Jesu død. Vi takker, ber og lovpriser ham som Guds kjære barn.

Guds rikes komme ble varslet ved profeten *Daniel*. Først skulle fire verdensriker komme. Jesus Kristus ble født under det siste – det romerske verdensriket.

Dan 2:44 - et rike som aldri i evighet skal gå til grunne. Det riket skal ikke gå over til noe annet folk. Det skal knuse og gjøre ende på alle de andre rikene, men selv skal det bestå i evighet..

Jakob og Johannes spurte Jesus: «La den ene av oss få sitte ved din høyre side og den andre side når du troner i din herlighet».

Det fremgår av preteksten: at Jakob og Johannes hadde en posisjon fremfor de andre apostlene. Da underviste Jesus om Riket. Han gav dem løftet: Når Kristus sitter på sin nådetrone, skal de tolv sitte ved hans side og i tidens løp utøve domsmyndighet i Guds kirke på jorden. Hvordan?

Jesus gav de tolv fullmakten til å løse- og binde synder, og med dem den samme fullmakt til deres etterfølgere i prekenembetet. Jakob og Johannes fikk en myndighet så ganske ulik den de hadde tenkt seg – en myndighet på *nåderettens* grunn

«Dere vet at de som regnes for å være folkenes fyrster, er herrer over dem, og deres mektige menn hersker over dem med makt. Men slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor iblant dere, skal være alles tjener /.../ For Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepeng for de mange.»

Jesu Kristi nåderike er et evig rike. Det består, tross mangler som hefter ved Guds Ords tjenere. Kirkens historie er i første rekke en kamp om kirkens bekjennelse til apostelordets lære fra kirkens Herre. Denne kamp kan til tider minne mer en om undergang enn fremgang. I denne kamp er den trofaste kirke det folk som *«følger Lammet, hvor enn det går»* gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4) Jesu ord beskriver ingen kirkeidyll. Formaninger trengs. Jesus advarer med adresse til kristne gjennom alle tider.

Den kanskje strengeste formaning i Det nye testamente er Jesu sendebrev til Laodikea-menigheten. Den stilte seg likegyldig til spørsmålet om trofasthet mot apostlenes lære fra kirkens Herre. Laodikea-menigheten var tilfreds med kirkefelleskap i kjærlig forbrødring om det sentrale eller kjernen i evangeliet. Denne forestilling fins ikke i Bibelen. Kirkens kjennetegn er ikke trosforestillinger og meninger i et interessefelleskap. (Åp 3:14ff.)

Tar man ikke det apostoliske ord på alvor, tar man heller ikke den onde menneskenatur og seg selv på alvor. Guds lov er hellig liksom Gud, og derfor absolutt: Gud er den allseende som ser hva som bor i et menneske og hva vi er kapable til.

Sal 49:8-10 – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham, - det blir for dyrt å frikjøpe hans liv, så han kunne leve for alltid og unngå å se graven.

Rom 3:20 – Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Løsepenge er Jesus Kristus – Gud og menneske forent i samme person. Hans blod var «Guds blod» (Apg 20:28). I forening med Jesu menneskenatur døde Gud vår død i Jesu død. «*Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv*». (2 Kor 5:19) Derfor kunne Menneskesønnen gi sitt liv til løsepenge for oss alle

Heb 1:13 – Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen.

Kol 1:19 – Det var Guds vilje å la hele sin fylde bolig i ham, og ved ham forsone alle ting med seg selv.

Dette oppdrag omfatter alle Guds løfter ved profetene. Guds Sønn har i sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alles sted. Han har gjort hva ingen andre kunne gjøre, for loven var «*svak på grunn av den onde menneskenatur*» (Rom 8:3),

Gal 4:4f – men i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for å kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for å gi sitt liv til løsepenge for mange.

Oversettelsen «mange» eller «de mange» er en hebraisk uttrykksmåte om *alle*. Et eksempel, Dan 12:2 - «*de mange som sover i muld, skal oppstå*» (Dan 12:2). *Alle* skal oppstå. Et annet eksempel: Jesu tydningsord under Herrens Nattverd. «Denne kalk er den nye pakt i mitt blod, som utgytes for de mange til syndenes forlatelse.» Hans død er løsepenge for *alle* – *ingen unntatt*.

Derfor oppstod han tredje dag fra døde, rettferdiggjort i alles sted. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud, tilregnet troen av nåde. Den gang forstod ikke Jakob og Johannes Jesu oppdrag: Guds Sønn i tjener skikkelsen, kommet i tjenerskikkelsen for å tjene alle i sin lidende lydighet, lydig til døden. Følgelig forstod de ikke hva etterfølgelsen innebærer – delaktighet i Kristi lidelser.

«Det beger jeg drikker, skal dere få drikke, og den dåp jeg døpes med, skal også dere døpes med.»

Gjennom sin død gjorde han opp med synden en gang for alle og i alles sted. Det liv han lever, er et liv for Gud. Døpt til hans død, skal vi anse oss som levende for Gud ved troen på ham.

Troen kan være svak, men stoler på Kristi fortjeneste og mangler ingenting. Hans lovoppfyllelse er din rettferdighet, gitt deg til del i dåpen til Jesu død. Guds fullbrakte forsoningsverk ble gitt deg av nåde uten krav om kvalifikasjon eller prestasjon. Guds løfte om salighet for hver den som tror, det står fast alle dine levedager. Jesus priser dem salig som er fattige i seg selv (Mt 5:3). Det er hva vi alle er, tiggere for Gud. Derfor oppmuntrer Jesus oss til å sette alt vårt håp til ham, vårt levende håp.

Ved en anledning advarte Jesus: «*Dersom dere ikke vender om, skal dere alle omkomme slik som de*», Lk 13:3. Fortapelsen er selvforskyldt, forlatt i det evige «utenfor», i en tilværelse hvor ingen Jesus fins. Der rår Gud i vrede over fiendemaktene

synd og død og djevel. Advarselen trenger vi alle, men merk evangeliet om Guds frelse. Guds forsoning med verden omfatter alle. «Alt er fullbrakt.»

Rom 2:6 - Skjønner du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse /.../ (6:8f om dåpen til Jesu død) – Er vi døde med Kristus, tror vi at vi også skal leve med ham. Vi vet at når Kristus er oppreist fra de døde, så dør han ikke mer, for døden har ikke lenger noen makt over ham.

1 Joh 2:2 – Jesus Kristus, Den Rettferdige. Han er en soning for verdens synder, ja ikke bare for våre, men for hele verdens.

Rom 5:18 – Likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.

FØRSTE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekest: Lk 10:16-20

Seieren i troens gode strid

Jesus hadde utsendt sytti disipler, og da de kom tilbake, fortalte de begeistret om fremgang i en åndskamp.

«Herre, også de onde åndene lyder oss i ditt navn!»

Denne åndskamp har apostelen Paulus beskrevet slik:

Ef 6:12 – Vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.

Det er lett å forveksle fremgang med økt tilslutning til kirkens kjennetegn. Fremgang og økt tilslutning handler om en positiv holdningsendring, gitt til kjenne i trosytringer og kirkesøkning, men de er ikke Guds kirkes kjennetegn. Bibelhistorie og kirkehistorie motsier denne kortslutning.

Lk 6:26 – Ve dere når alle taler vel om dere, for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.

Sal 73:12 - .De ugudelige er alltid trygge i sin rikdom

Kirkens gudgitte kjennetegn er ikke trosytringer, men Guds evangelium og sakramentene forvaltet i samsvar med Kristi ord og befaling. Andre kjennetegn er ikke gitt Guds kirke. Stilt overfor kortslutningen, orienterte Jesus begeistrede disipler om en virkelighet som omfatter langt mer enn den vi sanser. Den omfatter også Guds fiendemakter synd og død og satan med sin onde englehær.

Stilt overfor disiplenes kortslutning, ga Jesus dem en virkelighetsorientering, den han utypet for apostelen Johannes. Han nedskrev Jesu åpenbaringer i Åpenbaringsboken. Da var han under en kristenforfølgelse forvist til øya Patmos.

Åpb 12:7-9 – Draken kjempet sammen med sine engler, men ble overvunnet og kunne ikke lenger ha noen plass i himmelen. Den store drake ble styrtet. Den gamle slange, han som kalles djevelen og satan, og som forfører hele verden, han ble kastet ned på jorden og hans engler med ham.

Våre livshistorier foregår i den jordiske virkelighet hvor kampen pågår mellom åpenbaringsordets Gud og de fiendemakter som terroriserer den verden vi lever i under syndefallets kår. Jesu disipler den gang ble dradd inn i denne strid, men uten å forstå hvor farlig den fiende var som de stod overfor. Forstår vi?

Da djevelen fristet Jesus i ørkenen, brukte Jesus det våpen som han har betrodde kristne til alle tider – det skrevne gudsord. Han avviste hver av de tre fristelsene med

et «det står skrevet». Til og med da djevelen misbrukte et gudsord, avslørte Jesus ham med det klare gudsord om saken. Djevelen siterte fra Salme 91: Hvis han kastet seg ut fra tempelmuren, ville Guds engler bære ham på hendene. Da svarte Jesus: «Du skal ikke friste Herren, din Gud.» (Mk 16:15-17)

Forførere har til alle tider misbrukt bibelord som handler om noe annet for å bevise sitt eget. Forførere trives med denne misbruk. Det klassiske eksempel er Jesu tydningsord om gaven han gir under Herrens Nattverd. Forførere sier Jesus er faret opp til himmelen og holder til huse fjernt fra vår jordiske virkelighet. Han er ikke lenger på jorden, men bor i et himmelrom utenfor vår jordiske virkelighet. Det betyr ikke at han er innestengt i et himmelrom fjernt fra den jordiske virkelighet. Tvert imot. Han er nå fri til å utøve sin handlende allmakt, fri til å være virksom til stede når og hvor som helst i tid og rom. Vi bekjenner Guds Sønn i Jesu skikkelse, som «før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd».

Det er ikke en virkelighetsteori vi bekjenner, om en verden i to etasjer, den ene jordisk og materiell, den andre himmelsk og åndelig. Vi bekjenner den gode Skaperen, som vi har lært å kjenne gjennom Jesus Kristus. Han har med sitt ord skapt himmel og jord, alt synlig og usynlig. Kirken har ingen teori om allmakt. Vi kjenner den Gud som med sitt ord er virksom med handlende allmakt.

Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, steg ned i Jesu tjenerskikkelse. Ordet ble «kjøtt» (Joh 1:14). Jomfru Maria fødte ham som er sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Den uendelige og evige Gud steg inn i tid og rom. Og nå sier han under Nattverden: «**Dette er** mitt legeme.» Han sier presist og like fram hva det er han lar rekke fram i brødets og vinens skikkelser.

1 Kor 10:17 – Velsignelsens beger som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv Kyrkobib.)

Sammen med den gamle kristenhet siden aposteltiden synger vi mot den djevlelske åndelighet: «Ett Guds ord kan ham binde».

«Jeg har gitt dere makt til å trå slanger og skorpioner under fot, og makt over alt fiendens velde, og ingenting skal skade dere.»

Denne makt oppfylte Guds løfte i den gamle pakt, for Guds fiendemakter er de samme gjennom historien.:

5 Mos 8:15 – (Gud) ledet deg gjennom den store, uhyggelige ørkenen, hvor det var giftslanger og skorpioner... (jf Mk 16:18).

Sal 91:13 – På løve og orm skal du trampe, ung løve og slange skal du trå under fot.

1 Pet 5:8f – Vær nøkterne og våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve for å finne noen å sluke. Stå ham imot, faste i troen.

Jesu løfte til de tolv ble oppfylt, slik Apostlenes gjerninger (Apg 28:5). I Åpenbaringsboken lar Jesus slanger og skorpioner være uttrykk for den listige djevel, gitt frihet til å pine og plage menneskene, men i en begrenset tid. Unntatt er Kristi kirke (Åp 9:3, 10).

Den oppstandnes marsjordre til de tolv omfatter løse- og bindemakten, og med bindemakten makten over djevelen og hans gjerninger. *Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. Virksom med sitt ord i prekenembetets gjerning er den oppstandne Jesus til stede i den forsamlede menighet:*

Mt 16:18f – Du er Peter; på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

Kristus har gitt himmelrikets nøkler til den bekjennende kirke i den apostoliske læretradisjon fra ham.

«Kirken er visselig ikke bygd på et menneskes autoritet, men på det embete som bekjenner det samme som Peter bekjente, da han forkynte at Jesus er Kristus (Messias), Guds Sønn. Derfor taler han til ham som til en tjener: På denne klippe, dvs på dette embete.» (Tractatus 25. E sv oversettelse)

Guds ord er virksomt i dåpen og gir hva vår barnelærdom sier:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Mk 16:16)

Den myndighet har gitt kirken er ingen verdslig makt, men en åndelig (el geistlig) makt. Den utøves med Guds ord – med «Ordets sverd». Derfor kaller og innsetter kirken skikkede menn til å være prester og biskoper i det hyrde- og læreembete som han innstiftet og befalte. I prekenembetets gjerning er Kristus virksom med sin hyrdeomsorg for sin kirkebrud, hvor hun enn samles om Guds Ord og sakrament.

2 Kor 10:3-5 – Vi lever som mennesker, men vi kjemper ikke som mennesker gjør. For våre våpen er ikke fra mennesker, men de har sin kraft fra Gud og kan legge festninger i grus. Vi river ned tankebygninger og alt stort og stolt som reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange i lydigheten mot Kristus.

«Og likevel: Gled dere ikke over at åndene lyder dere, men gled dere over at dere har fått navnene skrevet i himmelen.

Åp 3:8 – Den som seirer, skal bli kledd i hvitt, og jeg vil aldri stryke hans navn ut av Livets bok, men kjennes ved hans navn for min Far og hans engler.

Kristentroens glede består i Guds nåde for sin godhets skyld. Krusifikset er en synlig påminnelse om Guds selvhengivende kjærlighet, gitt den enkelte til del i dåpen med barnekår og barnerett hos Gud. Med korstegnet påminner vi oss selv om hvem vi tilhører. Han er min Herre, og mitt navn er skrevet i himmelen.

Ef 1:4-7 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn. I ham har vi forløsningen som ble vunnet ved hans blod.

Ef 5:26 - Kristus elsket kirken og gav seg selv for å hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. (E Sv Kyrkobib.)

Joh 3:16 – For så høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.

Gud er nidkjær for sitt skaperverk under syndefallets kår. Det lille ordet «så» markerer Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i «Kristus og ham korsfestet» (1 Kor 2:2). Denne kjærlighet ble gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Med ham til gave, er vi kalt til å etterfølge ham som eksempel, kalt til å forsake djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.

Vår tids sexfikserte bruk av ordet «kjærlighet» er beslektet med fruktbarhetsreligion. Hva Guds kjærlighet består i, blir ofte forvekslet med raushet, toleranse, solidaritet osv. Forvekslingen røver hensikten med frelsen, gitt i dåpen:

Rom 6:3f, 11, 15, 19 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, er døpt til hans død? /.../ for at også vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ På samme vis skal dere regne dere som døde for synden, men som levende for Gud i Kristus Jesus. /.../ Hva så? Skal vi synde fordi vi ikke er under loven, men under nåden? Slett ikke! /.../ Før stilte dere lemmene til tjeneste for umoral og urett, og det førte bare til enda mer urett. Men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett til helliggjørelse.

Rom 8:12 – Vi står ikke i gjeld til den onde menneskenatur, så vi skulle leve deretter.

Alt i den døptes liv og i kirkens liv handler om dåpen, praktisert i forsakelse og tro.

Gud er trofast, om vi enn er troløse. Om livets vitnesbyrd anfekter din barnerett hos Gud, så stadfester han din barnerett med syndenes forlatelse, tilsagt deg i det private skriftemål. Annen støttstav trengs ikke.

«Så er jeg fri, at jeg kan stå
For domstol din med glede.»

ANDRE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekest: Mk 9:14-32

Seieren over djevelen

Teksten viser at Guds fiende – djevelen, er virksom med åndsbesettelse. Den skjer på to måter – en åndelig og en legemlig.

I vår tid fins mye viten om årsakene til menneskers sykdommer og lidelser. Men når det gjelder den virkelighet som overstiger fornuft og sanser, vet vi ikke mere enn fortidens mennesker. Vi er henvist til åpenbaringsordets Gud, virksom med sitt ord i en bevitnet frelseshistorie og især en bevitnet Jesus-historie.

Den *åndelige* besettelse kan gi seg til kjenne på en legemlig måte, eller gjennomsyre kulturfellesskap i stort og smått. Bundet til den onde lyst i vårt innerste, har mennesker sin glede i vantroens syndearter under skinn av selvbestemt frihet, slik man til eksempel gjør i den liberal-terapeutiske kvasireligion. Dens avgud er selvets gud – egokulturens avgud.

I den *legemlige* besettelse er den onde ånd det handlende subjekt, og menneskets vilje og forstand et viljeløst redskap i den ondes planer. Da er personen uten ansvar for sine ord og handlinger. Et eksempel er den hendelse det fortelles om i dagens prekentekest.

Åndsbesettelser av ulike slag må altså forstå i en videre sammenheng. Åndsbesettelse har med Det første bud å gjøre: «Du skal ikke ha andre guder utenom meg.»

Synden mot det første bud dyrker fremmede guder i ulydighet mot åpenbaringsordets Gud, vår skaper og gjeløser. Vantroen er alle syndearters mor. De kommer til uttrykk på tre måter: Et forvrengt gudsbilde, gudsopprør og trelldom.

Et forvrengt gudsbilde: En illustrasjon gir beretningen om syndefallet: Gud forbød mennesket å spise av kunnskapens tre. Vi skal i stedet ære Gud som Gud, 1 Mos 2:16f. Dette tåler ikke Guds fiende, og ga Eva et vrengebilde av forbudet:

1 Mos 3:1, 4f – "Har Gud virkelig sagt: Dere skal ikke ete av noe tre i haven? /.../ Dere skal visselig ikke dø, for Gud vet at på den dag dere eter av det, skal deres øyne åpnes, og dere skal bli liksom Gud og kjenne godt og ondt."

Et liv i gudsopprør. Guds motstander djevelen later som om han er tilværelsens midtpunkt og herre, som alle må akte å ære som gud. Guds fiendemakt skaper ingenting. Synd, død og djevel ødelegger Guds skaperverk. (Mt 13:36-43).

Et liv i trelldom: Vantroens frukter er syndearter i selvbekreftende friheter. Livets vitnesbyrd vitner om Guds fiendemakters okkupasjon, virksom like fra mors liv av.

Joh 8:44 – (Djevelen) en morder fra begynnelsen, og han står ikke i sannheten, fordi sannhet ikke fins i ham. Når han taler løgn, taler han av sitt eget, fordi han er en løgner og løgnens far.

1 Pet 5:8 – Vær edrue! Våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han kan oppsluke (Åp 12:12b).

Frafall fra Guds ord etterlater et tomrom. Det må fylles. En ond ånd trer inn og drar sju ånder etter seg, verre enn den første, sier Jesus. De holder mennesker fanget i et utall villfarelser. Gammel erfaring bekrefter: Hvor troen går ut, går overtroen inn.

Eksempler: Da kong Saul viste ulydighet mot Guds ord, »kom en ond ånd fra Herren og plaget ham. (1 Sam 16:14)

Det står om Judas Iskariot at satan før inn i ham. (Joh 13:27)

Siden Jesu disipler ikke makte å drive ut den onde ånd, bragte faren gutten til Jesus. Han svarte: «Du vantro slekt! Hvor lenge skal jeg være hos dere? Hvor lenge skal jeg holde ut med dere?»

Teksten gir en detaljert og drastisk skildring av den besatte gutten. Skildringen minner oss om to ting: Menneskets avmakt under syndefallets kår, og Kristi frelse fra helvetmaktenes okkupasjon.

Den onde menneskenatur har et kjennetegn: *Troløshet* mot den levende Gud og hans gode skapervilje.

Rom 3:9-12 (Sal 14:1ff) – Alle er under syndens makt. For det står skrevet: Det finnes ikke en som er rettferdig, ikke en eneste. Det finnes ikke en som er forstandig, ikke en eneste som søker Gud. Alle er kommet på avveier, alle er fordervet. Det finnes ikke en som gjør det gode, ikke en eneste.

Så lenge vi lever, er den som er døpt til Jesu død, kalt til å praktisere dåpen i forsakelse og tro. Det er å være om bord i Noas ark, inntil foten settes på den nye jord.

Jesus sa: «Dette slag kan bare drives ut med bønn og faste.»

Onde ånder har det travelt. Kristi gjenkomst nærmer seg, da som verdens dommer. Onde ånder er av ulike slag og har begrenset tid

Åp 12:12 – Ulykkelige jord og hav! For djevelen er kommet ned til dere, og hans vrede er stor. Han vet at han bare har en kort igjen.

1 Kor 15:24f – (Enden kommer) når han overgir sin kongemakt til Gud Faderen, når han har tilintetgjort all makt, myndighet og velde, for han skal herske som konge inntil Gud «har lagt alle hans fiender under hans føtter».

I nåtid utøver Kristus sitt nådige herredømme i den forsamlede menighet som trofast holder alle hans befalinger, de dømte skal lære å holde.

Mt 16:18f – på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over henne. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden,

skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

I nåtid pågår også den åndskamp som Guds kirke ikke kan vinne ved å holde fast på sitt eget. Da er slaget tapt. Kampen vinnes ved å holde fast ved kirkens Kristus-bekjennelse. Han er nå ved Gud Faderens nådeside, gitt all makt i himmel og på jord.

«Om du kan gjøre noe, så ha medlidenhet og hjelp», sa guttens far. «Om jeg kan?» svarte Jesus. «Alt er mulig for den som tror». Faren ropte: «Jeg tror, hjelp meg i min vantro!»

Farens spørsmålet møter oss, formulert på en annen måte: Hvorfor tillater Gud så mye ondskap skjer i denne verden? Kan Gud være til når det er så mye ondt i verden? Vi kan like godt spørre: Hvorfor lar Gud så mye godhet finne sted i denne verden? Gud må være til, siden det er så godhet finner sted i denne verden. Altså handler slike innvendinger og trosforsvar om talemåter som ingenting beviser.

Åpenbaringsordets Gud lar oss vite at han er nidkjær for sitt skaperverk, okkupert av fiendemaktene synd, død og djevel. Denne kjennskap gir han på tre måter, og med denne kjennskap framtid og håp. Gud har foregrepet løsningen i en bevitnet Jesus-historie. Ennå gjenstår den fullendte løsning, når Kristus kommer med den nyskapt jord hvor rettferdighet bor. I nåtid er Gud virksom med nidkjærhet for sitt verk. Han viser sitt forsyn:

- Gud holder djevelen i tømme,
Job 2:6, 35:14 – Da sa HERREN til satan: Se, han er i din hånd. Spar bare livet hans! /.../ Også når du sier at du ikke ser ham, så ser han nok din sak, og du skal bie på ham.
- Gud forbyr og straffer all ondskap
1 Pet 2:20 - Hva slags ros fortjener dere, om dere må tåle hugg og slag for synder dere har begått? Men om dere må tåle lidelse, skjønt dere gjør det gode, da er det nåde for Gud.
- Gud kaller med sitt ord alle til omvendelse og tro på syndenes forlatelse og samfunn med ham som er evig liv.
1 Mos 50:20 – (Josef:) Dere tenkte ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode, for å gjøre dette som vi ser i dag.
Sal 68:21 – hos HERREN vår Gud er det utgang fra døden.

Gud lar sin gode vilje skje når han bryter menneskenes onde planer og råd. Men lar han det onde skje, tillater han ting som er ham *fremmed*. Da gjør vi erfaringer som forferder og ingen begriper (Sal 81:13-17). Men det er ikke slik Gud er. Han er ingen lunefull skjebnegud som krever alles underkastelse (islam). Med selvhengivende kjærlighet har Gud gitt sitt innerste vesen til kjenne i Jesus Kristus, "full av nåde og sannhet" (Joh 1:14)

Når Gud lar det onde skje i kristnes liv, straffer han ikke. Gud oppdrar og rettleder. Noen ganger vil Gud drive oss til selverkjennelse og større lydhørhet for hans velgjerninger i Kristus. Andre ganger setter han den enkeltes tro på prøve. Gud vil vi skal stå som tiggere for ham og øve troen i tillit til Guds løfte, gitt i vår dåp.

Sagt med vår barnelærdom:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt...» (Lille Katek, forkl 2 trosart.)

«Jeg befaler deg, du stumme og døve ånd: Far ut av ham og gå aldri mer inn i ham!»

Jesus drev ut onde ånder med **sitt** ord. Slik er han virksom også i nåtid. Virksom til stede med sitt ord, gjør han vantro troende. Da han var opptatt med å undervise disiplene, sa han:

«Menneskesønnen skal overgis i menneskers hender, og de skal slå ham i hjel, og tre dager etter skal han oppstå. Dette skjønnte de ikke...»

Jesus forberedte disiplene på det oppdrag han skulle fullføre, men de forstod ikke Guds skjulte visdom. Lik dem den gang, trenger også vi Hjelperen, Den Hellige Ånd. Med syndsforlatelsens evangelium gir han opplyst forstand til å tro Guds velgjerninger i Kristi lidelse, død og oppstandelse, og dertil gi ny vilje, lyst og kraft til å følge ham i forsakelse og tro.

1 Kor 2:7, 9 – vi taler Guds visdom som er en hemmelighet; den var skjult /.../ Denne visdom har ingen av verdens makthavere kjent til. Hadde de kjent tilden, ville de ikke har korsfestet herlighetens Herre. Men det står skrevet: Det intet øye så og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt det som Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham, dette har Gud åpenbart for oss ved sin Ånd.

2 Tim 2:25f – (En Guds tjener) skal tålmodig tilrettevise dem som sier imot, med håp om at Gud gir dem omvendelse, så de kan kjenne sannheten og våkne av sin rus i djevelens snare, fanget som de er av ham til å gjøre hans vilje.

Den hellige Gud er en forsonet Gud. Kristus oppstod rettferdiggjort den tredje dag. Skyldbrevet som gikk oss imot, var betalt med ham på korset. Hvor syndegjelden er strøket, har anklageren mistet all makt og talerett. Vår hellighet og rettferdighet for Gud er Kristus Jesus – vårt levende håp.

Min Jesu seierrike død
Fordømmelsenes piler brøt
Og knuste mørkets våpen!
Å røst, min trøst!
Ved hans seier,
Som jeg eier,

Helvet bever:
Han var død, men se, han lever!

TREDJE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekest: Lk 4:31-37

Jesu makt i ord og gjerning

Etter Jesu tale i Kapernaums synagoge var tilhørernes kommentar denne:

«Han talte med myndighet, og ikke som de skriftlærde.

Det samme ble sagt om Bergprekenen: «Han talte med myndighet». Hvordan er dette å forstå?

De skriftlærdes myndighet var stor blant jødene. Til eksempel kunne de i Det høye råd utlevere Jesus til hedningene for å få ham korsfestet. På lignende vis kan makthavere i nåtid påvirke mennesker til å tale og handle annerledes enn de ellers ville ha gjort.

Med hvilken myndighet fremstod Jesus? Han talte **som Gud**: «Sannelig, sannelig, - amen, amen sier jeg dere.» Jesu ord lød med samme myndighet som den Moses hørte fra en brennende tornebusk: «JEG ER». Jesu ord hadde utspring i hans persons hemmelighet: Gud og menneske forenet i Jesu person. Den brennende tornebusken var et skyggebilde av den kommende Kristus Jesus. Hans ord lød selvhengivende kjærlighet, nidkjær for en verden okkupert av Guds fiendemakter – synd og død og djevel. Denne myndighet er eksklusiv:

Joh 5:34 – Jeg tar ikke imot vitnesbyrd av et menneske.

Onde ånder lar seg ikke forstyrre, om mennesker utøver makt over andre. Det er Kristi ord som forstyrrer og provoserer dem. Men setter vi lit til selvbestemte avguder, får vi være i fred. Denne verdens fyrste har oss under kontroll. Makthavere kan fremstå forblindet av sin maktposisjon. Men Jesus svarte ikke med samme mynt. Uten maktmisbruk, lot han seg arrestere i i Getsemane:

Lk 22:53 – dette er deres time, nå er det mørket som rår.

En mann besatt av en uren ånd, satte i å rope: «Hva har du med oss å gjøre, Jesus fra Nasaret? Er du kommet for å ødelegge oss? Jeg vet hvem du er, du Guds Hellige!»

Den urene ånd bekjente hvem Jesus er, da han merket kraften i Jesu ord.

Jak 2:19 – Du tror at Gud er èn? Det gjør du rett i. Også de onde ånder tror det, og skjelver.

Den onde ånd bekjente av frykt for Jesu Guddom. Men det betyr ikke at vi skal tro hva onde ånder ellers sier om ham. Jesus svarte: «*Ti still, og får ut av ham!*»

Hva onde ånder sier, er alltid tvetydig og egnet til å villed. Også onde ånder kan si om Herrens Nattverd: Vi tror at vi får Kristi legeme og blod *i nattverden*, men onde ånder stemmer ikke Kristi tydningsord: «*Dette er.*»

Vi må alltid støtte oss til klare bibelord om en sak, og ikke til ord som handler om noe annet. Det fører vill å støtte seg til mennesker i troens saker. Den falske åndelighet bortforklarer og problematiserer «det som står skrevet».

Joh 8:44 – (djevelen) har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten – det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far..

Derfor drev Jesus ut den urene ånd, og forhindret større skade.

1 Joh 3:8 – Det var for å gjøre ende på djevelens gjerninger at Guds Sønn åpenbarte seg.

Heb 2:14f – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv..

Gud påtvinger ingen sin tro med maktspråk og tvangsmidler. Kirkedressur virker hykleri. Guds tro kommer til oss med Kristi ord, hørt og tatt vare på. Prekenen har sin kraft av Kristi ord. Med sitt ord er den oppstandne Kristus virksom til stede i den forsamlede menighet. Med Kristi ord kommer Guds tro til oss. Eller sagt med en katekismeforklaring: Guds tro kommer «*ved evangeliets trøsterike lære og nådeløfte om syndenes forlatelse for Kristi skyld.*» Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse til Kristi ord:

For at vi skal komme til denne tro, er prekenembetet innstiftet for å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen hvor og når Gud vil i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud – ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettfærdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld. (CA art 5)

En illustrasjon er *privatskriftemålet*. Den oppstandne Jesus befalte apostlene og deres etterfølgere å forkynne i Jesu navn syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Dertil gav han dem fullmakt til meddele den enkelte syndenes forlatelse i Kristi sted. «Den dere forlater syndene, er forlatt.» (Joh 20:23). Hvor privatskriftemålet er i bruk, fremstår menigheten som et legende fellesskap.

Etter syndsbekjennelsen spør presten: «Tror du at jeg tilsier deg Guds tilgivelse?» - «Ja.» - «Jeg forlater deg dine synder. I Guds Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.» Privatskriftemålet hører med til prestens kall, kalt til å forvalte Guds nådemidler i menigheten, og dermed tilsi på Kristi vegne syndenes forlatelse til den som ber ham høre mitt skriftemål. Det står i teksten: «*Det var makt i hans ord.*» Guds nådetilsagn er gitt oss for å bruke det etter behov.

I en menighet dreier alt seg om syndenes forlatelse, som den oppstandne Kristus bringer med sitt myndige ord. Den som tviler – hva grunnen enn kan være, får høre Guds tilgivelse tilsagt i privatskriftemålet.

Gal 3:14 – for at folkeslagene ved Jesus Kristus skulle få del i den velsignelse som var lovt Abraham, og for at vi ved troen skulle få Ånden som det var gitt løfte om.

2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres synder og har betrodd oss forsoningens ord.

Rom 1:16 – (evangeliet) er en Guds kraft til frelse for hver den som tror.

1 Pet 1:23 – Dere er jo født på ny, ikke i kraft av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds levende ord som er og blir.

Den velsignelse som Gud lovt Abraham, er virksom til stede i den forsamlede menighet. Derfor holder vi hviledagen hellig med Guds Ord og bønn, og samles med den oppstandne Kristus i vår midte, virksom med sitt maktfulle ord. Sagt med Luther:

«Dersom vi alvorlig tenker på Ordet, hører det og lever etter det, da har Ordet en slik kraft at det aldri blir uten frukt. Det vekker opp en ny forståelse, en glede og hengivenhet, og det renser stadig på nytt hjertet og tankene. For disse ord er ikke uvirksomme og døde, men kraftige og levende. Om det ikke var noen annen nød eller nytte som drev oss, så skulle vel tanken på Guds Ord tilskynde oss, for ved å høre Guds Ord blir djevelen kastet ut og drevet på flukt.» (SK 1:101)

«Hva er dette for slags tale? Med makt og myndighet befaler han de urene ånder, og de farer ut!»

Teksten belyser hensikten med dåpen: Du ble døpt for å «forsake djevelen, og alle hans gjerninger og alt hans vesen, og tro på Herren Jesus, og med ham til gave, følge hans eksempel i gode gjerninger.

Å forsake betyr å si i nei med avsky og forakt til djevelens "vesen", dvs hans pomp og prakt. Ordet «vesen» ble opprinnelig brukt om det opptog da man bar avgudsbildet omkring til avgudens ære.

Den som vender tilbake til Guds nådepakt i dåpen, lar seg ikke blende av djevelens pomp og prakt i denne verden. I djevelens opptog deltar man under skinn av frihet, men forført av den onde selv, trellbundet til den onde lyst i vårt innerste. Man hyller vantroens fyrste med åpenbare synder, og gjør det med krav på andres raushet og respekt.. Men den som øver troen i dåpens nådepakt, slutter seg til Kristi seierstog for å leve som hans egen, og med ham til gave tjene ham med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

I kristen dåpstradisjon har hensikten med dåpen fått sine billedlige uttrykk:

Dåpsbarnet bærer «*kristenlua*, en påminnelse om "frelsens hjelm" (Ef 6:17). «*Dåpskjolen*» er en påminnelse om Kristi fullkomne hellighet og rettferdighet, gitt i dåpen

med løfte om salighet for hver den som tror. (Gal 3:27). «Korsmerkingen» på panne og bryst påminner om hensikten med dåpen: Jeg tilhører Kristus for å forsake djevelens gjerninger, kalt til å g øve troen i gode gjerninger med Kristus som eksempel.

Gal 5:16f – Vandre i Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet begjærer. Kjødet begjærer mot Ånden og Ånden mot kjødet. De er hverandres motstandere, for at dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil.

Hva vi er ved dåpen og troen, skal vi bli fullt og helt på den ytterste dag, når Gud Helligånden reiser opp de troendes legemer fra død og grav.

Lastekatalogene i Nytestamentet illustrerer djevelens gjerninger. Et par eksempler:

Rom 1:26-32 - (Gud) overgav dem til skammelige begjær. Deres kvinner byttet ut den naturlige seksualomgang med den som er mot naturen. På lignende vis forlot også mennene den naturlige seksualomgang med kvinnen og brente i sitt begjær etter hverandre. Menn bedrev skjenselsverk med menn og til vederlag pådro de seg forvillelsens rettvise lønn.

Siden de ikke fant det verdt å kjenne Gud, så overgav Gud dem til et sinn som ingenting duger, så de gjorde slikt som er usømmelig. De ble oppfylt med all slags urettferdighet, ondskap, gjerrighet, fulle av avind, mordlyst, kiv, svik og list. De er øretutere, baktalere, gudsføraktere, voldsmenn, overmodige, stor-skrytere, oppfinnsomme til ondt, ulydige mot sine foreldre, ufornuftige, upålitelige, ukjærlige, ubarmhjertige.

De kjenner til den guddommelige rettvishet, at de som gjør slikt, fortjener døden. De ikke bare gjør det, men holder endog med dem som handler på samme måte.

1 Kor 6:9f – vet dere ikke at de urettferdige skal ikke arve Guds rike! Far ikke vill! Hverken utuktige eller avgudsdyrkere eller horkarer eller de som lar seg utnytte til homoseksualitet eller pedofiler eller tyver eller gjerrige eller de som hengir seg til alkoholmisbruk eller spottere eller røvere skal arve Guds rike.

Mk 7:21f. Kol 3:4-6.

Dyds katalogene i Nytestamentet danner motstykket til lastekatalogene. Til forskjell fra dyds kataloger i samtiden, har kristnes dyds kataloger innslag av dyder med Kristus til forbilde.

Gal 5: 22-25 – Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, tålmodighet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet, mildhet, kyskhet.

Kol 5:12-17 - Kle dere derfor som Guds utvalgte, hellige og elskede i hjertelig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, mildhet og tålmodighet. Vær overbærende mot hverandre og tilgi hverandre, om noen har noe å klandre en annen for. Liksom Kristus har tilgitt dere, så også dere!

Men fremfor alt skal dere kle dere i kjærligheten, som er fullkommenhetens bånd. La Kristi fred råde i deres hjerter! Til den er dere kalt i ett legeme. Vær takknemlige! La Kristi ord bo rikelig iblant dere, undervis og forman hverandre

../ Alt hva dere gjør i ord eller gjerning, gjør det alt i Herren Jesu navn, og takk Gud Fader ved ham!

Dyds katalogene avgrensner mot den største villfarelse i vår tid, kalt *»bilig nåde«.

Rom 6:1-3, 11 – Skal vi fortsette å synde, for at nåden skal bli enda større? Slett ikke! Vi som døde bort fra synden, hvordan kan vi fremdeles leve i den? Eller vet dere ikke at alle som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. ../ På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Rom 12:1-3.

MIDTFASTESØNDAG

Tredje rekkes pretekst: Joh 6:52-71

Brødet fra himmelen

Jesus hadde holdt en tale i synagogen i Kapernaum. Mange trodde på ham og ville gjøre ham til konge. Andre syntes den var en hard tale: .

«Hvordan kan han gi oss sitt legeme å spise?»

Uenigheten om Jesu person pågår fremdeles. Et menneske kan ikke mette fem tusen med fem byggbrød og to fisker. Og dertil si at han kan gi sitt legeme å spise, strider mot all fornuft – og det gjør det.,

Uvitende om foreningen av Gud og menneske i Jesu person, må man avvise underet han gjorde den gang, og i nåtid avvise underet han gjør under sin Nattverd i vår midte. Bare han kan gjøre det, som er sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. «*Dette er mitt legeme som gis for dere til syndenes forlatelse*» - og dermed evig liv hos Gud.

Sal 49:8f – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham.

Gud har stadfestet Jesu persons hemmelighet da han reiste Jesus opp fra de døde. Underet på Påskemorgen stadfestet underet på Langfredagen: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Løsepenge er en gang for alle betalt med «Guds blod» (Apg 20:28). Underet fremfor alle underer er «Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria... Derfor gjorde han brødunderet. Der var han verdens syndebærer og Guds løsepenge for verdens synder, og derfor er han vår rettferdighet og hellighet hos Gud.

Å spise Menneskesønnens legeme og blod skjer på to måter – den sakramentale spising og den åndelige spising. Først den **sakramentale** spising, sagt med vår barnelærdom:

«Hva er nattverden? Den er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Jesus Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det.»

Begrunnelsen er Kristi ord over fremsatt brød og vin. Kristi sier like frem hva han lar rekke frem og altergjestene motta med munnen: «Dette er mitt legeme».

Sal 33:9 – Han talte og det skjedde, han bød og det stod der.

Den oppstandne Kristus er i vår midte og med sitt ord gjør han det sakramentale under med allmactsord fremsagt over brød og vin. Vi mottar med munnen hva hans ord sier presist og rett frem.

Prekenteeksten handler imidlertid om den **åndelige** spising:

«Om dere ikke spiser og drikker Menneskesønnens legeme og blod, har dere ikke liv i dere.»

Jesus taler her om den spising som er *nødvendig* til salighet. Et menneske som tror frelsen, fullbrakt i Jesu Kristi død, dør salig i denne tro – også uten å ha mottatt sakramentet. Når presten blir tilkalt i sognebud, drar han fordi den syke vil delta i Guds kirkes samfunn med Kristus i sakramentets skikkelser. De gis til sann trøst mot døden og dommen. Men den som ikke tror hva Kristus sier hva han gir, «spiser og drikker en dom over seg» (1 Kor 11:29)

Den åndelige spising og drikking skjer ved troen på Guds nåde og Kristi fortjeneste. Et menneske lever ikke bare av brød, men av Guds ord. Det er nettopp hva troen gjør. Troen hungrer etter Guds Ord og anvender Guds ord på seg selv. Troen kan være skrøpelig, men tror at Gud er meg nådig for Kristi skyld, som led, døde og oppstod også for min skyld. Da vil man med denne åndelig spising også søke til kirkens samfunn i Herrens Nattverd, og sammen med andre delta i troens fest. Lille Katekisme bekrefter denne åndelige spising med ordene:

«Verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: «det gis for dere», «det blir utgytt for dere».

«En hard tale. Hvem kan høre på slikt?»

Jesu tilhørere var både uvitende og egenrettferdige. De avviste evangeliet med ordene: «Det er en hard tale. Hvem kan høre på slikt?» Det kunne de ha sagt om Guds lov, for den er virkelig hard tale, men evangeliet åpenbarer en desto større glede.

«Jeg – Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ættledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ættledd.»

Søker vi trøstegrinner i eget liv, må vi støte oss på Guds selvhengivende kjærlighet, så ubegripelig stor at han ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham til soning for verdens synder. Uten ham, finnes ingen trøstegrunn hos Gud. »

«Ånden er den som levendegjør, her kan mennesket intet utrette.»»

Jesu ord rammer menneskets avmakt i troens saker. Han stadfester det bibelske vitnesbyrd om menneskets muligheter for den levende Gud. Eksempler:

Sal 82:5 – De har hverken innsikt eller forstand, de vandrer omkring i mørke.

1 Kor 2:14 – slik et menneske er i seg selv, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. For ham er det uforstand, og han kan ikke fatte det

Ef 4:17f – Deres tanker er tomhet, deres forstand formørket, og de er fremmede for livet i Gud. For deres hjerter er blitt forherdet, så de ikke kjenner ham... .

Joh 6:44 – Ingen kan komme til meg, om ikke Faderen som har sendt meg, drar ham, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag (v 65).

Gud må dra oss fordi vår menneskenatur stritter imot, lit motvillige esler. Gud må med evangeliet gi opplyst forstand og et nytt sinn. Et eksempel er Kristus-bekjennelsen, gitt de tolv ved Cæsarea Filippi. Simon Peter bekjente på vegne av de tolv: ««Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord, og vi tror og vet at du er Guds Hellige.» Bekjennelsen var gitt fra himmelen – ikke umiddelbart, men etter Jesu undervisning i Det gamle testamente gjennom lengre tid.

Matteus har utformet Caesarea Filipp-hendelsen etter mønsteret i **Salme 34**. «*Denne klippe*» - som kirken står på, er «*denne elendige*» (v 7).

Hele Matteus-evangeliet er redigert som en bekjennelse til Kristus Jesus, sant menneske av Abrahams og Davids ætt, og sann Gud – Immanuel med oss. Han som gav dåpsbefalingen, er gitt «all makt i himmel og på jord», med løftet om å være med sin kirke alle dager og til sist på Dommens dag. Her går bekjennelse og dokumentasjon sammen i en enhet med krav på troverdighet.

Gud er ikke bare opphavet til kirkens Kristus-bekjennelse. Han er også kilden til den til den tro som bekjenner Jesus Kristus som «min Herre». Like lite som en død kan reise seg opp, kan et menneske tro av egen fornuft, eller komme til kristentroen av egen kraft. Hør, og du skal leve. Hør Guds Ord – både lov og evangelium, for bare åpenbaringsordets Gud reiser opp fra døden i våre synder, frelst av nåde.

«De ord jeg har talt til dere er ånd og liv.»

Peter stadfestet Jesu ord med bekjennelsen: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord.» Det fins ikke andre stede enn i Guds kirke på jord. Kristentroens begrunnelse er radikal og enestående, gitt kirken i en bevitnet Jesus-historie. Han er det Guds brød som er kommet ned fra himmelen og gir verden liv (6:33).

Guds lov dør, men evangeliet reiser opp til liv. Det merkes når vi anvender Kristi lidende lydighet, enhver på seg selv. Det er å spise og drikke Menneskesønnens

legeme og blod på åndelig vis. Gud drar oss da til sin kirkes samfunn i de hellige ting. Han gir samfunn med sitt Golgata-offer, rakt fram og mottatt i jordiske skikkelser. Gud styrker troen med himmelske gaver i håndfaste midler.

Judas Iskariot, en av de tolv, han skulle forråde Jesus.

Mange av Jesu disipler trakk seg tilbake etter Jesu undervisning om seg selv som brødet kommet fra himmelen. Teksten slutter med et advarende eksempel – Judas Iskariot, han som forrødte Jesus.

Til bakgrunnen hører bibelhistorien om Israels vandring gjennom ørkenen, underveis fra Egypt til Kana'ans land. I ørkenen lot Gud manna regne ned fra himmelen (2 Mos 16). Etter en tid begynte folket å jamre seg over den ensformige kosten og lengtet tilbake til kjøttgrytene i Egypt (4 Mos 11).

Advarselen rammer misnøyen med Guds kirkes kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte. Man overser det underfulle ved kirkens merkevare og ser seg om etter noe annet enn den oppstandne Kristus, virksom med sitt ord i den forsamlede menigheten. Et gjensvar er en kirke som tilpasser forkynnelsen etter yndlingsideer i samtiden, tilbyr aktiviteter for de interesserte og kirkehuset brukt til samlinger som trekker folk, som det heter. Men kirken lever ikke et interessefellesskap for de med samme mening og samme behov.

Underfull er Guds tjeneste for oss med Ord og Sakrament. Virksom i den forsamlede menighet, drar han oss til seg i de handlinger som døpte skal lære å holde.

Underfull er dåpen –«gjenfødelsens bad». Ved troen på frelsen, gitt i dåpen, kommer dåpen til nytte i livet under Jesu Kristi evige herredømme.

Underfull er Jesu oppmuntring til å vende om, «for himmelriket er kommet nær!» Likeså underfull som åpenbaringsordets treéne Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd.

Underfullt er Guds nådetilsagn: «Jeg forlater deg dine synder.»

Underfullt er kirkens samfunn: «Velsignelsens beger som vi velsigner med takksigelsesbønnen, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (1 Kor 10:16. E Sv kyrkobib.)

Evig liv allerede har den som lærer Gud å kjenne ved den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). Med nådemiddelforakt nedkaller døpte Guds vrede i det selvforskyldte «utenfor» i en virkelighet hvor ingen Jesus fins (Mk 16:16).

1 Pet 1:3 – Lovet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Far, som i sin store barmhjertighet har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.

FEMTE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekest: Joh 8:30-45

Trell eller fri

Denne søndagens tekster danner opptakten til Den stille uke. Prekentekesten handler om jøder i ordstrid med Jesus, så heftig at han sa: «*Dere har djevelen til far.*»

«Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler.»

Alternativet er den falske åndelighet, som hevder å motta Guds nåde umiddelbart. Med henvisning til følelse og erfaring, begrunner man troen med en dypere innsikt enn den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Den har også vi mottatt, gitt oss i og med det apostoliske ord. Etterfølgelsen er ingen selvfølge.

Allerede i aposteltiden fremstod «superapostler» med påstand om en dypere innsikt (el gnosis) enn den en Herrens apostel hadde mottatt fra Herren Jesus og gitt videre til kirken. Apostelordets lære fra Herren er prekenembetets autoritet, kompetanse og gyldighet i kirken. Men får den falske åndelighet innpass, fremstår kirken på en annen grunnvoll enn den som ble lagt i begynnelsen. Apostelen formaner:

1 Kor 14:36 og 15:1-3 – var det kanskje fra dere Guds ord gikk ut, eller er det bare til dere det er nådd fram? /.../ – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro...

2 Kor 11:5f, 13f – jeg mener at jeg på ingen måte står tilbake for disse superapostler. Selv om jeg er lekmann i veltalenhet, så er jeg det ikke i kunnskap. Den har jeg alltid og i alle spørsmål lagt frem for dere. /.../ disse er falske apostler, troløse arbeidere som opptrer som om de var Kristi apostler. Det er ikke noe å undres over, for selv satan skaper seg om til en lysets engel.

Hva mener Jesus med uttrykket «mine ord»? Han sikter til sin undervisning i Det gamle testamente. Tekstene handler om åpenbaringsordets Gud, virksom i en denesidig, jordisk historie, men hvordan er den å forstå? Kristus Jesus er Skriftens Herre og rette utlegger.

Apostelen Johannes viser dyp innsikten konflikten mellom Jesu undervisning og den falske åndelighet, gnostisismen – av et ord som betyr innsikt. Gnostikerne påstod å formidle den virkelige kristentro med utspring i Jesu aller nærmeste disippelkrets.

Gnostikeren *Marcion* (d c 160) forkastet Det gamle testamente og flere skrifter i Nytestamentet. Denne åndelighet er påtrengende aktuell. Den søker den egentlige kristendom i en ideverden bakom eller over det apostoliske ord, gitt i og med det skrevne ord. Et annet kjennetegn er forholdet til Det gamle testamente, med påstan-

den at dets gudsbilde er den strenge Gud – i motsetning til Jesu kjærlige og tilgivende Far. Denne oppfatning gjør dagens prekentekest ubegripelig. Motsetningen er ham fremmed. Tvert imot: Kristentroen er den sanne jødedom, forutsagt ved Moses og Profetene. .

Joh 5:46 – Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han.

Jesus sa til de jøder som var komme til tro på ham: «Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler».

*Teksten begynner med opplysningen at blant jødene var det «mange som trodde på ham» (v 30). Blant jødene var også Jesus-disipler - «de stille i landet». de som «ventet på Israels trøst». I teksten står det at Jesus «*talte til de jøder som var kommet til tro på ham*» (v 31).

Blant jødene fantes også *sadduseere*, som ikke trodde på alt i Skriftene. Andre jøder tilhørte *fariseerne*, de som gransket Skriftene med frelsen som mål. De kunne invitere Jesus, si seg enig med ham om oppstandelsen og det fremste bud i loven.

Denne sammenheng rengår tydelig av den Oppstandnes undervisning før Himmelfartsdagen: Han fortsatte sin undervisning om alt det som står skrevet om ham hos Moses, Profetene og i Salmene. Jesus erstattet ikke Det gamle testamente med en ny lære. Han sa: *Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle.* (Mt 5: 17) Apostelen Paulus overtok og formidlet Jesu undervisning – han med stor innsikt i motsetningen mellom jødedom og kristendom.

Apg 24:14 – Jeg (Paulus) tror på alt som står skrevet i Loven og Profetene.

«Dere vil drepe meg, for mitt ord får ikke rom hos dere. Jeg taler om det jeg har hørt hos Faderen, men dere gjør det dere har hørt hos deres far.

Årsaken til konflikten mellom jødedom og kristendom er den samme som har fulgt kirken som en skygge gjennom historie: Overtro på menneskets evner i troens saker. Jesus hadde sagt at hvis de ble i hans ord, skulle de lære sannheten å kjenne, og sannheten skulle gjøre dem fri. Da protesterte jødene: «Vi er Abrahams ætt og har aldri vært noens trelle» (v 31-33).

Fariseerne lærte at mennesket er født med fri vilje, fri til å velge mellom rett og galt. Kort sagt: Hvert menneske er «sin egen lykkes smed», fri til å velge etter behov. Resultat: En kristelighet med bekvemme forbehold, når Jesus ord eller apostelordets lære bryter med tidsriktige ideer og forventet adferd. Med problematiserende bortforklaringer av det som skrevet (abstrahering), finner man løsningen i den tidsriktige idé, presentert i vage ord om den egentlige mening (generalisering), gjort anskuelig i kirkenes gudstjenestelige ordninger, tilpasset yndlingsidéer i samtiden (konkretisering).

Denne åndelighet strider mot Jesu undervisning om mennesket»: «Hver den som gjør synd, er syndens trelle.» (v34). Det kunne også fariseerne tilsynelatende si seg

enig i. De visste av bibelhistorien at brudd med Guds *lovpakt* medførte trelldom. Det hadde Moses lært dem:

5 Mos 28:15, 32 – Hvis du ikke vil adlyde Herren din Gud og ikke legger vinn på å leve etter alle hans bud og forskrifter som jeg gir deg i dag, skal alle disse forbannelser nå deg /.../ Dine sønner og døtre skal overgis til et fremmed folk.

I Guds lovpakt har Gud alle rettigheter og folket alle plikter. Altså var Israels frihet og frelse avhengig av folkets lydighet mot loven. Dette frelsesvilkår forklarer fariseernes strenge lydighet mot Moseloven.

Guds *nådepakt* danner motstykket til lovpakten. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi offerdød. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted, og gitt oss alle rettigheter hos ham. Men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. I dåpen har Gud opprettet en nådepakt med den enkelte, med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16) I dåpen gav Gud barnerechten hos ham, med fri adgang til Gud med bønn i Jesu navn og arverett til den evige salighet hos ham.

«Får Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri» (v 36).

Hva er hensikten med Guds frelse, gitt i dåpen? Å leve som Guds frie barn, reist opp fra døden i våre synder. Gud har frelst oss for at vi skal leve som Guds frie barn, reist opp fra døden i våre synder til livet med Kristus som gave, og tjene ham ved troen ikledd hans evige rettferdighet. Da tjener vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Sagt med vår barnelærdom om dåpens mening - å øve troen i troens lydighet: :

«Den gamle adam i oss skal druknes med daglig anger og bot, og dø med alle synder og onde lyster, og at det daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Dette er fort sagt. Problemet er den onde lyst i menneskets innerste. Men hjelperen i denne gode strid er Den Hellige Ånd. Ham må vi påkalle om redning og frelse, for vi er kalt til forsake djevelen og alt hans vesen, og leve som Guds frie barn, frelst av nåde.

Et advarende eksempel fins i Åpenbaringsboken: Jesu sendebrev til den selvtilfredse Laodikea-menigheten, likegyldig for apostelordets lære (Åp 3:14ff).. Sendebrevet er minst like strengt som Jesu oppgjør med lovens trelldom i dagens pretekst. Det troløse forhold til det apostoliske ord ødelegger evangeliet om frelsens årsak, gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Alt i kirken handler dåpen praktisert i forsakelse og tro. Frafallet begynner med den lille surdeig – det selvkloke forbehold i tillit til egen fornuft og kraft. Denne surdeig må renses ut. (1 Kor 5:6f)

Fariseeren Saulus – den senere apostel Paulus, fikk lære den rettferdighet som evangeliet åpenbarer i Jesu Kristi lidende lydighet. Guds evangelium er Guds kraft til frelse for hver den som tror, det vil si uten forbehold om lovgjerninger.

Fil 3:7-9 - Det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus, min Herre, er så mye mer verd. /.../ Her har jeg ikke den rettfærdighet som loven gir, men den den ved tro på Kristus, rettfærdigheten fra Gud ved troen. (E Sv Kyrkobib). som

Den samme Paulus fikk lære av loven den onde menneskenatur å kjenne, men av evangeliet lære Kristus å kjenne. Han alene er alle menneskers hellighet og rettfærdighet hos Gud.

Rom 3:21f – nå er Guds rettfærdighet blitt åpenbart uten loven. Om den vitner Loven og Profetene. Dette er Guds rettfærdighet som gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror.

Gal 4:24-26, 28, 31 – (De to kvinnene er to pakter) Den ene, Hagar, er pakten fra fjellet Sinai. Hennes barn fødes til trelldom. /.../ Hagar svarer til det nåværende Jerusalem, som lever i trelldom med sine barn. Men det Jerusalem som er der oppe, er fritt, og det er vår mor. /.../ Dere er barn i kraft av løftet, slik som Isak.

Guds hellige lov driver til rett selverkjennelse for Gud. Vi er og blir ikke annet enn tiggere for Gud, prisgitt Guds barmhjertighet for Kristi skyld. Gud skje takk: Sønnen frigjør oss ved sannhetens ord og lar oss leve som Guds frie barn etter løftet.

DEN STILLE UKE

PALMESØNDAG

Tredje rekkes prekentekst: Joh 12:1-19

Kristus tilbedt som sann Gud og sant menneske

Det skjedde under Kristi inntog i Jerusalem, underveis til sin dypeste fornædrelse:

«Hosianna! Velsignet være han som kommer i Herrens Navn!»

Også den oppstandne Jesus lot seg tilbe av disiplene. (Mt 28:9, 17). Han lot seg tilbe da han ble opptatt til himmelen. Og nå blir han tilbedt ved Faderens nådeside – ikke fjernt fra sine, men virksom til stede i den forsamlede menighet. (Åp 7:11 osv)

Eksemplene på tilbedelse i en bevitnet Jesus-historie forteller oss at den historiske Jesus skal tilbes som sann Gud og sant menneske, nå og alltid og i all evighet. Også Kristi menneskenatur skal tilbes, som led, døde og ble begravet.

Født av jomfru Maria, tilhører Kristi legeme Guds skaperverk. Det betyr ikke at vi tilber det skapte fremfor Skaperen. Hans menneskenatur er i Jesu person forenet med hans guddoms natur. Derfor brukte han tittelen Menneskesønnen om seg selv.

Kol 1:19, 2:9 – Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham. /.../ – I ham er hele guddomsfyllden legemlig til stede.

Tilber man Kristi guddom, tilber man også Kristi manndom – og omvendt. Men vil man ikke gi Kristi menneskenatur den samme ære og tilbedelse som hans guddom, forneker man Gud. Den som ikke ærer Sønnen i enhet med hans menneskenatur, ærer heller ikke Gud Faderen.

Sal 2:11f – Tjen Herren med ærefrykt og glede, kyss skjelvende jorden for hans føtter, så han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien.

Gud Faders enbårne Sønn steg ned av fri vilje og opptok vår menneskenatur av kjøtt og blod i forening med sin Guddom. Nå er han alle menneskers bror ved Faderens nådeside, tilbedt også av alle Guds engler.

Heb 1:6 - Alle Guds engler skal tilbe ham.

Kristus-bekjennelsen gjør forskjellen på sann og falsk Kristus-tilbedelse: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn!» Hvor man bekjenner Jesus som Herre og Frelser, fins en rett tilbedelse. Et eksempel var Maria da hun tilba Jesus ved hans føtter.

Det motsatte var tilfelle med Judas Iskariot, som æret Kristus med leppene, mens hjertet var langt borte fra ham. Gud avviser også den gudstjeneste som består av menneskepåfunn.

Jes 1:11-15 – Ve det syndige folk, et folk som er tyngt av skyld, ætlinger av ugjerningsmenn, sønner som bare gjør ondt. De har gått bort fra Herren, foraktet Israels Hellige og vendt ham ryggen. /.../ Hadde ikke Herren, Gud Sebaot, latt noen av oss slippe unna, da var vi som Sodoma, da lignet vi Gomorra.

Rom 8:12 – vi skylder ikke den onde natur noe, så vi skulle leve etter den.

Kol 2:23 – (Det har) ord på seg for å være visdom /.../ Men det har ingen verdi, det tjener bare til å tilfredsstille menneskets onde natur.

Troen tilber Kristus i samsvar med Guds ord. Det gjorde Israel i den gamle pakt, så lenge folket dyrket Gud etter seremoniloven. Det var en rett tilbedelse når folk dro til Jerusalems tempel i de påbudte høytidene. Det var en rett tilbedelse da disiplene hyllet Kristus med Hosianna-rop under inntoget i Jerusalem,. Det var påbudt, at dette skulle de gjøre. (Sal 118:19-26.) Også vi gjør klokt i å tilbe med Guds ord.

Det fins de som synes å tro at tilbedelsen består i utagerende adferd med rop og skrål. Men rett tilbedelse skjer i troskap mot det apostoliske ord, gitt til kjenne med sakssvarende ord og uttrykk.

Noen påstår å bekjenne Kristus sammen med dem som lærer rettferdiggjørelse ved tro med forbehold om gjerninger. Andre påstår å bekjenne Kristus i Herrens Nattverd, tross forbehold om hans tydningsord om gaven han gir: «Dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod.» En rett tilbedelse kan aldri finne sted hvor man i ord og handling motsier den rett utlagte Skrift fra dens Herre, Jesus Kristus.

2 Joh 10f – Om noen kommer til dere og ikke har denne lære med seg, skal dere ikke ta imot ham i deres hus og hilse ham velkommen. Den som hilser ham, gjør seg delaktig i hans onde gjerninger.

Vi må holde oss til bekjennelsen i ord og handling, høre og se hvorvidt sakssvarende uttrykk finner sted. Men Gud er den som ser i hjertene den tilbedelse som troen virker. Jomfru Maria tilba Kristus som en forberedelse til hans begravelse. Hun satt ved hans føtter og tok imot evangeliet om ham – den gode del. Hun tilba ham som også var hennes sydebærer.

Det er en rett tilbedelse å sette sin lit til ham som tok på seg vår menneskenatur for vår frelses skyld.

Det er en rett tilbedelse å sette sin lit til ham som i sin lidende lydighet har oppfylt Guds lov i alles sted og gitt sitt liv til løsepenge for verdens synder, han som døde vår død og ble begravet etter sin menneskenatur.

Det er en rett tilbedelse å tilbe ham som oppstod rettferdiggjort tredje dag «etter Skriftene», og tilbe ham som er vårt levende håp og menneskenes eneste hellighet og rettferdighet hos den levende Gud.

Det er en rett tilbedelse under Herrens Nattverd å tilbe hans legeme og blod i sakramentets skikkelser.

Og det er en rett tilbedelse å tjene ham i hans evige rettferdighet, gitt i vår dåp, og vente ham som vår frelser på Dommens dag.

Ufattelig stor er Jesu persons hemmelighet – Guddom og manndom forenet i Jesu person. Motsetningen til vår falne menneskenatur, for ufattelig stor er vår uverdighet under syndefallets kår, født uten frykt for Gud, uten tillit til ham og med ondt begjær.

Derfor ber vi Gud Den Hellige Ånd komme oss til hjelp under Herrens Nattverd, så vi av hjertet tror Kristi ord om den himmelske gave han gir i jordiske skikkelser. «Det er slike tilbedere Gud vil ha», for Herren er i sitt tempel, sitt legemes tempel (Joh 2:21).

Gud tjener oss i den gudstjeneste Kristus innstiftet og befalte. Gud gir virkelig samfunn med sitt Golgata-offer, den korsfestede og oppstandne Kristus, sann Gud og sant menneske. Derfor tilber vi ham i Ånd og sannhet.

*O Guds Lam, uskyldig,
på korset ihjelslaget!
Inntil døden lydig.
Hvor ille var du plaget.
Miskunne oss, o Herre Jesus.*

SKJÆRTORS DAG.

Tredje rekkes epistel: 1 Kor 11:23-29

Kristus forkynner i sin nattverd

Teksten besvarer tre spørsmål i vår barnelærdom: **Hva** er Alterets sakrament? - **Hvilken nytte** har vi av å spise og drikke under Herrens Nattverd? Og **hvordan** mota sakramentet på verdig vis? La oss høre de svar teksten gir!

Hva er alterets sakrament?

Jesu tydningsord sier presist og like fram hva det er vi mottar i brødets og vinens skikkelser: «*Dette er mitt legeme*». Og: «*Denne kalk er den nye pakt i mitt blod*».

Bare forblindet fornuft bortforklarer ordene og søker den egentlige mening i en påstått virkelighet bakom eller over ordene. Denne bortforklaringskunst rammer ikke bare Jesu tydningsord. Den rammer bibelordet og Jesu undervisning, Bibelens Herre og rette utlegger. Han er sin kirkes Hyrde og Lærer. Bortforklaringskunster rammer også Kristi kirke med ødeleggende kraft.

Jesu tydningsord henger sammen med læren om «Skriftens klarhet». Underkjenner man Kristi tydningsord om underet han gjør med sitt ord, er det et alvorlig faresignal. Man underkjenner og bortforklarer også andre klare og likefremme Jesus-ord. En bortforklaring skjer med rangering. Noe er viktigere, så får man tro som man vil om Jesu tydningsord. Viktigere er «det helhetlige hensyn». Denne bortforklaringskunst strider mot bekjennelse i bibelsk mening. Bekjennelsen istemmer Kristi ord. «Amen» er det viktigste ord i en kristen gudstjeneste. Uten «amen» er ord om bibel- og bekjennelsestroskap lite verd.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære.

1 Tess 2:14 – Derfor takker vi alltid Gud: Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

Kristus gav ikke sine utvalgte apostler en selvstendig læremyndighet i kirken. Den har heller ikke gitt senere prester og biskoper i kirken. (Apg 15) Deres autoritet og kompetanse består i den rett utlagte Skrift fra den Herre.

Et eksempel er patriarken Abraham, som Gud befalte å ofre sønnen Isak. Denne befaling var i strid med all fornuft og – hva verre var – i strid med det Messias-løfte som Gud hadde gitt Abraham og hans ætt. Og likevel viste Abraham barnlig lydighet mot Gud, i tillit til ham som kan oppvekke døde til liv.

Rom 4:17f – han trodde på den Gud som gjør døde levende og byr det som ikke er å bli til. Selv om alt håp var ute, holdt Abraham fast ved håpet og trodde.

Så handler denne hendelse om Guds selvhengivende kjærlighet til en fallen verden under syndefallets kår, Joh 3:16 - «*Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...*»

Stilt overfor Kristi ord, lest høyt over fremsatt brød og vin, følger vi Abrahams eksempel. Vi bøyer oss for Kristi allmaktsord og lar all spekulasjon fare. Den oppstandne Kristus vil ha samfunn med sine venner, og han har selv bestemt på hvilken måte det skjer.

Da han tok brødet, var det usyret brød, og da han løftet kalken, løftet han «vintreets frukt». Brød og vin er ikke billedspråk om noe annet. Kristi tydningsord sier presist og likefram: - «*dette er mitt legeme /.../ dette er mitt blod*».

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi uttaler velsignelsesbønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv Kyrkobibel)

Vi forholder oss til Kristi ord uten en forvandlingsteori. Brødet fortsetter å være brød, og vinen fortsetter å være vin. Men i kraft av Kristi allmektige skaperord skjer det en forening: Kristi legeme gis i brødets skikkelse, og Kristi blod gis i vinens skikkelse.

Vi sier om Menneskesønnen Jesus at han er Gud og menneske. Vi sier om alterets sakrament at det er samfunn med Guds Golgata-offer - Kristi legeme og Kristi blod. Vi mottar med munnen Guds offer for verdens synder, fullført i Jesu død. Ingen dødelig så Guds forsoning med verden da den. Øyenvitner så en gudsbespotter lide sin fortjente straff. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Og fra den oppstandne har vi de handlinger som prekestol, døpefont og alterbord vitner om.

Herrens Nattverd stiller oss overfor en kjensgjerning, uavhengig av vår tro eller ikke. Guds vitnesbyrd er Jesus, oppreist rettferdiggjort på grunn av sin lidende lydighet i alles sted. Og til et synlig pant på vår frelse, fullbrakt i hans død, gir han samfunn med sitt ofrede legeme og blod i jordiske skikkelser. Eller sagt med forklaringen i Lille Katekisme:

Den er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det.»

Hva gagnar det å spise og drikke på denne måten?

Lille katekisme svarer: «*Det viser disse ord oss: «Det gis for dere» og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Ved disse ord blir det i sakramentet gitt oss syndenes forlatelse, liv og salighet. For der hvor syndenes forlatelse er, der er det liv og salighet.»*

Hvordan kan det å ete og drikke gjøre så store ting? Selve den ting at vi eter og drikker gjør det visselig ikke, men de ord som her står: «det gis for dere», og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Disse ord er, ved siden av å ete

og drikke, hovedsaken i sakramentet. Den som tror hva ordene sier, slik de lyder, har syndenes forlatelse.»

Uttrykket «til syndenes forlatelse» fins ikke i prekmenteksten, men selve saken er der. Saken oppfyller profetien om den nye pakt: Guds nådepakt i Kristi blod.

Jer 31:34 – jeg vil tilgi deres misgjerning og ikke komme i hu deres synd.

Det kan virke underlig at vi trenger enda et sakrament i tillegg til dåpen. Gud har jo i dåpen til Jesu død opprettet sin nådepakt med oss, med løft om salighet for hver den som tror. Dåpen skjer en gang og omfatter livet inntil siste stund. Herrens Nattverd gjentas, og det flere grunner til å være ofte altergjest:

- Arvesyndens motstand i vårt innerste,
- verden frister til ord og handlinger i strid med Guds gode skapervilje, og
- vi trenger å bli styrket i troen på barnekår hos Gud, gitt i dåpen.
- Kristus befaler at vi med «ofte» altergang forkynner «Herrens død inntil han kommer».

Hvordan motta sakramentet på verdig vis?

Lille Katekisme svarer: «Å faste og berede seg legemlig er vel en vakker, ytre skikk. Men verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: «det gis for dere», og: «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Den som ikke tror disse ord, men tviler, er ikke verdig og beredt, for disse ord krever hjerter som tror fullt og helt.»

Nattverden er ingen belønning for kvalifiserte kristne. De fins ikke. Vi er tiggere for Gud. Vårt levende håp er Jesus Kristus, vår hellighet og rettferdighet hos Gud – og han alene.

Teksten gir følgende svar på spørsmålene hva Kristus gir i sin nattverd er, hvilken nytte vi har av den, og hva rett nattverdberedelse er:

- Kristus gir i velsignet brød og vin samfunn med sitt sanne legeme og blod, som en gang for alle ble ofret for verdens synder.
- Samfunn med Kristi ofrede legeme og blod, mottatt i brødets og vinens skikkelser, styrker troen på syndenes forlatelse og barnekår hos Gud.
- Vel beredt til Herrens Nattverd er den som tror Kristi ord - «det gis for dere», og: «det utgytes for dere til syndenes forlatelse».

Egen uverdighet er ingen grunn til å holde seg borte fra nattverden. Jesus Kristus dekker bord for syndere, frelst av nåde. Han innbyr til troens fest.

Det er i hovedsak tre grunner til å holde seg borte fra altergang:

- Man vil ikke erkjenne som synd hva Guds ord forbyr,
- man vil ikke erkjenne lære i strid med apostelordets lære fra Kristus, og

- enhetens Herre over enhetens sakrament utelukker fellesskap med vrang lære.

Herrens apostel formaner:

Rom 16:17 – Hold øye med dem som lager splittelse og leder andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem!

Nattverdberedelse hører med til rett nattverdfeiring. Derfor bør det være adgang til privat skriftemål på den måte som prest og menighet finner tjenlig.

1 Kor 11:28 – Enhver må prøve seg selv, og så spise og drikke av kalken.

Det bør være skriftlig påmelding til nattverd, så presten vet å innvie rett mengde brød og vin. I ettertid kan man av kommunikantprotokollen se hvem de var som praktiserte kirkefellesskap på dette sted.

LANGFREDAG

Tredje rekkes prekentekest: Joh 18-19

«Det er fullbrakt»

Det skjedde for at Skriften skulle bli oppfylt.

Evangelisten Johannes fremhever her tre ganger at hendelser skjedde *for at Skriften skulle bli oppfylt*. Soldatene kastet lodd om Jesu kjortel, Jesus tørstet på korset, og soldatene knuste bena til den døde Jesus. Det skjedde hver gang for at Skriftens ord skulle bli oppfylt.

Bibelhistorien gir mange skyggebilder av det som skulle bli oppfylt i Jesu Kristis livshistorie, t eks Absaloms opprør mot sin far, kong David, som flyktet over bekken Kidron.

2 Sam 15:23 – Hele folket gråt høylytt da hæren gikk forbi. Kongen stod ved Kidron-bekken, og hæren gikk forbi ham langs veien ut mot ødemarken.

Salmedikteren Tomas Kingo oppfattet skyggebildet: «Over Kedron Jesus treder Med frivilling ånd og mot». Men Jesus flyktet ikke. Guds enbårne Sønn gikk frivillig opp mot Jerusalem til pine, død og grav.

Fil 2:6-9 – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn...

Et annet eksempel: Moses stod foran den brennende tornebusken og hørte Gud gi seg til kjenne med navnet «**JEG ER**». Da skjulte Moses ansiktet sitt av frykt for å se Gud. (2 Mos 3:6) Denne hendelse var et skyggebilde av Jesus i Getsemane hage, da soldatene kom for å fange ham. Han fremstod lik den brennende tornebusk og gav seg til kjenne med gudsnavnet **JEG ER**. Da «*vek de tilbake og falt til jorden*». Vår hellige tro er ikke «min», men Guds tro, kunngjort for oss ved evangeliet om Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie:

1 Pet 1:10 – Denne frelse er det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få.

2 Pet 1:16 – Det var ikke oppdiktede sagn vi holdt oss til da vi kunngjorde for dere vår Herre Jesu Kristi kraft og hans komme. Nei, vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet.

La oss kort betrakte anklagen, overskriften og oppdraget i lys av Guds løfter.

Anklagen: Han må dø fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn

Det er sant at den som bryter Guds lov, må dø, for syndens lønn er døden

Rom 6:23 – Syndens lønn er døden.

Men Jesus kom ikke for å oppheve loven, men for å oppfylle loven. Derfor hadde Pilatus rett da han sa: «*Jeg finner ingen skyld hos ham.*» Der stod den uskyldige syndebæreren – Guds Lam uskyldig. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Men anklagerne beskyldte Jesus for gudsbespottelse. Han hadde gjort seg selv til Guds Sønn.

Et skyggebilde fra bibelhistorien var han som spottet Navnet – Guds navn. Det er å spotte Gud selv. Det forbyr Gud (2 Mos 22:38). «Du skal ikke misbruke Guds navn.»: Det er å spotte åpenbaringsordets levende Gud, vår skaper og gjenløser. Da Moses hørte mannen spotte Guds Navn, sa Gud til Moses:

3 Mos 24:24 – Den som spotter Herrens Navn, skal dø, hele menigheten skal steine ham.

Men Jesus hadde ikke gjort seg selv til Guds Sønn. Hans persons hemmelighet forener Gud og menneske. I sin fornedrelsestid fremstod han i ord og handling som Guds enbårne Sønn. Han kom av fri vilje for å oppfylle Guds lov og bære verdens synder. Derfor falt anklagen tilbake på anklagerne selv. De hadde rett i at Jesus måtte dø, for han var Guds rene Lam og verdens syndebærer – også anklagerens syndebærer. Skyggebildene er mange, t eks:

Sal 69:5 – Mange er de som vil meg til livs, som er mine fiender uten grunn.

Jes 53:6 – skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

I Nytestamentet er det mange ganger henvist til Guds forsoning med verden i Kristus Jesus:

1 Pet 1:18 – Dere vet at det var ikke med gull eller sølv dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene, det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Rom 8:32 – (Gud) som ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham for oss alle, kan han gjøre noe annet enn å gi oss alle ting med ham?

1 Kor 2:8 – Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de det, ville de ikke korsfestet herlighetens Herre.

Overskriften: «Jesus, nasareeren, jødernes konge.»

Merk innskriften på tre språk: hebraisk, gresk og latin. Siden kirkens reformasjon har de tre språkene hørt med i den evangelisk-lutherske kirkes presteutdanning. *Hebraisk* er Det gamle testamentes språk. *Gresk* er det språk som evangeliene og apostolens skrifter ble skrevet på, og etter hvert samlet i Det nye testamente. *Latin* representerer de mange bibeloversettelser, blitt til i ettertid. Også Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden ble skrevet på latin.

Overskriften gjengir ikke Jesu ord, men en ironisk kommentar til jødernes forventninger til en jordisk Messias-konge. Jesus vitnet om seg selv og sitt rike:

«Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, hadde mine menn kjempet for meg, så jeg ikke skulle bli overgitt til jødene». /.../ «Så er du da konge», svarte Pilatus. «Du sier det», sa Jesus. «For å vitne om sannheten er jeg født, og derfor er jeg kommet til verden. Hver den som er av sannheten, hører min røst.»

*Og du, Guds egen barneflokk,
Hans smerters store lønn!
Kan du din frelser prise nok?
Å, kron ham, kron ham, kron ham,
Himlens kongesønn!*

Oppdraget: «Det er fullbrakt»

Grunnteksten sier dette med ett ord: **tetèlestai**. Grunnstammen i ordet betyr «slutt, ende eller mål». Jesu jordeliv var slutt, men dette ene ord rommer så ufattelig mye mer. Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet var slutt. Han hadde oppfylt Guds lov i alles sted. Guds rene Lam hadde fullført sitt oppdrag.

Rom 10:4 – Lovens endemål er Kristus til rettferdighet for hver den som tror. (E Sv Kyrkobib)

1 Kor 15:54f – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Kristus har oppfylt loven i alle deler. Han påtok seg alles plikter og oppfylte dem i alles sted. Derfor er han alene alle menneskers hellighet og rettferdighet for Gud. Frelsesveien heter ikke lenger gjerninger, men tro – den tro som Gud virker ved

evangeliet om Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Troen har Kristus og mangler ingenting – fri til å tjene den levende Gud som hans kjære barn. Med Kristi ord virker Gud Helligånden det nye livet «i oss». Døpt til Jesu død, har vi barnerett hos en forsonet Gud, fri til å tjene ham som Guds kjære barn. «*Han er min Herre*».

Ef 2:8, 10 – Av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. /.../ For vi er hans verk, skapt i Kristus til gode gjerninger. Som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skal gå inn i dem.

Å, store nåde
Midt i all våde:
Frelsen er gitt oss i dåpen, gi akt!
Han måtte lide,
Lyde og stride;
Løftet i dåpen evig står fast.
Nå er vi frie – grunnen er lagt,
Fri til å tjene, nåden tilsagt.
Gud nå forkynner
Nåde for synder.
Amen. Halleluja.

LØRDAG FØR PÅSKE.

Jesu sabbatshvile

Tekst ved aftensang: Mt 27.57-66.

På langfredag kveld kom Josef av Arimatea til Pilatus og ba om å få utlevert Jesu legeme. Josef var et høyt ansett medlem av Det høye råd, og ikke blant dem som krevde dødsdom over Jesus. Josef var i hemmelighet et Jesu disippel.

Josef fikk utlevert Jesu legeme. Svøpt i et linklede, ble liket lagt i Josefs nye grav. Liksom Jesus red inn i Jerusalem på en eselfole, som ingen andre hadde ridd på, ble Jesu legeme lagt i en grav som ingen hadde ligget i. Jesu gravsted beviser at Jesus virkelig var død og ble begravet? Men hvorfor bekjenner vi at han virkelig var død og ble begravet? Det må være et viktig ledd i vår hellige tro. Sett i påskeperspektivet, vet vi svaret. Verdens syndebærer døde og ble begravet etter fullendt verk. Liksom Gud hvilte etter sitt fullført skaperverk, hvilte Guds enbårne Sønn etter fullført verk. Lovens oppfyller og verdens syndebærer hvilte i graven. Gud er en forsonet Gud i Jesu Kristi død.

Hva betyr det for oss mennesker at Jesu legeme lå i graven?

Guds nådepakt i vår dåp er den sanne trøst mot døden og dommen. Alt annet er falske trøstegrupper. Vi skal ikke søke trøst mot døden i den avdøde, men ære den som æres bør.

Verdens synder ble lagt i graven sammen med hans døde legeme. Alt hva vi mennesker kan bebreide oss selv for, hva vi enn har tenkt, sagt, gjort eller forsømt, det ble alt sammen lagt i Jesu grav. Jesu persons hemmelighet begrunner dette svar. Han som fra evighet av er Guds enbårne Sønn, og til like sant menneske, født av jomfru Maria, han hadde beseiret døden og hvilte i graven inntil tredje dag.

I Jesu grav lå verdens synder begravet med ham, Den Hellige og Rettferdige. Det stadfestet Gud da Jesus oppstod rettferdiggjort tredje dag. I graven lå alle menneskers eneste rettferdighet og hellighet for Gud. Derfor ble vi døpt til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16a)

Rom 6:3, 11 - Eller vet dere ikke at alle som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Døpt til Jesu død, ble Guds forsoningsverk gitt oss til del med barnerett hos ham. Vi ble kalt til å leve med Jesus Kristus til gave, frelst av nåde. Og med ham til eksempel, kalt til å forsake djevelens gjerninger og tjene Gud i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, Eller sagt med vår barnelærdom:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra døde, lever og råder i evighet.» .

Troen vet ingen annen årsak til frelse, enn Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4), gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. «Han er min Herre».

Rom 6:6-8 – Vi vet at vårt gamle menneske er korsfestet med ham, for at syndelegemet skal tilintetgjøres, så vi ikke lenger er trelle for synden. Den som er død er rettferdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, så tror vi også at vi skal leve med Kristus.

Guds løfter ved profetene ble oppfylt i Kristi lidende lydighet inntil døden.

Jes 44:22 – Jeg stryker dine overtredelser bort som en tåke og dine synder som en sky. Vend om til meg, jeg løser deg ut.

Mika 7:19 – Herren skal igjen vise barmhjertighet mot oss og trå våre misgjeringer under fot. Du skal kaste alle våre synder i havets dyp.

Dan 9:24 – Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferdighet, profetenes syner blir stadfestet og Det aller helligste blir salvet.

*O Jesus Krist,
Sann trøst for visst,
Jeg må deg be med smerte:
Hjelp at jeg inntil min død tror på deg av hjertet.*

Jesu grav lar oss triumfere i møte med vår egen grav

1 Kor 15:55.57 – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud skje takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Kristus i sin grav har gjort våre graver til hvilekammer inntil oppstandelsen fra de døde på den ytterste dag. Da skal han gi alle som tror på ham, inngang til Guds fullendte rike på den nye jord. En bevitnet Jesus-historie lar oss synge:

Mitt eneste håp
Er satt til min Herres frivillige dåp.
Han døde min død, i min grav ble han lagt.
Slik fikk han sin død og min grav i sin makt
Straks steg han av dåpen med velde og bød
En dåp til sin død.

Josef av Arimatea ville ikke istemme dødsdommen over Jesus. Han gav ham i stedet sin grav, gjort klar til bruk. Pilatus avslo ikke Josefs ønske. Heller ikke den forsonede Gud avslår den som søker ham. Troen kan være svak, men den har Kristus. Hos ham er kristendom nok. Han er og blir i evighet Oppstandelsen og Livet – vårt levende håp og den sanne trøst mot døden og dommen. Om anledning gis, kan man tilkalle presten i sognebud og bli meddelt alterets sakrament til sann trøst.

Jesu grav ble forseglet og bevoktet, men til ingen nytte

En forseglet grav og soldatenes vakthold stadfestet Jesus død, men til ingen nytte. Et skyggebilde av denne hendelse er beretningen om Daniel i løvehulen.

Dan 6:17f – Kongen befalte at de skulle hente Daniel og kaste ham i løvehulen. Kongen sa til Daniel: «Måtte din Gud, som du stadig dyrker, frelse deg!» De hentet en stein og la den over åpningen til hulen. Kongen forseglet den med sitt eget og sine stormenns segl, så det ikke kunne gjøres noen forandring med Daniel.

Daniel kom levende fra løvehulen. Jesus oppstod fra død og grav. Ingen forandring kunne skje med Guds forsoningsverk, fullbrakt i Jesu Kristi død. Er Gud forsonet, så er han forsonet. Er Kristus Guds fred med alle, så er han Guds fred med hver og en av oss. Kristus er Guds løfters ja og amen for oss alle.

Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord – og kanskje skriftestolen i det gammellutherske kirkerom. De påminner oss om de handlinger og fullmakter som den oppstandne Kristus gav og befalte. Ved dem er den oppstandne Kristus virksom til stede i den forsamlede menighet. De er Guds nådemidler, de midler som Gud bruker til å meddele oss sin nåde kun for Kristi skyld. Disse midler skal dømte lære å bruke.

Den treène Gud kaller ved evangeliet. Må han gi opplyst forstand og troens glede, for Gud har forsonet verden med seg selv i Kristi død. Verdens synder ble lagt i Jesu grav. Ingenting kan skille oss fra Guds kjærlighet i Jesus Kristus, vår Herre.

Rom 8:38f - hverken død eller liv, hverken engler eller krefter, hverken det som nå er eller det som kommer, eller noen makt, hverken det som er i det høye eller i det dype, eller en annen skapning, skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.

Evig seier
Nå vi eier
Alltid, Herre Krist, i deg.
Du har vunnet,
Vi har funnet
Vår rettferdighet i deg.
Skyld foruten
Kommer bruden
Nå med lovsang frem for deg.

PÅSKETIDEN I KIRKEÅRETS PÅSKEDEL

PÅSKEDAG

Tredje rekkes prekentekest: Mt 28:1-8

Kristus er sannelig oppstanden!

Evangelisten Matteus forteller det som skjedde like etter Jesu oppstandelse. Da det grydde av dag, kom Maria Magdalena og den andre Maria til graven. Et jordskjelv ledsaget engelen som steg ned fra himmelen. Engelen veltet steinen til side for gravåpningen. Den var tom. Jesus hadde lagt fra seg tjenerskikkelsen. Han hadde gått ut med sitt forherligede legeme gjennom steinen som sperret inngangen. Ingenting kunne hindre ham. Samme kveld gikk han gjennom den stengte døren inn til apostlene. Det Matteus forteller, reiser spørsmålet: Hvordan kan han som er sann Gud og sant menneske være til stede i vår jordiske tilværelse?

Den oppstandne Kristus er til stede på tre måter:

Han kan være *legemlig til stede, slik han var i sitt jordeliv*. Ifølge engelen, skulle han gå foran dem til Galilea. På denne jordiske måte skal han komme tilbake på den ytterste dag på himmelens skyer, synlig for alle. (Åp 1)

Han kan være *til stede på en himmelsk, overnaturlig måte*. Slik gikk han gjennom steinen som sperret gravåpningen, eller samme kveld gjennom den stengte døren. På denne måte ble han født uten å krenke sin mors jomfrudom. I nåtid er han til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i handlende allmakt. Under sin nattverd trer han synlig frem med sitt legeme og blod i brødets og vinens skikkelser.

Han er etter sin guddoms natur *til stede over alt, slik Gud er til stede i sitt skaperverk*. Hvor vi enn befinner oss, kan vi be: «Herre Jesus, miskunne deg over oss!»

Sal 139:8-10 – Farer jeg opp til himmelen, er du der, rer jeg leiet i helvetet, er du der. Tar jeg morgenrødens vinger på og slår meg ned der havet ender, så fører du meg også der, din høyre hånd holder meg fast.

Vær ikke redde!

Guds ord kan virke skremmende, for hva har vi fortjent? Det faller naturlig å gjøre som Adam og Eva. De forsøkte å gjemme seg blant trærne i haven. Kvinnene ved Jesu grav ble redde da de så engelen, den første som forkynte Jesu legemlige oppstandelse. Engelens utseende var som lyntet å se til og klærne var hvite som snø.

Vaktsoldatene skalv av frykt og ble liggende som døde, men til de to kvinnene ved graven sa han: « *Vær ikke redde!*»

Guds ord kommer ikke for å skremme, men for å oppmuntre, glede og trøste, slik Jesus gjorde: «Vend om, for himmelriket er kommet nær!». Denne gladmelding stadfestet han med de undere han gjorde. Noen rev riket til seg. Andre følte seg krenket, anklaget og fordømt.

Guds ord har denne doble virkning, for Guds ord virker med lov og evangelium. Begge handler om gjerninger. Guds lov handler om *våre* gjerninger. Guds evangelium handler om *Guds* gjerninger til frelse for oss. Gud oppmuntrer og trøster med sine gjerninger i en bevitnet Jesus-historie, slik Gud har lovt ved sine profeter i den gamle pakt.

Hvorfor skyndte de seg av sted til Jesu utvalgte apostler?

Engelen sa til kvinnene: «Vær ikke redde! Jeg vet at dere søker Jesus, den korsfestede. Han er ikke her. Han er oppstått, slik som han sa. Kom og se stedet hvor han lå. Skynd dere av sted til hans disipler og si: Han er stått opp fra de døde»

Apostlenes oppdrag hadde hast: De skulle være øyenvitner til den oppstandne Jesus. Det var som øyenvitner Peter og de andre kunngjorde for sine anklagere:

Apg 3:15 – Livets høvding drepte dere, han som Gud reiste opp fra de døde. Det er vi vitner om.

Også Paulus markerte Jesu død og oppstandelse da han forsvarte sitt apostolat:

1 Kor 15.1-8 – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Ved det evangelium blir dere frelst, dersom dere holder fast på det ordet – så sant dere ikke forgyeves er kommet til tro.

For først og fremst overgav jeg til dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter Skriftene, og at han viste seg for Kefas og deretter for de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang, av dem lever de fleste, men noen er døde. Deretter viste han seg for Jakob og siden for alle apostlene. Aller sist viste han seg også for meg...

Prekenembetet i kirken er ikke et oppdrag som mennesker har funnet på. Opprinnelsen er den oppstandnes marsjordre til de tolv apostlene:

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!

En synlig påminnelse er prekestolen i kirkerommet, stedet for Kristi undervisning, gitt videre i prekenen og sakramentenes forvaltning. Ordren omfatter prekenembetets gang gjennom skiftende generasjoner inntil dagenes e, da Kristus venter å motta hva han befalte i begynnelsen. Han venter den trofaste kirke – apostolatets kirke.

Kristi oppstandelse fra de døde er Guds vitnesbyrd om sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død. Vi ble alle frikjent på grunn av den ene Rettferdiges død i alles sted. Den Ene for alle. Profetien om «det salige bytte» ble oppfylt:

Jes 53:11– Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Uttrykket «de mange» er en hebraisk uttrykksmåte som betyr Guds forsoning er fullført for alle, med adresse til alle. Den oppstandnes marsjordre står fast under alle forhold i tidens løp: Gud er en forsonet Gud, og forsoningen gis den enkelte til del i dåpen til Jesus død. Oppdraget har hast. «Han stod opp med guddoms velde, Trøsten står som klippen fast at hans død og blod skal gjelde». Derfor hadde det slik hast å fortelle apostlene, at Guds løfter ved profetene var oppfylt.

Prekenembetets oppdrag begrunner kirkens virksomhet i tidens løp

Oppdraget - å forkynne i Jesu Navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. Oppdraget medfører dåp og dåpsundervisning. Døpte skal lære alle Jesu befalinger – lære å bruke de handlinger han innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er prekestolen, døpefonten, alterbordet – og kanskje en skriftestol. virksomhet. De påminner oss om Guds kirkes underfulle merkevarer, evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Annen begrunnelse er ikke gitt kirkens virksomhet. Med begrunnelsen følger diakonatet oppgaver fordelt på liturgi, undervisning, pleiediakoni og administrasjon – alt etter behov og alt med utspring i prekenembetets oppdrag i menigheten.

1 Kor 15:19 - Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker.

Ved evangeliet kommer Guds tro til oss. Evangeliet åpenbarer Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Evangeliet gir gudskunnskap i en jordisk bevitnet historie – først kunnskapen om det største av alle undere – Jesu persons hemmelighet: Gud og menneske forenet i Jesu person. Evangeliet gir dertil kunnskap om Jesu livshistorie i lidende lydighet og hans død og oppstandelse.

Gjennom Jesu livshistorie lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Vi lærer Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Ved evangeliet kommer vi til troen på syndenes forlatelse i et gjenopprettet gudsforhold. Den levende Gud er en forsonet Gud, og Kristus Jesus er Guds fred med oss, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet.. Derfor ber apostelen:

Ef 1:17-20 – (jeg ber) at vår Herres Jesu Kristi Gud, herlighetens Fader, at han må gi dere visdommens og åpenbaringsens Ånd med sin kunnskap. At han må opplyse deres hjerters øyne, så dere fatter hva det håp innebærer som han har kalt dere til, og hvor rik på herlighet hans arv er blant de hellige, og hvor overveldende stor hans makt er i oss som tror som følge av hans kraft som har vir-

ket i oss. Med denne kraft var han virksom i Kristus, da han reiste ham opp fra de døde og satte ham på sin høyre side i de himmelske verdener.

I prekenembetets gjerning er Kristus til stede. Gud tjener oss med evangeliet og sakramentene. Kristi grav er tom. Han er i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i vår midte. Han er Guds fred til oss. Guds tjeneste for oss samler oss til tjeneste for ham med påkallelse, bønn og tilbedelse.

Vi samles om ham som har båret verdens synder i sin død på korset. Verdens synder ble lagt med ham i graven. Derfor oppstod han rettferdiggjort – den Ene i alle steder. Guds kraft reiste Jesus opp fra døde. Samme kraft er virksom med Guds ord i i prekenembetets gjerning: Gud lokker og drar med syndenes forlatelse for Kristi skyld. Han drar oss på omvendelsens vei og mennesker kommer til troen – til Guds tro, den tro som evangeliet bringer til oss.

De to kvinnene sprang av sted med frykt og stor glede

Frykt og glede er to sider ved livet som Guds kjære barn – på den ene siden den barnlige frykt for å gjøre ham imot som har elsket oss så høyt, og på den andre siden gleden over Kristi daglige komme, virksom ved troen i våre liv.

Med ham til gave, går vi til vår daglige dont i vår Herres Jesu Kristi navn– til gjerninger lagt foran oss i Guds ord og bud. De sprang av sted med frykt og beven. Gud har gitt oss et levende håp.

1 Pet 1:3-5 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. Vi skal få en arv som aldri forgår og ikke flekkes til eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir bevart ved troen så dere skal nå fram til frelsen...

ANDRE PÅSKEDAG

Tredje rekkes evangelium: Mt 28:9-15

Vitner om oppstandelsen

De fire evangelistene forteller hver for seg at *engler* var de første som gav beskjed om Jesu oppstandelse fra de døde.

To disipler var på hjemvei til Emmaus, da Jesus slo følge med dem uten at de oppfattet hvem han var (Lk 24:15). De hadde hørt om kvinnene, som tidlig om morgenen hadde funnet, og at engler hadde forklart dem at Jesus var oppstanden. (Lk 24:22f) Ikke før på kvelden kom den oppstandne Jesus inn til disiplene. Da gikk han gjennom den stengte døren.

Markus forteller at kvinnene hadde sett en mann, kledd i en hvit fotsid kjortel. (Mk 16:5) Matteus forklarer at engelen var den samme som hadde veltet steinen fra graven. Han hadde klær hvite som snø. (28:2f) Lukas nevner to menn i skinnende klær. (Lk 24:4) Johannes forteller om Maria Magdalena, at hun bøyde seg gråtende inn i graven og fikk se to engler i hvite klær. Englenes budskap til henne var det samme som for de andre:

Lk 24:4 – Dere søker Jesus, nasareeren, den korsfestede. Han er oppstanden. Han er ikke her. Se, der er stedet der de la ham.

Det var ikke engler som ga apostlene beskjed om Jesu oppstandelse. Budbærere var de kvinnene som tidlig om morgenen kom først til Jesu grav. Det var på engelens befaling de skyndte seg av sted for å fortelle apostlene om Jesu tomme grav. Apostlene skulle være vitner til den oppstandne.

«Frykt ikke! Gå og kunngjør for mine brødre at de skal dra til Galilea. Der skal de få se meg.»

Dagens pretekst begynner med Jesus selv. Den oppstandne Jesus møtte kvinnene som var underveis til apostlene. De gikk fram, omfavnet føttene og tilbad ham. Da stadfestet Jesus hva engelen hadde sagt: «*Frykt ikke!*»

Ordene sammenfatter evangeliet. Frykt ikke! Den korsfestede, døde og begravde Jesus er oppstanden. Frykt ikke! Det betyr: Gud er en forsonet Gud, forsonet med alle, ingen unntatt. Frykt ikke for dødens makt, for den har Kristus beseiret. Frykt ikke for djevel og helvete, for Kristus har beseiret dem. Nåde og fred være med dere, fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus! Samme hilsen fikk apostelen da han som gammel mann var forvist til øya Patmos. Den oppstandne Jesus sa til ham:

Åpb 1:17f – Frykt ikke! Jeg er den første og den siste og den levende. Jeg var død, men se, jeg lever i all evighet og har nøklene til døden og helvetet.

Den oppstandne Jesus kalte apostlene «*mine brødre*». Denne hilsen minner om en hendelse i bibelhistorien. Da Josef ga seg til kjenne for brødrene sine, sa han: «*Jeg er Josef, deres bror, som dere solgte til Egypt.*» (1 Mos 45:4) De hadde solgt ham, og likevel kalte Josef seg for «*deres bror*». Ikke hadde apostlene solgt Jesus, men Peter hadde fornektet ham og alle hadde stukket av. Hvorfor kaller han apostlene «*mine brødre*»? Av samme grunn som apostelen kaller oss for «*Kristi medarvinger*» (Rom 8:17). Hvilken arv er det tale om?

1 Kor 1:30 - Kristus Jesus /.../ er blitt vår visdom fra Gud, vår rettferdighet, helliggjørelse og forløsning, for at den som roser seg, skal rose seg av Herren.

Denne arv får Kristi medarvinger: visdom fra Gud som er vår rettferdighet, helliggjørelse og forløsning. Arven består med andre ord av fire deler. Den første arvedel er **visdom**. Visdommen fra Gud er årsaken til de neste tre.

Joh 17:3 – Dette er det evige liv at vi kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.

Den andre arvedel er **rettferdighet**. Kristus oppstod rettferdiggjort, erklært rettferdig i alles sted. Den oppstandne Kristus er vår rettferdighet hos Gud.

Rom 4:25 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (e Sv Kyrkobib).

Tredje arvedel er vår **helliggjørelse**. Kristus helliger sin kirke «i vannets bad ved ordet» (Ef 5:26). Døpte mennesker er kalt til tjene Gud i Kristi evige hellighet og rettferdighet.

Den fjerde arvedel er **gjenløsningen**. Sagt med Luther (sit e PJonsson):

«Så lenge vi er her på jorden, må vi lide av synd og skam og spott, mangel og svakhet. Det blir aldri verre enn at dette rammer vår onde menneskenatur. Men i troen er vi allerede salige. Likesom Kristus er oppstanden fra de døde og er i det evige liv, så er også vi det i troen.»

Frykt ikke for fiendenes reaksjon

Vaktsoldatene ble betalt for å sette ut ryktet: Jesu disipler hadde stjålet liket. Men ryktet bekreftet den kjensgjerning at Jesu grav var tom.

Apostlene opptrådte ikke som bedragere, men som *vitner uten fordeler*. De risikerte livet, og med unntak av Johannes ble de til sist henrettet. Karakteristisk var det vitnesbyrd som Peter og Johannes avga for Det høye råd:

Apg 4:20 – Vi kan ikke tie med det vi har sett og hørt.

Den unge Saulus må ha godtatt påstanden om bedrageri. Han ble satt til å passe på klærne til de som steinet Stefanus til døde. Men Stefanus opptrådte ikke slik en bedrager ville ha gjort. (Apg 7:58) Det gjorde heller ikke den senere apostel Paulus: «*Kristi kjærlighet tvinger oss*» (2 Kor 5:14)

Det står om Saulus at «*han raste fremdeles mot Herrens disipler og truet dem på livet.*» Han dro senere til synagogen i Damaskus med øversteprestens fullmakt. Alle de som han fant var tilhengere av «veien», både menn og kvinner, skulle han føre i lenker til Jerusalem. Planen mislyktes. Nær Damaskus ble han blendet av et lys fra himmelen. Den oppstandne Jesus stanset ham. (Apg 9:1-3)

Saulus vendte om, og etter dåpen til Jesu død, virket han som apostelen Paulus. Han ble Guds utvalgte redskap blant hedningene (Apg 9:15). Han som før var en fanatisk kristenforfølger, utførte sitt oppdrag med hengivenhet og offervilje – i alle slags farer, besvær, lidelser og forfølgelser, like til han led martyrdøden i Rom.

Stefanus og Paulus istemte den samme Kristus-bekjennelse. Dens begrunnet var den samme: en bevitnet Jesus-historie, forutsagt «i Moseloven, hos Profetene og i Salmene». Den oppstandne Kristus gav dem opplyst forstand til å forstå det som står skrevet om Guds lidende Messias, reist opp fra de døde tredje dag. (Lk 24:44f)

Stefanus bad for sine fiender, lært av Kristus: «*Herre, tilregn dem ikke denne synd*» (Apg 7:59. Jf Lk 23:34) Den samme oppreisning blir tilregnet hver den som anven-der Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse på seg selv. Vi er hver for oss årsak til Guds forsoning med verden i Kristi død. Guds forsoningsverk omfatter hver en av oss. Derfor ble vi døpt til Jesu død. Han er med sin lidende lydighet årsaken til syn-denes forlatelse og evig liv hos Gud.

Frykt ikke! Du kan med full rett si: Kristi lidende lydighet er *min* lydighet. Kristi død er *min* død. Kristi oppstandelse er *min* oppstandelse. Vi er Kristi medarvinger til en uforgjengelig arv:

2 Tim 1:10 - Kristus har tilintetgjort døden og ført liv og udødelighet fram i lyset ved evangeliet.

*En himmel ny og nyskapt jord,
Hvor Gud, vår Herre, bor,
Der får vi ham å skue snart med salighet så stor,
∴ Og syng "Hellig! Hellig!" der∴ nær Herren Sebaot.*

FØRSTE S. E. PÅSKEDAG

Tredje rekkes evangelium: Lk 24:36-48

Prekenembetets oppdrag og fullmakter

Påskeuken begynner med Første påskedag, fortsetter med Andre påskedag. Teksten i dag var opprinnelig evangeliet på Tredje Påskedag. Oppstandelsen var det samlende tema gjennom hele påskeuken.

Lukas-teksten forteller om de to Emmaus-vandrerne. Underveis til Emmaus, møtte de den oppstandne Jesus. Da de forstod hvem han var, vendte de tilbake til Jerusalem, hvor de elleve og vennene deres var samlet. – De to fortalte om det som var hendt på veien, og at de hadde gjenkjent Jesus da han brøt brødet. (Lk 24:33-35)

Teksten forteller så om det som hendte om kvelden på Påskedagen. Også Johannes forteller samme hendelse. Den er av grunnleggende betydning for kirkens virksomhet inntil dagenes ende.

Da stod Jesus midt i blant dem og sa «Fred være med dere!»

I stedet for gjensynsglede ble det forskrekkelse. «*De trodde de så en ånd.*» Det hadde de all grunn til, for ifølge Moseloven var man skyldig til dødsstraff, hadde man omgang med ånder og drev med trolldom. (3 Mos 20:27) Det skulle ikke finnes noen i folket som søkte råd hos de døde. (5 Mos 18:10f) Et advarende eksempel fra bibelhistorien er kong Saul, han som søkte råd hos en åndemaner i En-Dor.

Et ordtak sier: Hvor kristentroen forsvinner, flytter overtroen inn. I det sekulær-liberale samfunn er den dominerende overtro, troen på mennesket «selv» omgitt av ånder. Da såkalte kristne program etter hvert ble sjeldne i NRK, ble det med tiden vanlig å høre bannskap og djevlebesvergelses, og innslag om ånder, spøkelser, trolldom og den slags.

Det fins de som påstår at de er kristne, men fri til å mene hva man vil om Jesu oppstandelse. Om det var en ånd som viste seg, er dem likegyldig. De benekter den bevitnede kjensgjerning at Jesu gjenoppstod legemlig og at samme legeme gikk gjennom gravsteinen, gjennom den stengte døren, viste seg ved flere anledninger for disiplene, underviste dem og hadde måltidsfellesskap med dem. Den falske åndelighet begrunner sin tro med føleri og syensing i mystikkens sfære. Det er den falske åndelighet fremmed at kristentroen er Guds tro til oss, at begrunnelsen er Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie og formidlet med kirkens ytre kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte. Den falske åndelighet har nok med seg og sitt, fremmed for kirkens merkevare – den oppstandne Kristus virksom til stede med sitt Ord og Sakrament i menighetens midte. Mot den falske åndelighet taler Jesu ord:

«Hvorfor er dere forferdet? Og hvorfor lar dere tvilen stige opp i dere? Se på mine hender og mine føtter, det er meg. Ta på meg og se! En ånd har da ikke kjøtt og ben, som dere ser at jeg har! Dermed viste han dem sine hender og føtter.»

Tre dager tidligere var den korsfestede og døde blitt stukket med et spyd i siden. Soldatene fastslo at Jesus var død, og derfor lot de være å knuse beina (Joh 19:38). En uke senere fikk Tomas anledning til å stikke hånden i sidesåret. Jo, det var mennesket Jesus. De gav ham et stykke stekt fisk og en bit honningkake. Han spiste mens de så på og undret seg av bare glede.

Menneskene begrunner religioner og livssyn med spekulasjon og følelse. Kristentroens begrunnelse er bevitnede kjensgjerninger, slik Skriftene har sagt. Kristentroens begrunnelse er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente og stadfestet med Guds kraft, oppreist fra de døde tredje dag. En kristen tror fordi han vet.

2 Tim 1:12 – jeg vet hvem jeg tror på.

Apg 17:31 – Det har (Gud) gjort troverdig for alle ved å oppreise ham fra de døde.

Jesus-historien fortsetter. Etter Pinsedagen er den oppstandne Jesus til stede i den forsamlede menighet, virksom med de nådemidler han befalte, virksom alle dager inntil den ytterste. Da kommer han i sin guddoms herlighet, synlig for alle.

Det var ikke sine forventninger, men en kjensgjerning de fikk bekreftet. De så og ble overbevist. Bevitnede kjensgjerninger var årsaken til de første kristne. Guds tro kom, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Et senere øyenvitne var apostelen Paulus:

1 Kor 15:19f – Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker. Men nå er Kristus stått opp fra de døde, som første-grøden av de hensovnede.

Kristus nøyde seg ikke med å vise dem sitt legeme og spise maten de gav ham. Med sin undervisning i Skriftene førte han skriftbevis om sin person og det verk han hadde fullført. Han sa til apostlene at de skulle være vitner om «*dette*», det vil si Guds løfter ved profetene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

Den oppstandne Jesus gir opplyst forstand

Johannes skriver at da han sammen med Peter besøkte den tomme graven, hadde de enda ikke forstått Skriften, at «han *måtte* oppstå fra de døde.» (Joh 20:9)

Lukas forteller at Jesus begynte med Moses og alle profetene og forklarte med alle Skriftene det som gjaldt ham. Han *åpnet deres sinn*. Noen *eksempler*:

Moses befalte at de skulle slakte *Påskelammet* før de kunne utvandre fra trelldommen i Egypt. Påskelammet var et skyggebilde av den kommende Kristus. Sakarja-profetien gikk i oppfyllelse,

Sak 13:7: - Sverd, våkn opp mot min hyrde, mot mannen som står meg nær, lyder ordet fra Herren, Gud Sebaot. Slå hyrden, så sauene spredes!

Sal 40:8f – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.

Vi er henvist til om lag elleve øyenvitne-hendelser. En gang var de over fem hundre samlet på en gang. De fleste lever, men noen er døde, skrev Paulus (1 Kor 15:6).

Øyenvitnenes ord stadfester Jesu selvvitnesbyrd i en *bevitnet Jesus-historie* – Han er Guds lovede Kristus, sann Gud og sant menneske. Jesu undervisning i Skriftene er gitt videre til kirken i Det nye testamente. Den trehet i Gud, som man kjente til i den gamle pakt, den lærer vi å kjenne gjennom Kristus Jesus, like fra Treenhetens tilsynskomst under Jesu dåp. Denne gudgitte kunnskap går gjennom hele Det nye testamente. Vi lærer Den Hellige Treenhet å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet til en fallen verden, okkupert av Guds fiendemakter synd og død og djevel.

De som hører og tar vare på Kristi ord, gir han forstand til å forstå Skriftene. Derfor gav han apostlene marsjordren: *Jesu navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folk, og først i Jerusalem.* I samsvar med Jesu marsjordre formante Peter på Pinsedagen: «*Vend om. og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse.*» (Apg 2:38)

Noen forestiller seg omvendelse og tro i et psykologiserende utviklings skjema. Først må man kvalifisere seg med anger og syndsbejelse før andre kan stadfeste «gjenfødselen», senere bekreftet i en asketisk-puritansk livsstil. Dette skjema fins ikke i Nytestamentet. Heller ikke i forkortet utgave, begrenset til overgivelsen i den prosedyre som predikanten bestemmer. Forestillingen om et utviklings skjema medfører to ting: Autoritær forkynnelse og forestillingen om kvalifiserte kristne.

Omvendelse og tro er to sider av samme sak. Omvendelsen er ingen kvalifikasjon. Den som vil lære Gud å kjenne, må høre Guds ord. Evangeliet lokker og drar med Guds velgjerninger i Kristus Jesus og ham korsfestet. Jesus priser dem salige som er «fattige i seg selv, for himmelriket er deres». (Mt 5:3) Han legger himmelriket i tomme hender og i nåtid, virksom med Guds nådemidler, forvaltet i prekenembetets gjerning. Sagt med en katekismeforklaring: Troens kilde «*evangeliets trøsterike lære og nådeløfte om syndenes forlatelse for Kristi skyld*».

Denne årsak skal bli forkynt i Jesu Navn, for årsaken har han alene oppfylt, inntil døden lydig. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. Han oppstod rettfærdiggjort i alles sted. Den ene rettfærdige er alles rettfærdighet og hellighet hos Gud. Gud er en forsonet Gud. Forsoningens goder gir han, virksom i den forsamlede menighet. Han tjener oss med sitt i nådemidlene han innstiftet. De skal dømte lære å bruke.

«Dere er vitner om dette.»

Kristus hadde utsett dem og utvalgt dem til å være hans vitner. På Pinsedagen utrustet han dem med Åndens gaver til den kirkegrunnleggende oppgave - å formidle Jesu undervisning til kirken i all ettertid. Istedenfor Judas ble Matias valgt til apostel ved loddtrekning. (Apg 1:17) Også han var blant øyenvitnene til den oppstandne Jesus, men heller ikke han ble utvalgt fordi han var kvalifisert.

Det apostoliske prekenembete opphørte ikke med apostlenes død. Fra deres disiplerkrets ble skikkede menn utsett til å være prester i menighetene. Og ifølge Kristus skulle dette embete finnes inntil hans gjenkomst ved dagens ende.

Tit 1:5 – Jeg lot deg bli igjen på Kreta for at du skulle ordne det som var ugjort, og innsette prester i hver by, slik jeg påla deg. (E Sv Kyrkobibel. Prest, av presbyter = eldste. Oversettelsen prest unngår forveksling med eldsteordningen, en konstruksjon i calvinsk tradisjon.)

Kirken innsetter prester – det er hyrder og lærere i menighetene (1 Pet 5:1-3). Med troskap i prekenembetets gjerning doper de i Den treéne Guds navn, hører skriftemål og tilsier i Kristi sted syndenes forlatelse og utdeler alterets sakrament i Herrens Nattverd – troens fest. Med troskap mot det apostoliske ord samarbeider prest og menighet om Guds nåderett, gitt Guds barn i dåpen. Samarbeidet bevitner Jesu oppstandelse, virksom til stede i de handlinger han befalte. De er kirkens merkevare. Gud lokker og drar.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

1 Tim 3:15 – Guds hus, den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

ANDRE S. E. PÅSKEDAG

Tredje rekkes prekentekst: Joh 10:1-10

Våre sjelers Hyrde og Biskop

«Jeg er døren inn til sauene.»

Jesus omtaler seg med gudsnavnet «**JEG ER**». «JEG ER Den Gode Hyrde.» Eller: døren.» Bakgrunnen er her som alltid Det gamle testamente, da Israels folk var Guds hjord.

Sal 80:1 – Hør oss, Israels hyrde, du som fører Josef som en hjord!

Sal 100:3 – Kjenn at Herren er Gud! Han har skapt oss, ikke vi selv, til sitt folk og den hjord han vokter.

1 Pet 2:25 – Dere var som bortkomne sauer, men har nå vendt dere om til ham som er hyrde og biskop for deres sjeler. (E Sv Kyrkobib.)

Døpt til Jesu død, kom vi alle inn gjennom Døren til Guds nåderike. Hensikten er den samme for alle dømte: Å leve det nye livet som Guds kjære barn, reist opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Vi ble kalt til å tjene Gud, ved troen ikledd hans evige rettferdighet.

Derfor handler alt i kirken om dåpen til Jesu død: På den ene side si nei til djevelen og alt hans vesen, på den annen side å tjene Kristus, og med ham til gave etterfølge hans eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

I denne gode strid er Kristus virksom med sin Hellige Ånd. Han er hjelperen og trøsteren som med Kristi ord skaper det nye menneske som skal leve evig for Gud, lik som Kristus lever i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Et eksempel er det som skjedde på Pinsedagen. Folkemengden hørte Peter forkynne: «*Hele Israel skal være forvisset om at denne Jesus - som dere har korsfestet, har Gud gjort til **HERREN** og til Kristus.*» (Apg 2:36)

Tilhørerne hørte ord fra den oppstandne Kristus, ord fra ham som er Døren inn til Guds evige nåderike. De spurte: *Hva skal vi gjøre?* Peter svarte: «*Vend om, og enhver av dere la seg dømpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse! Da skal dere få Den Hellige Ånd til gave.*»

Peter talte ikke om hva tilhørerne skulle gjøre, men om hva de skulle få. Himmelriket er kommet nær med Kristus. Han lokker og drar med forsoningens goder i den forsamlede menighet. Gud frelser og frikjenner ved å gi.

*Apg 5:31 – Våre fedres Gud oppreiste Jesus, han som dere hengte på treet og drepte. Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding, **for å gi** Israel omvendelse og syndenes forlatelse.*

Apg 11:18 – Så har da Gud latt hedningene få vende om og vinne livet!

Apg 20:21 – (Paulus ved avskjeden i Efesus) Jeg har vitnet for både jøder og grekere om den omvendelse som gjelder for Gud, og troen på vår Herre Jesus. (E Sv Kyrkobib.)

«Den som klyver over et annet sted, er en tyv og en røver.»

Falske hyrder reserverer seg mot Kristi ord og befalinger, gitt kirken i med apostelordets lære. Det strider mot Kristi ord å lære frelse med forbehold om gjerninger.

1 Kor 15:1f – Jeg kunngjør dere det evangelium /.../ dere har mottatt og står på, Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro..

Gal 1: 7-9 – Det finnes ikke noe annet evangelium. /.../ Hvis noen forkynner dere et annet evangelium enn det dere har mottatt, skal han være forbannet.

Gal 5:4 – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

Falske hyrder kommer inn «en annen vei», sier Jesus. Falske hyrder kommer ikke med Kristi lære fra Faderen. Deres lære er tilpasset menneskers ideer i samtiden. Jesus kaller dem «fremmede». Lik falske profeter i den gamle pakt, spår de «av egen lyst» (Esek 18:2). Jesus sier at «den som taler ut fra seg selv, søker sin egen ære» (Joh 7:18), og når han lyver, taler han «ut fra sitt eget» (samme 8:44).

Den forsamlede menighet er Kristi hjord på stedet

Guds kirke trer fram i den forsamling som hører Den gode hyrde. De kjenner ham på stemmen, og derfor samles de om ham – og ingen annen.

Jes 55:10f – mitt ord /.../ som utgår fra min munn /.../ skal ikke vende tomt tilbake, men gjøre det jeg vil og utføre det som jeg sender det til.

Joh 8:31f – Om dere blir i mitt ord, så er dere i sannhet mine disipler og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal frigjøre dere.

Ef 2:20 – (Kirken er) Guds familie, bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Den bekjennende menighet er ikke et sosialt produkt av trosytringer. Guds kirke fremtrer forsamlet om gudgitte kjennetegn:

”- forsamlingen av de hellige, hvor evangeliet læres rent og sakramentene forvaltes i samsvar med Kristi ord” (CA art 7).

Der er Guds kirke å finne på den ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen.

«Den som kommer inn gjennom døren, er hyrde for sauene.»

Rette hyrder kommer ikke med sitt eget, men går inn gjennom Døren. Lært av ham som er Bibelens Herre og rette utlegger, vet de å begrunne kristentroe på apostolisk vis.

Joh 7:16 - Min lære er ikke min egen, mens hans som har sendt meg».

Guds kirke på stedet har alltid en hyrde i samsvar med Kristi befaling til Peter: «Vær hyrde for sauene mine.» (Joh 21:16)

1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil.... (E Sv Kyrkobib.)

Apg 20:28, 30 – Vær hyrder for Guds menighet som han vant ved sitt eget blod. /.../ Blant dere selv skal noen menn stå fram og fare med vrang lære for å trekke disiplene med seg. Våk derfor...

Herrrens apostler var kalt *direkte* av Jesus Kristus. Kirkens hyrder etter dem er kalt *indirekte* gjennom menighetens kall, eller den som er betrodd kallsretten.

Ordet «apostel» betyr utsending eller delegat. En delegat kommer ikke med sitt eget, men gir videre læren fra Kristus Jesus. De går ut gjennom døren med læren fra ham som er døren.

Sauene kjenner hyrden på stemmen..

Hva betyr det å kjenne den gode hyrde «på stemmen»? Det er å kjenne ham på den gudskunnskap som Herren Jesus gir (2 Pet 1:2). Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død. Med denne kjennskap øver vi troen med ham til gave, og etterfølger hans eksempel i forsakelse og tro. Et eksempel er apostelen Paulus:

Gal 1:1, 4 – (Paulus) ikke kalt av mennesker eller ved noe menneske, men av Jesus Kristus og Gud Fader, som reiste ham opp fra de døde./.../ han som gav seg selv i døden for våre synders skyld, for å fri oss ut av den nåværende onde verden, etter Gud vår Fars vilje.

Hvem er de tyver og røvere som kom før Jesus?

De kan ikke være Guds profeter i den gamle pakt, for svaret finner vi hos dem, t eks profetene *Esekiel* og *Jeremia*:

Esek 34:2f – Ve Israels hyrder, som bare sørger for seg selv. Er det ikke hjorden dere skal sørge for? Melken bruker dere til mat, ullen tar dere til klær, og gjøfeet slakter dere, men dere gjeter ikke sauene.

Jer 23:1 – Ve de hyrdene som ødelegger og sprer flokken som jeg har på beite.

Det samme sa Jesus. Hans verop ord lyder gjennom kirkens historie:

Mt 23:13 – Ve dere fariseere og skriftlærde! Dere hyklere! Dere stenger himmelriket, men selv går dere ikke inn, og tillater ikke dem som gjerne vil.

Hvordan *stenge* himmelriket? Det er å binde kristne til menneskers påbud fremfor Kristi ord og befalinger til kirken. Døren blir stengt med de lovgjæringer som overordnet myndighet krever. Denne maktbruk stenger frelsesveien for den som vil gå inn og ut gjennom døren «og finne beite», som Jesus sier. Han er den åpne døren inn til Guds evige nåderike og der finne liv og overflod.

Kristus derimot kom for å gjenopprette og gi liv i overflod.

Sal 23;1, 5f – Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting. /.../ Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne. /.../ Bare godhet og miskunnhet skal følge meg alle mine dager, og jeg får bo i Herrens hus gjennom lange tider.

Han som er den gode hyrde vil også inn i våre liv. Med sitt ord banker på våre hjerter. Den som hører, tar sitt eget liv på alvor og vender om til ham.

Åp 3:20 – Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde måltid, jeg med ham og han med meg.

TREDJE S. E. PÅSKEDAG.

Tredje rekkes evangelium. Joh 14:1-12

Tro og gjerninger

Teksten inngår i Jesu avskjedstale for disiplene. Jesus oppmuntret dem:

«La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg!»

Jesu oppmuntring har adresse til mennesker i stand til å bedømme følgene av sine ord og handlinger. I det private skriftemål oppmuntrer han og trøster med sitt ord i et menneskes munn: «Jeg forlater deg dine synder.» Oppdraget som skriftefar inngår i prekenembetets gjerning. Syndenes forlatelse er Kristi fortjeneste og kirkens skatt på denne jord.

Denne skatt står til bruk for den som ber sin prest om å høre mitt skriftemål, fremsi en skriftebønn med anledning til å sette navn på en synd eller to, og høre Guds tilgivelse tilsagt. Hvor syndenes forlatelse er, der er liv og salighet og sann trøst mot døden og dommen. «Tro på Gud og tro på meg», sier Jesus. Presten er ikke kalt til å behandle nevrosener. De overlates til sakkyndige.

Hva er problemet? Vårt og alle menneskers problem er den onde lyst i vårt innerste. Vi er hver for oss født med den onde lyst, uten frykt for Gud og tillit til Gud. Den onde lyst er virkelig synd. Hvor den vinner fram, tar vi hverken oss selv eller den levende Gud på alvor, men innbiller oss evnen til å frelse oss selv, eller i det minste medvirke til vår frelse. Her rører vi forholdet lov og evangelium. Det blir vi aldri kvitt.

Lov og evangelium hører sammen, og likevel er de forskjellige som himmel og jord. Eksempler fra bibelhistorien handler om oss. Eksemplene står i kø:

Gud hadde forbudt *Adam og Eva* å spise av kunnskapens tre om godt og ondt. Gud forbød dem å opptre lik ham. I så fall skulle de dø døden. De lot seg friste av den onde. De spiste av treets frukt, for tenk å leve som Gud – å vite forskjellen mellom rett og galt, godt og ond! De brøt forbudet og ble grepet av angst. Forgjeves forsøkte de å gjemme seg for Gud. (1 Mos 2:17)

Et annet eksempel: *Kain* drepte sin bror *Abel*. Da talte Gud lovens ransakende og dømmende ord til *Kain*: «*Hva har du gjort? Hør, din brors blod roper til meg fra jorden.*» *Kain* ble redd. «*Min misgjerning er større enn jeg kan bære den.*» (1 Mos 4:10, 13)

Et tredje eksempel: *Elifas*, som fortalte *Job* den erkjennelse han var kommet til i løpet av natten:

Job 4:14, 17 – Jeg ble grepet av skrekk, så jeg skalv, redselen gikk meg til marg og ben. /.../ Kan et menneske være rettfærdig for Gud, kan en mann være ren for sin skaper?

Guds lov virket den skremmende erkjennelse: Et menneske kan umulig å elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv.

Et fjerde eksempel: Kong *David* etter sitt fall: «*Dag og natt lå din hånd tungt over meg.*» (Sal 32:4)

Et femte eksempel: På *Pinsedagen* forkynte *Peter* for folkemengden: «*Dere har korsfestet Jesus*». I en sum: Vi er alle medskyldige i Jesu død som verdens syndebærer på korset. Tilhørerne ble forskrekket. (Apg 2:36)

Et sjette eksempel: *Paulus* talte til *landshøvdingen Felix* om «rettfærdighet, avholdenhet og den kommende dom». Da ble *Felix* forskrekket. (Apg 24:25) Guds lov er hellig likesom Gud, og krever et levnet hellig og rettfærdig likesom Gud selv. Guds lov trøster ikke, oppmuntrer ikke, men virker vond samvittighet, angst og uro. Guds evangelium derimot trøster og oppmuntrer, frikjenner og setter fanger fri.: Gjennom *Jesus Kristus* lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i all hans selvhengivende og trofaste kjærlighet:

Joh 11:25f – Jeg er Oppstandelsen og Livet, den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø.

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i Hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved Helligets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn, da han stod opp fra de døde.

Eksemplene angår oss alle, og lar oss lettere forstå Jesu ord: «La ikke hjertene deres bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg.» Han er Guds fred til oss, og oppstandelsen og livet i egen person. *Jesus Kristus* og ham korsfestet vitner på det aller kraftigste om Guds lov syndens lønn. Kraftigere taler evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet. Den overgår all forstand. Vi er dyrt kjøpt, og prisen betalt,

stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde den tredje dag. Den oppstandnes sårmerker vitner om Guds godhet for sin egen skyld. (Joh 17:3).

«Tro på Gud og tro på meg»

Jesus sier ikke at du blir frelst, om du forbedrer deg og gjør så og så. Jesus oppmuntrer til tro uten forbehold om kvalifikasjon eller prestasjon. Han gir deg himmelriket for sin godhets skyld. Guds godhet møter oss i Kristi lidende lydighet.

Han er det Guds Lam som har oppfylt Guds lov og båret verdens synder, lydig til døden på korset. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Jesu oppstandelse stadfester underet over alle under: Gud og menneske forent i samme person. Han er Veien til Faderen, og ingen kommer til Faderen uten gjennom ham. Veien er han, og dermed Sannheten og Livet. Han oppmuntrer til tro: «*Tro på Gud og tro på meg.*» Denne hemmelighet var det Jesus bekjente for Tomas:

«**JEG ER** *Veien, Sannheten og Livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg.*»

Veien er han, for veien til den levende Gud begynner med ham, unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria. *Sannheten* er han, for han kaller og opplyser veien med sitt ord. *Livet* er han, for han er det levende håp – og ingen annen. Han er frelsens begynnelse, fortsettelse og mål.

Jesu motstandere – fariseerne og de skriftlærde, trodde på Gud – *lovens* Gud. Det er en gudstro uten evangeliet om Guds forsoning med verden, fullført i Guds Sønnns lidende lydighet i tjenerskikkelsen, lydig til døden på korset. Med stor konsekvens ender den selvbestemte gudstro i overtro på selvbestemt overgivelse og selvbekrefte frelse. Jesus sier: «*Forgjeves dyrker de meg,*» (Mt 15:9)

Apg 4:12 – (Peter) Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noen annen som vi skal bli frelst ved.

1 Tim 2:5f – Det er èn Gud og èn mellommann mellom Gud og mennesker: mennesket Kristus Jesus, som gav seg selv som løsepenge for alle.

Nå er den korsfestede og oppstandne Kristus til stede iden forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament. Den Hellige Ånd er virksom med Kristi ord, kaller med evangeliet, opplyser vår forstand og helliger og bevarer oss i Guds tro.

Joh 1:51 – Dere skal se himmelen åpnet og se Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen.

På Guds himmelstige «av Ord og sakramenter gjort /.../ Gud Fader selv på øverst trinn Sin fred vil oss tilsige. Her er en forunderlig frelsesorden: Først går Guds tjerneste for oss med himmelstigen «av Ord og sakramenter gjort». Gud kommer med sann tro til oss. Guds tro kommer med Kristus til gave. Han er troens årsak, begrundet i en bevitnet Jesus-historie. Med Kristus til gave følger virkningene med Kristus som eksempel i livets vitnesbyrd. Den rangsnudde frelsesorden gjør virkningene

til troens årsak. Da går troen tapt. Nei, først går troens årsak – Kristi fortjeneste. Deretter følger livet med Kristus som eksempel. Uten gjerninger innblandet i frelsens årsak, trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Tit 3:5 – (Gud) frelste oss, ikke på grunn av gjerninger gjort i rettferdighet, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd.

Hvilke gjerninger er større enn de Jesus gjorde?

«Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger jeg gjør, ja, større enn dem, for nå går jeg til Faderen.»

Apostlenes gjerninger viser at Herrens apostler gjorde undergjerninger som også han hadde gjort. Men større er gjerningene i prekenembetets forvalteroppdrag i menigheten på stedet. Vi kaller dem nådemidlene. I dem er den oppstandne Kristus til stede i den forsamlede menighet, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. De skal døpte lære å holde.

Det er en «større» gjerning å døpe i Jesu navn til Jesu død. I dåpen er Gud den suverene. Han gir i den enkelte del i Guds forsoning med verden, og dermed barnerett og arverett hos Gud.

Det er en «større» gjerning å tilsi syndenes forlatelse i den treéne Guds navn.

Det er også en «større» gjerning å fremsi Kristi ord over fremsatt brød og vin, og dele ut hva han sier det ER – hans legeme og blod, gitt til syndenes forlatelse.

Da Jesus gikk til Faderen, overlot han til apostlene og deres etterfølgere å utføre prekenembetets handlinger. På dette vilkår er han virksom til stede i den forsamlede menighet inntil dagenes ende.

«Den som tror på meg, fra hans indre skal det – som Skriften har sagt, renne strømmer av levende vann.»

Disse Jesu ord sikter til Pinsedagen, om Den Hellige Ånd som de troende skulle få.

Jes 12:3f – Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder. Den dagen skal dere si: Lovpris Herren og påkall hans Navn! Gjør hans gjerninger kjent blant folkene!

Jes 58:11 – Herren skal alltid lede deg og mette deg i det tørre land. Han skal gi deg nye krefter, så du blir lik en vannrik hage, ja, som et kildevell der vannet aldri svikter.

Jesus lovte de tolv at på Pinsedagen skulle Den Hellige Ånd gi dem kraft til å være Jesu vitner. (Apg 1:8) Ånden påminnet dem om alt hva Jesus hadde sagt, og ledet dem fram til hele sannheten. Med troskap mot apostelordets lære fra Kristus, blir Kristi bekjennere en kilde med levende vann. (Joh 17:20, 1 Tess 2:14))

2 Kor 1:4 – Blir vi trøstet, er det for at dere skal få den trøst som hjelper dere til å holde ut de samme lidelser som vi må tåle.

Åp 21:6, 22:1 – jeg er Alfa og Omega, Begynnelsen og Enden. Den som tørster, vil jeg la drikke av kilden med livets vann for intet. /.../ en elv med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone.

Elven er den apostoliske læretradisjon, Jesus innskjerper i sendebrevene til de syv menighetene i Lille-Asia. De representerer kristenheten inntil dagenes ende. Da venter han å motta dem som i tillit til ham holdt hans befalinger, gitt kirken i begynnelsen. Han venter det folk som følger Kristus, hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4) Jesus formaner, advarer og oppmuntrer: «Den som har ører å høre med, han høre hva Ånden taler til menighetene.

Den gang apostelen Paulus var farisèer, lignet han en rytter som driver hesten fram med pisken, men glemmer å gi den fôr og vann. Men etter møtet med den oppstandne Kristus, fikk han drikke av Guds evangelium, og la andre drikke av samme kilde. Han ble Guds utvalgte redskap blant hedningene. Også her hos oss har Gud vist oss den nåde å få drikke av den apostoliske lære fra Herren Jesus ved Faderens nådeside.

Apg 11:18 – Så har da Gud latt hedningene få vende om og vinne livet!

FJERDE S. E. PÅSKEDAG.

Tredje rekkes prekentekst: Joh 7:37-39

Livets vann fra helligdommen

«Den som tørster, la ham komme til meg og drikke.»

Den tørst Jesus taler om, er den erkjennelse som Guds lov virker. Den driver oss til ham som lar oss drikke av frelsens kilder i en forsonet Gud. Men uten ham, driver Guds lov til redsel.

Sal 32:3f – Så lenge jeg tidde, tærtes jeg bort, jeg stønnet dagen lang. Din hånd lå tungt på meg dag og natt. Min livskraft svant som i sommerens hete.

Jesus oppmuntrer: Kom til meg og drikke. Et eksempel var fangevokteren i Filippi, han som ble så redd at han nesten begikk selvmord. Men Peter oppmuntret ham: «Tro på Herren Jesus, og du skal bli frelst!» (Apg 16:30f)

Hendelsen illustrerer den avgrunnsdype forskjell mellom Guds lov og evangelium.

Guds lov er hellig liksom Gud, og sier: «Gjør det, så får du leve!» (Lk 10:28) Hvis ikke er du fordømt og fortapt. Evangeliet derimot gjenoppretter vårt gudsforhold ved tro, uten forbehold om noen som helst kvalifikasjon fra vår side.

Lov og evangelium hører sammen, men synes å motsi hverandre. Ved Guds hellige lov blir synden kjent og fordømt. (Rom 3:20), og virkningen er enten vrede eller syndserkjennelse. Evangeliet derimot åpenbarer Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi lidende lydighet, og virkningen troen på syndenes forlatelse, oppreist fra døden i våre synder, frelst av nåde.

Både lov og evangelium inneholder løfter. Loven gir løfter med forbehold om godtgjørelse. Evangeliet forkynner Guds fred, som er Jesus Kristus til oss alle. Han har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alles sted. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud. Derfor sier evangeliet: «Den rettferdige skal leve av tro.» (Hab 2:4. E Sv Kyrkobib.)

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Rom 4:5f – den som ikke har gjerninger, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham blir hans tro regnet til rettferdighet. Han får rettferdigheten tilregnet ved tro. Som også David sier, at frelsen tilhører det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger. (E Sv Kyrkobib.)

Guds lov og evangelium har hver sin oppgave. Guds lov avslører menneskets livssituasjon under syndefallets kår. Denne oppgave kalles «dødens embete» (2 Kor 3:7).

Et eksempel er kong *David*, som ikke forstod at han hadde falt i grove synder, men dømte Beerseba's mann til døden. «Så sant Herren lever, den mannen skal dø», sa David. «Du er mannen», sa profeten Natan. Da våknet David til syndserkjennelse: «Jeg har syndet mot Herren!». Han tok ansvar. Da var det Natan straks tils ham syndenes forlatelse: «Så har også Herren tilgitt deg din synd. Du skal ikke dø.» (2 Sam 12:5, 7, 13)

Et annet eksempel er *tilhørerne på Pinsedagen*. De ble forskrekket da Peter forkynte Guds lov. Rådville spurte de: «Hva skal vi gjøre?» Peter forkynte straks evangeliet: Motta syndenes forlatelse i dåpen til Jesu død og oppstandelse. (Apg 2: 37) De tørstet og fikk komme til Ham som er livets kilde.

Evangeliet gjør ikke troen til en kvalifikasjon, men oppmuntrer oss til å ta våre liv på alvor og vende om til Gud. Guds forsoning med verden er fullført i Jesu Kristi død, og denne forsoning blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løftet om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). Dåpen er også utveien for den udøpte.

Så er det lovens oppgave å drive oss til Kristus. Han er «lovens endemål til rettferdighet for hver den som tror». (Rom 10:4. E Sv Kyrkobib)

Denne sammenheng er ingen fornuftig konklusjon. Evangeliet åpenbarer den guddommelige virkelighet som er Kristus, reist opp fra de døde tredje dag, rettferdiggjort i alles sted. Det er ingen forestilling Gud tilregner oss, men en virkelighet. Derfor oppmuntrer evangeliet: Tro på Gud og tro på meg, og du skal ikke lenger tørste. Den som kommer til troen, anvender på seg selv Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Hva han har gjort, har han gjort for meg også.

Jes 55:1 – Hør, alle som tørster, kom hit og få vann! Og dere som ikke har penger, kom hit og hent korn og spis. (E Sv overs.)

«Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften har sagt, renne strømmer av levende vann.»

Virkingen beror på kilden: Troens opphavsmann og fullender (Heb 12:2). Den som bekjenner troen, bekjenner ikke «min tro», men Jesus Kristus - Den Hellige og Rettferdige (Apg 3:14). Da går profetien i oppfyllelse:

Esek 47:9, 12 – Når dette vannet kommer dit, blir vannet i sjøen friskt, så alt kan leve der vannet renner ut. /.../ På begge elvebreddene skal det vokse alle slags frukttrær. Løvet på dem skal ikke visne, og frukten skal ikke ta slutt. Hver måned skal de bære ny frukt, for vannet de får, strømmer ut fra helligdommen. Trærnes frukt skal tjene til føde og bladene til legedom.

Guds Ene, Hellige kirke er «apostolisk». Hun lever av apostelordets lære fra åpenbaringsordets Gud.

Åp 21:6, 221 – «Jeg er Alfa og Omega, begynnelsen og enden. Den som tørster, vil jeg jeg la drikke av kilden med livets vann for intet. /.../ (En elv) med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære

1 Tess 2:14f – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som Guds ord, som det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

BØNNESØNDAGEN.

Tredje rekkes prekentekest: Lk 11:1-13

«Be, og dere skal få!»

En gang var han et sted og bad.

Teksten innleder med et ord for bønn, brukt om de faste bønnene i synagogens gudstjeneste. Ulike lærere hadde ulike bønneformular til bruk for sine disipler. Johannes Døperen hadde lært disiplene sine hvordan de skulle forrette bønn. Det samme ville Jesu disipler at han skulle lære dem.

Da lærte Jesus dem å be den faste bønningen vi kaller «Fadervår» eller «Herrens bønn». Det består egentlig av sju bønner, foruten påkallelsen og avslutningen. Sju-tallet markerer helheten. Fadervår rommer alt vi trenger å be om i denne verden

først tre bønner som gjelder vårt forhold til Gud, og deretter bønner som gjelder livet under syndefallets kår.

I Lille Katekisme er Fadervår den tredje hoveddel. Luthers plassering er vel begrunnet. *Første hoveddel* består av De ti bud. De gjør tydelig Guds gode skapervilje og menneskenes nød under syndefallets kår. Tibudsloven rydder vei for spørsmålet: «*Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg?*» (Rom 7:24)

Svaret gis i andre hoveddel - de tre trosartiklene. Ved evangeliet lærer vi den treéne Gud å kjenne i all hans trofaste kjærlighet. Kilden til denne kunnskap er den Jesus-historie vi bekjenner i andre trosartikkel. Ved Sønnen trer vi fram for Faderen som Guds kjære barn og ber i barnlig tillit til ham.

Jak 1:5f – Dersom noen av dere mangler visdom, skal han be til Gud, og han skal få; for Gud gir til alle, villig og uten bebreidelser. Men han må be i tro, uten å tvile. Den som tviler ligner en bølge på havet, som drives og kastes hit og dit av vinden.

Tredje hoveddel - Fadervår, etter etter de to første partene om Guds lov og Guds tro. Altså er ikke kristen bønn noe annet enn det å folde hendene, lukke øynene og frem-si en ønskeliste med håp om å påvirke Gud med våre ord. Kristen bønn er ikke magi, den er *Guds verk* (opus Dei), drevet fram av Guds ord, både lov og evangelium.

Vi trer fram for vår Far i himmelen som hans kjære barn. Ham har vi lært å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død. Våre bønneemner er ikke tilfeldige, men de Gud har lært oss ved Kristus Jesus, vår Herre. La oss betrakte leddene i Herrens bønn.

Påkallelsen: Fader vår, du som er i himmelen.

Det er vår barnerett å påkalle vår Far i himmelen, og i Jesu navn bruke vår barnerett hos ham, gitt i vår dåp. Vi påkaller ham som er alle tings opphav, synlig og usynlig.

Vi kjenner ham som elsker alt sitt skaperverk, og derfor reagerer med nidkjærhet mot fiendemaktene synd og død og djevel. Vi ber til ham som har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn... (Joh 3:16). Vi ber fordi vi kjenner den eneste sanne Gud i hans trofasthet og kjærlighet som overgår all forstand.

Ef 2:18f – Gjennom (Jesus Kristus) har vi /.../ i èn Ånd adgang til Faderen. Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men er de helliges medborgere og Guds familie.

Vi trer fram for den eneste sanne Gud Fader, Sønn og Helligånd «*i herlighet like stor, i majestet like evig*» (Atan pkt 6).

Etter påkallelsen følger de tre første bønnene. De gjelder Guds Navn, Guds rike og Guds vilje. Disse bønnene er samtidig en lovprisning som omfatter alle mennesker - også her hos oss.

Helliget vorde ditt Navn

Vi ber om nåde til å oppfylle det andre bud, så vi påkaller ham i all nød, ber, lover og takker ham. Den som ikke tror at Gud er meg nådig for Kristi skyld, tror heller ikke hva Gud ord vitner om Sønnen, og kan heller ikke hellige Guds navn.

Derfor ber vi at Guds ord må bli lært rett og rent også her hos oss, og vi leve deretter som Guds kjære barn.

1 Joh 5:10 – Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg. Men den som ikke tror Gud, har gjort ham til en løgner, fordi han ikke har trodd Guds eget vitnesbyrd om sin Sønn.

Komme ditt Rike

Vi ber at Guds rike må bli vidt utbredt, og også komme til oss. Da er Kristus til stede, virksom med sitt ord i blant oss. Vi ber om Den Hellige Ånds hjelp til å tro Guds hellige ord, og bekjenne i livets vitnesbyrd vårt barnekår hos Gud, og vente Kristus som vår Frelser på Dommens dag.

Skje din vlje på jorden som i himmelen

Denne bønn er et forsvar mot mange slags ulykker og onde planer, som ellers ville skje. Bønnen utelukker den kortslutning at all lidelse og ulykke er uttrykk for Guds straff. Lidelse og ulykke kan også være uttrykk for Guds tukt, for hva har vi med den onde menneskenatur fortjent?

De fire siste bønnene handler om «oss», vi som her lever under syndefallets kår.

Gi oss i dag vårt brød dag for dag

Det er Matteus-versjonen vi er vant til: «Gi oss i dag vårt daglige brød.» Lukas lar oss se vårt livsopphold fra en annen synsvinkel: «Gi oss hver dag vårt daglige brød». (Lk 11:3) Det hefter usikkerhet ved vårt daglige brød. Det er alltid usikkert om vi maktet å ordne vårt livsopphold på egen hånd. Våre livshistorier følger ikke den rett linje.

Ord 30:8f – gi meg hverken armod eller rikdom, men la meg få den mat jeg trenger.

Forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere

Et kristent menneske er ikke nødvendigvis et kultiverte og dannede menneske. Våre hverdagssynder inngår i en sosial sammenheng. Vi er hverandres skyldnere, og den enkelte er med sitt liv en etisk fordring for andre. Utfordringen til overbærenhet og tjeneste omfatter også de kronisk syke, idiotenes liv, og mennesker som under tragiske omstendigheter lever i dyp nød. Deres liv er likevel ikke uten mening. De utfordrer andre til gode gjerninger etter Guds vilje. Og døpt til Kristi død, ber Den Hellige Ånd med uutsigelige sukk også for dem. (Rom 8:26)

Guds forsoning med verden i en korsfestet Kristus utfordrer oss til å leve forsonet med hverandre. Den som har fått mye tilgitt, er som regel mer forsonlig enn før. (Jf Lk 7:47)

Led oss ikke inn i fristelse

Gud frister ganske visst ingen til det onde, men setter troen på prøve. Vi ber at Gud må bevare oss og holde oss oppe, så djevelen, verden og vår egen onde menneskenatur ikke bedrar oss og forfører oss til vantro, fortvilelse og andre store synder og laster.

Frels oss fra det onde

Oversettelsen kan like gjerne være *den* onde. I denne bønningen ber vi om en god ende på all strid og bekymring, og til sist om en salig død.

Til slutt: Hva er hensikten med Guds barns bønner?

Etter å ha lært oss de sju bønnene, oppmuntrer Jesus til *utholdende* bønn. Et eksempel er han som vekket en venn om natten og bad om brød. Eksemplet reiser spørsmålet om hensikten med bønnens adgang til Gud.

Når Guds ord opplyser om syndens nød, blir vi drevet til å bruke vår barnerett hos vår Far i himmelen. Nøden driver oss, og Guds løfter oppildner oss. Be og dere skal få!

Gud hører alltid sine barns bønner. Vår nåderett er grunnet på Guds forsoning med verden i Kristi død. Han gir alltid det som tjener til vårt beste. Vår Far i himmelen gir aldri steiner for brød. Det ser vi først i ettertid.

KRISTI HIMMELFARTSDAG

Tredje rekkes pretekst: Lk 24:49-53

Vår øversteprest er gått inn i himmelen

Evangelistene har dokumentert omtrent elleve disippelmøter med den oppstandne Jesus. Ved en anledning ga han det løftet som innleder dagens pretekst:

Lk 24:49 - «Jeg sender over dere det min Fader har lovt.»

Hva hadde Faderen lovt? Jesus siktet til løftet om Den Hellige Ånd – den person som i den treene Gud utgår fra Faderen og Sønnen. Faderens løfte om Den Hellige Ånd finner vi hos profetene, t eks:

Jes 44:3, 8 – Jeg øser vann på den tørstende jord og lar bekker risle over det tørre. Min Ånd vil jeg utøse over din ætt, min velsignelse over din etterslekt. /.../ Frykt ikke, bli ikke forferdet! Har jeg ikke for lenge siden kunngjort og fortalt deg det? Dere er mine vitner. Er det noen Gud ved siden av meg?

Joel 3:1 - (sitert i Peters pinsetale) – En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd over alle mennesker. Deres sønner og døtre skal tale profetord, de gamle blant dem skal ha drømmer, og de unge skal se syner.

Det var løftene om Den Hellige Ånd Jesus viste til, da han sa det var til gagn for disiplene at han «gikk bort» (v 28).

Joh 14:26 - Hjelperen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, skal lære dere alt og påminne dere om alt jeg har sagt dere.

Deretter skulle de bli i Jerusalem i ni dager, inntil løftet ble oppfylt på den tiende dagen – Pinsedagen. Da ble de ikledd «kraft fra det høye». De ble utrustet med de embetsgaver som gjorde dem skikket til å gi videre til kirken Jesu Kristi, Guds Sønnens lære fra Faderen. Den er Guds kirkes grunnvoll i den nye pakt – Guds nådepakt i Jesu Kristi blod.

Med Jesu lære fra Faderen skulle de eie «*min glede i fullt mål*» (Joh 17:13). Hvilken glede? De skulle eie den rett utlagte Skrift fra dens Herre, og utrustet med Åndens gaver mer enn andre kristne, skulle de tolv gi læren videre til kirken i den nye pakt. (Samme v 17)

Vi har mottatt læren i og med det apostoliske ord. Derfor påkaller vi den hellige Gud etter tekstlesningen og ber: «Hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet.» Ved apostelordets lære fra Herren Jesus, lærer mennesker den eneste sanne Gud å kjenne gjennom han som led, døde og oppstod tredje dag, slik Skriftene har sagt. Gjennom ham og fra ham kommer Guds tro til oss, ikke umiddelbart, men i og med det apostoliske ord:

Joh 17:17-20 – Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. Likesom du har sendt meg til verden, har jeg sendt dem til verden. Jeg innvier meg for dem, så de også skal være innviet i sannheten. Jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord kommer til tro på meg.

Kristentroen er ikke en hvilken som helst tro. «Vår hellige tro» er gitt fra himmelen i en bevitnet Jesus-historie, og den fortsetter med de oppstandne Kristus, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Sagt med vår barnelærdom

«Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort og bevart meg i den rette tro, likesom han kaller, samler, opplyser og helliggjør hele kristenheten på jorden og bevarer henne i Jesus Kristus i den rette, ene tro.» (LK forkl 3 trosart).

«Han førte dem siden til Betania, løftet sine hender og velsignet dem.»

Den oppstandne Jesus gjorde her det samme som øverstepresten Aron:

4 Mos 6:23-27 – Herren sa til Moses: Du skal tale til Aron og hans sønner og si til dem: Når dere velsigner israelittene, skal dere si:

Herren velsigne deg og bevare deg! Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig! Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred! Når dere således uttaler mitt navn over israelittene, vil jeg velsigne dem.

Når gudstjenesten slutter med velsignelsen, blir Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn lagt på forsamlingen. Guds ord det skjer.

Heb 9:11f, 24 – Kristus er kommet som øversteprest for de himmelske goder som vi nå har. Han har gått igjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget av menneskehånd, det vil si: som ikke hører denne skapte verden til.

Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning. /.../ Nå skulle han for vår skyld tre fram for Guds ansikt.

Hvorfor ble Kristus opptatt til himmelen?

Kristus ble ikke skilt fra oss for å holde til huse i en himmel fjernt fra oss. Ophøyd til Faderens nådeside, fortsetter Kristus sin gjerning som øversteprest. Han har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov og frembåret seg selv som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Nå og alle dager trer han fram for Faderen med forbønn for den troende kirke. Denne gjerning som forbeder gjør han som øversteprest i tidens løp, like til den siste dag. Da kommer han synlig for alle i sin guddomsherlighet for å «for å frelse dem som venter på ham», Heb 9:29.

Heb 7:24f – Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, for han er og blir til evig tid. Derfor kan han også fullt og helt frelse dem som kommer til Gud ved ham, fordi han lever og alltid går i forbønn for dem.

Han er også nå og i evighet sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Han er etter sin menneskenatur vår og alles bror ved Guds nådeside. Og nå ber han for dem som ved apostlenes ord kommer til troen på ham. (Joh 17:20).

Mt 28:28 – se, jeg er med dere alle dager inntil dages ende.

Guds kirkes merkevare – en trosartikkel

Kirkens Guds gudgitte er ingen skueartikkel, men en trosartikkel. En skueartikkel beror på føleri og spekulasjon og fornuftige argumenter. Mennesker farer hit og tid hvor det er liv og røre under skinn av kristendom. Søkende mennesker farer gjerne dit hvor Guds ord gir syn for sagn. Men Guds kirkes kjennetegn er ikke trosytringer, men den tro som åpenbaringsordets Gud har gitt - forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt og oppfylt i en dennesidig, jordisk Jesus-historie,

Jesus-historien sluttet ikke på Himmelfartsdagen. Den fortsetter hvor Herren Jesus er til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet i det prekenembete han befalte. Der fremstår apostolatets kirke, universell

og samtidig lokal, lett å gjenkjenne på kirkens gudgitte kjennetegn med evangeliet som høres og sakramentene som ses. Der møter vi kirkehistorien i egentlig mening.

I denne sammenheng Guds tro ingen skueartikkel, men Guds tro, gitt i en bevitnet Jesus-historie med krav på troverdighet. En kristen tror fordi han vet – vet Guds velgjerninger i Jesus Kristus og har med ham et levende håp. Troen istemmer apostelens ord: «*Jeg vet hvem jeg tror på*» (2 Tim 1:12).

Noe annet er religion og livssyn begrunnet i føleri og tankespinn. De er skueartikler, begrunnet i overtro på mennesket «selv». Denne terapeutisk-liberale kvasireligion dominerer det sekulær-liberale samfunn. Uvitende om kristentroens begrunnelse, dyrker man «selvet» - avguden i ego-kulturen, også når den fremstår med kirkefellesskap begrunnet i trosytringer og flertallsvedtak. Konsekvent nok, kristendom gjort til et orienteringsfag i statens skoler, sidestilt med menneskers religioner, livssyn og etikk.

Den teapeutisk-liberale kvasireligion tilslører det unike og underfulle ved kirkens gudstjeneste siden aposteltiden. Dens kjennetegn eller merkevare er de handlinger som den oppstandne Jesus innstiftet og befalte. De skal døpte lære å bruke. Annen begrunnelse er gitt kirkens virksomhet på stedet – og trengs heller ikke. Et påtrengende problem er mangelen på kunnskap. Det er til tider et påtrengende problem blant døpte mennesker. I en krisetid på 700-tallet f. Kr. måtte profeten Hosea klage:

Hos 4:1f, 4 - Det er ingen sannhet og troskap, og ingen gudskjennskap i folket. De sverger og lyver, myrder og stjeler, bryter ekteskapet og farer med vold, bloddåd følger på bloddåd. /.../. Mitt folk skal gå til grunne fordi det ikke kjenner Gud.

I skarp motsetning står de nådegaver som den oppstandne Kristus gir sine bekjennere, «alt etter som Kristi gave blir utmålt»:

Ef 4:8 – Han steg opp i det høye og bortførte fanger, til menneskene gir han gaver. (Sal 68:19)

Hvilke fanger kan de være? Apostelen beskriver både fangenskap og befrielse:

Rom 7:22-25 – Mitt indre menneske sier med glede ja til Guds lov, men jeg merker en annen lov i mine lemmer. Den kjemper mot loven i mitt sinn og tar meg til fange under syndens lov som virker i mine lemmer. Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud skje takk, ved Jesus Kristus, vår Herre!

Sal 124:7 – Vi har sluppet fri som fuglen fra fuglefangerens snare. Snaren er revet i stykker og vi er sluppet fri.

Hvilke gaver er det tale om? «Han satte noen til apostler, noen til profeter, noen til evangelister, noen til hyrder og lærere. Han gjordet for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste, og Kristi legeme kan bygges opp...» (Ef 4:8-13).

Ved dåpen og troen er vi ikledd hans rettferdighet, uskyldighet og salighet, fri til å tjene ham liksom han har elsket oss tjene hverandre i menighetens fellesskap og enhver i sine daglige gjøremål. Hensikten med frelsen, gitt i dåpen, har utspring i ham som er frelsens årsak og vårt levende håp. Teksten slutter teksten med ordene:

«De tilba ham og vendte tilbake til Jerusalem med stor glede. De var alltid i templet og priste Gud.»

Guds tempel på dette sted er den bekjennende menighet, samlet om Kristus, virksom med sitt ord i vår midte

Prekestolen er stedet for Kristi undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk. Vi lærer Gud å kjenne gjennom ham, og hva hensikten er. Alterbordet med den hvite duken minner taust om Guds nådepakt i Jesu Kristi blod, og om hans nattverd med befalingen «gjør dette».

En tilbakemelding er tilbedelsen. Den oppstandne Kristus er i vår midte, virksom med sitt skapende ord.

Brødet, vinen signet, viet,
Ved hans Ord som oss befriet,
Er hans legem' og hans blod.
Ei forstanden det utgrunner,
I hans ord vi ser Guds under
Og den skjulte enhets rot.

«Velsignet være ham som kommer i Herrens Navn.»

*«O Guds Lam uskyldig!
For vår skyld ble du såret,
har verdens synder båret!
Miskunne oss, o Herre Jesus!*

FØRPINSESØNDAG

Tredje rekkes prekentekest: Lk 12:4-12

Herren forberedte apostlene på Åndens komme

Tekstlesningene i dag forbereder oss på Pinsedagen, da Gud oppfylte sine løfter, gitt ved profetene.

På Pinsedagen fremstod Guds kirke i den nye pakt, grunnet på Guds forsoning med verden i Kristi offerdød. Kirken ble gitt Den Hellige Ånd til hjelp og trøst. Denne gave var nødvendig for apostlene og nødvendig for oss.

«Jeg sier dere, mine venner: Vær ikke redd for dem som slår legemet ihjel, men siden ikke kan gjøre mer.»

Jesus kalte de tolv for sine «*venner*». Han kunne også ligne dem med småbarn – «*disse små som tror på meg*» (Mt 18:10, 14barn). Jesu apostler var i seg selv ikke spesielt modige. Peter fornektet ham tre ganger i øversteprestens forgård. Da den oppstandne Jesus oppsøkte dem, hadde de låst seg inne på et rom av frykt for Jesu fiender. Et barn som er redd, trenger fremfor alt en hjelper og trøster. Det trenger også de som tror på Jesus, sann Gud og sant menneske, verdens frelser.

Pilatus misbrakte sverdets makt – den verdslige makt. Den er gitt denne verdens makthavere til vern om borgernes liv og eiendom. Også Herodes misbrakte sverdets makt da han sørget for at apostelen Jakob den eldre led martyrdøden, den første av apostlene. Men vi trenger ikke å frykte slike. De kan iverksette dødsdommer, men «siden ikke gjøre mer», sier Jesus. Hvem har vi grunn til å frykte fremfor alt?

Vi har fremfor alt grunn til «å frykte ham som har makt til å kaste i Gehenna».

Ordet «Gehenna» ble den gang brukt om søppelplassen utenfor Jerusalem. Der fortærte ilden søppelet dag og natt. (Mk 9:44)

Mennesker frykter sykdom, lidelse og død – eller «noe alvorlig», som det heter. Men hvem er redd for sjelens evige skjebne? Det er fremfor alt den hellige Gud, vår skaper og gjelner. Han elsker verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn og forsonte verden med seg selv i Jesu Kristi død. Så nidkjær er åpenbaringsordets Gud, den levende Gud.

Vi er ikke Guds fiender, men kom hver for oss til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fienders terror. Guds vrede rammer fiendemaktene synd, død og djevel med sin helvethær. Vi merker oss Jesu rekkefølge: Advarselen først, deretter trøsten: Gud gav sin enbårne Sønn til verden for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv..

2 Mos 20:5f – Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ættledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ættledd.

Joh 3:17f – Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham. Den som tror på ham blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt.

Gud vil at hans gode skapervilje skal råde uten forbehold. Guds Skaperen fornyer, bygger opp og gjør livet verdt å leve. Fiendemaktene skaper ingenting, men dører, ødelegger og river ned. Det er av kjærlighet til sitt verk den hellige Gud reagerer med vrede mot synd og død og djevel. Syndens lønn er døden. Denne reaksjon er skremmende. Men «Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus vår Herre» (Rom, 6:21). Gud er oss nådig for sin godhets skyld. Derfor advarer Jesus. Med likegyldighet er mennesker skyld i det evige «utenfor» i en tilværelse hvor ingen Jesus fins.

Advarende eksempler er beretningene om syndfloden, straffen over Sodoma og Gomorra, de plager som rammet Egypt, beretningen om Kora og hans opprør, og Israels folk bortført til Babylon. Det var Guds nidkjærhet Jesus viste, da han i tempellets forgård med en svøpe i hånd drev ut dem som drev handel der. Noe lignende skjedde magikerne Ananias og Safira. De utga seg for kristne for å tjene penger på sin magi. Advarende eksempler vitner om Guds lov, hellig liksom Gud er hellig. Den gir lønn som fortjent.

I den skarpeste motsetning til Guds lov står Guds evangelium. Det åpenbarer Guds nådige rettferdighet, frikjenner, trøster og oppmuntrer med Kristi lidende lydighet. Verdens syndebærer har oppfylt loven i alles sted, lydig til døden på korset. Derfor er den hellige Gud syndere nådig for Kristi skyld – og ikke av noen annen grunn.

Rom 3:25f – Kristus Jesus har Gud stilt synlig fram for at han ved sitt eget blod skulle være et sonoffer – for dem som tror. Slik ville Gud vise sin egen rettferdighet. For tidligere hadde han i sitt tålmod båret over med de syndene som var begått. Men i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han erklærer den rettferdig som tror på Jesus.

Rom 10:4 - Kristus er lovens ende til rettferdighet for hver den som tror. (E Sv kyrkobib).

Guds nidkjærhet viser at vi hver for oss er mer verdt enn mange spurver. Vi er kjøpt og prisen betalt. (1 Kor 6:20) Til hvilken pris?

1 Pet 1:18f – det var ikke med forgjengelige ting, med sølv eller gull dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene, det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Kol 2:14f – Gjeldsbrevet som gikk imot oss på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset. Han avvæpnet maktene og myndighetene og stilte dem fram til spott og spe da han triumferte over dem på korset.

1 Pet 2:24 – *Han bar våre synder opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten.*

«Den som spotter Den Hellige Ånd, skal ikke få tilgivelse.»

Hvilken spott? Den kan ikke være misbruk av Guds navn. Paulus erkjente at han som fariseer «spottet, forfulgte og brukte vold», men Gud tilgav ham for Kristi skyld. (1 Tim 1:13). Et apostelord belyser den synd det her er tale om:

Heb 6:4-6 – Når noen en gang har fått lyset, har smakt den himmelske gave og fått Den Hellige Ånd, har smakt Guds gode ord og den kommende verdens kref-ter, og de så faller fra, da er det umulig å fornye dem så de vender om.

Umulig må fornyelsen være når man forblir *forherdet inntil sin død*.

Hva bør den gjøre som frykter å ha begått synd mot Den Hellige Ånd? En hjelp er Guds nådetilsagn, tilsagt i det private skriftemål. Kristi fullmakt sier: «*Den dere forlatter syndene, er forlatt*» (Joh 20:23). Hører du syndenes forlatelse tilsagt deg i din skriftefars munn, da er synden også tilgitt i himmelen. Gud kan ikke lyve, når han med syndsforlatelsens ord stadfester ditt barnekår hos ham, gitt deg i din dåp.

«Når de fører dere fram for /.../ for øvrigheter og myndgheter, var ikk da bekymret for hvordan dere skal forsvare dere eller hva dere skal si. Det skal Den Hellige Ånd lære dere i samme stund.»

Troskap mot Herrens ord og bud medfører motstand. Kristus forberedte apostlene på forfølgelsestider og oppmuntret dem. De skulle bli i Jerusalem inntil Pinsedagen, til de var blitt ikledd «*kraft fra det høye*» (Lk 24:49). Først deretter skulle de iverksette misjonsbefalingen.

Kristus innfridde sitt løfte. Da Peter og Johannes stod anklaget for Det høye råd, «ble de fylt av Den Hellige Ånd».

Apg 4:10-13 – Denne mannen som står frisk foran dere i kraft Jesu Kristi, nasareerens navn, han som dere korsfestet, men Gud reiste opp fra de døde. Han er den steinen som dere bygningsmenn vraket, men som er blitt hjørnestein. Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noe annet navn som vi skal bli frelst ved. De undret seg over den frimodighet som Peter og Johannes viste.

På lignende vis oppmuntret Paulus den unge Timoteus i prekenembetets gjerning:

2 Tim 2:3 – Lid også du vondt som en god Jesu Kristi stridsmann.

Gud Den Hellige Ånd er hjelperen og trøsteren med Kristi ord. Han lar oss kjenne kraften av Kristi oppstandelse. Et eksempel er apostelen Paulus. Under sitt første fangenskap i Rom, trolig år 62 el 63, skrev han følgende tilbakeblikk på sin tid som farisèer:

Fil 3:7-11 – det som før var en vinning for meg, anser jeg for Kristi skyld som tap. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så

mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. Dette for å lære å ham å kjenne og kraften av hans oppstandelse, og samfunnet med ham i hans lidelser og bli lik ham i hans død, at jeg måtte nå fram til oppstandelsen fra de døde. (E Sv Kyrkobibel)

KIRKEÅRETS KIRKEDEL:

PINSEDAG

Tredje rekkes prekentekest: Joh 14:15-21

.Hjelperen Den Hellige Ånd

Teksten er hentet fra Jesu tale da han hadde innstiftet nattverden. I talen lofte han å sende Hjelperen – Den Hellige Ånd. Men hvilken hjelp gir han? Et svar har Jesus gitt like før dagens prekentekest: – *Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger jeg gjør.* (Joh 14:12) Og prekentekest innleder med Jesu ord, også de belyser Helligåndens hjelp:

«Dersom dere elsker meg, holder dere mine bud».

Kjærligheten er lovens fylde – å elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv. De ti Guds bud er også Jesu bud. Jesus gav et nytt bud - *«dere skal elske hverandre»*. Dette «nye bud» fins ikke i Moseloven, men omfatter i sak det doble kjærlighetsbud.

Da han hadde innstiftet sin Nattverd, befalte han: *«Gjør dette til min ihukommelse.»*

Etter oppstandelsen innstiftet han kirkens prekenembete og gav misjonsbefalingen.

*Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.
Mt 28:19f – Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag idet dere døper dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»*

Prekenembetets oppdrag omfatter også fullmakten fra den oppstandne: å løse- og binde synder (Joh 20:23)

Disse befalinger skal døpte lære å holde og bruke. På dette vilkår er han med oss. Da trenger vi hjelperen Den Hellige Ånd, som med Kristi ord lærer oss den eneste sanne Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus.

Den Hellige Ånd utgår fra Faderen og Sønnen

Guds Sønn i Jesu skikkelse ba Faderen sende i Jesu navn hjelperen, Den Hellige Ånd (Joh 14:26). I avskjedstalen sa Jesus er Helligånden utgår fra Faderen og Sønnen for å herliggjøre Sønnen i Jesu skikkelse. Det skal han gjøre ved «å ta av det som er mitt og forkynne for dere», sa Jesus (samme 16:32)i.

Vi trer fram for Gud Faderen i Jesu navn og ber ham komme oss til hjelp med Den Hellige Ånd. Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd er de tre personene i den ene Gud.

Også i gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i åpenbaringsordets Gud. Det var først under Jesu dåp i Jordan-elven at denne treenhet ga seg tydelig kjenne: Faderen med røsten som lød fra himmelen og Ånden i duens skikkelse over Jesus. Siden den gang bekjenner Guds kirke den treene Gud – i seg selv et mysterium.

Kirken bekjenner ikke menneskers gudsforestillinger, men hva åpenbaringsordets Gud har åpenbart om de tre personene i sin guddoms enhet: Faderen er opphav, Sønnen er født og Ånden utgår fra Faderen og Sønnen –«like stor i Guddoms makt og majestet» (D atan bekj).

Fra kirkefedrene har vi bildet av tre soler som utgår fra hverandre – Sønnen som utgår fra Faderen, og Ånden som utgår fra dem begge. Nærmere kommer vi ikke. Det er vårt håp å få skue Gud ansikt til ansikt, og se ham slik han er i all sin herlighet (Åpb 22:4). Nå gjelder det å *høre* Jesu Kristi ord fra Faderen (Mt 17: 5).

Det er med Guds ord Helligånden forsvarer, oppmuntrer og trøster sitt folk: Frykt ikke! Du er Guds kjære barn. Guds nådepakt med deg i din dåp, den består: Den som tror, skal bli salig. (Mk 16:16). Hjelperen Den Hellige Ånd kommer oss hjelpeløse til unnsetning. Han opplyser vår forstand med evangeliet, trøster og hjelper oss med Guds velgjerninger i Kristus. Helligånden gjør hva duen gjorde, da den kom tilbake til Noas ark med det friske oljeblad i nebbet (1 Mos 8:11). Jesu venner skal en gang gå i land på den nyskapte jord.

«Jeg skal be Faderen, og han skal gi dere en annen talsmann, som skal bli hos dere for alltid, sannhetens Ånd, som verden ikke kan ta imot.»

Vi har fått Hjelperen ufortjent - av nåde, utgått fra Faderen og Sønnen. Men *hvorfor* utgikk Den Hellige Ånd fra Faderen og Sønnen? Jesus kaller Den Hellige Ånd for «talsmann» og «sannhetens Ånd». Benevnelsene forteller hva Helligåndens oppgave er.

Ordet for talsmann kan også oversettes med forsvarer, hjelper og trøster. Ordet talsmann beskriver Helligåndens gjerning. Talsmannens forsvar og trøst trengs når

Guds fiende anklager med Guds lov. En forsvarsadvokat kan ikke se bort fra loven, men anvender loven til klientens forsvar. Det er hva Den Hellige Ånd gjør:

Rom 8:26f – Ånden kommer oss til hjelp i vår svakhet, for vi vet ikke hva vi skal be om for å be rett. Men Ånden går i forbønn for oss med uutsigelige sukk. Og Gud, som gransker hjertene, vet hva Ånden vil, for det Ånden ber om for de hellige, er etter Guds vilje.

Guds vilje opphever ikke loven, men viser til vår stedfortreder, Guds enbårne Sønn i hans lidende lydighet under loven, inntil døden lydig i alles sted. Alle betyr for hver og en: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Gud er en forsonet Gud for hver og en. Med denne oppmuntring hjelper Ånden oss til å praktisere dåpen i forsakelse og tro.

Rom 6:19 – Før stilte dere lemmene til tjeneste for umoral og urett, og det førte til enda mer urett, men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett.

Den Hellige Ånd er Sannhetens Ånd

Han er «Sannhetens Ånd». Han kommer oss til hjelp med Sønnens ord fra Faderen, Han hjelper oss til å kjenne Gud i hans trofasthet selvhengivende kjærlighet. Den treene Gud er Sannheten. Derfor ber vi: Hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet. Denne hjelp trenger vi til stadighet:

Lk 11:13 – Når selv dere som er onde vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal ikke da Faderen gi Den Hellige Ånd fra himmelen til dem som ber ham.

Den Hellige Ånd tilslører ikke Guds ord med ord som bortforklarer og problematiserer, men taler ord fra den treene Gud – Sannheten. Den sier ikke alt. Det er heller ikke mulig. Sannheten er gitt oss stykkevis, men i den kommende verden skal Guds folk forstå fullt ut, slik Gud kjenner oss fullt ut (1 Kor 13:12). Størst blant de tre – tro, håp og kjærlighet er kjærligheten, som ingen lærer å kjenne uten den rette tro - Guds tro til oss. Kjærligheten gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten.

Jes 11:2f -Ånden skal hvile over ham (Kristus), Ånden med visdom og forstand, Ånden med råd og styrke, Ånden som gir kunnskap om Herren og frykt for ham.

Denne åndsutrustning fikk de tolv apostlene på Pinsedagen. Den Hellige Ånd viste seg som ildtunger på apostlenes hoder, «og de begynte å tale på fremmede tungemål etter som Ånden gav dem å forkynne» (Apg 2:4). Forundret spurte tilhørerne fra mange folkeslag: «Hvordan henger det sammen at enhver av oss hører dem tale på vårt eget tungemål? /.../ Vi hører dem tale om Guds storverk på vårt eget språk?» (v 11) De hørte ikke et ubegripelig babbel, men et taleunder. Det greske ordet «glossa» betyr tungemål eller språk. Gjør man et ekstatisk babbel være et tegn på Guds kirkes nærvær, må kirken ha vært fraværende gjennom et par tusenår. De som gjør såkalt tungetale til et kirketegn, har et bevisproblem.

Guds løfte ved profetene, og til sist ved Jesus Kristus, ble oppfylt på Pinsedagen. De tolv ble utrustet med Åndens gaver til å formidle Jesu undervisning på fremmede språk, og dermed nåde til å legge kirkens grunnvoll for all ettertid. Det krever bibeloversettelser til fremmede språk, og nye oversettelser, for språkene er i endring.

Med Kristus som bibellærer er han virksom med Sannhetens Ånd. Men begrunner man kristentroen med jeg føler og mener, da øser man av eget bryst og går utover «det som står skrevet» (1 Kor 4:6f). Bibel- og bekjennelsestroskap kjennes på troskapen mot apostelordets lære fra Herren Jesus, kirkens Lærer:

1 Joh 3:18-20, 24 – vår kjærlighet må være sann. Ikke tomme ord, men handling. Slik skal vi vite at vi er av sannheten, og vi skal stille våre hjerter til ro for hans åsyn, for selv om vårt hjerte fordømmer oss, har vi frimodighet for Gud. /.../ Den som holder hans bud, blir i Gud og Gud i ham. Og at han er i oss det vet vi, for han har gitt oss sin Ånd.

1 Kor 15:1,3f – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. /.../ For først og fremst overga jeg det jeg selv har mottatt, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han blev begravet, at han stod opp den tredje dag etter Skriftene...

Åp 3:22 – Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

En menighet samles om evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han har befalt. Vi er i oss selv en skrøpelig flokk, men det har behaget Gud å gi oss Riket. Vi er ikke overlatt til oss selv. Gud Helligånden kommer oss til hjelp med den rett utlagte Skrift, gitt oss i apostelordets lære fra Faderen ved Sønnen.

Vi samles som Guds kjære barn med Kristus i vår midte. Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp med Kristi ord. Han trøster og forsvarer oss med Guds trofasthet og selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus. Ved troen helliger han oss, så vi gjør hva han gjør – elsker hverandre slik han har elsket oss.

ANDRE PINSEDAG.

Tredje rekkes prekentekst: Joh 12:44-50

Den Hellige Ånd opplyser

Den Hellige Ånd ble gitt Guds kirke. Uten Den Hellige Ånd fins ikke kirken noe sted. Teksten belyser tre sider ved Den Hellige Ånds gjerning:.

- Å bygge menigheten, virksom med Kristi ord fra Faderen.
- Å opplyse vår formørkede forstand med Kristi Ord fra Faderen.
- Å bevare oss i Guds tro, gitt ved evangeliet.

Den Hellige Ånd opplyser med Guds Ord vår formørkede forstand

Troen er Den Hellige Ånds verk, som kaller og opplyser ved evangeliet. Hva lyset er, sier Jesus om seg selv: «Som et lys er jeg kommet til verden, for at hver den som tror på meg, ikke skal bli i mørket.» Med Guds ord opplyser den Hellige Ånd om Jesu persons hemmelighet – foreningen av Gud og menneske i Jesu person, og opplyser om Guds forsoning med verden, fullbrakt i ham. Med denne opplysning får vi et nytt sinn. Den Hellige Ånd fornyer oss og helliggjør oss ved troen på Guds velgjøring i Jesus Kristus. Eller sagt med et sitat fra Luthers Stor Katekisme:

«Verken du eller jeg kunne vite noe om Kristus eller tro på ham og gjøre ham til herre, hvis ikke Den Hellige Ånd først hadde tilbudt oss dette og lagt det i våre hjerter ved forkynnelsen av evangeliet.

Gjeringen er gjort og fullført. Kristus har vunnet skatten for oss ved sin lidelse, død og oppstandelse. Men dersom dette verk ble skjult og ingen fikk vite om det, da ville alt vært forgjeves, alt ville vært tapt. For at skatten ikke da skulle være begravd, men tatt i bruk og nyttiggjort, så har Gud latt sitt Ord gå ut og bli forkynt, og i Ordet latt Den Hellige Ånd by fram og gi oss denne frelsens skatt.

Å helliggjøre er altså ingenting annet enn å føre oss til Kristus, så vi skulle få den velsignelse som vi ellers aldri kunne skaffe oss av oss selv.» (SK 2:38f)

Med opplyst forstand istemmer vi Sakarias' lovsang:

Lk 2:29-32 – Herre, nå lar du din tjener fare herfra i fred, slik du har sagt. Med egne øyne har jeg sett din frelse, som du har beredt i alle folks påsyn, et lys til åpenbaring for hedningene og til ære for ditt folk, ditt Israel.

Senere stadfestet Jesus sin persons hemmelighet:

Joh 8:12 – JEG ER verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørke, men ha livets lys.

På Pinsedagen viste Ånden seg med ildtunger over apostlenes hoder. De ble utrustet til å tale på fremmede språk, alt etter som Ånden gav dem. Dermed kunne tilhørerne bli opplyst på sitt eget språk.

Først ble de opplyst om sin livssituasjon. Forskrekket spurte de. «*Hva skal vi gjøre?*» Peter forkynte evangeliet: «*Vend om og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Så skal dere få Den Hellige Ånds gave.*» Den formørkede forstand ble opplyst: De som da tok imot hans ord, ble døpt.» (Apg 2:37f, 41)

Sal 36:10 – Hos deg er livets kilde; og i ditt lys ser vi lys.

Den Hellige Ånd bygger menigheten, virksom med Kristi ord

Den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet. Hvor Guds nådemidler blir forvaltet slik han befalte, der er Kristus virksom med sin Hellige Ånd. Der består Guds Ene Hellige Kirke. Hun kalles «apostolisk» fordi kirken i tidens løp blir utbredt med apostelordets lære. Trofast mot apostlenes lære, blir menigheten oppbygd på den ubeskårne grunnvoll hvor hjørnesteinen er den oppstandne Kristus.

Den trofaste kirke består i forandringenes verden. Underlig er dette. Grunnen er ikke trosytringer, samtale og dialog, for vi har fått mye å samtale om. Enhetens kjennetegn er Guds kirkes gudgitte kjennetegn: Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte.

Joh 17:20 – (Jesus) ber for dem som ved deres ord kommer til tro på meg. Jeg ber at de alle må være ett, likesom du, Fader, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss.

Rom 10:13-15, 17 – Hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst. Men hvordan kan de påkalle en de ikke tror på? Og hvordan kan de høre dersom ingen forkynner? Og hvordan kan noen forkynne uten at de er utsendt? /.../ Så kommer da troen av budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

Åp 22:1f (om den apostoliske læretradisjon fra begynnelsen) – Engelen viste meg nå en elv med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone. Midt mellom byens gate og elven står livets tre /.../ det gir sin frukt hver måned. Og bladene på treet er til legedom for folkene. (Jf Esek 47:1ff. Åp 21:6f)

Så er ikke kirken bygd på menneskers autoritet, heller ikke på trosytringer, men på det prekenembete som istemmer Peters bekjennelse på vegne av de tolv, at Jesus er «Messias, den levende Guds Sønn.» (Mt 16:16) Bekjennelsen istemmer Kristi undervisning i Det gamle testamente. Han hadde undervist dem om sin persons hemmelighet og det verk han var sendt for å fullføre.

Så blir Guds kirke bygd opp i troskap mot apostelordets lære fra Skriftens Herre. Mennesker kommer da til Guds tro. Troen kommer av Guds evangelium til oss. Og de som hører og kommer til tro, blir bevart hos Gud. (Åp 17:20) Kristentroens be-

grunnelse er hverken spekulasjon eller trosytringer. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente og stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Kristus opp fra døde den tredje dag. Gud er suveren.

Derfor lærer kirken, at for å få Guds tro, «er det innstiftet et embete til å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler, blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet...» (CA art 5)

Guds forsoning med verden er fullført, men dermed er ikke forsoningen utdelt og gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16).

*O la din Ånd nå med oss være
Du som de små til deg innbød!
La dette barn, vår Frelser kjære,
Nå døpes til din seiersdød.*

*Er løpet langt, la dem ei mattes,
Gråhåret tjener kom i hu!
Er løpet kort, la dem ei fattes
Et rom hvor hjemme selv er du.*

Dåpen er Guds nådepakt med oss, gyldig livet ut. I tillit til Guds løfte, anvender vi Guds forsoningsverk, enhver på seg selv. I kirken handler om dåpen.

Vårt gudsforhold står og faller med vårt forhold til Kristus Jesus

«Hva jeg taler, det taler jeg slik Faderen har gitt meg.» Ordene sier hensikten med Guds Sønnns fornedrelse i Jesu tjenerskikkelse, oss mennesker lik. I sin lidende lydighet gikk han inn under Guds lov og oppfylte den i i alles sted. (Fil 2:7f)

«Om noen hører mine ord og ikke tar vare på dem, så dømmer ikke jeg ham, for jeg er ikke kommet til verden for å dømme verden, men for å frelse verden.»

Det var for å frelse verden Guds enbårne Sønn fornedret seg selv og kom i Jesu tjenerskikkelse. Slik ble Guds frelsesplan fullført. Han har med sin lidende lydighet frelst oss fra syndens og dødens og djevelens tyranni. Seieren har han allerede vunnet.

Mt 1:21 – Han skal frelse sitt folk fra deres synder.

Joh 1:29 – Se, der er Guds Lam som bærer verdens synder.

Fil 2:8f – han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham Navnet over alle navn.

Kristi frelsergjerning er fullført. Dommergjerningen gjenstår. På den ytterste dag skal de ord han har talt, avgjøre kjennelsen skyldig eller frikjent. Nå er det nådetid:

Mt 11:28 – Kom til meg alle dere som strever og har tungt å bære!

Joh 6:37 – Den som kommer til meg, vil jeg så visst ikke støte bort.

Gud lokker og oppmuntrer til tro, ja, mer enn det. Han *befaler* å tro hva evangeliet gir. Denne befaling kaller han et «bud». Gud befaler oss inntrengende å sette vår lit til Guds forsoningsverk, gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Gud vil vi skal tjene ham, ved troen ikledd Jesu Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet

1 Joh 3:23 – Dette er hans bud, at vi skal tro på hans Sønnns Jesu Kristi navn.

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, og på alle måter verdt å bli mottatt.

Gud stadfestet sin troverdighet da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag. På Pinsedagen fremstod Guds kirke i den nye pakt. Nå lever vi i den nådetid da Hjelperen Den Hellige Ånd er i arbeid med Kristi ord - opplyser vår forstand, oppbygger Guds kirke og bevarer Guds kirkelemmer i Guds tro, gitt ved evangeliet om sine velgjerninger i Kristus Jesus.

DEN HELLIGE TREFOLDIGHETS FEST

Prekentekest: Mt 28:16-20

Døpt i den treene Guds Navn

Denne søndagens navn har fra gammelt av vært «**Den hellige Trefoldighets fest**». Vi feirer den gudstro som er gitt kirken gjennom Jesus Kristus – ikke ved spekulasjon og ønsketenkning, men ved Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Kirkens kjennskap til Den Treene Gud beror på Guds virksomme ord i en dennesidig, jordisk livshistorie.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt til arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Joh 17:3 – dette er det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.

Vi lærer andre å kjenne gjennom ord de sier. Gjennom Guds ord, talt i en jordisk frelseshistorie, lære vi Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død.

En hjelp tøl gudskunnskap er bibeltekstene fordelt på kirkeårets tre deler: juledelen, påskedelen og kirkedelen. Gjennom juledelens tider – advent, juletiden og åpenbaringstiden – lærer vi Gud å kjenne gjennom Jesu persons hemmelighet: Sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person.

Kirkeårets *påskedel* omfatter fastetiden, den stille uke og påsketiden. Det samlede tema er da Guds selvhengivende kjærlighet Jesu Kristi lidende lydighet til døden på korset. Gud har forsonet verden med selv i Jesu Kristi død. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.

Kirkeårets *kirkedel* belyser hensikten med Guds Sønnns komme og Guds forsoning med verden. Hensikten er livet med Kristus til gave og etterfølgelsen med ham til eksempel i forsakelse og tro.

I gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i Gud, men det var først under Jesu dåp i Jordan-elven at Gud ga sin trehet til kjenne. Da Jesus steg opp av vannet, viste Den Hellige Ånd seg som en due over ham, og røsten lød fra himmelen: «*Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i*» (Mt 3:16f).

Gud har talt. Gjennom Jesus Kristus har vi lært den eneste sanne Gud å kjenne. Han er den treene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd – tre personer i den ene Gud. Ordet person er en som består i kraft av seg selv, her i den samme guddom - «i herlighet like stor, i majestet like evig» (Atan pkt 6). Denne underfulle gudskunnskap ble gjort tydelig i en bevitnet Jesus-historie.

Gjennom Jesus Kristus har vi lært den eneste sanne Gud å kjenne – den treene Gud - i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Vi istemmer hva Gud har vitnet om sin hemmelighet – de tre personer som lik tre soler utgår fra den ene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd.

«Dette er den allmenkristne tro, at vi tilber èn Gud i Treenheten og Treenheten i èn Gud.» (Atan pkt 3)

Denne gudskunnskap begrunner misjons- og dåpsbefalingen. (Vi reiser oss og fremstier med veksellesning Athanasianum.)

Kirkens gudgitte tro er unik

Begrunnelsen gjør også kirkens bekjennelse unik. Vi istemmer hva åpenbaringsordets Gud har talt i en dennesidig, bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid, og oppfylt i Jesu livshistorie.

Trosytringer fins i et uoverskuelig mangfold, begrunnet i mystikk og fornuft. Vi har på forunderlig vis mottatt den nytestamentlige tro, som gis i den apostoliske læretradisjon siden aposteltiden.

Også jøder og muslimer tror at det fins en Gud som har skapt verden. Uvitende mennesker fester seg ved ytre ting og putter alt i samme sekk, kalt «religion og livs-syn». Slik blir den nytestamentlige tro underlagt relativismens terror, og det med kirkeødeleggende virkning.

Lært av åpenbaringsordets Gud, istemmer vi Guds tro, og tilber den treene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd – en sann Gud, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. «*Enhver som altså vil bli salig, må tenke slik om Treenheten.*» (Atan pkt 26.)

«- da de fikk se ham, falt de ned og tilbad ham.»

Jesus hadde lovt å møte de tolv på et fjell i Galilea. Der møtte de ham og *tilba* ham. Hvorfor tilbe Jesus? Guds ord sier. «*Herren, din Gud, skal du tilbe.*» Vi tilber Jesus som er Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Vi tilber det støtste av Guds under – Gud og menneske forenet i Jesu person. Vi tilber det under som også Guds engler higer etter å se inn i (1 Pet 1:12).

Vi tilber ikke det skapte fremfor Skaperen. Ved Guds nåde har vi lært den levende Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). Det er ham vi tilber.

Under Herrens Nattverd er det ikke brød og vin vi tilber, men Jesu Kristi, Guds Sønnens legeme og blod i sakramentets skikkelser.

Kol 2:9 – i ham er hele guddomsfyllden legemlig til stede.

Joh 1:16 – Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde.

Han er av samme gudommelige vesen som Faderen. Vi ihukommer Sønnens død for Faderen og tilber ham ved troen i Den Hellige Ånd. Men tilbedelsen er ikke hovedsaken, men sakramentet mottatt i tillit til Kristi ord om gaven han gir. Mottatt med munnen, har vi sammen med Guds Golgata-offer i sakramentets skikkelser. Vi har samfunn med ham som er verdig all tilbedelse i himmelen og på jorden.

De som nekter ham den sakramentale tilbedelse, avslører sin «Gud og Jesus-religionen»: De betrakter Jesus som menneske og mottar ikke annet enn brød og vin. De legger avgjørende vekt på hva de selv føler og gjør under «nattverdfeiringen. I Gud-og-Jesus-religionen er Jesus i himmelen, fjernt fra oss, og forbindelsen den umiddelbare Jesus-mystikk i hjertet. De lever i den todelte virkelighetsoppfatning siden antikkens filosofer – den åndelige verden skilt fra den materielle verden.

Joh 1:14 – Ordet ble menneske og tok bolig i blant dere.

Lk 17:21 - Guds rike er iblant dere!

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord.»

Ordene sikter til foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Han er Menneskesønnen, den sønn som jomfru Maria fødte, og samtidig gitt all makt i himmelen og på jorden. Nå sitter han ved Guds nådeside som alle menneskers bror, fri til å utøve sin allmakt med ord og handlinger i den forsamlede menighet. Eller sagt med en kateksmeforklaring:

«Ifølge sin menneskenatur rår Kristus i herlighet, nå og i evighet, sammen med Faderen og Den Hellige Ånd, over alt det skapte i himmelen og på jorden.»

Sal 110:1 – Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter.

Sal 2:12 – Kyss skjelvende jorden for hans føtter, så han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien!

Han skal tilbes som er det største under - Gud og menneske, forenet i Jesu person, høylovet i evighet.

Helighetsteologi eller korsets teologi?

«**Herlighetsteologi**» er i hovedsak den forkynnelse som forutsetter at tilhørerne har en fri vilje til å velge såkalte «rettigheter» hos Gud. Da følger rikdom, god helse og fremgang på alle livets områder. Herlighetsteologi appellerer til mennesker i en vanskelig livssituasjon. Men blir ikke løftene innfridd, er årsaken å finne i oss selv, t eks en feil ved troen, uoppgjort synd osv.

Herlighetsteologer forutsetter at de med sin virksomhet vet å tilpasse kirkelæren til de dominerende ideer i samtiden, og foreskrive den lære eller praksis som gir kirken fremgang, anseelse og gode kår. Visdom av eget bryst kjennes på vage ord i generelle vendinger, som om den rett utlagte Skrift finnes i ideenes verden, men overlatt til mennesker å konkretisere (el kontekstualisere). Slikt er falsk teologi, begrunnet i overtro på egne evner, og helst gitt til kjenne i en indre krets på akademisk nivå.

Korsteologi begynner «nedenfra» - med Jesus-barnet i krybben, følger ham i hans lidende lydighet, lydig til døden på korset. Korsteologer lar fornuften fare og avstår fra spekulasjon. Vi mottar gudskunnskap gjennom Guds enbårne Sønn i hans fornedrelse, og mottar Skriftens klarhet, tydet av ham selv og gitt videre til kirken i og med apostelordets lære.

Vi lærer ikke åpenbaringsordets Gud å kjenne forfra. Han gir seg til kjenne, sett «bakfra» - i Kristus Jesus og ham korsfestet (2 Kor 2:2). Da ser vi den visdom som i verdens øyne er en dårskap. Vi ser i Skriftens lys Guds selvhengivende kjærlighet. Men kjærlighet fins ikke uten gjennom personer, første gang synlig bevitnet da Jesus steg opp fra dåpen i Jordan (Mt 3:16f).

1 Kor 1:21, 23, 24 – Da verden ikke brukte visdommen til å kjenne Gud gjennom Guds visdom, besluttet Gud å frelse dem som tror ved den dårskap vi forkynner. /.../ en korsfestet Kristus /.../ Guds kraft og Guds visdom.

2 Kor 10:5 – vi river ned tankebygninger, alt stort og stolt som reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus.

Denne inngang «bakfra» lar oss motta gudskunnskap fra åpenbaringsordets treéne Gud. Vi mottar «korsteologi». Vi lærer Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus i hans lidende lydighet, lydig til døden på korset. Guds vitnesbyrd er en bevitnet kjensgjerning – den oppstandne Kristus, reist opp fra døde tredje dag. Han er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Sal 139:6 – Det er for underfullt til å skjønne, det er så høyt at jeg kan ikke fatte det.

Joh 1:18 – Ingen har noensinne sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er.

Vi må bøye oss - betrakte Gud i krybben, på korset, eller da den oppstandne Jesus spurte: «Har dere noe å spise?» Vi må ned på det nivå hvor de fire evangelistene dokumenterer Menneskesønnens livshistorie. Det var etter hans undervisning i Skriftene Peter bekjente på vegne av de tolv: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*» (Mt 16:16) Han istemte Det gamle testamentes vitnesbyrd. Tankevekkende er det bibelbevis Paulus brukte fra 5. Mosebok:

5 Mos 30:11f, 14 – Disse budene som jeg gir deg i dag, er ikke for vanskelige eller fjerne for deg. De er ikke i himmelen, så du må si: «Hvem vil fare opp til himmelen for oss og hente dem ned, så vi kan få høre dem og leve etter dem?» /.../ Nei, ordet er deg ganske nær, i din munn og i ditt hjerte, så du kan leve etter det.

Så skriver Paulus: «*Dette er troens ord som vi forkynner*» (Rom 10:8). Evangeliet åpenbarer den rettferdighet som erstatter gudsforestillinger og overtroen på vår evne i troens saker.

Sal 131:1b – Herre, mitt hjerte står ikke etter det som er for høyt for meg, og mine øyne ser ikke etter det som opphøyd er. Jeg gir meg ikke av med slikt som er for stort og underfullt for meg.

Guds enbårne Sønn steg ned i Jesu tjenerskikkelse. Virksom til stede med sitt ord, er han hos oss.

Fil 2:6f – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik.

Joh 3:13-15 – Ingen annen er steget opp til himmelen, uten han som er steget ned fra himmelen, det er Menneskesønnen, som er i himmelen. Og likesom Moses løftet slangen opp i ørkenen, slik skal også Menneskesønnen løftes opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord.»

Hva slags makt kan det være? Ikke kan den være verdslig makt, som djevelen tilbød Jesus da han ble fristet i ørkenen. Ingen makthaver i denne verden kan utøve den makt som Jesus har – Guds makt til å forlate synder. (Lk 5:24)

Heb 1:3 – Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord. Da han hadde fullført renselsen for våre synder, satte han seg ved Majestetens høyre hånd i det høye.

I denne kongeposisjon utøver han sin makt i Guds nåderike på jorden. Han forlater synder. Denne fullmakt gav han sine utvalgte apostler og til deres etterfølgere i prekenembetet; «*De som dere forlater syndene, er forlatte*» (Joh 20:23). Det var denne makt Paulus utøvde da han skrev til Korint-menigheten:

2 Kor 2:10 – Den som dere tilgir, /.../ det har jeg for deres skyld tilgitt, i Kristi sted. (E sv Kyrkobib)

Makten til å forlate synder gav Jesus til kirken, representert ved Peter:

Mt 16:19 – Jeg skal gi deg himmelrikets nøkler, og alt hva du binder på jorden, skal være bundet i himmelen; og alt hva du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

Løse- og bindemakten ble gitt for å stadfeste døptes barnerett hos Gud, og med Kristus til gave forsake djevelens gjerninger og øve troen på Guds nåde for Kristi skyld. Dåpsbefalingen omfatter også oppdraget å lære kristne å bruke skriftemålet:

«Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det som jeg har befalt dere.»

I dåpen til Jesu død gjør Gud den enkelte delaktig i Guds forsoning med verden. I dåpen har Gud oppretter sin nådepakt med enhver av oss, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). I prekenembetets gjerning er den oppstandne Kristus til stede, virksom i den forsamlede menighet. Derfor sa Ananias til Paulus:

Apg 22:16 – Kom og la deg døpe og få dine synder vasket bort, i det du påkaller hans Navn.

Allerede kirkerommets inventar påminner om de handlinger Prekestolen - stedet for Kristi undervisning, døpefonten – om livet med Kristus i forsakelse og tro, og Herrens bord – om kirkens samfunn i de hellige ting. hvor den oppstandne Kristus er virksom til stede med Kristi ord fra Faderen, og Den Hellige Ånd virksom med Kristi ord. Disse handlinger skal døpte lære å bruke, slik Kristus befalte. I disse handlinger den oppstandne Kristus virksom til stede hvor menigheten forsamlet er. Med sine nådemidler kommer han oss til hjelp og barnekår hos ham.

«Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Vi har alle våre dagers mål. Apostlene er borte, men prekenembetet rekrutterer seg selv og består. Men uten barn og ungdom til stede under gudstjenesten, har vi grunn til å spørre: Er vi Guds husfolk og familie på dette sted? Hvordan skal det gå menigheten på dette sted, når vi er borte?

Dåpsbefalingen peker på fremtid og håp. Det er fort sagt. Dåpsbefalingen peker også på kristen oppseding i forsakelse og tro. Det medfører mye arbeid i hjem og menighet, men Guds løfte består. Derfor ber vi og arbeider vi i gjerninger som har Kristi ord og befaling. Vi må stadig be den treene Gud komme oss til hjelp i troens gode strid, Gud Fader, Sønn og Helligånd til ære, takk og pris, nå og alltid og i all evighet. Amen.

Åp 3:22 – Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

FØRSTE S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 16:24-28.

Korset og lønnen

Teksten er hentet fra et kapitel hvor mye handler om Peter, med tilnavnet Kefas. Begge navn betyr klippe, men noen klippe var ikke Peter.

Kirkens grunnvoll er ikke et menneske, men den kirke som istemmer den bekjennelse som Gud la Peter i munnen: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn». Da var det Jesus svarte, v 18f:

«Du er Peter, på denne klippe vil jeg bygge min kirke og helvetets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.»

Men da Jesus deretter fortalte at han måtte gå til Jerusalem for der å lide, dø og oppstå tredje dag, da protesterte Peter. Jesus svarte ham med den strenge tilrettevisning: «*Vik fra meg, satan!*» Deretter følger dagens prekentekest med adresse til hver enhver som er døpt til Jesu død. Det var satan som la fristelsen i Peters munn. Satan skyr korsets teologi. Satan, som hadde fristet ham i ørkenen, fristet ham siste gang da han hang på korset:

Mt 27:40 – Du som river ned templet og bygger det opp igjen på tre dager! Frels nå deg selv, hvis du er Guds Sønn, og stig ned av korset! (Mk 15:30, 32).

«Den som vil følge etter meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg.»

De tolv slapp å bære Jesu kors underveis til Golgata. Hans store lidelse begynte i Getsemane, alene i bønn. Lenger fikk de ikke følge ham. Peter sa seg villig til å følge ham, men fornektet ham tre ganger i øversteprestens forgård. Korsets teologi medfører et annet kall:

«Den som vil følge meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg.»

Dette Jesus-ord er en påminnelse til alle døpte om hensikten med vår dåp, nemlig forsakelsen og troen. Døpt til Jesu død, er vi kalt til å forsake djevelens gjerninger og bekjenne Kristus: «*Han er min Herre*». Eller sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i han rike og tjene ham i evig rettferdighet uskyldighet og salighet...»

Denne hensikt kommer til uttrykk i en evangelisk liturgi: Den verner ikke om Guds barnerett hos Gud, gitt i dåpen. Annen hensikt har den ikke.

Gud har frelst oss og gitt oss barnekår hos ham for at vi skal være hans egne, kalt til å tjene ham med Kristus som gave, og frelst av nåde etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro. Hva er problemet. Evnen mangler vi, for i troens saker er vi født uten frykt for Gud og uten tillit til ham, men med den onde lyst – en Guds fiende og død til alt det gode. Etterfølgelsen beror på ham som er gaven, for «så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn til soning for verdens synder».

Med overtro på vår formørkede forstand, forveksler vi vår onde lyst med Guds gode skapervilje.. Det gjorde apostelen Paulus den gang han var fariseer. Han trodde han gjorde Gud en tjeneste ved å forfølge kristne. Som Herrens apostel ble han konfrontert med «superapostler» i Korint-menigheten. (2 Kor 11:5, 13f.) De fremstod som om Guds ord var utgått fra dem, eller kommet bare til dem. De lærte en kristendom utformet i den greske visdom (1 Kor 1:22). Da måtte Paulus forsvare sitt gudgitte apostolat mot kvinnefrigjørere:

1 Kor 14:36f - Var det kanskje fra dere Guds ord gikk ut, eller er det bare til dere det er nådd fram? Hvis noen mener at han er profet eller åndsfylt, så skal han vite at det jeg skriver, er et Herrens bud...» (1 Kor 14:36-15:11. Jf 1 Mos 2:18, 21-24, 1Tim 2:13-15f).

« den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.»

Hva betyr det? Jesu ord minner oss om hensikten med vår dåp til Jesu død: Å være med i det folk som følger Jesus, hvor enn han går, gjennom endetidens trengsler (Åp 14:4). Han er kirkens fremste martyr og store korsbærer. I hans spor følger små korsbærere.

På den ene side har Gud gitt oss barnerett hos ham for å forsake djevelen med alt hans vesen og alle hans gjerninger, og leve som hans egne, ved troen ikledd hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Hvis ikke, rår synden over oss med utvortes hellighet og et ærbart liv i menneskers øyne, og helst med «Gud attåt». Men utvortes hellighet er for Gud et skittent klesplagg (Jes 64:6).

Rom 6:6-8 – Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skal gjøres til intet og vi ikke lenger være slaver under synden. For synden har ingen rett over den som er død. Er vi døde med Kristus, tror vi også at vi skal leve med ham.

Med barnerett hos Gud for Jesu Kristi skyld, stiller vi våre legemer fram som våpen for Guds rettferdighet. Med Kristus til gave, tjener vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Et eksempel gir apostelen Paulus:

Fil 3:8f – Jeg regner alt for tap, fordi det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham. Her har jeg ikke min egen rettferdighet, den som loven gir, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen.

Eller sagt med vår barnelærdom om troens øvelse i forsakelse og tro::

«Den gamle adam i oss skal druknes med daglig anger og bot og død med alle synder og onde lyster, og at det derimot skal fremkomme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Dette er fort sagt, men fullført først når legemet er lagt i grav. Derfor har Kristus gitt oss Gud Helligånden, vår hjelper og trøster i troens gode strid.

Gal 5:18 – Blir dere drevet av Ånden, er dere ikke lenger under loven.

*Å, la meg alltid finnes i
I lysets rette drakt,
Og la meg alltid minnes
Min dåps den dyre pakt,
Så tro jeg deg alene
I liv og død må tjene
Tross helvets list og makt.*

«Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden, men taper sin sjel? Eller hva kan et menneske gi til vederlag for sin sjel?»

Vi kan på mange vis dempe sorg og klage, men ikke overvinne synd og død. Jesus Kristus er med sin lidende lydighet – inntil døden lydig, alles løsepenge fra trelldommen under skyld og skam og håpløshet.

Rom 6:25 - Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Jesus Kristus, vår Herre.

I «kors og trengsel» møter vi to slags skyld: På den ene side den takk vi skylder Gud hver morgen ny, - å tjene og lyde ham og ved leggetid takke Gud for gaver ufortjent.

På den annen side den uoppgjorte skyld overfor Gud og mennesker. Vi blir stadig minnet om å elske andre, slik Gud har elsket oss. Eksempler er Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus, som utfordrer alle til å vise det forsonlige sinnelag i ham. Men overlatt til oss selv, gjenstår den skyld som ingen dødelig kan betale, for gjort er gjort. Tiden holder hvert levet liv i sitt grep.

Pred 12:13f – Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre. For Gud skal dømme hver gjerning, holde dom over alt som er skjult, enten det er godt eller ondt.

1 Kor 13:3 – Om jeg gir alt jeg eier til brød for de fattige, ja, om jeg gir meg selv til å brennes, men ikke har kjærlighet, da gagnar det meg intet.

Gud har i dåpen til Jesu død gjort oss delaktig i sin forsoning med verden. Gaven er syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste. Gaven er gitt til bruk – ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet. Men uten denne gave står for Gud med vår skyld og skam og håpløshet. I lys av Guds hellige lov må vi erkjenne:

Esra 9:6 – jeg kjenner meg selv for skamfull og ydmyket til å løfte mine øyne opp mot deg, min Gud. For våre synder har vokst oss over hodet, og vår skyld er så stor at den når til himmelen.

1 Mos 4:13 – Da sa Kain til Herren: «Min straff er så stor at jeg kan ikke bære den.»

Men betrakter vi oss selv i lys av Guds frelse, gitt i vår dåp, må vi gi Gud all takk og ære, og bekjenne:

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår onde natur.

I Guds kirke på jord fins syndenes forlatelse, tilsagt i Jesu navn og blod. Denne skatt fins ikke andre steder. Med barnerett hos Gud, går vi til vår gjerning med Kristus til gave, og med ham til eksempel er vi Guds tjenere med nådelønnen for øye. Oppreist fra døden i våre synder, venter i Guds fullendte rike i den kommende verden. Det er å vinne livet for Kristi skyld.

Guds ord til David gjelder også Kristi tjenere:

Tit 3:4-8 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Og han frelste oss – ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

Dette er et troverdig ord, så jeg vil at du skal innprente det, /.../ så de som er kommet til tro på Gud, blir ivrige etter å gjøre gode gjerninger. Alt dette er godt og gagnlig for menneskene.

2. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Lk 9:51-62

Jesu vandring til Jerusalem

Teksten handler om *hensikten* med Jesu vandring til Jerusalem, den andre om *etterfølgelsen*.

Da det led mot den tid da Jesus skulle tas opp til himmelen, vendte han sitt ansikt mot Jerusalem for å dra dit opp.

Evangelisten Lukas at det som siden skjedde var forutbestemt i Guds råd fra evighet og varslet i det som stod skrevet i hos Moses, Profetene og i Salmene. Først skrev Lukas ned den hendelse da Jesu budbærere ble nektet overnatting i en samaritansk landsby. Samaritanerne forkastet gudstjenesten i Jerusalems tempel, og dertil hindret de dem som på vei dit for å delta i den gudstjeneste som Moseloven påbød.

Samaritanernes avvisende holdning til jødene går langt tilbake i tid. I 2 Kongebok kap 17 fortelles det om kongen i Assyria, han som bortførte israelittene til Babylon. Han lot samaritanerne bosette seg i Samaria. De dyrket alle slags avguder og var kjent for religionsblanding. Et eksempel fra aposteltiden er trollmannen Simon, en samaritan. Han ble døpt til kristen tro for å øke inntekten av sine trolldomskunster. (Apg 5:1ff.)

Samaritanernes flerguderi var ille nok. Men verre var det at de uten å forstå hva de gjorde, hindret Israels konge og verdens gjeløser da han dro forbi. De hadde kjennskap til Jesus, for etter samtalen med kvinnen ved Sykar-brønnen, var flere samaritanere kommet til på ham.

Disiplene Jakob og Johannes – også kalt Tordensønnene, forstod at det var en stor synd å støte Jesus fra seg. En uke forut hadde de to bekjent Jesus som Messias, den levende Guds Sønn. De trakk slutningen: De ville gjøre det samme som profeten Elia, den gang han lot ild fare ned fra himmelen og fortære de gudløse i Sodoma og Gomorra! (2 Kong 1:10).

Jesus irettesatte dem og sa: «*Dere vet ikke av hvilken ånd dere er. De forstod ikke hvorfor Jesus måtte gå til Jerusalem: «For Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»* Den gang var profetien om Guds salige bytte skjult for dem:

Jes 53:5, 11f – Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. /.../ Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Det var Guds selvhengivende kjærlighet som drev Jesus til Jerusalem. Han måtte fullføre sitt verk som verdens syndebærer, for i hans død skulle Gud forsone verden med seg selv i Jesu død. Guds nidkjærhet for sitt verk under syndefallets kår drev ham. Han elsket verden lik en fortærende ild. Jesus gikk ikke til Jerusalem som verdens dommer, men som dens løsepenge fra Guds fiendemakters okkupasjon. Han gikk som Guds rene Lam for selv å bli dømt i alles sted og bortta verdens synder.

«Dere vet ikke hva ånd dere er av», sa Jesus. «Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»

Så er vi over til tekstens andre del – om etterfølgelsen.

Det var en som sa: «Jeg vil følge deg, hvor enn du går.»

Da svarte Jesus: «Revene har hi, og himmelens fugler har reir, men Menneskesønnen har ikke noe han kan hvile sitt hode på.»

Jesus lofte ikke sine etterfølgere lykke og fremgang. Den store korsbærer fremstod som eksempel og forbilde for små korsbærere i hans spor. Ved dåpen og troen er vi kalt til å etterfølge ham i forsakelse og tro. Da får vi erfare deres virksomhet som Jesus kaller «revene» og «himmelens fugler».

Revenes virksomhet. Det er de som smyger seg inn i menighetene med villfarelser. De herjer i Guds vingårder, det er menighetene i Guds kirke:

Høys 2:15 – Fang revene for oss, de små revene som herjer i vingårdene.

Et eksempel var superapostlene i *Korint*-menigheten. De smøg seg inn med sine idéer om den onde skaperguden, og om kvinnens rett til prekenembetet. Hun avbilder «moderguden», anvendt på Kristus og kirken i et lesbisk parforhold. De motsatte seg Herrens bud som et onde, og mennesket skapt i hankjønn og hunkjønn, skapt av den onde skaperguden. Med en likhetside omsatt i praksis, opphevet de forholdet mannkjønn og kvinnekjønn og forkynte det rene evangelium med kvinnen i prekenembetets gjerning.

Vi vedkjenner oss Guds gode skapervilje. På sakssvarende vis lar vi det skapergitte forhold komme til uttrykk i den liturgiske ordning – mannen i prekenembetets gjerning, underordnet Kristi kirkeomsorg,, og kvinnen underordnet ham som under Kristus selv. (Ef 5). Guds kirkeorden lar oss stadfeste Herrens bud for menneskenes skyld.

Revenes virksomhet virker ødeleggende på alt samfunnsliv, grunnet på forholdet far og mor og barn. Desto viktigere er morskallet. Likesom enhver kristen er kalt til å bevitne troen med gode gjerninger, er den kristne kvinne kalt til å bevitne den gode Skaperen i sitt morskall. Og lik alle kristne som bekjenner troen med livets vitnesbyrd, blir kvinnen i sitt morskall frelst, om hun «holder fast ved tro, kjærlighet og heliggjørelse og lever som det sømmer seg».

Et annet eksempel: Menighetene i *Galatia*. «Revene» smøg seg inn med et annet evangelium, med forbehold om omskjærelse. Men et annet evangelium fins ikke.

Et tredje eksempel: På 300-tallet smøg *Arius* og hans tilhengere seg inn menighetene med sin lære om Guds Sønn. De lærte at Guds enbårne Sønn er ikke født av Faderen fra evighet, men *skapt*. Arianerne fornektet foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Han var et menneske som med sitt liv vitnet *om* Gud.

Et fjerde eksempel: På *reformasjonstiden* smøg «revene» seg inn med forbehold om nådeserfaringer i den umiddelbare Jesus-mystikk. Samme åndelighet utformet en nattverdlære som bortforklarer Jesu presise tydningsord «dette er». De bortforklarte Jesus ord med «det betyr», som om vi ikke mottar hva ordene sier presist og like fram.

Eksemplene virket lik en liten surdeig - tilsynelatende ufarlig flisespikkeri, men skjult under kjærlighetens kappe er virkningen ødeleggende for kirken. Med bortforklaren- de og tilslørende ordbruk tilslører man det underfulle ved kirkens samfunn, rakt fram i jordiske skikkelser.

«Himmelens fugler har reir.»

Hva mener Jesus med denne billedbruk? I lignelsen om såmannen forklarte han at fuglene er de som røver Guds ord hvor grobunn mangler (Lk 8:12). Og i lignelsen om sennepskornet handler om det lille frø som vokser opp til et tre, stort nok til at fuglene bygger reir på greinene (Mt 13:31f).

Kirkens historie illustrerer Jesu ord. Falske profeter og superapostler har sine motmenigheter, grunnet på lærdommer i strid med apostelordets lære som Guds ord, «som det i sannhet er» (1 Tess 2:16). De sier om Guds ords etterfølgere at de bygger murer mot forbrødring «på tilstrekkelig grunnlag» eller evangeliets «kjerne».

Jesus er det trofaste og sannferdige vitne som i sendebrevet til Laodikea-menigheten gir den strenge advarsel::

Åp 3:16f – Du er lunken, ikke kald og ikke varm. Derfor vil jeg spy deg ut av min munn. «Jeg er rik», sier du, jeg har overflod og mangler ingen ting.» Men du vet ikke at nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken.

Fuglenes reir er menigheter slik folket vil ha dem, likegyldig for apostelordets lære. Noe annet har alltid prioritet.

«La meg først gå hjem og begrave min far.» Da sa Jesus: «La de døde begrave sine døde, men gå du av sted og forkynn Guds rike.»

Jesus anvender her den regel som gjaldt øverstepresten i den gamle pakt.

3 Mos 21:10f – Den som er blitt øversteprest blant sine brødre og har fått salvingsoljen på sitt hode, er innsatt i embetet og kledd i de hellige klær, og skal ikke gå inn til noen død, ikke engang ved sin far eller mor skal han gjøre seg uren.

For øvrig var det en god gjerning å begrave den døde, og en plikt å sørge for fars og mors begravelse. Men hvem er det Jesus kaller «de døde»?

«De døde» forkynner evangeliet med forbehold om gjerninger. Jesus formaner: La dem drive med sitt. Kom du og bekjenn Guds frie nåde for Guds godhets skyld. Lovens bokstav dør. Jesus reiser opp fra døden i våre synder. Til sist sier Jesus:

Ingen som har lagt hånden og ser seg tilbake, er skikket for Guds rike

Et eksempel: Under flukten fra Sodoma så Lots hustru seg tilbake og ble til en saltstøtte (1 Mos 19:26f). Jesus sa med tanke på Dommens dag:

Lk 17:32f – Tenk på Lots hustru! Den som vil vinne sitt liv, skal miste det, men den som mister det, skal bevare det.

Dommens dag er nær. Da er det fristende å se tilbake på sitt liv for der å finne trøst. Men bak fasaden fins den synd som er skjult for en selv. Hva er da tilbake, annet enn hykleri? Om vi enn har utallige grunner til å takke Gud, den gode Giveren, må vår søken etter trøstegrinner tilsløre Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Med ham til gave, er han Oppstandelsen og Livet, og døden en vinning. Ved dåp og tro har vi borgerskap i Guds rike og venter Kristus som vår Frelser på Dommens dag (Fil 3:20).

Sal 19:13 – Tilgi meg, Gud, hver synd jeg ikke vet om!

Heb 12:2f – (Troen har) blikket festet på ham som er troens opphavsmann og fullender. For å få den glede han hadde i vente, tålte han korset uten å bry seg om vanæren, og nå har han satt seg på høyre side av Guds trone.

3. S. E. TREF.

Tredje rekkes pretekst: Mt 9:9-13

Om kallet

Det fins to slags kall: Det ene gjelder alle slags yrker og daglige gjøremål, blant dem også prestekallet. Teksten handler om et annet kall: Kallet til Guds rike.

«Følg meg!» Matteus reiste seg og fulgte ham

Jesus kalte tolleren Matteus (el Levi), og han reiste seg og fulgte ham. Den som hører evangeliet, er dermed kalt til Guds nåderike. Ingen er kalt fordi man føler seg kalt, eller grepet av det Guds ord man hører. Sjelegransking er nødvendigaken er klar: Jesus har talt. Du er kalt.

Evangelistenes kallsberetninger handler om Jesu kall til Guds rike (eks Joh 1:35ff). Han er den enbårne Sønnen, født av Faderen fra evighet av, utsendt for å lære menneskene den eneste sanne Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet. Sagt med forklaringen til tredje trosartikkel i vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet...»

Senere ble Matteus kalt til apostelembetet. Etter Jesu tolv apostler går kallet til menn funnet skikket til hyrde- og læreembetet i menighetene, slik det fremgår av kirkerettsregler i aposteltiden.

Skikket er den som lærer og lever i samsvar med apostelordets lære fra Herren Jesus. Ved apostlenes lære kommer mennesker til Guds tro (Joh 17:20). Prestens skrøpeligheter gjør ikke Guds ord og sakrament ugyldig. Men ulver i saueham avslører seg med lærdommer av eget bryst. (Joh 10).

1 Tim 3:6 – han må ikke være nyomvendt, for da kan han bli innbilsk.

Mt 15:14 – når en blind veileder en blind, faller de begge i grøften.

I endetiden skal forakt for Guds gode skapervilje medføre en omfattende kirkeødeleggelse. Den største fare truer kirken innenfra med Den Lovløses virksomhet (2 Tess 2). Et kjennetegn er de kvinner som stadig vil utøve prekenembetet, men aldri lære sannheten å kjenne (1 Tim 4:1-4, 2 Tim 3:1-9). De opptre lik superapostler med forakt for Guds skapervilje, som om Guds ord er kommet bare til dem, eller utgått fra dem (1 Kor 14:36). De motsatte seg apostelordets lære fra Herren – om Guds vilje med mannkjønn og kvinnekjønn, bevitnet med Jesu kall og marsjordre til de tolv (Lk 24:47). Denne selvkloke innstilling til Herrens bud har kirkeødeleggende virkning.

I Jesu lignelse om det store gjestebud gikk kallet ut med innbydelsen: «*Kom, alt er gjort ferdig!*» Ingen ble følte seg grepet av å høre kallet. Tvert imot. De avviste kallet ved å unnskyldte seg. At mennesker avviser kallet, betyr ikke at det er noe galt med evangeliet. (Lk 14:7) Gud mener alvor med sitt kall, også når han kaller gjenstridige.

Rom 10:21 (Jes 65:2) - Hele dagen rakte jeg hendene ut til et ulydig og gjensstridig folk.

1 Tess 5:24 – Han som kaller dere er trofast.

2 Tim 2:13 – Er vi troløse, så er han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.

«Hvorfor spiser mesteren deres sammen med tollere og syndere?»

Dette så fariseerne da Jesus var gjest hos Matteus. De undret seg og spurte Jesus disipler. Det hadde de all grunn til. Ifølge Guds ord skal Guds folk være et hellig folk, og derfor unngå fellesskap med rom for reservasjoner mot læren fra kirkens Herre, Jesus Kristus. Guds kirke består på den ubeskårne kirkegrunn.

Sal 1:1 – Salig er den som ikke følger ugudelige menneskers råd og ikke slår inn på synderes vei eller sitter sammen med spottere.

Rom 16:17 – Jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som skaper splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har mottatt. Hold dere unna dem!

Fariseerne hadde all grunn til å undre seg, tatt i betraktning hvem Jesus er – «Den Hellige og Rettfærdige» i egen person (Apg 3:14). Jesus gjennomskuet den utvortes ærbarhet. Han så inn i menneskers innerste (1 Sam 16:7) og visste hva som bor i mennesket (Joh 2:25). Fariseerne derimot bedømte mennesker etter det de så. Jesus så i fariseernes innerste. Heller ikke de var rene.

Job 4:17 – Kan et menneske være rettfærdig for Gud, kan en mann være ren for sin Skaper?

«Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke. /.../ Det er barmhertighet jeg vil ha, ikke offer.»

Jesu svar presenterer hvem han er og hvorfor han var kommet. Han er Guds selvhengivende kjærlighet i egen person.

Jes 53:5 – han er såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved han sår har vi fått legedom.

1 Pet 2:24 – Han bar våre synder på sitt legeme opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra syndene og leve for rettfærdigheten. Ved hans sår har vi fått legedom

Derfor har ingen rett til å peke på et menneske og si: Der går en synder! Vi er alle barn av Adams falne ætt. Guds Sønn i Jesu skikkelse kom for at vi skulle lære Gud å kjenne, full av nåde og sannhet, og ha evig liv i ham.

Hos 6:6 – jeg vil ha troskap, ikke slaktoffer, gudskjennskap heller enn brennoffer.

Unntaket er Jesus - sann Gud og sant menneske, den ene i alles sted.

Gal 4:4 - i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Rom 3:10-12, 22-24 – Det finnes ikke én som er rettfærdig, ikke en eneste. Det finnes ikke én som er forstandig, ikke én som søker Gud. (Jf Sal 14 og 53) /.../ Her er det ingen forskjell, for alle har syndet, og de har ingen del i Guds herlighet. Men ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettfærdige på grunn av løsningen i Kristus Jesus.

Den Ene for alle, kaller på oss alle ved evangeliet:

«Jeg er ikke kommet for å kalle rettfærdige, men syndere.»

1 Kor 1:9 – Gud er trofast, han som har kalt dere til samfunn med Guds Sønn.

Ef 1:18 – Måtte han gi deres hjertes øye lys, så dere forstår hvilket håp han har kalt dere til...

4. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 7:1-6

Dommens mål og barmhjertighetens mål

I Bergprekenen (Mt 5-7) underviser Jesus om Guds lov. Han påminner oss om Guds ord til Moses (Mt 5:48).

3: Mos 11:44 – Dere skal hellige dere og være hellig, for jeg er hellig.

Hellighet er en egenskap ved Gud. Gud har også andre egenskaper, t eks allvitenskap og udødelighet, men her krever Gud at Guds barn skal vise slektskap med Gud i livets vitnesbyrd. Hvordan er det mulig for mennesker, født under syndefallets kår?

Syndefallsberetningen forteller om de første mennesker at de falt for fristelsen å agere Gud, og lik ham vite forskjellen mellom godt og ondt. Men istedenfor å bli lik Gud, gikk gudsbildet tapt.

Gud skapte menneske i sitt bilde, med fullkommen visdom, rettferdighet og hellighet. Vi var derfor udødelige, satt til å forvalte alt levende på jorden, i havet og i luften, alt i samsvar med Guds gode skapervilje. Dette samsvar kalles med ett ord for «gudsbildet». Det gikk tapt da de første mennesker lot seg friste til å opptre som Gud. Født uten frykt for Gud og uten tillit til ham, men med den onde lyst i vårt innerste. Vi kommer til verden, hver for oss underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel.

Men Guds gode skapervilje består, gjort tydelig for oss i Guds morallov - Tibudsloven. «Du skal ikke ha andre guder utenom meg» sier Guds første bud. «Vi skal frykte og elske Gud over alle ting og sette all vår lit til ham», sier forklaringen. Den lar oss se Guds morallov – De ti bud – i lys av Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2).

Rom 7:24f - Hven skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre. Så tjener jeg Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.

Åpenbaringsordets Gud krever den hellighet som Gud har, tross vår onde menneskenatur. Den som krever noe annet, tillegger Gud en egenskap han ikke har. Det er å vanære den gode Skaperen.

Døm ikke, for at ikke dere skal bli dømt! Dere skal selv dømmes med den dom dere feller over andre, og det skal måles opp for dere i det målet dere selv bruker.»

Hvilken målestokk er det Jesus sikter til? Han synes å motsi seg selv.

På den ene siden er han i sin lidende lydighet alle menneskers tapte gudsbilde og vår eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. . Det er ham Guds evangelium åpen-

barer og tilregner troen uten forbehold (Joh 8:11): «Jeg forlater deg dine synder.» Det kunne Jesus si i kraft av sin guddoms natur.

Men når Jesus forkynte Guds lov for tilhørerne, kunne han avsi strenge dommer. Da avsa han lovens dom, den han skal avsi på Dommens dag. I mellomtiden er Guds kirke gitt himmelrikets nøkler, med myndighet til å løse den angrende fra døden i sine synder, eller binde den ubotferdige i sine synder. Det hører med til prestens kall å høre skriftemål og på Guds vegne tilsi den enkelte syndenes forlatelse. Hvor skriftemålet er i bruk, ligner menigheten et lasarett, hvor syke og sårede bringes inn til Guds sykepleie med himmelrikets nøkler – med løse- og bindemakt.

Vårt forbilde er Guds Sønn i tjenerskikkelsen – stilt fram for verden. Han kom ikke til verden for å dømme, men for å frelse. Han frelser oss fra den vredesdom som rammer Guds fiendemakter. (Joh 12:47) Nå dømmer heller ikke Gud Faderen. Dommen er overlatt til Kristus på Dommens dag. Da er han verdens dommer i den aller høyeste rett.

Nøklemakten medfører myndighet til å utøve menighetstukt og læretukt, og retten til å fastsette gudstjenestelige ordninger. De skal verne om Guds barns nåderett hos Gud. Denne kompetanse og autoritet består ikke i trosytringer, men i den apostoliske læretradisjon fra kirkens Hyrde og Lærer, Jesus Kristus.

Ifølge Jesu anvisning skal menighetstukt først skje med tilrettevisning på tomannshånd, eller i nærvær av to eller tre vitner, før den eventuelt skjer i menighetens offentlighet. (Mt 18:15-17) Et eksempel på bindemakt skjedde i Korint-menigheten:

1 Kor 5:3 – Jeg er ikke hos dere nå, men i ånden er jeg nær, og min dom over den skyldige har jeg alt felt, som om jeg selv var til stede.

Men ingen har rett til å dømme sin neste ovenfra og ned, fra et selvopphøyet trinn.

Jak 4:11f – Tal ikke ondt om hverandre, mine brødre. /.../ Det er bare én som er lovgiver og dommer, han som har makt til å frelse og til å ødelegge. Men hvem er du som dømmer din neste?

Rom 2:1 – Derfor har du ingen unnskyldning, du menneske som dømmer, hvem du så er. For når du dømmer en annen, dømmer du deg selv. Du gjør jo det samme selv.

Kirkens rett en annen rett enn statens rett

Vi gjør klokt i å skjelne mellom ulike embeter eller kall. I en verdslig sammenheng kan en kristen være satt til oppgaven å avsi dommer. Derfor bekjenner vi om verdslige saker (CA art 16):

«- lovlige borgerlige ordninger er Guds gjerninger, og derfor er det tillatt for kristne å styre embeter, lede rettslige etterforskninger, dømme i saker etter /.../ gjeldende lover /.../ bare ikke når de gir påbud om å synde, for da bør de lyde Gud mer enn mennesker.»

Menneskers lover kan være onde og urettferdige. I forfølgelsestider kunne kristne bli dømt til døden som opprørere. Men hvilket opprør? Det består i lydigheten mot Gud fremfor lydighet mot menneskebud i strid med Guds gode skapervilje. Guds bud er overordnet menneskers bud. »En skal lyde Gud mer enn mennesker» sier den apostoliske regel (Apg 5:28).

En dommer bør følge den regel som gjelder under enhver omstendighet:

3 Mos 19:15 – Dere skal ikke gjøre urett, når dere sitter til doms. Du skal ikke holde med noen fordi han er fattig, og ikke gi noen rett fordi han er mektig. Rettferdig skal du dømme din neste.

Hva mener Jesus med «målet dere selv bruker»?

Jesu ord henspiller på fariséernes lære om *de to mål* – Guds rettferdighets mål og Guds barmhjertighets mål. Gud er den som tilmåler. Men hvilket mål er størst? Fariséerne var uenige seg imellom.

Læren om de to mål tilsvarende forholdet mellom Guds lov og evangelium. Gud bruker dem begge, og derfor trenger vi ikke diskutere hvilket mål som er det største. Gud er den som dømmer med lovens mål fullt ut, og den som dømmer med barmhjertighetens mål fullt ut.

Vi kan med undring spørre: Hvordan kan Gud gi den skyldige rett, og samtidig erklære den ugudelige rettferdig? Begge dommer er jo «en styggedom for Herren» (Ord 17:15). Forklaringen er Guds forsoning med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Der har Gud anvendt lovens mål fullt ut, og anvendt barmhjertighetens mål fullt ut. Derfor ville ikke Paulus – den tidligere fariséer, vite av noe annet enn Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Kristus – den éne uskyldige, ble fordømt i alle fordømtes sted, og i hans død er vi alle frikjent. Gud er en forsonet Gud. Guds selvhengivende kjærlighet overgår all forstand, men den underfulle kjensgjerningen gjenstår, stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Kristus opp fra de døde:

Jes 53:5 – Straffen ble lagt på ham for at vi skulle få fred.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, slik at han ikke lenger tilregner dem deres misgjerninger.

Jesus sier at vi skal måle med det mål han bruker. Hvordan? Det betyr å dele rett mellom lov og evangelium. Måler vi andre med Guds lov, skal vi selv bli dømt etter Guds lov. Tilgir vi andre, slik Gud har tilgitt oss, skal også vi bli tilgitt med det samme overstrømmende mål. Det mål er Guds evige uskyldighet, rettferdighet og salighet, stilt fram for verden i Kristi lidende lydighet. Han er Guds fred og gave til oss. Deretter talte Jesus om flisen og bjelken.

«Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye legger du ikke merke til?»

Denne lignelse har adresse til dem som avviser evangeliet om Guds nåde fordi han er nådig – og ikke av noen annen grunn. Det ligger til vår menneskenatur å gjøre oss kvalifisert til Guds nåde, eller i det minst blir kvalifisert med Guds nådes hjelp. Vi vil unngå å fremstå som tiggere for Gud. Derfor søker vi trøstegrunner i vårt eget liv. Luther har treffende sagt om slike:

«Disse bjelkebærere og flisedommere vil ikke tåle denne artikkel (om syndenes forlatelse), men ha alt så fullkomment rent, aldeles rent, uten noen mangel eller skrøpeligheit. Straks de ser noe slikt, farer de av sted med dømning og fordømming, som om de selv er så hellige at de ikke trenger syndenes forlatelse.»

Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin, de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.

Til sist formaner Jesus med de ord som er kirkerettens grunnregel. Den forbyr kirkefelleskap med hvem som helst under skinn av kjærlig forbrødring. Enhetens Herre over *enhetens sakrament* krever enig bekjennelse til hans tydningsord. Under sin nattverd byr han samfunn med Guds Golgata-offer – sitt llege og blod, rakt fram og mottatt i jordiske skikkelser.

1 Kor 13:6 – (Guds kjærlighet) «gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten».

Før selve *dåpen* må den som døpes, først si han forsaker djevelens gjerninger og bekjenner troen på den treene Gud. Er det tale om et spedbarn, svarer den som bærer barnet «ja» på barnets vegne. (Luthers Lille dåpsbok)

Den som går til *skrifte*, må først svare «ja» på spørsmålet: «Tror du min tilgivelse er Guds tilgivelse?» - «Ja.»

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Forsømmer man enhetens vilkår, blir forsoningens goder kastet ut til de som vil ha dem av andre grunner, uten omvendelse og tro. Det er å kaste perler for svin. Virkningen ødelegger Guds kirkes kjennetegn - de underfulle handlinger som er kirkens merkevare – evangeliet og sakramentene, forvaltet i samsvar med Herrens bud.

Han blir mottatt ubeskåret,
Som har alles synder båret,
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære,
Som går udelt inn til deg.

5. S. E. TREF. APOSTELDAGEN.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 16:13-20

Prekenembetets oppdrag og myndighet

Jesus hadde i lengre tid undervist de tolv. Han hadde undervist dem om sin persons hemmelighet og det oppdrag han var utsendt for å fullføre. Lærebok var Det gamle testamente. Da de var kommet til Cæsarea Filipp, satte Jesus dem på prøve. Jesus spurte dem hvem han var, og Peter svarte på vegne av de tolv: «*Du er Messias, den levende Guds Sønn.*» Deres svar var ingen trosytring, men en *bekjennelse*.

Hva vil det si å «bekjenne»?

Den som bekjenner *stadfester* en kjensgjerning, eller *istemmer* ord som er sagt - og ingenting annet. Den som sier om Jesus Kristus at «han er min Herre», sier ikke hva han eller hun mener om Jesus eller synes om ham, eller avgir en erklæring «på tilstrekkelig grunnlag».

En trosytring eller erklæring kan i beste fall være en mening underveis til en bekjennelse. Men den som bekjenner Jesus som «min Herre», bekjenner en tro begrundet i en bevitnet Jesus-historie - historien om hans lidelse, død og oppstandelse, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

Før Jesus spurte de tolv, hadde de hørte ham undervise i Det gamle testamente om sin persons hemmelighet og det verk han skulle utføre. Da var de underveis, Da han spurte dem ved Caesarea Filippe avga de bekjennelsen: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn». Herrens apostler ble til sist blodvitner til Jesu person og verk. Bare apostelen Johannes døde i høy alder.

De fire evangeliene dokumenterer ord og hendelser i apostlenes livshistorier, hver for seg knyttet til Jesu livshistorie. Denne dokumentasjon er lærerik. Jesus hadde kalt de tolv en for en, og *straks* fulgte de Jesus. Den som hører evangeliet, er dermed kalt til å etterfølge Jesus. Også den som er døpt til Jesu død, er dermed kalt til å etterfølge ham.

De tolv fulgte Jesus, tross fordommer om en verdslig Messias-hersker. Det er et utgangspunkt godt nok. Ingen er en ferdig kristen. Etterfølgere blir bekjennere. De vokser i viten om hvem Jesus er, hva han har gjort og hvorfor. Enten vi tror enfoldig eller rotfestet i Guds ord, så er vår Far i himmelen den samme for oss alle. Og når vi samles til gudstjeneste, samles vi fordi Gud tjener oss med Guds ord og sakramenter, men med alt på en gang. Det er heller ikke mulig.

Gjennom kirkeårets tekster blir gudskunnskap fordelt på kirkeårets deler og tider. De tre delene er juledelen, påskedelen og kirkedelen. Juledelen handler om Jesu per-

son, påskedelen om Jesu verk, og kirkedelen om hensikten med frelsen, gitt den enkelte til del i dåpen – døpt til Jesu død. Hver del har sine tider og helligdager.

«Du er Messias, den levende Guds Sønn.»

Det er en bekjennelse til Jesu persons hemmelighet – den største av alle Guds under: Gud og menneske forent i Jesu person. Han kalte seg helst *Menneskesønnen* for å unngå den jødiske forventning om en verdslig hersker.

I Kristus-bekjennelsen brukte Peter det hebraiske ord Messias, på gresk Kristus, som betyr «Den salvede». Matteus har sitert ham ordrett. I Peters første brev brukte han ordet Kristus. Denne oversettelse danner sammenhengen i Det nye testaments skriftsamling. Saken står fast, sagt med en katekismeforklaring:

«Han er etter sin menneskenatur salvet med gledens olje og med Den Hellige Ånd og kraft.»

Maria undret seg over engelens Gabriels ord: Hvordan kunne slikt skje?

Lk 1:35 – Engelen svarte: «Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, kalles Guds Sønn.»

Det var først gjennom Jesu undervisning og de undere han gjorde, at de tolv forsto hvem han var. Jesus forklarte hvorfor:

«For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen.»

Kilden til kirkens Kristus-bekjennelse er ikke liturgisk praksis, eller resultatet av en lengre tids diskusjon. Kilden var Jesu undervisning om sin person og sitt verk, forutsagt i Guds profeter om den kommende Kristus. Kilden er Kristi Far i himmelen. Med Kristus-bekjennelsen stadfestet de tolv Guds Guds løfter ved profetene.

«Salig er du, Simon, sønn av Jona», sa Jesus til Simon Peter. Jesus gjorde hva han hadde lovt: Den som bekjenner ham, vil Jesus bekjenne for sin Fader i himmelen (Mt 10:32). Peter var «salig» på grunn av Guds tro, gitt fra himmelen, mottatt og bekjent. Kirkens Kristus-bekjennelse er *Guds tro*, forutsagt i Det gamle testamente og gitt fra himmelen.

Denne hendelse ved Caesarea Filippi vitner indirekte om de tre personene i Guds *treenhet*, første gang synlig bevitnet under Jesu dåp i Jordan-elven. Opphavet til Kristus-bekjennelsen er *«min Far i himmelen»*, forklarte Jesus. Derfor er Kristus-bekjennelsen samtidig en bekjennelse til Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd. Helligånden utgår fra Faderen og Sønnen og opplyser vår forstand med Sønnens ord fra Faderen.

1 Kor 2:10, 12 – dette har Gud åpenbart for oss ved sin Ånd. Ånden utforsker alle ting, også dybdene i Gud. /.../ Vi har ikke fått verdens ånd, men den Ånd som er fra Gud, for at vi skal forstå hva Gud i sin nåde har gitt oss.

«Du er Peter, og på denne klippe vil jeg bygge min kirke»

Allerede da Jesus møtte Peter første gang, sa han: «Du er Simon, sønn av Jona, du skal hete Kefas»– på latin *Petrus*, på norsk «*Klippemannen*». Jesus kalte ham ikke *petra*, som betyr klippe. Navnet Petrus minner om mannen som i Jesu lignelse bygde sitt hus på klippen. (Mt 7:24). Hvilken klippe? Den klippe som fulgte israelittene gjennom ørkenvandringen, underveis til det lovede land.

1 Kor 10:4 – de drakk av den åndelige klippe som fulgte dem. Denne klippe var Kristus.

Samme 3:11 – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt; Jesus Kristus.

I teksten taler Kristus til Peter som til en *tjener*. Kristus bygger ikke sin kirke på et menneskes autoritet, men på det prekenembete som istemmer Peters bekjennelse: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn.» Jesus gav himmelrikets nøkler til den Kristus-bekjennende kirke, representert ved hans tjenere, de tolv – med makt til å binde eller løse synder. (Åp 1:18)

Hva er bindemakten?

En katekismeforklaring sier: «*Bindemakten er makten til å binde en ubotferdig synder i hans synder og stenge himmelen for ham. Den kalles også for bann.*»

Forskjellen mellom binde- og løsenøkkelen tilsvarende forholdet lov og evangelium.

Peter brukte først gang bindemakten da han i sin tale på Pinedagen bandt tilhørerne til deres synder. De var medskyldige i Kristi død, som vi alle er. Vi har med våre synder drept «*herlighetens Herre*», ham som Gud oppreiste fra døde den tredje dag. (Apg 2:23, 3:14f)

Et annet eksempel: Paulus brukte bindenøkkelen, da han i noen tid hadde forkynt i Korint-synagogen, men ble motsagt og spottet. Til sist bandt han dem til deres synd, og dermed var de også bundet i himmelen:

Apg 18:6 – han ristet da støvet av sine klær og sa til dem: «Deres blod skal komme over deres egne hoder.»

Hva er løsemakten?

Sagt med en katekismeforklaring sier: «*Løsemakten er den makt som Kristi tjenere har fått til å løse en angrende synder fra hans synder og åpne himmelriket for ham.*»

Det var løsenøkkelen Peter brukte da han på Pinedagen oppmuntret de angrende til å la seg døpe til syndenes forlatelse. (Apg 2:38) Løsenøkkelen blir brukt på den enkelte i det private skriftemål, men ikke bare der. Løsenøkkelen blir også brukt i prekenen, dåpen og nattverden, når omvendelse og syndenes forlatelse blir forkynt for alle. I det private skriftemål blir syndsforlatelsen til sagt den enkelte på Guds vegne,

når noen ber presten høre «mitt skriftemål». Her kan vi sitere Luther (i fri oversettelse e PJonsson)):

«Det er derfor ikke nok om du innfinner deg til skrifte og nattverd en eller to ganger i året. Så ofte synd uroer ditt hjerte, skal du gjøre bruk av den nådepakt som Gud sluttet med deg i din dåp. Hold deg til Ordet og sakramentet, som stadfester Guds nådepakt med deg, så du ikke skal tvile på Guds tilgivelse, gitt i en tjeners munn. /.../ Slik har Gud befalt kirkens tjenere å tilsi syndenes forlatelse til hver den som ber ham om det, og likeså gi dåpen og nattverdens sakrament.»

Den oppstandne Jesus ga de tolv marsjordren, og med dem deres etterfølgere i prekenembetet: *Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.* (Lk 24:47)

Blant tilhørerne fins kanskje de som tenker at syndsforlatelsen må gjelde verdige trengende. Derfor har menigheten fått løsenøkkelen til bruk for mennesker i stand til å sette navn på synder som røver troens frimodighet. Privatskriftemålet i bruk gjør menigheten til et legende fellesskap i Guds sjelesorg.

Tror du, at min forlatelse er Guds forlatelse? Ja. Deg skje som du tror.

6. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 5:27-42

Jesus underviser om Guds lov

I dagens prekentekest holder Jesus en lovpreken for disiplene. Underlig. En kristen tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, er fri fra lovens forbannelse og dermed fri til å tjene Gud i gjerninger som har hans ord og befaling for seg. Likevel holder Jesu en lovpreken for oss. Den trenger vi, for syndenes forlatelse er ikke syndenes tillatelse.

Mt 5:20 – Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariseernes, kommer dere aldri inn i himmelriket.

Vi må stadig skjelne mellom frifinnelsens årsak og frifinnelsens virkning. Årsaken til vår oppreisning fra døden i våre synder er Kristi verk «for oss». Frifinnelsens virkning er Kristi gjerning ved troen «i oss».

Når troen øves i gode gjerninger, merker vi den onde lyst i vårt indre. Vi må påkalle og be: Herre Jesus, miskunne deg. Han kommer oss til hjelp med Den Hellige Ånd. Han er hjelperen som skaper og fornyer det nye menneske, det som skal leve evig for Gud. Vi må stadig øve troen på Kristi gjerning «for oss». Troen årsak er ikke

hans gjerning «i oss». Har vi ikke denne forskjell klart for oss, faller vi lett for fristelsen å tro på egne evner i troens saker, og helst med Guds hjelp.

«Dere har hørt det er sagt...»

Disse Jesu ord innleder prekenteksten. Han sikter til en tradisjon fra fedrene. Fariséerne og de skriftlærde påstod at den gikk tilbake til Moses. Denne tradisjon med flere hundre påbud og forbud var for dem en åpenbaringskilde, sideordnet Det gamle testamente.

Også kristne kan legge avgjørende vekt hva «de gamle» har sagt og gjort – og dermed være fornøyd med sementerte vaner. Da blir menneskers tradisjoner brukt som åpenbaringskilde, sideordnet den rett utlagte Skrift fra dens Herre.

Jesus korrigerer med sitt: «Jeg sier dere». Hans korrektiv har guddommelig autoritet. Jesus fra Nasaret er sann Gud og sant menneske. Han er HERREN som talte til Moses og Profetene. Med sin undervisning i loven avslører han egenrettferdighet. Han løser oss fra trelldomsåk og drar oss til seg - til ham som er frelsens årsak og troens glede.

Gal 5:1, 13 – Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen bringe under trelldommens åk. /.../ La bare ikke friheten bli et påskudd for den syndige natur, men tjen hverandre i kjærlighet.

Om ekteskap

Først tar han for seg det sjette bud om ekteskapet mellom en mann og en kvinne: «Du skal ikke bedrive hor», det vil si bryte ekteskapets hellighet og ukrærnelighet. Hor er seksuelt samliv utenfor ekteskap. Inngåelse av ekteskap er ingen privatsak, men en offentlig-rettslig handling, ved Guds forsyn nedfelt i alle kulturtradisjoner. Da opphører foreldreretten.

1 Mos 1:24 – Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett (1 Mos 2:24).

Det fins foreldre som overser at to flytter sammen, som de heter, og forklarer at de vil ikke støte sønnen eller datteren fra seg. Men med en god hensikt kan man legitimerer hva som helst – også den å sette foreldretten til side uten hensyn til familie og slekt i den nære krets.

Jesu undervisning går dypere. Allerede den som ser på en kvinne med sikte på fullbyrdet handling, bedriver hor i sitt hjerte. Dermed utlegger Jesus også det tiende bud, som forbyr å begjære sin nestes hustru. Luther har gitt følgende kommentar (her i frioversettelse):

«Kan ekteskapsbrudd skje allerede ved å se på en annen kvinne, hvordan skal man da bære seg ad? Menn og kvinner må jo leve sammen og omgås til daglig. Hvis ikke må man jo rømme denne verden, lukke ørene, rive ut øynene og hjertet ut av kroppen! Men Kristus forbyr ikke her at vi lever sammen, spiser og

drikker sammen, ja, også ler sammen. Alt dette er ikke et onde, om vi bare ikke glemmer budet «du skal ikke begjære». /.../

Du kan vel se på enhver kvinne eller mannsperson, men pass på at begjæret holder seg borte. Det er Guds ordning at man holder seg til sin egen ektemake, og begge bindes sammen i lyst og begjær og hengir seg helt til hverandre. Kan du leve i ekteskap, da unn deg gjerne den glede at Gud velsigner det som behager ham. Det er jo Guds egen skaperordning.

Men er du så vidløftig at du ser deg om etter en annen, da har du overtrådt grensen mellom å se og begjære. /.../ Det er umulig å verge seg mot djevelens fristelser med onde tanker og ond lyst. Pass bare på at du straks river ut hans piler, så de ikke biter seg fast.» (Sitat slutt.)

En klok munk sa for mange århundrer siden: «Du kan ikke hindre fuglen som flyr over hodet ditt, men hindre den fra å bygge reiret der.»

Jesus viser med lignelser hvor fordervet menneskenaturen er av synd og ondt begjær. Han sier: «*Riv ut ditt øye, og hugg av din hånd!*» Han sier ikke at den slags selvplaging er en from gjerning, for uansett hva vi gjør for å fri oss fra ondt begjær, blir den sittende fast i våre lemmer.

Rom 7:23 – Jeg ser en annen lov i mine lemmer.

Om skilsmisse

Mt 19:8 – Den som skiller seg fra sin hustru av noen annen grunn enn hor, og gifter seg med en annen, han begår ekteskapsbrudd.

Det er Guds skapervilje at mann og kvinne skal inngå ekteskap og være «ett», det vil si å dele seng, bord og barn. og leve sammen inntil døden. En skilsmissegrunn er da at den ene parten har begått hor. Det kan være vanskelig å påvise. En annen skilsmissegrunn er en ektefelle som nekter den andre å delta i kirkens samfunn, det vil si delta i Herrens Hellige Nattverd.

1 Kor 7:15 – hvis den ikketroende part vil skilles, så la ham gjøre det. I slike saker er ikke en kristen mann eller kvinne bundet. Gud har kalt oss til fred.

Om edsavleggelse

Den som sverger ved noe, markerer at han forteller sannheten. Uten gudskunnskap kan ikke mennesket vite at det sverger ved Guds eiendom. Den som ofte misbruker Guds navn til å sverge, synder ofte. «*La et ja være et ja, og et nei være et nei. Det som er mer enn dette, er av det onde*», sier Jesus. Men Jesus forbyr oss ikke av legge ed, om vi må vitne i en rettssak. Men for Gud betyr det ingen ting, for Gud gjennomskuer oss.

Sal 116:11 – Hvert menneske er en løgner.

Joh 8:44 – Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre det deres far ønsker. Han har vært en morder fra begynnelsen, og står ikke i sannheten; det finnes ikke

sannhet i ham. Når han taler, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

Samme 3:19f – Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket framfor lyset, fordi deres gjerninger var onde.

Jesus Kristus er også Guds trøsterike sannhet i egen person:

Joh 8:31f – Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler. Da skal dere kjenne sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri.

2 Kor 1:19f – Guds Sønn, Jesus Kristus, som vi har forkynt for dere, /.../ i ham var ikke ja og nei, men bare ja. Derfor sier vi vårt Amen ved ham, Gud til ære.

Å gjengjelde ondt med godt

Rettsregelen «øye for øye, tann for tann» (2 Mos 21:24) handler ikke om hevn. Regelen beskytter mot overdreven straff eller gjengjeldelse. Jesu ord om å vende det annet kinn til, handler om Guds kirke, kalt til å vise det sinnelag som var i Kristus. Med tanke på livets vitnesbyrd formaner Jesus: «*Gi den som ber deg, og vend ikke ryggen til den som vil låne av deg.*»

Fil 2:5 – vis det samme sinnelag som Kristus Jesus!

Joh 13:15f – Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre.

1 Pet 2:21, 23 – Kristus led for dere og etterlot dere et eksempel for at dere skulle følge etter i hans spor. /.../ Han skjelte ikke igjen da han ble utskjelt, han truet ikke når han led, men overlot sin sak til ham som dømmer rettferdig.

Ett eksempel på maktmisbruk er historien om kirkens søndagsbruk – en trist historie. Søndagsbruken ble forvekslet med den gammeltestamentlige sabbatslovgivning. Uteble man fra kirkegang, kunne man risikere bot og gapestokk.

Kirkens evangeliske søndagsbruk gjør helligdagen til en gledens dag - Herrens dag, Virksom med sitt ord tjener han døpte med nådemidlene i menighetens midte.

«La oss prise Herren! Han er verdig all takk!»

KRISTI FORKLARINGS DAG

Tredje rekkes prekentekest: Mt 17:9-13

Jesu guddomsnatur skjult i tjenerskikkelsen

De tre disiplene Peter, Jakob og Johannes hadde vært øyenvitner til Jesu guddoms herlighet. Og de hadde hørt røsten fra himmelen, som stadfestet hva de så:

«Dette er min Sønn, den elskede. I ham har jeg behag. Hør ham!»

Matteus forteller at Jesus blitt «forvandlet for dem». Lukas presiserer: Jesu *ansikt* ble forvandlet for dem. (Lk 9:29) Jesu guddomsnatur ble ikke forvandlet. Den er evig og uforanderlig. (Heb 13:8)

i jomfru Marias morsliv ble Guds enbårne Sønn ble unnfanget ved Den Hellige Ånd. Han som var født av Faderen fra evighet, ble forenet med vår menneskenatur og alles bror. Maria fødte ham som er det største av Guds under, men skjult i «*en tjeners skikkelse*» (Fil 2:7). Ingen guddomsglans strålte fram av Jesus-barnet i krybben, lagt på halm og strå. Ingen guddomsglans var synlig da han under bryllupet i Kana gjorde vann til vin. Han viste i handling sin guddommelige herlighet, men skjult for menneskers øyne. Den var også skjult da han hang på korset.

Fil 2:7 - I det ytre var han som et menneske.

Denne dagens prekentekest forteller det som skjedde *etterpå*, etter hendelsen på Forklaringsberget. Da de gikk ned derfra, ga Jesu dem et *forbud* -

«at de ikke skulle fortelle noen om dette synet, ikke før Menneskesønnen hadde stått opp fra de døde.»

Hvorfor dette forbud? Jesus forklarte at *Menneskesønnen først måtte «lide»*. Han måtte fullføre sitt oppdrag i lidende lydighet. Etter oppstandelsen fra de døde på Påskedagen fikk de fritt fortelle og bevitne hendelsen på forklaringsberget.

Jesu guddomsnatur skjult i tjenerskikkelsen

De tre apostlene lød Jesu befaling. Først etter Jesu oppstandelse fortalte de om underet på Forklaringsberget. Sett i ettertid, framstår de som troverdige vitner til en kjensgjerning:

2 Pet 1:16 – vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet.

Joh 1:14 – vi så hans herlighet, den herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Fader, full av nåde og sannhet.

Den tredje som var med på Forklaringsberget, var *Jakob* – også kalt Jakob den eldre. Han var den første av de tre som led martyrdøden, og den første apostel som fikk skue Gud i all hans herlighet (Åp 22:4).

«Hør ham!»

Røsten fra himmelen befalte dem å høre Guds Sønn i tjenerskikkelsen. I bibelsk ordbruk er ordet «å høre» brukt om forkynnelsen – *det hørte*. Røsten fra himmelen formante: **Hør** hans undervisning i Skriftene! **Hør** hva Skriftene vitner om Jesu person og det verk han har fullført!

Vi er henvist til det apostoliske ord – *det hørte*. Slik er det vi mottar i nåtid Jesu undervisning i Skriftene. Altså må ordene i Jesu dåpsbefalingen gjelde en rettighet som alle dømte har: Å få lære å holde og bruke de handlinger som Kristus har befalt. Denne nåderett er av evighetsbetydning.

I Åpenbaringsboken har den oppstandne Jesus gitt sine formaninger i de sju sendebrevene til menigheter i Lille-Asia. Sju-tallet står for en helhet. De sju menighetene den gang representerer hele Guds kirke på jorden gjennom alle tider. Sju ganger formaner Jesus: «*Den som har ører han høre når Ånden taler til menighetene!*»

På forklaringsberget var det bibelske Kristus-vitnesbyrd til stede: Det gamle testamente var representert ved Moses og Elias, den nye pakt representert ved Peter, Jakob og Johannes. «*Hør, så får dere leve*» (Jes 55:3) Hele Bibelen vitner om Jesu guddom i forening med hans manndom. Eksempler:

Jes 9:6 (profeten Jesaja) – Veldig Gud.

Sal 110:1 (David) – Herren sa til min Herre.

Apg 10:4 (Peter). Om ham vitner alle profetene.

Rom 9:5 (Paulus) – Gud over alle ting, høylovet i evighet.

1 Joh 5:20 (Johannes) – den sanne Gud.

Hvorfor måtte Guds Sønn stige ned i fornedrelsen?

Jesus gikk ned fra forklaringsberget for å fullføre sitt oppdrag. Han *måtte* lide syndefallets følger – lide alt ondt. Han *måtte* stige ned, like inn i gudsforlatthetens mørke: «*Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?*» (Mt 27:46). Hvorfor? Svaret fins mange steder i Bibelen og angår oss alle, f eks:

Ord 8:31 – Min lyst var blant menneskenes barn.

Jer 31:3 – Med evig kjærlighet har jeg elsket deg.

Gal 2:20 (Paulus) – Guds Sønn har elsket meg og gitt seg selv for meg.

Guds enbårne Sønn fra evighet steg ned av fri vilje for å oppfylle Guds hellige lov i alle deler og i alles sted. Han lot seg utlevere til synderes død, fordømt og fortapt på korset. (Fil 2:8) Vi er dyrt kjøpt. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. Vi kan hver for oss si: Hans død var min død, hans grav min grav, og hans oppstandelse min oppstandelse. Og hver for oss kan vi si med sangeren:

*Guds store kjærlighet det var
Som bragte meg den nåde,
At mine synders skyld du bar,
For meg tok dødens våde.*

Så måtte skje, slik Gud hadde lovt ved profetene (Mt 26:54). Men etter Jesu oppstandelse kunne de fritt bevitne den kjensgjerning de hadde sett og hørt på Forklaringsberget. (Apg 4:20)

Kristentroens begrunnelse i bevitnede kjensgjerninger skiller kirkens tro fra menneskers religioner og livssyn. Jesus-historien var varslet ved Guds profeter, og varslet i hendelser som lignet skyggebilder vitnet om den kommende Guds Sønn i tjenerskikkelsen. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet, lik en venne å stole på i liv og død. En kristen tror fordi han vet. Vi bekjenner hva Gud har latt oss vite i ord og handling: «Han er min Herre.»

Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død. *Gud* led, døde og ble begravet etter sin menneskenatur. Ingen dødelig så hva Guds engler så da Jesus utåndet på korset. «Det er fullbragt.» De så Guds seier over synd og død og satans velde, og utbrøt i lovsang til Gud og Lammet som ble slaktet. Men for mennesker var det skjult da det skjedde. Vi ser Gud «bakfra». «Så har Gud elsket verden, at han gav...»

Guds vitnesbyrd er den oppstandne Jesus, reist opp fra død tredje dag. Da fikk de se ham, og av hans undervisning forstod at Gud hadde forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død.

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.

2 Kor 5:19, 21 – Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres synder, og han overgav ordet om forsoningen til oss. /.../ Han som ikke visste om synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle få Guds rettferdighet.

Forklaringsberget og Golgata hører sammen i Jesu korsdød

På forklaringsberget var også profeten Elias til stede. De tre disiplene undret seg over profetien ved Malaki (Mal 4:5). Malaki-profetien handlet om Døperen Johannes og hans virksomhet. Han knyttet sammen hendelsen på forklaringsberget og Jesu død på korset: «Se der, Guds Lam som borttar verdens synder!» (Joh 1:29)

Den historiske Jesus fra Nasaret er den lovede Kristus, sann Gud og sant menneske, høylovet i evighet. Med sin død på korset har Gud vunnet sin kirke «ved sitt eget blod» (Apg 20:28). Guds eviggyldige sannhetsbevis er Jesus reist opp fra døde, er-

klært rettferdig i alles sted. Nå kan han ved Faderens nådeside være til stede hvor som helst en menighet samles om de handlinger han befalte: «Hør ham!»

Gud Fader, Sønn og Helligånd er en forsonet Gud, og forsoningen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Sønnens lydighet i tjenerskikkelsen er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud – han og ingen annen.

«*Han er min Herre som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg...*» Hvorfor? For at vi som er døpt til hans død, skal tilhøre ham og tjene ham, ved troen ikledd i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

«Hør ham!» Og du skal leve!

8. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 7:22-29

Klippen Kristus

Jesu advarte mot falske profeter. De kommer i saueham, men innvendig er de glupske ulver. Jesus sa ved en senere anledning: - «*av hjerte kommer falske vitnesbyrd*» (Mt 15:19) I teksten advarer Jesus med Dommens dag for øye:

«Mange skal på den dagen si: Herre, Herre!

Har vi ikke profetert ved ditt navn og drevet ut onde ånder ved ditt navn, og gjort mektige gjerninger ved ditt navn?»

Jesu advarsel anvendt på kirkefelleskap, forbyr prekestol- og nattverdfelleskap «på tilstrekkelig grunnlag», det vil si med rom for forbehold mot apostelordets lære fra ham.

Rom 16:17 – Dra dere unna dem.

2 Joh 9f - Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. /.../ hils ham ikke vel møtt...

Falske profeter opptrer med *gode hensikter*, som kan begrunne hva som helst. Gode hensikter under skinn av kjærlig forbrødring forfører mennesker. En falsk profet «*spår av egen lyst*» (Esek 13:2). En falsk profet opptrer som om han er «*sterk i egen kraft*» (1 Sam 2:9), taler «*ut fra sitt eget*» (Joh 8:44) og tyder bibelord «*på egen hånd*» (2 Pet 1:20).

2 Kor 11:5, 13f – disse superapostler /.../ er falske apostler, uhederlige arbeidere som forstiller seg til apostler. Det er ikke så underlig. Satan selv forstiller seg til en lysets engel.

«Et godt tre kan ikke bære dårlig frukt. /.../ På fruktene skal dere kjenne dem».

Det gikk galt for de kristne i Galatia, da de mottok Guds evangelium med *forbehold* om omskjærelsen, pålagt i Mose lov.

Gal 3:1 – Uforstandige galatere! Hvem er det som har forhekset dere, dere som har fått den korsfestede Kristus malt for øynene deres?

Tenkende kristne prøver læren på apostelordets lære fra Kristus Jesus, Skriftens Herre og rette utlegger. Tenkende kristne spør etter lærens begrunnelse. Er den i samsvar med apostelordets lære? Det er frihet for trosytringer, men ikke over prekestolen. Den er stedet for Jesu undervisning

Joh 4:1 – Prøv åndene, om de er av Gud!

1 Kor 13;6 – Kjærligheten (Guds agape) gleder seg ikke over urett, men gleder seg med sannheten. (E Sv Kyrkobibel

Apostolatets kirke fremstår med troverdighet, trofast mot apostlenes lære, gitt i begynnelsen (Apg 2:42). Den troløse kirke fremstår med trosytringer tilpasset folkemening og allmenntytte, som om kirkefelleskap er et sosialt produkt.

«Jeg har aldri kjent dere. Bort fra meg, dere som gjorde urett!»

Jesu ord kan virke unødig harde. De som gjorde urett, hadde jo allerede bekjent ham som sin Herre. Kirkens Kristus-bekjennelse ig kirkens rett er to sider av samme sak. De har økumenisk gyldighet.

Men bekjennelsen «Jesus er min Herre» kan vise seg å være en erklæring om prekestol- og nattverdfelleskap «på tilstrekkelig grunnlag». Erklæringer med forbehold vitner om hjerter bortvendt fra Gud (Mk 7:6). De har surdeigskraft med kirkeødeleggende virkning.

Eksempler på bekjennesskrifter med kirkerettslig autoritet og gyldighet er Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden. De er sikkert begrunnet i apostelordets lære fra Kristus. Motsigelser i gudstjenestelige ordninger gir inntrykk av tjenestefelleskap til alles beste, men oppbygger ikke på kirkens grunn, lagt i begynnelsen.

Hva hjelper det barn og unge når den undervisningen de får i kristendom, sidestiller kirkens tro med religion, livssyn og humanetikk. Undervisningen manipulerer og utleverer dem til relativismens terror. Bekjennelse med forbehold lar kirkens bekjennelse være formaliteter, som om de er aktverdige fornminner om den tids kristendom, mens vårt behov er en for «vår tid».

Jer 6:16 – Spør etter de gamle stiene, etter veien til det gode! Gå på den, så finner dere hvile!. Men de svarte: «Vi vil ikke gå der.»

1 Tim 6:3-5 – Om noen /.../ ikke holder fast ved Herre Jesu sunne ord og den lære som hører gudsfrykten til, da er han hovmodig og skjønner ingen ting.

Han er bare syk etter diskusjoner /.../ har mistet dømmekraften og er kommet bort fra sannheten, de mener gudsfrykten er en vei til vinning.

Den som hører disse mine ord og gjør etter dem, han blir lik en klok mann som bygde huset sitt på fjell.

En stormflod avslører om huset står på fjellgrunn eller sandgrunn. Jesu billedbruk formaner til et sant og sunt kristenliv: Sagt med vår barnelærdom:

*«Når du øver deg i **De ti Guds bud og Loven**, får du lære syndene dine å kjenne og angre dem.*

*Da skal du ikke fortvile, men ta for deg **trosartiklene og evangeliet** og straks ta din tilflukt til Kristi fortjeneste. Grip den ved troen og vær viss på syndenes forlattelse og fred med Gud.*

*Be så med frimodighet hver dag til Gud om alt du trenger til sjel og legeme, og bruk den bønn som Kristus har lært sine disipler, nemlig **Herrens Bønn**.*

*Og husk på **din dåp**, hvor den trofaste Gud opprettet sin nådepakt med deg. I dåpen har han gitt deg Jesu død og oppstandelse, gjort deg til sitt barn, og lovt deg sin salighet ved troen på ham som døde og oppstod for alle. Husk hvem du tilhører, så du forsaker djevelen og alt hans vesen, og tjener Gud i hellighet og rettferdighet alle dine dager.*

*Når du merker at du har overtrådt Guds bud, og at synden plager din samvittighet, søk da hjelp i **skriftemålet**. Motta avløsning hos din prest, som i menigheten er betrodd fullmakten å forlate synder.*

*Gå til **Herrens Nattverd** for å bli styrket i din tro på Guds nåde mot fattige syndere, og bær fram takksigelser for ham som gir deg del i sin udødelighet.*

Med sitt Ord og sine sakramenter vil den allmektige Gud bevare oss i den tro som det første bud krever, så vi lever i hans skaperverk og bærer troens frukter etter hans ord og vilje. Må Herren være deg nådig! Amen.» (Sitat slutt.)

Denne oversikt tegner bildet av et disippelliv med Jesus som Hyrde og Lærer.

1 Kor 3:11 – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, Jesus Kristus.

Kristus er den fjellgrunn som lar oss bli stående i Guds dom og gå inn til gleden på den nye jord, og alt nå takke ham:

«Du er verdig all takk og ære, du som har latt meg høre ditt ord og lært meg at frelsen er å få i ditt navn. I dåpen har du frelst meg fra syndens og dødens og djevelens herredømme. Du har med dine gjerninger gjort alt som trengs til evig liv og salighet.»

Jesu makt og myndighet

Etter Jesu Bergpreken har Matteus tilføyd tilhørernes reaksjon:

«Da Jesus var ferdig med å tale, var folket slått av undring over hans lære. Han lærte dem med myndighet, og ikke som de skriftlærde.»

Hvorfor undret de seg? Årsaken var ikke dypsindige tanker, ikke en vakker fremstilling og heller ikke hva apostelen Peter kaller «oppdiktede sagn» (2 Pet 1:16) Årsaken var *personen* Jesus. Han talte **som Gud** - med Guds makt og myndighet.

Her talte Ordet som var i begynnelsen hos Gud. Alt er blitt til ved ham. (Joh 1:1.3). Og her i vår midte taler den oppstandne Kristus, virksom med sine nådemidler. Her taler han som har makt til å forlate eller binde synder. Her talte han som med sine ord gjør underet i messen. Med sitt ord - sagt eller sunget høyt og tydelig over fremsatt brød og vin, gjør han sitt ofrede legeme *virkelig* til stede i jordiske skikkelser.

Det er makt i Kristi ord. Måtte han komme oss til hjelp med Den Hellige Ånd, så vi holder fast ved Kristi ord, og til sist blir evig salige. Så får verdens uvær komme og gå som de vil.

9. S. E. TREF.

Tredje rekkes pretekst: Lk 16:10-17

Trofasthet i smått og stort

Guds lov krever troskap i smått og stort. Den som er tro i smått, er også tro mot Gud og sin neste.

Eksempler har vi i De ti Guds bud. Det *første* bud - om trofasthet mot åpenbaringsordets Gud: «Du skal ikke ha andre guder foruten meg. Det *fjerde* bud: Om trofasthet mot foreldrene våre. Det *sjette* bud: Om trofasthet mot ektemaken. Det *sjunde* og *åttende* bud – om trofasthet i alle forhold.

«Den som er tro i smått, er også tro i stort.»

Hva vil det si å være tro i smått? Den trofasthet som Gud krever, varierer ikke etter arbeidets betydning i menneskers øyne. Martin Luther snudde opp ned på menneskers rangering. En tjenestepike som lager mat, vasker opp og gjør annet husarbeid, hun befinner seg ikke nederst på rangstigen, sett fra Guds side. Siden arbeidet har Guds Ord for seg, utfører hun en gudstjeneste som overgår prestens sølibat og munkens strengt regulerte liv.

Det er lett å misbruke Jesu ord om å være tro i smått. Æres den som æres bør, men troskap – enhver i sitt kall, kvalifiserer ikke til salighet hos Gud. Jesus fordømte læren om frelse ved gjort gjerning, for eksempel i lignelsen om den rike bonde. Han så fram til den dag han kunne trekke seg tilbake, fornøyd med sitt liv.

Lk 12:19-21 – Han sa til seg selv: Nå har du mye godt liggende for mange år. Slå deg til ro, et, drikk og vær glad! Men Gud sa til ham: Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. – Slik går det med den som samler skatter til seg selv og ikke er rik i Gud.

Trofasthet i smått er vår skyldighet for Gud og mennesker, men vår skyldighet kvalifiserer ikke til salighet hos Gud. Det fastslår Jesus ettertrykkelig med følgende ord:

En trell kan ikke tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre /.../ Dere kan ikke tjene Gud og Mammon.

Videre sa Jesus med adresse til pengekjære fariseere: «Dere vil ha folk til å tro at alt står rett til med dere, men Gud kjenner hjertene deres. Og det som er stort for mennesker, er avskyelig for Gud.»

Blant fariseerne var også han som ga tiende av sin inntekt til de fattige, og takket Gud for det (Lk 18:12). Gud gjennomskuer også slike.

Hva skal da vi si om oss selv? I evangeliene blir fariseerne målt med Guds lovens målestokk - det mål som avslører alles livsproblem: Å sikre sitt liv med slikt som forgår. Det gjorde også den tids tollere. De ble rike ved å kreve for mye toll. Den tolleren som angret i templet, sa: «Gud vær meg, en synder, nådig!» Guds lov hadde avslørt ham.

Rom 7: Ved loven blir synden kjent.

Men det evige liv består i noe annet enn syndserkjennelse. Den driver oss til Kristus.

Joh 17:3 – Dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og den han utsendte, Jesus Kristus.

Det evige liv begynner med kjennskapen til den eneste sanne Gud gjennom den han utsendte, Kristus Jesus. Den som kjenner den levende Gud i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, blir drevet til gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Som regel handler de om småting. Andre kan gå dem hus forbi, men den allseende Gud ser troskap i smått. De behager ham, gjort tro på Guds godhet for sin egen skyld. Med trofasthet i dagliglivets trivialiteter, vitner troen om om barnereppen hos Gud, i dåpen gitt av nåde. (Tit 3:1-8)

Gjør meg lærvillig og sterk,

La meg ditt vennskap ei spille!

I Jakobs brev er det tale om livets vitnesbyrd, sett fra menneskers side. Livets vitnesbyrd lar oss bedømme hva årsaken kan være – enten Kristi velgjerninger tilregnet troen av nåde, eller forsøk på å agere verdig trengende for Gud. Sett fra yttersiden, må Jakob si oss enige med Jakob:

Jak 2:24 – Dere ser altså at et menneske blir erklært rettferdig ved gjerninger og ikke bare ved tro.

Troens årsak ser ikke vi, men Gud ser i hjertene. Han ser troens rettferdighet, som ikke består i annet enn Kristi rettferdighet. Den er Guds kraft til frelse for hver den som tror (Rom 1:16). I sin lidende lydighet er Kristus Guds selvhengivende kjærlighet til oss alle. Med ham til gave, oppmuntrer apostelen oss til å legge vinn på gode gjerninger til glede og gagn for vår neste (Tit 3:8).

Loven og profetene hadde sin tid inntil Johannes (Døperen). Fra da av forkynnes evangeliet om Guds rike, og alle trenger seg inn i det med makt.

Den Hellige Ånd kaller og opplyser med evangeliet. Med evangeliet om Kristi velgjerninger for oss, kommer Guds tro til oss, og de som kommer til tro, må rive Guds nåderike til seg.

Fattige i oss selv, kan erkjennelsen først være: «dette forstår jeg meg ikke på». Denne erkjennelse kan være et godt utgangspunkt for samtale. Også en troen bekjenner må istemme: Dette forstår heller ikke jeg av egen fornuft eller kraft. Hvem kan det?

Vi er alle henvist til bevitnede kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Den vitner om Jesu persons hemmelighet, og om Guds løfter ved profetene, oppfylt i Jesu lidelse og død, og Guds forsoning med verden i Jesu død. Det har Gud stadfestet for oss alle da han reiste Jesus opp fra død og grav den tredje dag. Den som vil gå veien til tro, må høre Guds ord. Når det lysner for oss hva kristentroen består i, da får vi det travelt med å motta hva Gud tilsier oss. Det som syntes smått for oss, blir stort og umistelig: Himmelriket tilsagt oss med syndenes forlatelse for Kristi skyld.

I det sekulær-liberale samfunn kan man late som om Guds morallov har gått ut på dato, erstattet med selvbestemmelsen. Da vil gudsopprørerne bli overrasket på Dommens dag. Guds gode skapervilje består.

«- før skal himmel og jord forgå, før en tøddel i loven faller bort.»

10. S. E. TREF.

Tredje rekkes pretekst: Mt 11:20-24

Vår nådetid

Den 10. august år 70 ble Jerusalem ødelagt. Denne hendelse har stor betydning for kristne i nåtid.

Flere årtier i forveien hadde Jesus forutsagt Jerusalems ødeleggelse. (Lk 19:43f) I Jesu dødsstund revnet forhenget til Det aller helligste i Jerusalems tempel. (Mt 27:51) Det aller helligste lå åpent. Templets tid nærmet seg slutten. Med ødeleggelsen av Jerusalem var det slutt på offerttjenesten i templet. Det gamle måtte vike for den nye pakt – Guds nådepakt i Kristi Jesu død, forutsagt ved Guds profeter i

Guds forsoning med verden i Jesu offerdød hadde revet ned «skilleveggen» mellom jøder og hedninger. (Ef 2:14) Nå er Kristus Jesus Guds fred med oss alle. Han forener jøder og hedninger på kirkens grunn Guds evige nådepakt.

Nå kan jødene fritt vende tilbake til «løftets land». Det er ikke et land blant andre, men *Guds nåderike*, kommet nær med Kristus Jesus, virksom til stede i den forsamlede menighet. I Guds rike er Kristus Guds fred til alle. Guds forsoning med verden er fullbrakt, og den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Dåpen er den nye fødsel ved vann og Ånd (Joh 3:5). Eller sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lydere: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig...» (Mk 16:16)

Fra dåpen kommer Guds barn, ved troen ikledd Kristi hellighet og rettferdighet for Gud. De som øver troen i dåpens nådepakt, er ikke trellkvinnens barn, men den frie kvinnes barn (Gal 5:30f.) De er medborgere i det Jerusalem som er der oppe (Gal 4:26), og derfra venter de Jesus som Frelser på Dommens dag (Fil 3:20).

«Ve deg, Korasin! Ve deg Betsaida! Dersom de mektige gjerninger som er gjort hos dere, hadde skjedd i Tyrus og Sidon, ville de for lenge siden ha vendt om...»

Teksten handler om de steder hvor Jesus hadde virket.: Til bakgrunnen hører Guds store løfte til Israels folk, gitt ved Guds profeter i den gamle pakt.

Jer 7:3 – La deres atferd og gjerninger forbedres, så lar jeg dere bo på dette sted.

Men folket gjorde ikke forbedring. Lik profetene i den tid, anklaget også Jesus folket på disse stedene. Guds løfte om den kommende Kristus var oppfylt, men folket vendte ikke om til ham.

Jesu anklage viser hvor misvisende det er å forveksle staten Israel med Guds løfter oppfylt i Kristus Jesus. Årsaken til staten Israel var ikke jødernes omvendelse til tro på Kristus. Jesus anklage gjelder dem som var gitt fortrinn fremfor andre folk.

Rom 3:1f – Hvilke fortrinn har jøden, eller hva gagn er det i omskjærelsen? Mye, på alle måter! Først og fremst at Guds ord ble betrodd dem.

Rom 9:4f – De er jo israelitter, dem tilhører barnekåret, Guds herlighet og paktene, deres er loven, tempeltjenesten og løftene, dem tilhører fedrene, og fra dem er Kristus kommet som menneske, han som er Gud over alle ting, høylovet i evighet. Amen.

Det hører også med til jødernes fortrinn at Kristus selv hadde vandret blant dem, helbredet syke, forkynt og undervist. Alt dette viser Guds godhet og omsorg for Israel, hans eiendomsfolk.

5 Mos 7:6-8 – Deg har Herren din Gud utvalgt blant alle folk på jorden til å være hans eiendomsfolk. Når Herren hadde godhet for dere og utvalgte dere, var det ikke fordi dere var større enn andre folk, for dere er det minste av alle folkene. Nei, Herren elsket dere...

I samme posisjon står vi. Vi har mottatt *forsoningens goder* i den nye pakt. Guds forsoning med verden ble gitt oss til del i *dåpen* til Jesu død, og med ham det nye livet, gitt av nåde. Vi har fått *undervisning* om Guds velgjerninger i Jesus Kristus, og lært den levende Gud å kjenne i all hans trofaste kjærlighet. Vi har lært å bruke Guds *nådemidler* og leve i Guds nåderike. Og lært av ham, får vi under *Herrens Nattverd* ta del i Guds kirkes samfunn i de hellige ting (1 Kor 10:16f).

Ufattelig store er forsoningens goder, gitt uverdige ufortjent. Vi har ingen grunn til å hovere på jødernes bekostning. Og heller ingen grunn til å klage over villfarelser og frafall i det sekulær-liberale samfunn, for hva har vi fortjent?

Fremdeles kan vi samles om den oppstandne Kristus i vår midte, virksom med Guds Ord og sakramenter. Guds utvelgelse av nåde er en stadig oppmuntring til å vende om og tro på ham som elsker sitt folk av nåde.

Jes 55:6f – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige skal forlate sin vei og ugjerningsmannen oppgi sine tanker og vende om til Herren, så vil han vise ham barmhjertighet, for vår Gud er rik på tilgivelse.

Folket i Korasin og Betsaida ble kalt, men forherdet seg. Med forherdelse var de skyld i sin egen fortapelse, utestengt fra Guds nåderike i den kommende verden. Der fins ingen Jesus. Alt godt og prisverdig i dette liv, går der til grunne.

Paulus fulgte Jesu eksempel da han synagogen i Efesus møtte motstand:

Apg 19:9 - Noen gjorde seg harde og ville ikke tro, men snakket nedsettende om «veien» mens alle hørte på. Da brøt Paulus med dem og skilte disiplene ut

Den samme Paulus skriver at Gud er nådig mot dem han vil, og forherder den han vil. (Rom 9:18). Men det betyr ikke at Gud forherder noen fordi han har utvalgt dem til fortapelse. Det viser bibelhistorien. Gud forherdet farao fordi han ikke ville høre Guds ord. Dermed var Farao årsak til sin egen forherdelse. (2 Mos 7:3) Det samme var tilfelle med folket i Korasin og Betsaida.

Heb 6:4-6 – Når noen en gang har fått lyset, smakt den himmelske gave og fått Den Hellige Ånd, smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter, og de så faller ifra, da er det umulig å fornye dem så de igjen vender om. De korsfester selv Guds Sønn på ny og gjør ham til spott.

Så lenge de forkaster Guds Sønn, er omvendelsen utelukket. Omvendelse og tro hører sammen med ham som vi søker. Han lokker og drar.

Apg 20:21 – Jeg har vitnet /.../ om omvendelsen til Gud og troen på vår Herre Jesus.

Alle de er kalt som hører evangeliet om Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Og alle de som er døpt til Jesu død, er kalt til etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro. Kort sagt: Alt i den kristnes liv, og alt i kirken handler om dåpen.

Rom 6:3 - Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet.

Eller meningen med vanddåpen følger dømte mennesker gjennom livet.

«Den betyr at den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og død med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Guds lov fordømmer, men loven opphever ikke Guds evangelium

Jerusalems innbyggere avviste Jesus, men fikk flere anledninger til omvendelse og tro. Vi befinner oss i samme situasjon som tilhørerne på Pinsedagen. Også vi er med våre synder skyld i Guds Sønnns pine og død på korset. Allikevel fikk vi nådetid til å vende om. Kristus er virksom med nådemidlene i vår midte, forvaltet slik han befalte. Guds hellige lov kan aldri oppheve Guds nådepakt i vår dåp.

2 Tim 2:13 – Er vi troløse, så er han trofast.

Gud mener alvor med evangeliet. Gud mener alvor med frelsen gitt i dåpen. Gud mener alvor med sitt nådetilsagn: «Jeg forlater deg dine synder.» Gud mener alvor med sitt Golgata-offer, rakt fram under Herrens Nattverd: «Ta og et! Dette er mitt legeme som gis for dere til syndenes forlatelse...» Gud gir nådetid til å anvende Guds velgjerninger i Jesus Kristus, enhver på seg selv.

Heb 4:7 og 10:23 – I dag, om dere hører hans røst, så forherd ikke deres hjerter. /.../ Han som gav løftet, er trofast.

11. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 23:1-12

Ydmyket ved loven, oppreist ved evangeliet

Teksten inngår i en tale som Jesus holdt kort tid før han ble drept. Han straffet fariseerne og de skriftlærde med sine ve-rop og advarte mot deres surdeig – deres lære. Men det de lærte, skal vi «gjøre og holde», sier Jesus, men passe oss for surdeigen.

Hvilken surdeig skal vi passe oss for? (Mt 16:6)

Fariseerne og de skriftlærde lærte rett når de søkte evig liv i Skriftene – Moses og Profetene. (Joh 5:39)

«Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han. Men vil dere ikke tro hans skrifter, hvordan skal dere da kunne tro meg?»

2 Kor 3:15f – Ja, helt til denne dag ligger sløret over deres hjerter hver gang Moseloven blir opplest, men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort..

De gjør den feil å avvise Det gamle testaments vitnesbyrd om en lidende Messias.

Fariseerne satt «på Mose stol». De formidlet Mose lære om Guds lov og gode skapervilje. *Den var ikke Kristus kommet for å avskaffe, men oppfylle.* (Mt 5:17)

Mt 5:18 – Sannelig sier jeg dere: Før himmel og jord forgår, skal ikke en tøddel eller prikk i loven forgå.

Å sitte på «fordervelsens domstol» handler om noe annet (Sal 94:20). Da lærer man en Kristus som kommer med verdslig makt, og innbiller mennesker evnen til velge mellom rett og galt i troens saker. Slikt skal vi unngå å høre (Mt 16:6, 12)

Men den som sitter «på Peters stol», viser hyrdeansvar for menigheten med himmelrikets nøkler, både løse- og bindemakt. Denne fullmakt tilsvare oppdraget å forkynne Guds lov og evangelium.

«Det de gjør, skal dere ikke rette dere etter, for de sier ett, men gjør noe annet.»

Bibeltroskapens kjennetegn er *troskap mot det apostoliske ord*. Det er ingen selvfølge. Et eksempel er apostelen Peter, som tre ganger fornektet Kristus i øversteprestens forgård. Og da han senere kom som Herrens apostel til Antiokia, unngikk han måltider sammen med hedningkristne. Han «hyklet». Apostelen Paulus irettesatte ham. Peter angret og fikk oppreisning. I sin gjerning som Herrens apostel, har Peter talt Guds lov og evangelium til oss, og dermed brukt himmelrikets nøkler.

Ordet skal gå foran personen. Det er læren som skal prøves på Guds ord. En påminnelse gir presten når han etter å ha opplest prekenteksaten, slutter med ordene: *«Hellige Gud, hellige oss i sannheten. Ditt ord er sannhet.»* Han inkluderer seg selv. Det er denne rettesnor vi istemmer med kirkens bekjennelse (CA art 8):

«Selv om kirken i egentlig mening er forsamlingen av de hellige og sant troende, er det likevel – da mange hyklere og onde er blandet inn i den i dette livet – tillatt å bruke sakramenter som er forvaltet av onde, i samsvar med Kristi ord: «På Mose stol sitter de skriftlærde og fariseerne» osv. Både Ordet og sakramentene er virksomme på grunn av Kristi innstiftelse og befaling, selv om de meddeles av onde.» (Sitat slutt.)

Noe annet er kirkefelleskap med rom for lærdommer i strid med det apostoliske ord. Slike fellesskap skal man unngå. Guds kirkes kjennetegn skal vi søke – evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet slik Kristus befalte, og søke kristnes samtale om det hørte Guds ord til innbyrdes trøst og oppmuntring.

«De binder tunge bærer og lesser på folks skuldrer, men selv vil de ikke løfte en finger for å flytte dem.»

Hvilke «tunge bærer» er det Jesus advarer mot? Han advarer mot menneskers tradisjoner. Ved siden av Moses og Profetene hadde fariseerne sin egen tradisjon med mange påbud og forbud, overtatt fra «de gamle». Med lydighet mot menneskebud satte de Guds bud til side. Allikevel fremstod de som gode eksempler for andre.

Guds lov er i seg selv en tung byrde – svært tung. Peter kalte den *«et åk som verken våre fedre eller vi selv har orket å bære»* (Apg 15:10) Det var særlig seremoni-loven han siktet til.

Jesu advarsel treffer den forstenede tradisjonalisme, uten hensyn til endrede omstendigheter. Denne form for troskap rammer især dåpsundervisningen for barn og unge. Liturgireformer og nye arbeidsmåter kan formidle apostelordets lære i saksvarende former. Arbeidsformer avpasset barnas og de unges utviklingsnivå hindrer dem ikke, men formidler den gudskunnskap som er gitt kirken.

Troens lydighet mot Tibudsloven må nødvendigvis skje på mange måter i livets vitnesbyrd. Guds gode skapervilje omfatter også det indre liv – tanke, vilje og følelse. Tibudsloven krever kjærlighet til Gud av *hele* vårt hjerte og vår neste *som oss selv*. Allerede det første bud er tyngre enn alle menneskebud. De kan endres, men ikke det første bud: *«Du skal ikke ha andre guder foruten meg».*

Kristentroens årsak fins ikke i vårt forhold til vår neste. Troens årsak fins et annet sted: Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram i Jesus Kristus og ham korsfestet. Slik er det Gud lærer oss ham å kjenne, uansett alderstrinn. Bekjenner om Jesus Kristus at han er «min Herre», bekjenner vi den samme tro – små og store, og ber i Jesu navn til samme Far i himmelen.

Alt i den troendes liv og i den bekjennende kirke dreier seg om ham – «min Herre». Det samme er tilfelle i Lille Katekisme, hvor alt dreier seg om «min Herre» - ordene i forklaringen til andre trosartikkel. Hvor vi enn er i katekismen, dreier det seg om «min Herre», lik navet i hjulet. Han alene er troens årsak, og med ham til gave etterfølger vi hans eksempel i forsakelse og tro. Med ham til gave, gitt av nåde, trives troen godt sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Er Kristus troens årsak, har Gud behag i gjerningen.

Syndsforglatselsens evangelium stadfester Guds lov og gode skapervilje.

Noen er tilfreds, om bare evangeliet blir forkynt og sakramentene forvaltet – nå som før. Da blir hensikten med dåpen oversett: Å forsake djevelens gjerninger og øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Den evangeliske frihet endrer tankegangen: Ikke alt er godt og tjenlig fordi det er gammelt, men kan være gammelt fordi det er nyttig i det menighetsbyggende arbeid. En villfarelse ligger nær – å gjøre syndenes forlatelse til syndenes tillatelse, som om vi med å overtre Guds bud gjør Guds nåde større. Nei, med syndenes forlatelse stadfester vi Guds lov og gode skapervilje. Med Den Hellige Ånds hjelp blir loven oppfylt i oss som ikke lar oss lede av den onde menneskenatur.

Rom 3:31 – Opphever vi da loven ved evangeliet? Nei, slettes ikke! Vi stadfester loven.

Evangelier er ingen «ny lov», og Kristus er ingen ny Moses. Evangeliet er «frihetens fullkomne lov» (Jak 1:25). Alt hva loven krever, har Kristus oppfylt med sin lidende lydighet i alles sted. Med ham til gave, går vi til våre gjøremål som Guds kjære barn. Vi er ikke er frikjent og frikjøpt for å leve etter Guds gode skapervilje, gjort tydelig for oss alle i det doble kjærlighetsbud og De ti Guds bud. Sotflekker hefter ved gjerningene, skrøpelige som vi er, men troen har syndenes forlatelse, og har i Kristus Jesus kristendom nok.

La ingen kalle dere lærer, for dere har bare én Lærer, Kristus.

Dere skal ikke la dere kalle rabbi, for det er én som er lærer for dere, og dere er alle søsken. Og kall ikke noen her på jorden far, for dere har bare én Far, han som er i himmelen. Og la ingen kalle dere lærer, for dere har bare én Lærer, Kristus.

Hvordan skal dette forstås? Kristus advarer mot hovmod. Kristus har gitt kirken gaver, blant dem noen til hyrder og lærere i prekenembetets gjerning. Prekestolen er stedet for Jesu undervisning. Derfor advarer han mot den selvkloke opptreden og kappestrid – en plage for Guds kirke i denne verden. Men tross prestens skrøpeligheter, kan forkynnelsen være til velsignelse, om bare læren er ren.

Fil 1:15, 18 – Det finnes nok noen som forkynner Kristus fordi de er misunnelige og vil ha strid, men noen også i god hensikt. /.../ Men hva gjør det? Kristus blir

forkynt i alle fall, enten det skjer med baktanker eller i oppriktighet. Det gleder jeg meg over, og vil fortsatt gjøre det.

Verre er det når kirkemøter og bispemøter fatter lærevedtak i strid med apostelordets lære fra kirkens Herre, og dertil forplikter kristne på menneskers vedtak. Men ingenting i kirken har gyldighet i kraft av menneskers autoritet og kompetanse. Ikke engang en Herrens apostel kunne fremstå med selvstendig læreautoritet.

Kristi kirke er et *kristokrati*. Her beror autoritet, kompetanse og gyldighet på underordning under Kristus, Skriftens rette utlegger. (Apg 15:14-18) Gyldighet har «Skriften alene», utlagt av «Kristus alene» og mottatt ved «tro alene».

Det hender gode hensikter blir tilslørt med hensynet til «evangeliets frie løp». Så viser det seg at hensynet gjelder et evangelium tilpasset folkemening og allmen nytte, men et annet evangelium fins ikke (Gal 1:8).

Den som formidler Kristi lære ubeskåret, får gjerne kalles lærer i kirken, kalt til å formidle apostelordets gudgitte lære. Samme frihet gjelder den familiefar som trofast formidler Guds ord til barna. Han må gjerne kalles far, for vår Far i himmelen er opphavet til det Guds ord som en kristen familiefar formidler til barna.

«Den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.»

Disse sluttord i teksten er utlagt i teksten om fariséeren og tolleren i templet.

12. S. E. TREF.

Tredje rekkes pretekst: Mt 15:29-39

Jesu omsorg

Teksten gir et bilde av Jesu omsorg for mennesker i ulike nødssituasjoner, syke og sultne. Den omsorg Jesus viste, foregikk i oppe i fjellet et sted i Galilea. Der fantes ingenting som kunne løse menneskers nød i ulike livssituasjoner – unntatt Jesus. Matteus beskriver en situasjon som peker ut over seg selv til menneskets grunnproblem under syndefallets kår, nemlig sykdom, lidelse og død, og dertil sult etter noe å leve av, befridd fra egen skyld og skam og håpløshet. Jesu omsorg den gang viser til hans omsorg i nåtid, til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord.

Folk brakte hjelpeløse til Jesus. De hjalp lamme, vanføre, blinde, døvstumme og mange andre. Slik går det til også i nåtid. Avmektige i troens saker samles. Jesu Kristi omsorg drar oss til guds tjeneste for oss, hvor den oppstandne Kristus tjener oss med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

Menneskets vilje er lammet i troens saker. Vi ser ikke å finne fram til den levende Gud uten å bli opplyst av ham. Vi er stumme uten den tro som evangeliet. Da først får Gud takk og lov, og høre bønner i Jesu navn. Vi er avmektige i troen saker, men Gud kan. Åpenbaringsordets kommer oss til hjelp. Ordet ble menneske i Jesus fra Nasaret. Hjelpen er gitt oss ovenfra – «av Ord og sakramenter gjort». Jesus gav oss bønner: «Skje din vilje, som i himmelen så også jorden.»

De lamme ble lagt ned for Jesu føtter. Blinde ble geleidet fram til ham. Situasjonen tegner vår livssituasjon. Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver», osv.

Gud Helligånden kommer oss til hjelp med Kristi ord som høres. Guds tro kommer til oss med frelsen, fullbrakt i en bevitnet Jesus-historie, og gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Joh 16:14 – (Den Hellige Ånd) skal herliggjøre meg. Han skal ta av mitt og forkynde for dere (17:17).

Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.

Ef 2:8 – av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.

Rom 6:3 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra døde ved Faderens veldige kraft.

Kristentroens årsak er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie, den Gud hadde lovt ved sine profeter i den gamle pakt. En kristen tror fordi han vet. Guds tro kommer til oss ved Kristi ord. Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne: «Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne» (Joh 3:16). Kort sagt. I denne sjelesorg er midlet Kristi ord og hjelperen Den Hellige Ånd.

Et eksempel er *Lydia*, da hun kom til troen: «Herren åpnet hennes hjerte så hun ga akt på det som *Paulus* talte.» (Apg 16:14). Det var også hensikten da Kristus utsendte *Paulus* som apostel for folkeslagene:

Apg 26:18 - Du skal åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys, fra satans makt til Gud, for at de skal få tilgivelse for syndene og arverett hos Gud sammen med dem som er helliget ved tro på meg.

2 Kor 4:6 - Gud som sa: «Det bli lys i mørket», han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet, som stråler i Kristi ansikt, skal lyse fram.

Folk undret seg da de fikk se stumme tale, vanføre bli friske, lamme gå og blinde så sitt syn. Og de lovpriste Gud.

Folk lovpriste Gud for Jesu undergjerninger. Virkningen hører hjemme i en videre sammenheng. Jesu virksomme nærvær med sitt ord virker takksigelser til Gud. Vi må samtale om det vi har hørt og sett. Vi må på kirkevei og delta der hvor Gud tjener oss med evangeliet og sakramentene. Årsaken er den levende Gud. Med sitt ord virker han den selverkjennelse at vi tar oss selv på alvor, så vi fattige i oss, lik tiggere rekker hatten fram og venter alt godt fra Gud.

Gud drar oss til seg med den sjelesorg han gir med sine nådemidler, virksom i den forsamlede menighet. Gjennom Kristus Jesus lærer vi Guds godhet å kjenne. Han er god mot oss fordi han er Den Gode.

Joh 3:27 – Et menneske kan ikke få noe uten at det er gitt ham fra himmelen.

Rom 2:4 – Guds godhet driver dem til omvendelse?

Apg 5:31 og 11:18 – Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. /.../ «Så har da Gud også latt hedningene vende om og vinne livet!»

Han gav til disiplene, disiplene gav til folket. Alle spiste og ble mette.

Jesus syntes inderlig synd på folk, som etter tre dager i fjellet var de sultne. Den omsorg han viste den gang, viser han i nåtid. Han lar oss ikke gå til grunne på veien. Han mettet folket med sju brød og noe småfisk. Han fremsa takksigelsesbønnen, brøt maten i stykker, gav disiplene og de ga til folket. Alle spiste og ble mette. Underet minner om underet da israelittene vandret i ørkenen, underveis til det lovede land.

5 Mos 8:3 – Slik ville han la deg forstå at mennesket ikke lever bare av brød, men av hvert ord som kommer fra Herrens munn.

1 Kong 19:7 – Stå opp og spis, for ellers blir veien deg for lang.

Guds Ord er mat i rette tid, også for oss. Hvordan kunne folkemengden bli mett av så lite mat, og det tiloversblevne fylle sju kurver? Årsaken var *Jesu ord*. Hva var årsaken da den stumme fikk taleevnen tilbake? *Jesu ord*: Effata – lukk deg opp! Hva var årsaken da Lasarus etter tre dager kom levende ut av graven? *Jesu ord*: «Lasarus, kom ut!»

Jesu ord virker også den åndelige spising. Han vitner med sine undergjerninger om sin persons hemmelighet: Jesus Kristus, sann Gud i Jesu skikkelse er livets brød, kommet ned fra himmelen.

Joh 6:27, 35, 51 – Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som består og gir evig liv. /.../ (Jesus sa.) Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hunge /.../ Jeg er det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. Og det brød jeg gir, er mitt legeme som jeg gir til liv for verden.

Etter sin guddoms natur handler Jesus suverent med sitt ord, slik han også gjør under *Herrens Nattverd*. Hans ord gjør Kristi legeme og blod virkelig til stede i brødet og vinens skikkelser. Med munnen mottar vi himmelske gaver i jordiske skikkelser. Den Hellige Ånd er ikke noe sted i Nytestamentet nevnt i forbindelse med Kristi nattverdunder. Det skjer med Kristi ord, fremsagt over fremsatt brød og vin. Eller sagt med vår barnelærdom:

«*Det er ikke spising og drikking som gjør det, men hans ord.*»

Med sitt nattverdunder kommer Kristus oss til hjelp i den forsamlede menighet. Da øver han sjelesorg på tre måter: Han **styrker** troen. Han **forener** oss i Ham og Han i oss. Og han **bevarer** kropp og sjel til en salig oppstandelse og evig liv.

Døpt til Kristi død, skal vi lære å holde alle Kristi befalinger. Vi trenger ikke finne på noe. I Bibelen er uttrykket «å finne på» sjelden brukt, og kun i negativ mening. To eksempler:

2 Kong 17: 7, 9. Da Herren hadde latt israelittene innta Samaria, var de redde for avgudene. Derfor tilpasset de seg folkenes skikker og bygde offerhauger i alle byene sine. /.../ De «fant på» usømmelige ting som var Herren deres Gud imot.

Apg 14:8-18. Det er et kjennetegn ved alle kulturer at menneskene *finner på* «*all slags ond*». (Rom 1:30) Det kunne skje spontant.

I byen *Lystra* hadde Paulus helbredet en mann som var lam like fra fødselen av, og aldri hadde kunnet gå. Da folkemassen så hva Paulus hadde gjort, ble Paulus og Barnabas forvekslet med gudene Zevs og Hermes. Da flerret de kappene sine, løp fram og ropte: «*Hva er det dere finner på, folk!*»

Eksemplene minner om djevelen, da han fristet Jesus etter 40 dagers faste i ødemarken. Den fjerde fristelsen skjedde på et høyt fjell med utsikt over verdens riker og deres herlighet. «*Alt dette vil jeg gi deg, om du faller ned og tilber meg*».

Læretilpasninger til denne verdens visdom skjer alltid ved «å finne på noe». Det er hensikten å kommunisere kirkens budskap i den aktuelle kultursammenheng (kontekstualisering). Men med god hensikt kan man begrunne hva som helst, i strid med Guds kirkes kjennetegn: evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte.

Hva er problemet er Guds kirkes underfulle kjennetegn forvekslet med trosytringer og dialog. Forvekslingen rammer det prekenembete som Kristus innstiftet og gav de befalinger, som dømte skal lære å bruke og holde fast ved. Uvitenhet fremmedgjør. Man ser, og ser likevel ikke. Det kirkesosiale produkt kalles «kirkefremmede».

Den oppstandne Kristus kaller tilbake til start. Marsjordren består: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Han lokker og drar med kirkens unike merkevare – den oppstandne Kristus, virksom til stede i den forsamlede menighet. Her øver han sjelesorg med sitt ord i de handlinger hans befalte.

Underfulle er kirkens kjennetegn i den apostoliske læretradisjon. Det underfulle ved den forsamlede menighet lokker og drar på kirkevei. Hvor den treène Gud tjener oss med Ord og Sakrament. Der er den oppstandne Kristus virksom til stede med sin sjelesorg. Midlene er Guds kirkes kjennetegn, forvaltet med troskap i prekenembetets gjerning. Og bruker vi dem, har vi liv i overflod (Mt 13.12).

13. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 11:25-30.

Jesu åk lett å bære

Teksten sier først at Kristi åk er skjult for noen, og slutter med Kristi ord: «*Kom, alle som har tungt å bære!*» Det skjulte åk er tungt å bære. Motsetningen gjelder forholdet Guds lov og Guds evangelium. De henger sammen, men uten sammenblanding.

Mt 7:21, 23 – Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! – skal komme inn i himmelriket, men den som gjør min himmelske vilje. /.../ Bort fra meg, dere som gjør urett!

Slike ord stenger himmelriket for oss. Andre ord åpner veien tilbake til Gud.

Joh 3:14f – likesom Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik skal Menneskesønnen løftes opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.

1 Joh 2:2 – Han er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men hele verdens.

Teksten forteller hva Jesus sa etter sitt ve-rop over de steder hvor folket avviste ham. Da priser han Faderen «*fordi han har skjult evangeliet for kloke og forstandige.*» Tilsynelatende gir han Gud skylda for motstand og frafall. Men årsaken er den onde menneskenatur i menneskets innerste. Denne årsak gjør mennesket ansvarlig for sin egen fortapelse i det evige utenfor Guds rike.

Jes 6:9f – Gå og si til dette folket: Dere skal høre og høre, men ikke forstå; se og se, men ikke skjønne! Gjør hjertet sløvt hos dette folket, gjør ørene tunghørte, klin øynene til, så det ikke kan se med øynene og ikke høre med ørene, ikke forstå med hjertet og ikke vende om og bli leget!

Menneskets grunnproblem er den onde lyst i menneskets innerste - uten frykt for Gud og uten tillit til ham. Dermed kan Guds ve-rop i Jesu munn også ramme oss: Et Luther-sitat belyser vår nød under syndefallets kår:

«Vår visdom og klokskap i guddommelige ting er det øye som djevelen åpnet på oss i paradiset, da Adam og Eva i djevelens navn også ville være kloke.

Gud hadde lært dem og gitt dem sitt ord, om de ville være virkelig kloke. Så kom djevelen og «forbedret» saken, åpnet øynene deres så de ikke kunne se Gud. Dette er den plage som alltid henger oss om halsen, så vi i djevelens navn vil være vise og kloke. (Sit e PJonsson)

Prisgitt den onde menneskenatur, vil menneske agere Gud og belære Gud med bedreviten i troens saker. Denne selvklokskap virker ødeleggende på menneskeliv, kulturliv og kirkeliv, ja, verre enn pest, hunger og dyrtid, og verre enn natur- og klimakatastrofer. Gudløshet overgir menneskene til nøden på syndens hav. Det første bud krever: «Du skal ikke ha andre guder utenom meg.» Synden mot det første bud består i vantroen, som er «alle syndearters mor». Allikevel opphever ikke vantroens frukter Guds frelsesvilje, for åpenbaringsordfts Gud er i sin kjærlighet nidkjær for sitt verk under syndefallets kår.

De kloke og forstandige hadde avvist evangeliet, men Gud har åpenbart det for «de enfoldige».

Enfoldighet er ingen kvalifikasjon til Guds nåderike. «De enfoldige» illustrerer Guds godhet. Gud spør ikke etter vår prestasjon. Gud er god fordi han er den gode.

1 Kor 1:26f – ikke mange vise, menneskelig talt, ikke mange med makt eller av fornem ætt. Men det som går for å være uforstandig i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme. Det som regnes som svakt i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de sterke til skamme.

Apostelens trosforsvar handler ikke om kompensasjon for lavstatus, men om Guds handlemåte av nåde. Guds godhet gjør mektige og vise til skamme. Guds godhet består i den selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet for verdens synder.

«Ja, Fader, for dette var din gode vilje.»

Budskapet om Guds forsoning med verden vekker nysgjerrighet. Noen vil høre mere om Jesu persons hemmelighet og om hans lidende lydighet, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig. Gud har forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus. Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne i hans trofasthet og selvhengivende-kjærlighet, liken venn å stole på i liv og død. Den nysgjerrige vil vite hva kristne vet.

2 Mos 33:19b – jeg er nådig mot den jeg viser nåde, og barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå helige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut bestemt oss til barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Guds frelsesvilje er *universell*, men de fleste vender det døve øre til. Guds frelsevilje omfatter også vise og selvkloke. Den samme godhet viste Gud mot Jesu trege disip-

ler, så trege til å tro hva profetene vitnet om ham. Denne langmodighet fremgår av bibelhistorien:

Jer 7:12 - Jeg talte til dere tidlig og sent, men dere hørte ikke.

Rom 10:21 – Hele dagen rakte jeg hendene ut til et til et ulydig og gjenstridig folk. (Jes 65:2)

Et gjenstridig folk er forstandig og klokt i egne øyne. Den selvkloke spør ikke etter den rett utlagte Bibel fra dens Herre, og mottar den heller ikke, gitt kirken i og med apostelordets lære. Korsets visdom er for dem en dårskap, stilt fram for verden i Kristus Jesus, og ham korsfestet (1 Kor 2:2). En kraftigere forkynnelse av lov og evangelium fins ikke. De som strever med å leve opp til alle krav og forventninger, de treller under lovens tunge åk.

«Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile»

Han innbyr som er Guds Sønn, født av Faderen fra evighet. Han steg ned og ble mennesker lik i Jesu skikkelse. For vår skyld steg han ned av fri vilje og på seg lovens åk. I sin lidende lydighet oppfylte han loven i alles sted, lydig til døden på korset. Og Gud forsonte verden med seg selv i Jesu Kristi død. Med sin lidelse og død kjøpte han oss fri fra trelldommen under synd og død og djevel.

Guds vitnesbyrd er Jesu Gud skje takk som gir oss seier ved Jesus Kristus. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde. Seierstegnene er prekestol, døpefont og alterbordet med den hvite duken. De vitner om den oppstandnes befalinger, virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet hos den levende Gud.

Ef 1:9 og 3:5 – han kunngjorde oss sin viljes hemmelighet, den frie beslutning han hadde fattet om å fullføre sin frelsesplan når tiden var inne: Å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord.

Ordet «alt» omfatter her Kristi kall til alle som har byrder å bære. Ingen er utelukket. Kom, alle... Hans byrde er lett å bære, for den har han selv båret, og driverens åk har han brutt i stykker. (Jes 9:4) Denne visdom utelukker vår kvalifikasjon for Gud.

Alt ble overgitt til ham av hans Fader. Ordet «alt» omfatter Kristi menneskenatur. Ellers var ikke all makt blitt overgitt til ham. Alt ble lagt under hans føtter. (Sal 8:7). All makt ble overgitt til ham som forener Gud og menneske i sin person. (Mt 28:18)

Med Kristus til gave leker Guds kjære barn trygt nær den hellige Gud. Underlig er denne lek nær Gud, nidkjær for sitt verk, lik en fortærende ild.

Denne visdom har Gud synliggjort i en bevitnet Jesus-historie. Opphøyd til Faderens nådeside, fortsetter Jesus-historien, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Dette er vår himmelske Fars vilje. Da synger Guds barn: Hosianna i det høyeste! Velsignet være han som kommer i Herrens navn.

14. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Lk 4:23-30

Rett bruk eller misbruk av Jesu undervisning

Jesus ble vel mottatt da han tolv år gammel første gang talte i Nasarets synagoge. Alle undret seg over «*de herlige ord som kom ut av hans munn*». (Lk 4:22). Dagens tekst forteller hvordan det videre gikk: De satte seg til doms over Guds ord, istedenfor å ta Guds dom til seg. For oss er prekestolen stedet for Jesu undervisning. Spørsmålet om dens rette bruk utfordrer både predikant og tilhører.

Prekenforakt

Prekenforakt er gammelt nytt. Det faller oss naturlig å tilfredsstille egne interesser og behov, fremfor Jesu undervisning i dagens prekentekest. En påminnelse gir forklaringen til Det tredje bud i Luthers Lille Katekisme:

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter prekenen og Guds ord, men holder det hellig, gjerne hører og lærer det.

Prekestolen er stedet for Kristi undervisning. Rette tilhørere er opptatt av innholdet i tekstene for dagen. En preken kan ikke utlegge alt. Det er ikke mulig. Innholdet er gitt oss stykkevis, og slik må innholdet formidles, slik Herrens apostler og evangelister gjorde. Deres kompetanse og autoritet består i Kristi ord og befalinger. Slik fremstår også Kristi delegater i nåtid. (Apg 15:14-21) Rette tilhørere istemmer og mottar apostelordets lære – «*ikke som menneskeord, men som det Guds ord det i sannhet er*» (1 Tess 2:13).

Den trofaste kirke holder Kristi ord og befalinger, gitt kirken i og med det apostoliske ord. På dette vilkår er den oppstandne Kristus til stede, virksom i vår midte med Kirkens kjennetegn. Saken handler ikke om meninger, men om evangeliets lære og sakramentene forvaltet i samsvar med Kristi befaling. På denne grunnvoll – lagt i begynnelsen – blir Guds kirke oppbygd og består på den ubeskårne grunnvoll gjennom skiftende generasjoner.

Rette tilhørere hører den gode Hyrdes stemme, følger ham og samtaler gjerne på disiplers vis om det hørte. Men trosytringer er ikke kirkens kjennetegn. Den kristne samtale dreier seg ikke om diskusjon og dialog, men kirkens gudgitte kjennetegn – Guds evangelium og sakramentene, forvaltet i samsvar med Kristi ord og befaling. Dermed må samtalen unngå predikanter som «spår av egen lyst» (Esek 13:2), slike som «kommer i sitt eget navn» (Joh 5:43). De taler «ut fra sitt eget», slik Guds motstander gjør (Joh 8:44).

Underfull er menighetens samling om Guds Ord og sakramenter. Denne samling er hver gang en enestående begivenhet i lokalsamfunnet. Årsaken lar seg ikke begripe med teorier om kultur og religion. Årsaken er den oppstandne Kristus og hans befalinger – virksom til stede med sitt ord i de handlinger han befalte.

Vi samles ikke om menneskeord i en hyggestund. Vi samles om *Guds tjeneste* for oss. Åpenbaringsordets Gud tjener oss med evangeliet og sakramentene, forvaltet med troskap i prekenembetets gjerning. Uten den oppstandnes befalinger, vill kirkens gudstjeneste vært ukjent i menneskehetens historie.

Sal 23:5 – Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne.

«Lege, leg deg selv!»

Med dette ordtak anvendt på Jesus, avslørte tilhørerne sin prekenforakt. Samme forakt ble vist ham på korset: «*Andre har han frelst. Seg selv kan han ikke frelse.*» (Mt 27:42) Jesu persons hemmelighet var skjult for dem – Gud og menneske forent i Jesu person. Med sitt ord stilte han den diagnose vi istemmer med kirkens be-kjennelse:

Etter Adams fall blir mennesket «født med synd, det vil si uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med begjær, og at denne arvelige sykdom og brist virkelig er synd, som fordømmer og også nå fører med seg den evige død for dem som ikke blir gjenfødt ved dåpen og troen.» (CA art 2)

Denne arvesynd bar Jesus i lidende lydighet, «født under loven for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnekår» (Gal 4:4f). Han bar syndesykdom med all dens smerte.

Jes 53:4 – Sannelig, våre sykdommer tok han på seg, og våre smerter bar han.

Den prekenforakt som rammet Jesus i Nasaret-synagogen, rammet indirekte Guds forsoning med verden i Jesu død. Men da han sa at de måtte spise Menneskesøn-nens legeme og drikke hans blod, ble det for mye også for Jesu disipler: «Det er en hard tale», sa de (Joh 6:50).

Den spising og drikking Jesus talte om, er det tema som Jesu undervisning og hele Bibelen dreier seg om: Frelsen mottatt i tro uten forbehold om kvalifikasjon og pre-stasjon. Gud er god for sin egen skyld, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Utelukket fra frelsens årsak er bønn og beredelse, og uteluk- ket er selvbestemt tro og overgivelse i en bestemt prosedyre. Gud er god for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Vi bekjenner *Guds* tro, vår *hellige* tro, kommet til oss med evangeliet:

Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og gjøre hans gode vilje.

Mt 5:20 (i Bergprekenen) – Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariséernes, kommer dere aldri inn i himmelriket.

Joh 3:5 (til Nikodemus) – Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.

Eksempler på Guds nådige inngripen er Jesu lignelser om den bortkomne sønnen, den bortkomne sauene og det bortkomne pengestykket. (Lk 15) I lignelsen om vingårdarbeiderne markerer Jesus at inngangen til Guds rike er gratis, av nåde. (Mt 20:1ff) Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse er Guds løsepenge. Gud er en forsonet Gud, for løsepenge er med «Guds blod» (Apg 20:28).

Hvorfor helbredet ikke Jesus syke i Nasaret?

Tilhørerne hadde hørt om de tegn som Jesus hadde gjort i Kapernaum. Hvorfor helbredet han ikke syke i Nasaret? På grunn av deres vantro, forklarer Matteus (Mt 13:58) Gud skaperen er nidkjær for sitt verk under syndefallets kår. Vantro provoserer Guds vrede over fiendemaktene synd, død og djevel.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke tror Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

I Nasaret kom Jesus til sine egne, men de tok imot ham (Joh 1:11). Jesus forklarte at en profet blir ikke vel mottatt på sitt hjemsted. Selv var han Profeten som Gud hadde lovt å sende sitt folk (5 Mos 18:15). Dette løfte hørte med til jødernes fortrinn fremfor andre folk. Men sett i en videre sammenheng, er alle mennesker hans egne. Vi er alle skapt ved ham og til ham.

5 Mos 18:15 - Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham.

Rom 9:4f – De er jo israelitter, dem tilhører barnekåret, Guds herlighet og paktene, deres er loven, tempeltjenesten og løftene, dem tilhører fedrene, og fra dem er Kristus kommet som menneske...

I fortellingen om den rike mann og Lasarus, sa Abraham til den rike mann at det var ikke nok til frelse å holde seg til Moses og Profetene (Lk 16:29). Da overser man Guds løfter ved profetene. De er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie om hans lidelse, død og oppstandelse. Guds løfte om Profeten var oppfylt, I Nasaret-synagogen stod han i deres midte. Det er også situasjon. Den oppstandne Jesus Kristus er i vår midte. Virksom med sitt ord utøver han sin profetgjerning i delegaters munn.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Guds reaksjon når døpte gir rom for andre guder

Reaksjonen er beskrevet i Mose' avskjedssang:

5 Mos 32:21 – De egget meg med sine avguder, med gagnløse guder. Så vil jeg egge dem med et folk, krenke dem med et uforstandig folk.

Kristi etterfølgere ser med sorg den organiserte kirkevirksomhet egge åpenbaringsordets Gud. Guds tilsvar burde være åpenbar for alle: Den sekulærliberale kvasire-

ligion - overtroen på mennesket «selv». Denne overtro er surdeigen som også gjenomsyrer den kirkeorganiserte virksomhet. Utelukket er Guds kirke med de rene kjennetegn i den apostoliske læretradisjon.

Et eksempel: I *Antiokia i Pisidia* ble jødene misunnelige da de så hedninger samle seg om Pauli forkynnelse. Paulus og Barnabas forklarte at Guds ord måtte først bli forkynt for jødene, men siden de forkastet evangeliet, skulle det bli forkynt for hedningene. Da måtte de to flykte for å berge livet (Apg 13:35f).

Et annet eksempel: Da *Paulus ble fengslet i Jerusalem*, ble han gitt anledning til å tale til folket. Da satte jødene i gang en forfølgelse mot ham. (Apg 22:22)

Teksten nevner at Jesus sammenlignet tilhørerne med to hendelser, som begge viser Guds nåde mot hedninger.

Det første eksemplet er knyttet til *Sidon*, kjent for avgudsdyrkelse, bl a gudinnen Astarte. (1 Kong 11:5) Til straff ble størstedelen av Salomo's rike tatt fra ham. Sønnen Rehabeam fikk beholde Juda rike, mens ti stammer fikk beholde Israels rike. (1 Kong 12:1ff.) Mens Akab var konge i Israel, dyrket israelittene avguder. Gud straffet dem med hungersnød. Da søkte profeten Elias tilflukt hos en enke i Sarepta ved Sidon. Der viste Gud sin nåde mot enken, en hedensk kvinne. (1 Kong 17:8ff)

Det andre eksemplet var en hendelse på profeten Elisa's tid. Syreren *Na'aman*, var blitt spedalsk. Han var avgudsdyrker og en fiende av Israel. En pike fra Israel ga ham det råd å oppsøke Elisa og be ham om hjelp. Elisa ba Na'aman døpe seg sju ganger i elven Jordan. Na'aman nølte. Ikke var vel elven Jordan mer hellig enn elvene i Syria? Til sist fulgte han rådet og ble helbredet. Det var ikke vannet i Jordan som helbredet ham. Helbredelsen skjedde *i kraft av Guds ord* (2 Kong 5:1ff). Denne hendelse var et skyggebilde av dåpen i den nye pakt.

Kristus ble selv døpt i Jordan. Han som var uten synd, ble døpt med synderes dåp (Mt 3:15). Med sin dåp i Jordan har han helliget alt vann, og gjort dåpen til «en salig syndflod». Døpeordene uttaler Guds Treenhet sammen med vannet. Da er dåpsvannet et nåderikt livets vann og et bad til ny fødsel og fornyelse i Den Hellige Ånd. (Tit 3:4-7)

Enken i Sarepta og syreren Na'aman illustrerer Guds frie nåde, uten forbehold av noe slag. Guds nådige sinnelag egget jødene til motsigelser, og egger dem som begrenser dåpen til gjenfødelsens bad for småbarna og lar omvendelsen være gjenfødselsens for voksne. Begrunnelsen er et psykologiserende frelsesskjema i ulike stadier.

Denne konstruksjon er Nytestamentet fremmed. Den fins i forkortet utgave, kalt overgivelse, som regel i en anvist prosedyre. En erstatningslære fortier frelsen gitt i dåpen, og fortier hensikten: Å etterfølge Kristus med ham til gave, og med ham til eksempel øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Med ham til

gave, ble vi kalt til å etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro, ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet, for Guds løfte står fast.

Guds frie nåde fins ikke uten frelsen gitt i dåpen til Jesu død (Rom 6). Det gudsforhold som beror på kvalifikasjon, det har Gud for lenge siden fullbrakt i Jesu død. Oppreist fra døden i våre syder, kommer vi fra dåpen, ikledd Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Vi kommer med løfte om salighet for hver den som tror (Mk:16:16). Derfor er dåpen «rettferdiggjørelsens sakrament», ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet. Sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.» (Mk 16:16)

Hvilken tro? Ikke «min tro», men Guds tro, den tro som Gud skaper av ingenting med sitt ord, så det som ikke er, det er (Rom 4:17).

«Han gikk midt gjennom flokken og gikk bort.»

Teksten slutter med ord om forherdelsen mot Guds ord. De ville styrte ham utfor et høyt fjell. Jesu vei gikk videre til Golgata – til Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Guds forsoningsverk er fullbrakt, men dermed ikke gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. Med den oppstandne Jesus tiil gave, er vi kalt til å etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro. I kirken handler alt om dåpen.

Gud gi at så er tilfelle. Hvor menneskers frelsesteorier rår grunnen, kan man vel i ettertid si at «av den presten fikk vi høre mye om sakramentene». Der var man tilfreds med sin tro, begrunnet i føleri og overgivelse. Men denne kvalifikasjon duger ikke. Den ekskluderer. Den består heller ikke på Dommens dag. Med selvtilfreds kristelighet ligner menigheten Laodikea-menigheten. Med likegyldighet for læren visere man Jesus bort og må tåle Jesu strenge formaning.

Åp 3:19-22 – Alle som jeg har kjær, refser jeg og tukter jeg. La det bli alvor og vend om! Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde måltid, han med meg og jeg med ham. Den som seirer, ham vil jeg la sitte sammen med meg på min trone, likesom jeg selv har seiret og satt meg med min Far på hans trone. Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

15. S. E. TREF.

3. rekkes evangelium: Mt 6:19-23

Skatter i himmelen

Det er en god ting å søke rikdom til hjelp og nytte for fattige og nødlidende. De vet best mulighetene de har til sjølberging.

Et eksempel fra bibelhistorien er *Josef*. Da han var i Egypt, ble han rik. Rikdommen brukte han til å hjelpe folket som led hungersnød i sju år. Vi merker oss apostelens formaning til kristne:

1 Tim 6:6-10 – Guds frykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt noe med oss til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike faller i fristelser og farer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær som styrter mennesket ned i undergang og fortapelse. Kjærlighet til penger er en rot til alt ondt. Drevet av pengebegjær er mange ført vill og er kommet bort fra troen og påført seg selv mange lidelser.

Det er begjæret etter rikdom til seg selv Kristus fordømmer. Denne fristelse ligger oss nær, for rikdom gir makt og innflytelse. Alternativet er den innstilling som kommer til uttrykk i Ordspråknes bok – i Agurs bønn, og i apostelens eksempel:

Ord 30:8 – Gi meg ikke fattigdom, ei heller rikdom, men la meg få det brød som tilkommer meg.

Fil 4:12f – Jeg vet hva det er å ha det trangt, og hva det er å ha overflod. I alle ting er jeg innviet, både å være mett og være sulten, ha overflod og lide nød. Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk.

Samle dere skatter i himmelen

Jesu formaning gjelder det første bud: *Du skal ikke ha andre guder foruten meg.* (2 Mos 20:3) Lille Katekismes forklaring til budet sier hva troen innebærer. Har vi lært Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, da bekjenner vi av hjertet «*Han er min Herre*». Den som er gitt denne nåde, er rik i Gud, og viser i livets i livets vitnesbyrd guds frykt og kjærlighet til Gud over alle ting og setter all sin lit til ham i gode og onde dager.

Jesu formaning treffer oss alle. Med pengebegjær etter ting og penger dyrker mennesker avguden kalt *Mammon*. Hvordan unngå å dyrke ham? Jesu formaning oppmuntrer oss til å bruke vår inntekt til å skaffe oss venner i de evige boliger. Det er å lure Mammon. Det er fort sagt, men en vanskelig øvelse i praksis.

Hva er problemet? Problemet er den onde lyst i menneskets innerste, også kalt «kjødet» eller «gammeladam, gjenstridig mot Guds gode skapervilje. Den som har lært Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet, trenger formaningen:

1 Joh 2:15-17 – Elsk ikke verden, heller ikke det som er i verden! Den som elsker verden, har ikke kjærligheten til Faderen i seg. For alt her i verden, – sannselig begjær, øyenslyst og hovmodig skryt på grunn av rikdom – det er ikke av Faderen, men av verden. Og verden forgår med alt sitt begjær, men den som gjør Guds vilje, blir til evig tid.

Jordiske skatter tæres av møll og rust, og her bryter tyver inn og stjeler. Selv om vi unngår tyver, unngår vi ikke den siste tyven. Døden fratar oss alt, for døden er syndens lønn. Jobs erkjennelse setter navn på livet under syndefallets kår:

Job 1:21 – Naken kom jeg fra mors liv, naken vender jeg tilbake.

Pengebegjær er uforstand og dårskap. Det viste Kristus med lignelsen om den rike bonde. Han var tilfreds med sin velstand, men glemte den store tyven: «*Du dåre! I natt kreves ditt liv av deg.*» (Lk 12:20)

Samle dere skatter i himmelen

Verken møll eller rust tærer i himlenes rike, og ingen tyv fins der. Hvilke skatter er det Jesus taler om? Eiendeler kan det ikke være, for de er lagt bak oss.

Kan skatten være gode gjerninger? Noen tror det, og påkaller helgener i den tro at de har et overskudd av gode gjerninger til hjelp for oss på lovens frelsesvei.

Jesus sa til den rike unge mann at han skulle selge alt han eide og gi det til de fattige, «*og du skal få en skatt i himmelen*». (Mt 19:21) Men Jesus sa ikke at han med lydighet mot loven skulle få en skatt i himmelen. Frelsens årsak er Guds selvhengivende kjærlighet.

Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå forta, men ha evig liv.

Gjennom hele Bibelen er Guds nådige sinnelag den underfulle sammenheng i Guds løfter ved profetene, og løftene oppfylt i Jesus Kristi lidelse, død og oppstandelse. Gud er en forsonet Gud, og Guds forsoning med verden blir gitt den enkelte til del del i dåpen til Jesu død med løftet om salighet for hver den som tror.

Ef 1:3-6 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i Kristus har velsignet oss med all Åndens velsignelse i himmelen. I Kristus Jesus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han av sin frie vilje forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Skatten i himmelen er Kristus med all hans fortjeneste. I Kristus Jesus er alle «visdommens og kunnskapens skatter skjult». (Kol 2:3) De er skjult, og samtidig åpen-

bart i en bevitnet Jesus-historie, og tilgjengelig i den forsamlede menighet. Med handlende allmakt er den oppstandne Kristus til stede. Virksom med sitt ord tilsier han av nåde skatten i himmelen, den skatt som Kristus har fortjent med lidende lydighet: Den blir forkynt offentlig og tilsagt den som ber sin skriftefar tilsi skatten: «Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:16). «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn». Den som tror, anvender ordene på seg selv og har evig liv.

Hva er det underfulle ved kirkens skatt? Bibelsk ordbruk beskriver skatten med ordene å *rettferdiggjøre* ved tro uten gjerninger, eller *erklære rettferdig*. En jordisk dommer får ikke frikjenne den skyldige, heller ikke erklære den skyldige rettferdig i strid med loven. Det er en styggedom for Herren (Ord 17:15). Men det er jo nettopp dette den himmelske Dommer gjør!

Gud erklærer synderen rettferdig ved tro alene, uten gjerninger. Årsaken er Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Derfor er skatten i himmelen Guds kirkes skatt i vår midte: Syndenes forlåtelse - forkynt for alle og i privatskriftemålet tilsagt den enkelte som ber om det.

Denne skatt i himmelen ble vår i dåpen til hans død. Hvorfor? For at vi skal tjene ham ved troen ikledd Kristi evige rettferdighet og med ham til eksempel forsake djævelen og alle hans gjerninger.

Mennesket født blind i troens saker

I troens saker er vi blindfødte. Åpenbaringsordets Gud er den som kaller med evangeliet og opplyser vår forstand. En bevitnet Jesus-historie lar oss se inn i Guds «uendelig rike nåde» (Ef 2:7). Døpt til Kristi død, er Guds forsoning med verden gitt oss til del med barnekår og arverett hos Gud. Vi er kalt til å leve som Guds kjære barn, kalt til å tjene ham i gjerninger som har hans Ord og bud for seg.

Rom 6:3f, 23 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra døde ved Faderens veldige kraft. /.../ Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Vi tjener ikke Gud med påstand om å kjenne ham, men fornekte ham med våre gjerninger (1 Tim 16). Da må åpenbaringsordets Gud klage:

Jer 4:22 – mitt folk er uforstandig, de kjenner ikke meg. /.../ De forstår seg på å gjøre ondt, men har ikke vett til å gjøre det gode.

*O Hellig Ånd, du skatt så skjønn, som gjør oss evig rike /.../
Hjelp oss forargelser å sky
og tjene Herren ene,
så vi kan Jesu Kristi tro
for verdens barn som hos oss bo
Med kristent levnet vise..*

16. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Joh 5:19-21

Sønnen gjør levende dem han vil

«Det Faderen gjør, det gjør også Sønnen. For Faderen /.../ skal vise ham alt det han selv gjør. Og han skal vise ham større gjerninger...»

Hvilke «større gjerninger» kan det være? De bekjenner vi med ordene «legemets oppstandelse». En preken må gi en oversikt med Jesu oppstandelse i sentrum.

Den handler ikke om et unntak fra "naturlovene". De er uttrykk for Skaperens forsyn. Han opprettholder sitt verk og gjør skaperverket forutsigbart. Samtidig er den virkelighet vi sanser, åpen for Guds inngripen når han vil forandre noe eller tilføye noe nytt. Det gjør han for å gjennomføre sin frelsesplan - befri denne verden for synd og død og djevel (1 Kor 6:14). I sentrum står Guds løfter, oppfylt i Guds enbårne Sønn, unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Maria, og virksom i Jesu tjenerskikkelse

Oppstandelsestroen i gammeltestamentlig tid

Oppstandelsestroen er like gammel som evangeliet, og skimtes allerede under syndefallet. Gud lovte satan å knuse hans hode (1 Mos 3:15). -:

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og kvinnens ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

Det må innebære at også døden ble beseiret. Senere i gammeltestamentlig tid rykker oppfyllelsen nærmere og blir tydeligere, f eks :

Job 19:25f – jeg vet at min gjeløser lever, og som den siste skal han stå fram på jorden. Når det ikke er noe igjen av min hud, og mitt kjøtt er tæret bort, da skal jeg skue Gud.

Dan 12:2 – Mange av dem som sover i jorden, skal våkne opp til evig liv, andre til skam og evig avsky.

Jesus henviste til «Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud». Han er ikke en gud for de døde, men for de levende. (Mt 22:32) Når vi i Det gamle testamente leser «JEG ER Herren din Gud», handler utsagnet om de dødes legemlige oppstandelse.

Guds Messias-løfter ved profetene omfatter de dødes oppstandelse. Eksempler: :

2 Sam 7:12f – (jeg vil) oppreise din sønn som skal utgå av ditt liv, og jeg vil /.../ trygge hans kongedømme til evig tid.

Hos 6:2f – Han gjorde oss levende etter to dager, på den tredje dag vil han oppreise oss, og vi skal leve for hans åsyn.

Dan 9:24 – Sytti uker er tilmålt ditt folk /.../ til å dekke over misgjerning og til å føre fram en evig rettferdighet og til å besegle syn og profeti og til å salve det Aller Helligste. (Sak 13:7-9)

Beretningen om Jonas, som i tre dager var i hvalfiskens buk, er et skyggebilde av Kristi oppstandelse den tredje dag (Jon 2:1. Jf Mt 12:40, 16:4).

Kirkens oppstandelsestro i nytestamentlig tid

Årsaken var i første omgang den oppstandnes *disippelmøter*. Elleve er bevitnet. Ved en anledning var over 500 til stede (Kor 15:1-17). I den natt han ble forrådt, hadde han innstiftet sin nattverd, og etter oppstandelsen gav han prekenembetets oppdrag og dåpsbefalingen til de tolv, og med dem dere etterfølgere i tjenesten.

En sammenheng blir ofte oversett: Kirken fremstod på *Pinsedagen* uten forberedende diskusjon om hva vi nå skal gjøre. Den oppstandnes befalinger hadde gjort alt ferdig da Guds folk i den nye pakt fremsto på Pinsedagen.

Nytestamentet gir en helhetlig lære om legemets oppstandelse. Årsaken er Jesu undervisning både før og etter sin oppstandelse. Med ham som kilde, fins ingen krisentro uten læren om den legemlige oppstandelse.

I Nytestamentet fins to talemåter om Jesu oppstandelse. Den ene sier at *Gud oppvekket eller oppreiste Jesus*, alternativt at han ble oppreist (Apg 2:24). Denne talemåte fremhever *Guds* handlende allmakt.

Den andre talemåten sier *Jesus oppstod*. Den fremhever Jesu menneskenatur. Guds forsoning med verden hadde funnet sted i Jesus Kristus etter sin menneskenatur (1 Kor 15:6f). All makt i himmel og på jord tilkommer Jesus etter sin menneskenatur i enhet med Faderen og Den Hellige Ånd (Mt 28:18).

Hva betyr Jesu oppstandelse? (1) Jesus fra Nasaret er sann Gud og sant menneske forent i Jesu person, (2) Guds forsoning med verden er fullbrakt i Jesu død, (3) Jesus har beseiret Guds fiendemakter – synd, død og djevel, og (4) han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (Rom 4:24, Jes 53:11f).

Øyenvitnene til den oppstandne Jesus forteller om hans legeme på to måter. Han hadde et legeme *i fysisk mening*. Han spiste sammen med dem og de fikk ta på ham (Lk 24:39f). Da bekjente Tomas: «*Min Herre og min Gud!*» (Joh 20:28).

Den oppstandnes legeme var et *herliggjort* legeme, annerledes enn deres legeme som han hadde oppvekket fra døde (Joh 20:26, Lk 24:36). Han gikk gjennom steinen som stengte graven (Mt 28:2), og gjennom den stengte døren (Joh 20:19f, 26). Dette legeme var det samme legeme som ble unnfanget i jomfru Marias morsliv, for senere å lide, dø og oppstå på den tredje dag. Jesu oppstandne legeme var fylt av Guds herlighet og kraft, uforgjengelig og udødelig (1 Kor 15:42-43).

Sammenhengen mellom Jesu fysiske og herliggjorte legeme betyr for oss to ting: (1) Vi hører Kristi ord på en indirekte måte under skriftlesningene og prekenen i kraft av

Kristi ord, og (2) ser ham på en indirekte måte i sakramentets skikkelser – ”*dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod*” (epifani). Men uten den oppstandnes befalinger, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i denne verden.

Var Jesus Guds lovede Messias? Det var særlig to grunner som gjorde de første kristne overbevist: *Øyenvitnene til den oppstandne og den oppstandnes skriftbevis* De bekreftet hverandre gjensidig (Lk 24:27, 45f. 1 Pet 1:20f, osv).

Hovedinnvendingen mot kirkens oppstandelsestro representerer en omfattende teori om «virkeligheten», at alt har en naturlig forklaring. Teorien utelukker Guds handlende allmakt, virksom i alt sitt verk, synlig og usynlig, også når han handler uavhengig av lovmessigheten i skaperverket.

Et under lar seg ikke bevise, bare konstatere. Innvendingene må ty til ulike påstander, som alle overser en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Men selv om om fornuftige argumenter avviser uholdbare og absurde innvendinger, har kirkens oppstandelsestro en annen begrunnelse *Guds løfter ved profetene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie «etter skriftene*.

Jesu undervisning i «Skriftene» fremstiller ham ikke som en verdslig Messias-konge. Hans rike er ikke av denne verden. Han unngikk Messias-tittelen og foretrakk tittelen «Menneskesønnen» hos profeten Daniel, han som kommer på himmelens skyer med et *evig rike* (Dan 4:34, 7:14, 9:24f).

Foreningen av Gud og menneske i Jesu person gjør kirkens tro til *Guds* tro, begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, slik «det står skrevet». De fire evangelistene har lært av Jesus eller som Lukas - nedskrevet hva andre har fortalt om ham. De fire forteller om ham som lar oss kjenne Gud i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Han er menneskenes rettferdighet og hellighet hos Gud. (Joh 17:3).

Ved dåpen til Jesu Kristi død blir mennesker født på ny til livet med ham som er «et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde» (1 Pet 1:3. Jf Tit 3:4-7). Kristentroen beror på viten, formidlet gjennom skiftende generasjoner. Et annet evangelium fins ikke i fortsettelsen. Det er troverdig i absolutt mening (Apg 17:31).

Jesu oppstandelse fra døde er uttrykk for «*Guds kraft*»- I Nytestamentet hører uttrykket sammen med Jesu oppstandelse. Jesu oppstandelse beviser ikke Guds kraft, men Guds kraft som beviser Jesu person og verk: Åpenbaringsordets Gud kaller på det som ikke er, så at det er (Rom 4:17).

Altså handler ikke «Guds kraft» om åndsmakter ”på den andre siden” - ikke om upersonlige krefter virksom i vår tilværelse, - ikke om «medier» eller sjamaner med budskap fra ånde verden, - ikke om hemmelige formular og ritualer for å gjenopprette harmonien i vår tilværelse. Den oppstandne Jesus er overtroens død, og med den overtroen på menneskets evner i troens saker.

Unntaket er den ène Rettferdige, Kristus Jesus. I sin lidende lydighet har han oppfylt det doble kjærlighetsbud i forholdet til Gud og til vår neste som til oss selv (Mt 5:17,

Rom 5:12ff) Ut av Jesu grav gikk Mennesket (adam), rettferdiggjort i alles sted (Apg 2:24, Rom 4:25). Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Kristi død, 2 Kor 5:15, 19ff, osv). Hva han krevde av den lovkyndige, det har han gjort (Lk 10:25-37).

Den Enes seier i døden for alle, er alles seier i den Enes død. Ut av graven gikk seierherren over synd, død og djevel (1 Kor 15:51ff, Rom 8:37, osv). Alle Guds fiendemakter er ham underlagt inntil dagens ende (1 Kor 15:24-28, Mt 28:18). Verket er fullført til frelse for hver den som tror (Rom 1:17, 6:6-11).

Et samlende uttrykk er i Nytestamentet «Guds kraft». Den virker Kristus-bekjennelsen, gitt fra himmelen (Mt 16:16f). Den har like fra begynnelsen en trinitarisk struktur: Jesu undervisning er Sønnens lære fra Faderen, og Helligånden virker med Sønnens ord den tro som kjenner vår Far i himmelen, og vi hans kjære barn (Mt 16:13-23 osv).

Evangelister og apostler kaller Jesus for "Guds kraft". Den er Jesu persons hemmelighet. Med ham til stede er Guds rike allerede «midt iblant dere», Lk 17:10). Tegnene var de «kraftgjerninger» han gjorde (Mt 13:58 osv)| Guds enbårne Sønn ble unnfanget ved "Den Høyestes kraft" i jomfru Marias morsliv (Lk 1:35). Nå sitter han "ved Kraftens høyre side" og skal ved dagens ende komme då himmelens skyer for å dømme verden (Mt 26:64, Mk 14:62).

Apostelen Paulus anvender Jesus-historien når han viser til Guds kraft. Han ser Jesu korsdød i lys av oppstandelsen, og ser «Guds kraft» (1 Kor 1:17f) Evangeliet sammenfatter han med uttrykket «Guds kraft» til frelse for hver den som tror (Rom 1:16), eller sammenfattet i «Guds kjærlighet» (Rom 8:38).

Evangelisten Johannes bruker ordet «tegn» om Jesu undergjerninger. De er tegn som viser til Guds herlighet, skjult i Jesu tjenerskikkelse (Joh 2:11, 4:48 osv).

«Guds kraft» er virksom i Jesu Kristi kirke: - virksom med Kristi ord i den forsamlede menighet. «Guds kraft» gis kristne til tro og til troen bevitnet i livets vitnesbyrd. Ved Guds kraft blir vi bevart i Guds tro – den rette tro.

Guds underfulle inngripen i Israels historie danner en kjede av kraftåpenbaringer i ord og hendelser (Jes 40:26, Jer 27:5, 32:17). Sentralt står israelittenes exodus fra Egypt (2 Mos 15:6, 13, 32:11. Hendelsene er skyggebilder av den kommende Messias og folket i den nye pakt - nådepakten grunnet på hans offerdød. Da nådde Guds frelsesplan sitt foreløpige mål: Gudmennesket Jesus ble etter sin menneskenatur gjort til alles synd, alles død og alles forbannelse, men ut av graven gikk Guds rettferdighet, Guds liv og Guds fred til oss alle.

Den samme "Guds kraft" som var midleren for skapelsen, var virksom i Jesu oppstandelse, og virksom med evangeliet og sakramentene, foregriper han herlighetsriket på den nye jord. – *Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde* (1 Pet 1:3-5).

17. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mk 7:5-13

Menneskebud og Guds bud

Her handler ikke «menneskebud» om visdom begrunnet i menneskenes erfaringer gjennom generasjoner. Denne form for visdom fins i Bibelen i Ordspråkernes bok. De gjenspeiler Guds forsyn og gode skapervilje, som mennesker aner.

Teksten handler om fariseernes sedvaner i en tradisjon ved siden av Moses og Profetene. Også kristne blir fristet til å søke den trygge havn i gammel sedvane. Den kan være gammel fordi den er tjenlig, men ikke tjenlig fordi den er gammel.

«- fariseerne og jødene i det hele vasker hendene med litt vann før måltidet. Slik er nemlig de gamles forskrifter. /.../ De har også mange andre skikker som de har overtatt og overholder. /.../ Derfor spurte fariseerne og de skriftlærde (Jesus): «Hvorfor følger ikke dine disipler de forskrifter vi har overtatt fra de gamle...?»»

Fariseerne påstod Moses var kilden til den muntlige tradisjonen de holdt fast ved, og at den var gitt videre i rekken av lærde siden Josva og profetene. Jesus siterte profeten Jesaja da han kalte denne tradisjon for «menneskebud».

Jes 29:13f - Så sier Herren: /.../ dette folket holder seg nær til meg med munn og ærer meg med leppene, mens hjertet er langt borte fra meg, /.../ den frykt dere har for meg, er tillærte menneskebud.

Vi istemmer slagordene «Skriften alene», og «Kristus alene» som Skriftens Herre og rette utlegger. Med ham som kilde, var han årsaken til kirkens wittenbergske reformasjon. Kirken under pavedømmet lærer «Skrift og Tradisjon» som to sideordnede åpenbaringskilder, og påstår om den muntlige tradisjon at dens utspring er apostlenes *muntlige* undervisning, likeså forpliktende som apostlenes *skriftlige* undervisning. Et lærested er følgende:

2 Tess 2:15 – ta vare på det som dere har mottatt og lært av oss, enten muntlig eller i brev.

Under den andre misjonsreisen hadde Paulus undervist i Tessalonika-synagogen tre sabbater på rad og utlagt skriftene for dem. Denne muntlige overlevering hadde menigheten i Tessalonika mottatt.

Apg 17:3 – Han utla (Skriftene) og forklarte at Messias måtte lide og oppstå fra de døde, og sa: «Det er Jesus, ham jeg forkynner for dere, som er Messias».

Denne muntlige overlevering skulle de holde fast ved, og likeså den undervisning de hadde mottatt skriftlig i brev fra Paulus. Under gudstjenesten ble apostelbrev opplest som hellig skrift før overgangen til Nattverdets Liturgi. Apostelen Peter likestilte bre-

vene med «de andre skriftene» (2 Pet 3:16). Et eksempel er Paulus og Apollos, som anvendte overleveringen på seg selv med Jesu undervisning som kilde.

1 Kor 4:6f, 15:1f – nå har jeg brukt meg selv og Apollos som eksempel, for at dere kan lære ikke å gå utover det som står skrevet, så ingen blir hovmodig og tar parti for den ene mot den andre. /.../

Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast ved det ordet jeg forkynt – hvis dere ikke forgyves er kommet til troen.

«Det som står skrevet» er apostelordets lære, mottatt fra Kristi undervisning i Skriftene. Det er denne lære vi istemmer med normen «**Skriften alene**» (formalprinsippet) og «**Kristus alene**» som Skriftens rette utlegger (materialprinsippet).

«Skriften alene» og «Kristus alene» - kirkens rettesnor for lære og liv

Vi har ikke mottatt apostlenes undervisning på annen måte enn i skrifter som beviselig stammer fra dem. Slik ble Det nye testamente den skriftsamling som Nikeakonsilet år 325 mottok som målestokk og rettesnor for kristnes lære og liv.

Noen nøyer seg med «å tro på Bibelen», og får straks tilslutning fra en mengde sekter. Men få blir tilbake, legger man til «Kristus alene». Kjennetegnet på bibel- og bekjennelsestroskap er troskapen mot det apostoliske ord som Guds ord, «*som det i sannhet er*» (1 Tess 2:13). Denne troskap krever liturgier hvor Kristi lære er uttrykt i sakssvarende former. Da danner liturgien vern om Guds barns nåderett hos Gud. Der Guds Ene, Hellige, Allmenne og Apostoliske kirke. Hvor menigheten på stedet fremstår med Guds kirkes gudgitte kjennetegn, gitt i begynnelsen.

Søndagen ingen erstatning for sabbaten

Kirken har ikke erstattet jødedommen, men er den sanne jødedom, grunnet på Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Guds vitnesbyrd er Kristi oppstandelse fra døde den tredje dag. Derfor begynte aposteltidens kristne å samles på «Herrens dag». Søndagen ble kirkens samlingsdag.

Romerkirken hevder at *kirken* har erstattet sabbaten med søndagen. Da støtter man seg til tradisjonen med påstanden om at den går tilbake til apostlene. Denne erstatningslære snek seg inn i kirker av evangelisk-luthersk bekjennelse. I gamle katekismer ble det tredje bud oversatt med «kom i hu å holde sabbaten hellig». Men Guds kirke i den nye pakt erstatter ikke jødedommen med en «ny lov», begrunnet i kirkens autoritet. Begrunnelsen er «Skriften alene», rett utlagt fra dens Herre, Kristus Jesus. Eller sagt med Den augsburgske bekjennelse.

*«- de som mener at det å holde søndagen istedenfor sabbaten er noe nødvendig, forordnet med kirkens autoritet, de tar feil. **Skriften har avskaffet sabbaten** – ikke kirken. For etter at evangeliet er åpenbart, kan man se bort fra alle de mosaiske seremoniene.» (CA 28:57-59)*

Det er en menneskelig ordning å holde søndagen som hviledag og kirkens samlingsdag. Denne skikk oppstod i aposteltiden uten noe påbud fra apostlenes side, og har i tidens løp vist seg å være en god ordning. Med søndagen brukt som helligdag, markerer vi «lutheranere» at vi er den gamle kirke i den apostoliske læretradisjon, grunnet på den rett utlagte Skrift fra dens Herre, Kristus Jesus.

Et eksempel er Kristi testamentord, fremsagt over brød og vin under Herrens Nattverd. Ordene sier presist og rett ut hva den himmelske gave er, som Kristus lar rekke fram i jordiske skikkelser. Så lar vi fornuften fare.

1 Kor 11:23 – Jeg har mottatt fra Herren hva jeg også har overgitt til dere.

Vi skal som døpte mennesker holde befallingene fra den oppstandne Kristus. Synlige påminnelser er prekestolen, døpefonten og alterbordet med den hvite alterduken. Her er den oppstandne Kristus i vår midte, virksom med Guds evangelium og sakramentene forvaltet i samsvar med Kristi befalinger. Her er Guds hus og himlens port. Her får ikke menneskebud sperre veien.

1 Kor 15:1-3 - Jeg kunngjør for dere /.../ det evangelium jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på . Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg til dere det jeg selv har mottatt..

1 Tim 3:15 – du skal vite hvordan du skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Æren er Guds i det høyeste.

18. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mk 10:17-27

Jesus og den rike mann

Gudfryktige jøder gransket Moses og Profetene fordi de mente å ha evig liv i dem (Joh 5:29). En av dem spurte Jesus: «Gode mester, hva skal jeg gjøre for å få det evige liv?» Da svarte Jesus:

«Hvorfor kaller du meg god? Barén er god – det er Gud.»

Avviste Jesus å bli kalt Gud? Nei. Jesus spurte *hvorfor* mannen kalte ham «god». Mannen kalte Jesus «gode mester», uvitende om foreningen av Gud og menneske i Jesu person.

Mannens uvitenhet angår oss alle, for *hvem* er Jesus fra Nasaret? Mennesker ser krusifikset, men påminnelsen forutsetter kunnskap. Gud dør ikke, men døde etter sin menneskenatur da han forsonet verden med seg selv i Jesu død. (2 Kor 5.19) Vi vet, og derfor tror vi. Vi tror på den Gud som med handlende allmakt gjør under. De er kjensgjerninger som lar seg begripe i den bibelhistoriske sammenheng løfte og oppfyllelse. Et eksempel: Evangelisten Lukas begynner det såkalte juleevangeliet med ordene: «Det skjedde i de dager...» Evangelistene vil med sin dokumentasjon bli tatt på ramme alvor.

En bevitnet Jesus-historie handler om gudmennesket Jesus, underet over alle under, forutsagt i Det gamle testamente. Jesu persons hemmelighet ble stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Oppstandelsen bevitner Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu korsdød. Gud er en forsonet Gud, forsonet i sin selvhengivende kjærlighet til sitt skaperverk, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel. Gud er god for sin egen skyld. Denne viten gis oss i en bevitnet Jesus-historie «etter skriftene».

Lovsyng vår Herre, min sjel og hva i meg mon være.

Alt som har ånde, opphøye hans store Navns ære.

Han er deg god,

Så gjør ham aldri imot.

Amen, han selv deg det lære.

Kulturkristne viser respekt for kristen tradisjon og sedvane, og ser gjerne at barna får kristendoms kunnskap ved siden av religion, livssyn og etikk. Problemet er kirkens tro - Guds tro, gitt kirken i en bevitnet Jesus-historie. Løsningen i statens skoler ble et orienteringsfag kalt kristendom sideordnet med religion, livssyn og etikk. Men kirkens tro lar seg ikke innordne relativismens terror.

Uten en forpliktende dåpsundervisning på kirkens grunn, blir barn og ungdom indoktrinert i den sekulær-liberale overtro på mennesket «selv». Denne kvasireligion tilslører og manipulerer. Barn og unge vokser opp fremmede for kirkens gudstjeneste, uvitende om dens begrunnelse og uten å kunne bibelfortellinger som før var folkeeie.

Da er det Jesus retter søkelyset mot den eneste som er god i absolutt mening – åpenbaringsordets levende Gud. Det er ham vi lærer å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Han er fotsatt til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Vi kjenner den gode Gud Fader, Sønn og Helligånd som en venn å stole på i liv og død. Vi kjenner ham gjennom ham som er «et levende håp».

Kirkens underfulle merkevare lokker og drar på kirkevei. Menneskers påfunn mister fort interessen. Evangeliet åpenbarer den gode nyhet, når tilhørere oppfatter at Guds velgjerninger i Jesus Kristus er «til meg også». Noen oppfatter i ettertid at «jeg tror», og får frimodighet til å bekjenne: «Han er min Herre». Da må livet dreie seg om ham, lik hjulet om navet. Han må få tjene oss med sine nådemidler i menighetens midte. Virkningen blir takk og bønn og lovprisning.

Apg 4:12 – Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noe annet navn som vi blir frelst ved.

Eller sagt med en av oldkirkens bekjennelser:

«Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner at vår Herre Jesus Kristus Guds Sønn er Gud og menneske. /.../ Dette er den felles kristne tro. Den som ikke oppriktig og fast har denne tro, kan ikke bli salig.» (Athan. Bekj pkt 28, 40)

«Bare èn er god – det er Gud»

Gud skapte mann og kvinne i sitt bilde med den egenskap å være god. Denne egenskap gikk tapt med Adams syndefall, så den hele menneskehet må leve under syndefallets kår med den onde lyst i sitt innerste, okkupert av trespannet synd og død og djevel.

1 Mos 6:5 – Herren så at menneskenes ondskap var stor på jorden. Alle tanker som rørte seg i deres hjerter, var onde dagen lang.

Denne diagnose er sann, men vond å høre. Den som er uten synd, han kaste den første stein (Joh 8:7).

Gud er Gud. Mennesket er menneske. Gud **er** kjærlighet, nidkjær for sitt falne skaperverk, så nidkjær at han i Kristi død beseiret fiendemaktene synd og død og satans velde. Vi derimot mangler evnen til å leve det liv vi er skapt til å leve. Lik en hund i bånd, er vår frihet begrenset. Den onde lyst henger ved oss og setter spor, lik sotflekker i snøen.

Jesus åpenbarte sin guddom med undergjerninger. Bevitnede kjensgjerninger vitner om Guds løfter, oppfylt i Jesus fra Nasaret, sann Gud og sant menneske. Denne viten begrunner vårt barnekår hos Gud, gitt av nåde i dåpen til Jesu død.

Kol 2:9 – I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Joh 1:14 – Han var full av nåde og sannhet.

Teksten foreller en hendelse da han holdt sin guddom skjult. Hadde han vært en lovlærer lik Moses, ville han ha svart: «Hold budene!» Det gjorde han ikke. Han stadfestet Guds gode skapervilje med ordene: «Gjør det, så får du leve!» Jesus regnet opp budene: «Du skal ikke drepe, du skal ikke bedrive hor, du skal ikke stjele, du skal ikke vitne falskt, du skal ikke bedra, du skal hedre din far og din mor». Vi kan stusse over budenes rekkefølge, men å avsløre begjæret etter eiendeler, som tegn på et vellykket liv.

«Mester, alt dette har jeg holdt fra jeg var ung.»

Jesu svar avslørte ham:

«Gå bort og selg det du eier og gi det til de fattige. Da skal du få en skatt i himmelen. Kom så og følg meg.» Men han ble nedslått av dette svaret og gikk bedrøvet bort, for han var svært rik.

Også apostelen Paulus sa om sin tid som fariseer at han levde uklanderlig etter loven. Men Guds lov krever mer enn plettfri vandel. Det viser begjærbudene, de to siste i Tibudsloven «Du skal ikke begjære...» Dette fikk Paulus erfare:

Rom 7:7, 14, 18 – uten loven ville jeg ikke ha visst om synden. Jeg ville ikke visst om hva begjær er, dersom loven ikke sa: Du skal ikke begjære. /.../ jeg er et avmektig menneske, solgt under synden. /.../ For jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode makter jeg ikke.

Det liv som den rike mannen anså for en vinning, det raste sammen. Han fremstod for Gud som «et avmektig menneske, solgt under synden».

Jesu disipler ble forferdet over Jesu svar:

«Hvor vanskelig det er for dem som eier mye, å komme inn i Guds rike.»

Rikdom er i seg selv ikke problemet, men avgudene. Det ditt hjerte henger fast ved og du setter lit til, det er din gud. Derfor sa Jesus:

«- hvor vanskelig det er for dem som stoler på sin rikdom, å komme inn i Guds rike. Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i Guds rike.»

Et bibelsted likestiller rike mennesker med ugudelige:

Jes 53:9 – De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann, da han var død.

Jesaja-profetien stiller røvere og rikmenn på lik linje, forklarer Luther. Jesu grav var en rik manns grav. Uansett sosial status, er det onde begjær det samme - vår trang til å sette vårt håp til helsefremmende tiltak og det vi eier. Luther spør: Hva er vi da annet enn et gudløst menneske? (PJonsson).

Jesu disipler var fattige, men forstod at døren til Guds rike var stengt også for dem. Overlatt til oss selv, må også vi gå bedrøvet bort, for ingen vinner evig liv av egen fornuft eller kraft.

Men det som er umulig for mennesker, det er mulig for Gud.

Joh 6:29 – Det er Gud som virker at dere tror på ham som han har utsendt. (E Sv Kyrkobib)

Apg 11:18 – De priste Gud og sa: «Så har da Gud også latt hedningene få vende om og vinne livet.»

Kol 2:12 – ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. (E Sv Kyrkoibbel)

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.

Med Kristus til gave har vi det levende håp og troens glede i vår daglige gjerning.

19. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Lk 13:10-17

Omvendelse og tro

Teksten beskriver menneskets livssituasjon under syndefallets kår.

Det var en kvinne som hadde vært plaget av en sykdomsånd i atten år. Hun var krumbøyd og kunne ikke rette seg opp.

Hun hadde en «sykdomsånd». Hun var syk til kropp og sjel. Teksten lar oss vite at satan hadde bundet henne, og at hun var en «Abrahams datter». Hun nedstammet fra Abraham og hadde Abrahams tro på Guds løfte om den kommende Messias.

Vi kommer til en verden underlagt syndens herredømme over kropp og sjel. Vi er ute av stand til å rette oss opp til å leve det liv vi er skapt til å leve. Treffende er Luthers uttrykk «innkrøkt i seg selv». Dette livsproblem er i Bibelen beskrevet på flere måter:

*Jer 5:3, 26:2f – De gjør ansiktet hardere enn stein og **nekter å vende om**. /.../ si fram alt det jeg byr deg å tale til dem. /.../ Kanskje vil de da alle høre og vende om fra sin onde ferd.*

*Esek 33:11 – Så sant jeg lever, sier Herren Gud, jeg vil ikke at den ugudelige skal dø, men at han skal vende om fra **sin onde ferd** og leve.*

*Jes 53:6 – vi **vendte oss hver til sin vei**.*

*Ef 2:12 – vi hadde ikke del i paktene og løftet og var derfor **uten håp og uten Gud i verden.***

Problemet er ikke mangelen på religion og livssyn. Problemet er den falske åndelighet med utspring i mennesket selv: uten frykt for åpenbaringsordets Gud, og uten tillit til ham. Resultatet er synlig for alle, og især på søndagene. Jo mere vi forsøker å fylle helligdagen med vårt eget, jo mere innkrøkt blir vi. Vi har ingen grunn til å opphøye oss over andre.

Lik den blinde Bartimeus må vi innlede gudstjenesten med et «*Kyrie eleison – Herre Jesus, miskunne oss.*» Her går Jesus forbi – verdens lys og vårt levende håp.

Den stakkars kvinnen hadde likevel en viss frihet, nok til å komme seg til gudstjenesten i synagogen på sabbaten. Der hørte hun Kristus utlegge Skriftene. Hun var bundet, men ikke trellbundet. Fri nok til å søke dit hvor Kristus var å finne.

Teksten gir et bilde av menneskets bundne beslutningsfrihet. Vi er avmektige i troens saker, innkrøkt i oss selv, men fri nok til å treffe beslutninger i verdslige spørsmål, og fri nok til å bestemme oss for kirkegang eller ikke. En viss frihet har vi, men i troens saker er vi trellbundet.

Den suverene er åpenbaringsordets Gud. Med handlende allmakt virker han omvendelse og tro hos dem som hører hans ord. Det gjør han når og hvor han vil, i dem som hører Guds ord, både Gud lov og evangelium.

«Kvinne, du er løst fra din sykdom»

Med *lovens krav* virker Gud den selverkjennelse som lar oss oppfatte vår fortapte og fordømte situasjon, uten Gud og uten håp i verden. Motsatt virkning har *evangeliets gave*, som frikjenner med syndenes forlatelse for Kristi lidelses og døds skyld. Evangeliet tenner troens gnist. Vi gis nåde til å anvende frifinnelsens ord, enhver på seg. (Konk.formelen, SD II: 53-54)

Slik er det omvendelsen skjer. Gud lokker og drar med frifinnelsen for Kristi skyld. Ryktet om Kristus vekker lyst og lengsel etter å høre ham. Vi får smak på Guds ord. Vi lærer å kjenne Gud i hans godhet. Gud er en forsonet Gud, og Kristus er Guds fred med oss. Vi får trang til å lære den levende Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet til alle, ingen unntatt.

Evangeliet åpenbarer Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Gud er en forsonet Gud. Denne kjensgjerning ble gitt oss til del i **dåpen til Jesu død**, da vi fikk barnekår og arverett hos Gud. I dåpen er Guds ord innfattet i vannet, lik perlen innfattet i ringen. Gud handler med sitt Ord, og hva Ordet sier, det skjer.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet.

Umiddelbart etter dåpen lød ordene:

«Den allmektige Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som med vann og Ånd har født deg på ny og forlatt deg alle dine synder, han bevare deg med sin nåde til det evige liv.»

Men livet går ikke etter den rette linje. En årsak fins i vårt indre. Vi er skrøpelige kar. Hverdagssynder kan røve troens frimodighet for Gud. I menigheten er Guds hjelp å finne i **det private skriftemål**: Det hører med til prestens arbeid å høre skriftemål, med anledning til å nevne en synd eller to. Hovedsaken i skriftemålet er ikke syndsbejennelsen, men *syndsforlatelsen*. Presten tilsier på Guds vegne: «Jeg forlater deg dine synder. I Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Dette gjør han på Kristi vegne, slik den oppstandne Kristus befalte:

Joh 20:23 - «De som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem.»

Guds nådetilsagn stadfester Guds nådepakt i dåpen. Du er Guds kjære barn med barnerett og arverett hos ham.

«Du er løst», sa Jesus til kvinnen. Det sa han uten forbehold om hennes tanker og følelser. Frifinnelsen blir tilsagt med guddommelig autoritet, for bare Gud kan forlate synder. Med syndenes forlatelse, tilsagt uten forbehold, er vi løst fra trellekår under syndens herredømme. Tror du det, så har det.

Noe lignende skjer under **Herrens Nattverd**. Vi hører Kristi ord fremsagt med guddommelig autoritet over fremsatt brød og vin. Det Kristus sier, det skjer. *«Ta og et, dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod»*.

Guds ord er et skapende ord, uavhengig av vår forstand, vilje og følelse. Gud er suveren. Han kaller på det som ikke er, så det er. Med evangeliet om Guds velgjerninger i Kristus virker Gud troen hos dem som hører hans ord. Regel: Vil du komme til Guds tro, må du høre Guds ord!

Vi øver troen når vi i vår daglige gjerning merker den onde lys og likevel tror Gud er meg nådig for Kristi skyld. Vi går også til Herrens Nattverd i barnlig tillit til Kristi ord, og deltar i Guds kirkes samfunn i de hellige ting. Vi har samfunn med Guds Golgataoffer i dette måltid, og Gud styrker troen på barnekår hos Gud, for hvor syndenes forlatelse er, der er også liv og salighet.

«Straks rettet hun seg opp og priste Gud.»

Å, store nåde
Midt i all våde:
Frelsen er gitt oss i dåpen, gi akt!
Han måtte lide,
Lyde og stride;
Løftet i dåpen evig står fast.
Nå er vi frie – grunnen er lagt,
Fri til å tjene, nåden tilsagt.

20. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mt 21:33-46

Vingårdsarbeiderne

Flere tekster i Det gamle testamente belyser Jesu lignelse om vingårdsarbeiderne:

Sal 80:9 – Et vintre rykket du opp i Egypt, du drev folkeslag bort og plantet det.

Jes 5:1f – Jeg vil synge en sang om min venn, min kjære venns sang om hans vingård. En vingård hadde min venn i en fruktbar bakke. Han grov den om og renset den for stein og plantet ville vintrær i den. Han bygde et vakttårn i hagen og hogg ut en vinperse der. Nå venter han å høste gode druer, men besk var frukten den bar.

Høys 8:11f - Salomo hadde en vingård i Ba'al Hamon. Han overlot den til voktere, og hver av dem skulle gi ham tusen sekel sølv for frukten, og gi to hundre til dem som vokter frukten.

Kristus er den brudgom som i Høysangen taler om sin vingård. Jesu tilhørere var innlest i Det gamle testamente. De oppfattet hvem Jesus siktet til med tjenerne som ble sendt til vingårdsmannen. De var profetene Elias og Elisa, Amos, Hosea, Jesaja og Jeremia.

En pisket de, en annen drepte de, en tredje steinet de.

Før Stefanus ble steinet, minnet han steinkasterne om hvordan jødene forfulgte Guds profeter før ham.

Apg 7:52f – Har det noen gang vært en profet som ikke fedrene deres forfulgte? De drepte dem som forut forkynte at Den Rettferdige skulle komme. Og nå har dere forrådt og myrdet ham.

Til slutt sendte vingårdsmannen sin sønn, men da vingårdsmennene fikk se sønnen, sa de til hverandre: «Kom, la oss slå ham i hjel, så blir arven vår!» Samme argument brukte øverstepresten Kaifas under Jesu rettergang:

Joh 11:49-52 – «det er bedre for dere at ett menneske dør, enn at hele folket går til grunne.» Dette sa han ikke av seg selv, men da han var øversteprest det året, talte han profetisk om at Jesus skulle dø for folket. Ja, han skulle ikke bare dø for folket, han skulle også samle til ett de Guds barn som er spredt rundt omkring.

Enig med Kaifas, grep de Jesus og førte ham til stedet Golgata utenfor bymuren. Der korsfestet de ham.

Heb 13:11f – Blodet av offerdyret bærer øverstepresten inn i helligdommen til soning for synd, men kroppen blir brent opp utenfor leiren. Derfor led også Jesus utenfor porten for å hellige folket med sitt eget blod.

«Når så vingårdens Herre kommer, hva skal han da gjøre med disse vingårdsdyrkerne?»

Jesus svarte ved å stille et spørsmål. Det gjorde også profeten Natan, da han overlot til kong David å svare, og dermed felle dommen over seg selv: «*Den mannen skal dø, som har gjort dette!*» - Vingårdsdyrkerne svarte:

«Disse onde menn skal han gi en ond død, og forpakte vingården til andre som gir ham frukten til rette tid.»

I Apostlenes Gjerninger fins det flere eksempler på denne dom, da vingården ble gitt til andre enn jødene. Da jødene i Antiokia motsa Paulus og Barnabas, svarte de:

Apg 13:46 – Det var nødvendig å forkynne Guds ord til dere først. Men siden dere avviser det og selv ikke finner dere verdige til det evige liv, så går vi ut til hedningene.

En kommentar til denne fremgangsmåte har Paulus gitt i Romerbrevet:

Rom 11:1-6 – Har Gud forkastet sitt folk? Slett ikke! For også jeg er israelitt, av Abrahams ætt og Benjamins stamme. Gud har ikke forkastet sitt folk, det folk han hadde vedkjent seg.

Vet dere ikke hva Skriften sier i fortellingen om Elia, der han står fram for Gud og anklager Israel? Herre, dine profeter har de drept og dine altere har de revet ned. Jeg er den eneste som er igjen, og meg står de etter livet. Men hva er Guds svar til ham? «Jeg har holdt sju tusen mann igjen, som ikke har bøyd kne for Ba'al.»

På samme måte er det i vår tid blitt en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde. Og er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville jo nåde ikke vært av nåde. Hva så?

Det Israel strever etter, har de ikke oppnådd, men de utvalgte har oppnådd det. De andre er blitt forherdet, slik det står skrevet: «Gud har gitt dem en sløvet ånd, øyne som ikke ser og ører som ikke hører, helt til denne dag.»

Siden Pinsedagen er Kristi kirke Guds åndelige Israel, det vil si Guds vingård ble et fleretnisk folk. Skillet mellom jøder og hedninger er tatt bort. Guds kirke er en «allmenn» kirke – ecclesia catholica. Kristus er Guds fred med alle. Gud er forsonet med verden i Kristi død. I Guds åndelige Israel er vingårdsmennene Guds Ords tjenere i prekenembetets gjerning.

Kristus ble forkastet, men ble oppreist fra de døde tredje dag. Han er den levende hjørnestein i kirkens grunnvoll, forutsagt ved profeten Jesaja:

Jes 28:16 - Se, jeg har lagt i Sion en grunnstein, en velprøvd stein, en dyrebar, grunnfast hjørnestein. Den som tror på ham, har ingen hast.

Deretter anfører Jesus et ord i Salme 118, senere forklart av apostelen Paulus:

Sal 118:22f – Den steinen bygningsmennene vraket, er blitt hjørnestein. Dette er Herrens eget verk.

Ef 2:20-22 – Dere er bygd opp på profetenes og apostlenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

Hva oppbyggelse er, har apostelen Peter beskrevet:

1 Pet 2:4-8 – Kom til ham, den levende stein, som vel ble vraket av mennesker, men utvalgt og dyrebar for Gud. Vær selv levende steiner som bygges opp til et åndelig tempel. Bli et hellig presteskap, og bær fram åndelige offer som Gud gjerne tar imot ved Jesus Kristus.

For det heter i Skriften: «Se, jeg legger på Sion en hjørnestein, utvalgt og dyrebar, den som tror på ham skal ikke bli til skamme. Altså blir den til ære for dere som tror. Men for dem som ikke tror, er den stein som bygningsmennene vraket, blitt til hjørnestein, ja, en snublestein og klippe til fall.

Hva oppbyggelig er for Gud, handler om noen annet enn følelser. Eksempler

Dåpen til Jesu død oppbygger Guds kirke fordi Gud handler med sitt Ord i dåpen. Gud gjør den som døpes, delaktig i Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død, og der oppreist til det nye livet i samfunn med den oppstandne Kristus.

Dåpen «virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det.» (LK, om dåpen. Mk 16:16)

Omvendelsen oppbygger Guds kirke fordi mennesker som hører evangeliet, vender om og kommer til Guds tro og blir døpt. Og frafalne vender tilbake til barnekår hos Gud, gitt i dåpen. De blir igjen innføyd lik levende steiner i Guds troende kirke – det åndelige tempel.

Privatskriftemålet oppbygger Guds kirke fordi syndenes forlatelse blir tilsagt den enkelte som ber om det. Guds løseord (absolusjonen) stadfester barnereppen hos Gud, gitt i dåpen, og bevarer kristne i troens gode strid.

Nattverdens sakrament oppbygger Guds kirke fordi Kristi legeme og blod blir rakt fram i jordiske skikkelser og mottatt i dette måltid. I disse hellige ting har vi samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden.

En dyrebar hjørnestein – og en snublestein og klippe til fall, en snare og en felle

Når ble hjørnesteinen dyrebar? Den ble dyrebar da Jesus ble forkastet. Da de drep-te Livets høvding, forsonte Gud verden med seg selv i Jesu Kristi død.

Denne hjørnestein i Guds kirke er umistelig. Vår eneste medvirkning er den onde menneskenatur med dens fiendskap mot Gud.

Rom 5:10 – Da vi ennå mens vi var Guds fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Sønnns død. Når vi er forsonet, hvor mye mer skal vi ikke da bli frelst ved han liv.

Jes 8:11-15 – (Herren) advarte meg mot å vandre på den samme veien som dette folket: Kall ikke alt for sammensvergelse som dette folk kaller sammenvergelse! Dere skal ikke frykte og skjelve for det som folket er redd for.

Herren, Gud Sebaot, ham skal dere holde hellig. Ham skal dere frykte, og ham skal dere skjelve for. Han skal være en helligdom, en snublestein og en klippe til fall for begge Israels riker, en snare og en felle for dem som bor i Jerusalem. Mange blant dem skal snuble, de skal falle og slå seg fordervet, gå i snaren og bli fanget.

Dette fikk Paulus erfare da han var kristenforfølger. Utenfor Damaskus snublet han på den snublestein som oppstandne Kristus er. Fariseerens egenrettferdighet ble knust. Frelsen mottok han i Damaskus, hvor han ble døpt til Jesu død.

Noe lignende fikk Martin Luther da den innbilte gjerningsrettferdighet bli knust mot den rettferdighet som alene Kristus er til frelse for hver den som tror.

Vår egenrettferdighet blir knust under lovens hammer, men hjørnesteinen i kirkens grunn, den består i Jesu evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Derfor oppmuntrer Jesus alle døpte til et liv i omvendelse og tro, kalt til å leve med ham til gave og følge hans eksempel.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Sal 118:14 – Herren er min kraft og styrke, og han er blitt min redning.

21. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mt 9:27-31

Jesus helbredet to blinde

Hvordan kunne to blinde rope på Jesus som de ikke kunne se? Rykter gikk om ham. Et rykte fortalte om kvinnen som Jesus hadde helbredet for blødninger gjennom atten år. Et annet rykte fortalte at han hadde oppvekket Jairus' datter fra døden. Slike rykter ga tillit til Jesus, nok til at de ropte om Jesu hjelp.

Denne ryktespredning forteller et kjennetegn ved en misjonerende menighet. Den kjennes på smågrupper hvor to eller tre samtaler om Jesus – hvem han er og hva han har gjort. Av grunnleggende betydning er kristendomspraten mellom mellom foreldre og barn.

«Miskunne deg over oss, du Davids sønn!»

De blindes bønnerop har fulgt kristne siden aposteltiden, og fra tidlig kristentid inngått i messeliturgen på gresk – *kyrie eleison* – Herre, miskunne oss! Vi er ikke alene om å be, men ber sammen med Guds kirke i fortid og nåtid. Nøden og nåden binder oss sammen: Ryktet går. Det underfulle i kirkens liturgi lokker og drar - Guds evangelium og sakramentene, forvaltet slik den oppstandne Jesus befalte. I disse handlinger er han til stede, virksom med sitt ord. Vi trer fram for den treéne Gud med påkallelse, bønn, takk med lovprisning. Vi påkaller ham som vi kjenner. Vi vet han er nådig og barmhjertig: «Kyrie eleison – Herre, miskunne oss!»

De to kalte ham «*Davids sønn*». Denne kunnskap hadde de fra Det gamle testamente – fra Moses og Profetene. Ingen påkaller Herren Jesus uten bibelkunnskap. Guds løfter ved profetene er oppfylt og driver til bønn i kristen mening.

Ryktet spredte seg i *geografien*. Guds Ene Hellige Kirke framstår som et gudsfolk *for alle folk*, slik hun fremstod allerede på Pinsedagen. Denne geografiske spredning bekjenner vi med ordet «*allmenn*», det vil si for alle mennesker. Guds folk er et fleretnisk folk: Guds kirke er «katolsk», som betyr for alle folk.

Og ryktet spres gjennom skiftende generasjoner og fremstår på stedet som *storfamilie* (Ef 2) – et fellesskap mellom Guds barn «i slekters gang». Lik urmenigheten i Jerusalem kjennes Guds kirke på troskapen mot apostlenes lære. «*De holdt fast ved apostlenes lære*» (Apg 2:42). Derfor ble ordet «*apostolisk*» tilføyd i Den nicenske bekjennelse. Den som bekjenner kirkens tro, gitt i begynnelsen, holder fast ved apostelordets lære fra kirkens Herre. Læren er en gudgitt helhet, gitt kirken like fra begynnelsen.

Med vår barnelærdom bekjenner vi Jesus Kristus som «*min Herre*» - sann Gud og sant menneske. Det er han som har kjøpt meg fri og frelst meg fra syndens og dødens og djevelens herredømme, ikke med gull er sølv, men med sitt hellige og dyrebare blod.

Også bekjennelsen «*Jesus er Herre*» (el Herren er Jesus) er en *omfattende* bekjennelse. Han er midleren (el mellommannen) i skapelsen – alt synlig og usynlig, og han er midleren i Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død.

Vi påkaller ham med vårt «*kyrie eleison – Herre, miskunne oss*». Jesus-ryktet går. Vi påkaller og ber i Jesu navn vår Far i himmelen Gud har talt og oppfylt sine løfter ved profetene. Vi kjenner Gud i hans selvhengivende kjærlighet, nidkjær for sitt verk. Vi samles som Guds kjære barn og leker trygt i ildens nærhet.

Kirkens gudstjeneste er ikke et rituale oppfunnet av mennesker, men innstiftet av Herren Jesus Kristus i den natt han ble forrådt. Men var han ikke stått opp fra døde, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden. Det som samler oss, er ikke menneskebud, men Guds verk i en bevitnet Jesus-historie. Følgelig er bønn i kristen mening *Guds verk – opus Dei*. Gud kaller og opplyser ved evangeliet. Vi lærer Guds innerste hjertelag å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død. Kjennskapet til en forsonet Gud driver til påkallelse og bønn med takksigelser og lovprisning.

Sal 50:15 – Kall på meg på nødens dag, så vil jeg utfri deg, og du skal prise meg.

Utholdende bønn

Jesus svarte ikke de to med en gang, men de fulgte etter ham. Troens bønn er *utholdende* bønn. Han svarte dem ikke før de var kommet i hus. Da spurte han dem: «*Tror dere at jeg kan gjøre dette?*» «*Ja*», svarte de.

Et eksempel på *utholdende* bønn er Jesu lignelse om den fattige enken, hun som oppsøkte en dommer uten gudsfrykt. Hun ba om å få sin rett, og ga seg ikke. Til slutt måtte dommeren gi henne rett i hennes sak, ikke fordi hun fortjente det, men fordi hun var sta. Jesus forklarte: «*Skulle så ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen til å hjelpe dem?*» (Lk 18:7).

Guds barns nåderett er bønnens adgang til vår Far i himmelen. Vi trer fram i Jesu navn med barnerett, gitt i dåpen til Jesu død. Vi trer fram som avmektige i troens saker. Vår nåderett hos Gud har Kristus vunnet for oss med sin lidende lydighet. Denne nåderett oppmuntrer til utholdende bønn. Virkningen er en prøvet tro.

Rom 5:4f – utholdenheten gir et prøvet sinn, og det prøvede sinn får håp. Og håpet skuffer ikke, for Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som han har gitt oss.

Da rørte han ved øynene deres og sa: «Det skal bli som dere tror.»

Det samme skjer under det private skriftemål, når presten spør: «Tror du at mine ord er Guds ord?» - «Ja.» - «Deg skje som du tror.»

Hvordan kan et menneske ta så store ord i sin munn? – Guds nådetilsagn gis på Kristi ord og befaling. Han har betrodd også denne menighet forsoningens ord. «Dine synder er forlatt». Denne nåderett står til disposisjon, alt etter behov. Det hører med til prestens kall å høre skriftemål og tilsi syndenes forlatelse i Kristi sted. Syndsforlatelsen er hovedsaken og kirkens skatt.

På lignende vis bør vi lese Bibelen. Leser vi om Guds godhet for sin egen skyld, skal vi anvende ordene på oss selv. Det er fort sagt, ingen er verdig trengende for Gud. Problemet er falske gudsbilder begrunnet i livserfaringer. Bildene tilslører, skremmer og bedrar. Noen lever som om Gud er en lunefull skjebnegud, andre blidgjør ham med offergaver, andre sikrer seg gode dager med lange bønner, mange bønnevimpler og duren av bønnetromler, andre søker mening i den ordløse meditasjon, osv. I den sekulær-liberale ego-kultur er individet «selv» guden over alle avguder med fri-slepp for vantroens syndearter. En understrøm av håpløshet går gjennom alle religioner og livssyn.

Sal 25:4f – Herre, vis meg dine veier og lær meg dine stier! La meg få vandre i din sannhet. Lær meg Gud, for du er min frelser.

Guds svar er Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Den avsluttes aldri. Den fortsetter etter Kristi Himmelfartsdag- Opphøyet til Guds nådeside er han i nåtid fri til å være alle steder, uavhengig av tid og rom. Kirkens kjennetegn er evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Guds tro kommer til oss med ord i hand-lende allmakt. Da må skremmende og skuffende gudsbilder vike. Guds selvhengivende kjærlighet står for oss i den korsfestede og oppstandne Kristus. Så har Gud elsket verden...

Ryktet går. Blinde hører ryktet og påkaller Gud i Jesu navn. Vi ser i Jesus-historien avglansen av Guds herlighet og bildet av Guds vesen. Ordet ble menneske i Jesus Kristus. Vi ser inn i en avgrunnsdyp godhet for sin egen skyld og mottar nåde over nåde. Da tenkes troens gnist: «Jeg tror, hjelp min vantro.» (Mk 9:24. Det heftet mangler ved de to blindes tro, men kjennskapet til ham var nok til å påkalle ham på barnlig vis: Herre, *miskunne deg over oss.*» Gud hører og lar troen vokse og blir rot-festet hos dem som hører hans ord. Det får også vi gjøre.

2 Kor 3:18 – alle ser vi med utildekket ansikt Herrens herlighet som i et speil og blir forvandlet til det samme bilde, fra herlighet til herlighet. Dette skjer ved Herrens Ånd

Teksten viser oss troens kilde og kjennetegn: Først ryktet om Jesus, så tillit til ham og etter hvert grunnfestet i en bevitnet Jesus-historie slik Skriften vitner om ham. Den som gjennom Jesus Kristus kjenner den treéne Gud, har liv og overflod (Joh 10:10).

22. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mt 4:21-25

Lyset i staken

Ordet «lys» eller «lampe» er i Bibelen brukt om **Guds Ord**, eller Ordet som ble menneske i Kristus Jesus.

1 Sam 3:2f – I de dager kom det sjelden ord fra Herren /.../ Så var det en gang Eli lå inne på rommet sitt. / Guds lampe var enda ikke sloknet /.../ Da ropte Herren på Samuel. Han svarte: «Her er jeg», og løp inn til Eli og sa: «Du ropte på meg, her er jeg».

Sal 119:125 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Joh 8:12 – Jeg er verdens lys.

Sal 36:10 – I ditt lys ser vi lys.

«Ikke kommer lyset for å bli satt under et kar.»

Jesu billedbruk sier oss at Guds Ord skal ha den sentrale plass i våre liv, og skinne lik lyset i staken. Den levende Gud er åpenbaringsordets Gud.

Gud våker over sitt Ord, og har sørget for at det ble nedskrevet og samlet i hellige Skrifter. Til Moses sa han: «Skriv ned alle disse lovens ord» (5 Mos 27:3). Guds profeter, evangelister og apostler var hver for seg et skrivende menneske.

I det siste av Bibelens skrifter – i Åpenbaringsboken, står det: «Skriv i en bok hva du ser» (Åpb 11:1). Gud har satt sitt ord i lysestaken for at det skal bli lest og forkynt.

Det nedskrevne gudsord har den egenskap at det opplyser vår formørkede forstand. I Bibelens sentrum står Kristus Jesus, Bibelens Herre og rette utlegger. Han skimtes først på lang avstand, dunkelt og uklart, men jo nærmere vi kommer tiden for Kristi komme, jo tydeligere er bildet av Den Kommende, til sist klart bevitnet i evangelistenes dokumentasjon til Jesu livshistorie. I sentrum står hans persons hemmelighet og verk. Vi mottar gudskunnskap av «det som står skrevet». Dette gjorde den oppstandne Kristus da han åpnet apostlenes forstand og gav dem marsjordren:

Lk 24:45-48 - «Så står det skrevet om meg i Moseloven, hos Profetene og i Salmene. Så åpnet han deres forstand til å forstå skriftene, og sa til dem: «Slik står det skrevet: Kristus skal lide og stå opp fra de døde tredje dag, og hans Navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folkeslag. Dere er vitner om dette». (Lk 24:45f. Dette = det som står skrevet.)

«Ingen ting er skjult, uten at det skal fram...»

Ordet som er oversatt med ««gjemt» eller «skjult», er ordet *apokryfon* – bortgjemt. Ordet er brukt om de apokryfe skrifter, de som er tatt med i den fullstendige utgave

av Det gamle testamente. Under synagogens gudstjenester ble det ikke lest fra dem. De var gjemt for seg i et skap.

Selv om evangeliet er skjult i apokryfene, er de «gode og nyttig og lese», sier Luther. De opplyser ikke om Kristus, men med Guds lov og gode skapervilje.

Jesus sier i teksten at Guds ord er ikke gitt for å bli bortgjemt, lik apokryfe skrifter.

Mt 10:27 – Hva jeg sier dere i mørket, det skal dere si i lyset, og hva dere har hørt i øret, det skal dere forkynne fra takene.

Det er Den Hellige Ånds oppgave å oversette Guds ord til fremmede språk, slik det skjedde med apostlene da de ble utrustet med Åndens gaver på Pinsedagen. Tilhørere fra mange folkeslag rundt Middelhavet hørte apostlene tale begripelig ord på hvert deres eget språk.

Derfor kunne Paulus skrive til menigheten i Korint, at han hadde Gud å takke for at han kunne tale flere språk enn dere alle. (1 Kor 14:18). Det er en oppgave for den rett-troende kirke å oversette Bibelen. Hverken sekter eller hedninger ble kalt til denne oppgave, men Herrens apostler og deres etterfølgere i den apostoliske læretradisjon:

Åpenbaringsordets Gud taler begripelige ord. Da gjelder det å bruke ørene. Den oppstandne Jesus innskjerper: «Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene» (Åp 3:21). Men vi tar feil eller farer vill, søker vi Guds visdom i en ideverden bakom eller over det som står skrevet.

Mt 28:18-20 - «Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut. Gjør alle folk til disipler, døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens slutt.» (E Sv Kyrkobib.)

Å høre i bibelsk mening

Det greske ord for øre har samme ordstamme som ordet for å preke el. forkynne. Derfor skriver Paulus (Rom 10:16), at troen kommer av prekenen – *det hørte*.

I dagens prekentekest formaner Jesus også oss til å bruke vår rett: Hør hva Jesus sier til oss med begripelige ord. Prekestolen er stedet for Kristi undervisning. Den er uttrykk for hans omsorg for sin kirkebrud. Derfor advarer Jesus mot falske profeter. Vi skal ikke høre dem som kommer med sitt eget på forførende vis. Eksempler:

Jer 23:16 – Hør ikke på det profetene sier, når de spår for dere! De bare narrer dere. Synene de forteller om, stammer fra deres eget sinn og ikke fra Herrens munn.

Mt 7:15 – Vokt dere for de falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.

2 Joh 9-10 – Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. /.../ Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, så ta ikke imot ham i deres hus, og hils ham ikke vel møtt.

Jesu sendebrev til den selvforne Lyodikea-menigheten er kanskje den kraftigste advarsel i Nytestamentet. Denne menighet stilte seg likegyldig til læren mottatt fra Herren Jesus. Menigheten var fornøyd med sin åndelighet i kjærlig forbrødring på tilstrekkelig grunnlag. «Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn», sa Jesus (Åp 3:16).

Fariseernes lære om de to mål

«Med det mål dere selv bruker, skal det måles opp for dere, og enda mer skal gis dere.»

Jesus sikter her til fariseernes lære om «de to mål»– enten gjengjeldelsens mål eller barmhjertighetens mål. Fariseerne lærte at mennesket har en fri vilje til å velge mellom godt og ondt, og dermed skjelne mellom gode og onde gjerninger. Konklusjon: Gud er god mot de gode, og barmhjertig mot de barmhjertige. Men med denne lære om den frie vilje bærer det galt av sted.

Jesus avslørte at vi mennesker vil så gjerne vise oss fra den gode side. Problemet er den onde lyst i vårt innerste. Jesus lar oss kjenne Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet. (1 Kor 2:2).

Istedenfor fariseernes lære om de to mål, taler Jesus om vår bruk av Guds ord. Slik vi bruker Guds ord, skal det bli anvendt på oss. Apostelen Paulus formaner kristne:

2 Tim 2:15 - tre fram for Gud som en som består prøven, som en arbeider som ikke behøver å skjemmes og som rett deler sannhetens ord. (E Sv Kyrkobibel)

Den som deler Guds ord rett, skjelner mellom lovens lønn etter fortjeneste og nådelønnen, den Kristus har fortjent for oss alle. Eller sagt med en katekismeforklaring:

*Guds **advarsler** har adresse til vår onde menneskenatur, når vi fristes til kjødelig sikkerhet (eks 1 Kor 10:12, Heb 12:14). Guds **trøsteord** oppmuntret til tillitsfull tro på syndenes forlatelse for Kristi skyld, og med ham til gave – tjene ham "i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet" (LK, forkl 2 trosart).*

Lovens strenge mål har Gud anvendt på sin enbårne Sønn i hans lidende lydighet. Uten skyld, tok han ansvar verdens syndeskyld. Hans fortjeneste er barmhjertighetens mål, som overstrømmer lovens mål desto mer.

Jes 40:2 – Tal vennlig til Jerusalem og rop ut til henne, at hennes strid er endt og hennes skyld betalt, at hun har fått fra Herrens hånd dobbelt for alle synder.

Joh 1:16 – Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde. For loven ble gitt ved Moses, nåden og barmhjertigheten kom ved Jesus Kristus.

På den ene side fremstiller Guds lov syndens gru og fortjente lønn – døden, den evige død. Guds evangelium er desto mer det overstrømmende mål: Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre. (Rom 6:25). Men tror du Gud er deg nådig fordi han tar hensyn til din verdighet eller fortjeneste, da måler du ditt liv med lovens mål.

Jesus advarer: Det rette mål er Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus, lovens oppfyller og verdens syndebærer. For hans skyld er vi reist opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Han er barmhjertighetens til bruk på hverandre.

1 Joh 4:10f – Kjærligheten er ikke den at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da er vi skyldig til å elske hverandre.

Gi din kirke menn og fedre
Som blir deg og sannhet tro.
Alle dannes til det bedre,
Ugress visne, hveten gro!
Troskap lønn av nåde få,
Hykleri til skamme stå;
Sannhet råde, løgn adspredes,
Gudsfrykt æres, kirken fredes.

23. S. E. TREF-

Tredje rekkes evangelium: Mt 17:24-27

Gi Gud det som Guds er

Teksten handler ikke om å betale skatt til den verdslige øvrighet. Teksten handler om tempelskatten, som under vår forhold tilsvarer kirkeskatten.

I gammeltestamentlig tid var Guds folk en gudsstat – et teokrati. Folket ble styrt etter Guds lover, gitt Moses. Kirke og stat var en gudsstat, og Moses åndelig og verdslig leder i samme person.

2 Mos 19:6 - Dere skal være et rike av prester og et hellig folk».

På Samuels tid ba folket om å bli styrt av en konge, lik andre folk. Dette ønske var uttrykk for et frafall i folket. Gud lot folket bli et kongedømme lik andre folk. Det var en Guds straff. Til sist ble Guds folk underlagt den suverene keisermakt i Rom og dermed gi keiseren skatt.

Jesu Kristi rike er ikke av denne verden (Joh 18:36). Han er kongenes Konge og herrenes Herre. Kristi kirke er et *kristokrati*. Her rår Kristus med sitt ord på nåderettens grunn. Kirkens kjennetegn er evangeliets lære og sakramentene, forvaltet slik den oppstandne befalte.

Kirkens evangelisk-lutherske reformasjon var et oppbrudd fra det teokratiske syn på kirken under pavedømmet. Martin Luther var påpasselig i denne sak, og advarte:

«Inntil tidens ende må ikke de to myndighetsområder (regimenter) blandes sammen, slik det skjedde i det jødiske folk i gammeltestamentlig tid.» (Sit e PJonsson)

Da kirkens reformasjon i Danmark-Norge ble vedtatt i 1536 og 1537, lyktes det ikke for Luther å få gjennomført *kirkens synodalrett* siden aposteltiden og oldkirken. Luther ville praktisere frie synoder, lik kirken i de første århundrer. Kongen skulle dermed fremstå som kirkens beskytter og verge. Men synodalretten lot seg ikke praktisere i frie synoder, og slettes ikke i det vidstrakte Norge med fire bispedømmer. Kongens kasse var nesten tom.

Under omstendighetenes tvang ble geistlig og verdslig myndighet stadig mer sammenblandet, og til sist fremstod kirkens prester som embetsmenn, underlagt den suverene, uinnskrenkede kongemakt over kirkens møter og liturgiske ordninger. I denne rettssammenheng oppstod reformbevegelsen. Dens mål var en kirkevirkosomhet organisert i en møte og rådsstruktur «til topps». Glemt var kirkens rett, utøvd i frie synoder under Kristi herredømme i den apostoliske læretradisjon.

Det viste seg snart i Danmark-Norge at menighetens kallsrett lot seg vanskelig praktisere. Man overlot til kongen å utnevne prester, godkjenne kirkens håndbøker og bibeloversettelser. Kongen kunne være lojal mot kirkens bekjennelse, men kirkemyndighet delegert til kongen, var uansett et frafall fra Guds ord. Alternativet er kirkeretning innordnet kirkens bekjennelse og rett. Nøklemakten ble gitt kirken, representert ved apostlene og deres etterfølgere i det prekenembete som har Kristi befaling og fullmakter.

Mk 12:17 - Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er.

Gud har ikke gitt himmelrikets nøkler til verdslige myndigheter. Men den sekulær-liberale stat må med stor konsekvens håndheve sin kvasireligion: Overtroen på mennesket «selv» - rettens kilde og alle tings mål. Den sekulær-liberale ender opp med totalitære krav, og til sist kreve prestens taushetsplikt opphevet. Men staten er ikke gitt himmelrikets nøkler – myndigheten til å løse og binde synder i den Treene Guds navn. Guds kirke har en annen rett enn statens rett.

Et Luther-sitat illustrerer det kirkestyre som ikke lot seg gjennomføre:

«Guds ord vil jeg ikke betro dere, og dere har heller ingen makt over det. Deres styre er et verdslig styre over verdslige eiendeler, men evangeliet er en åndelig, himmelsk skatt. Derfor omfatter ikke deres myndighet evangeliet og Guds ord. Altså anerkjenner vi konger og myndigheter som herrer over jordiske eiendeler, men ikke over Guds ord. Det vil vi ikke bli tatt fra oss. For det er Guds kraft, mot den formår helvetmaktene ingenting.» (Sit PJonsson)

Jesu ord om tempelskatten viser hvor bakvendt det er å kreve skatt av ham som er kirkens Herre. Den oppstandne Jesus gav de tolv oppdraget og fullmakten, og med dem deres etterfølgerne i prekenembetet:

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Mt 28:18-20 - Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut. Gjør alle folk til disipler, døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn,

og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens slutt. (E Sv Kyrkobib.)

I nytestamentlig tid omfatter Guds kirke alle som tror på Kristus. De er «Abrahams barn» etter løftet. Men dette åndelige Israel må ikke bli sammenblandet med det verdslige myndighetsområde. Statlige myndigheter har rett til å verne om kirken og innkreve kirkeskatt, men uten gudgitt myndighet over kirkens liturgier og møter (synoder). Der skal Kristus råde med sitt ord over kirkens lære, gitt i og med det apostoliske ord.

Den *iverksettende* myndighet hviler i den bekjennende menighet «på stedet». Hun er det *handlende subjekt* i Guds Ene Hellige Kirke. Der skal den gudstjenestelige ordning verne om Guds barns *nåderett* på dåpens grunn. Annen hensikt har den ikke.

«- for at vi ikke skal støte dem, så gå ned til sjøen og kast ut et snøre!»

Peter så gjorde, og fant en stater i gapet på den første fisken han trakk opp, nok til å betale tempelskatten for dem begge. Slik unngikk Jesus å vekke forargelse. Men viktigere: Jesus stadfestet sin guddomsrett som midleren i Guds skaperverk og frelsesverk.

Sal 8:7-9 – Du gjorde ham til herre over dine hendes verk, du la alt under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fuglen i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes på havets stier.

Jesus betalte tempelskatt til sin himmelske Far. Senere skulle han med sin død betale en langt dyrere løsepenge for å befri oss fra syndens og dødens og djevelens herredømme:

1 Pet 1:18f – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, som dere ble gjennløst fra deres meningsløse liv, som dere hadde overtatt fra deres forfedre, men med Kristi blod, som av et feilfritt og ubesmittet lam.

Vi istemmer med vår barnelærdom:

Jeg tror at Jesus Kristus er «min Herre, som har gjennløst meg, fordømte og for-tapte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra døden og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin uskyldige lidelse og død.» (LK, forkl 2 trosart)

Guds Ene Hellige kirke i den nye pakt er grunnet på Guds forsoning med verden i Kristi blod.

Heb 9:8-12 – Dermed gir Den Hellige Ånd til kjenne at veien inn i helligdommen ikke er åpnet så lenge det forreste teltet består. Dette er å forstå som et bilde på den nåværende tid.

De gaver og offer som her bæres fram, er ikke i stand til å gjøre den som dyrker Gud, fullkommen, slik at samvittigheten er ren. Likesom reglene om mat og drikke, og om alle slags renselser, er dette bare ytre forskrifter, som gjelder inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk.

Men Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han har gått gjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget med menneskehånd, det vil si, som ikke hører denne skapte verden til. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen èn gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

Den romerske hær angrep Jerusalem år 70. Templet ble ødelagt og Jerusalem lagt i ruiner. Templet i Jerusalem har ikke lenger noen oppgave i Guds frelseshusholdning. Det gamle er foreldet, alt er blitt nytt. (Heb 8:13)

Templet i den nye pakt er ikke bygd av menneskehender. Dets hjørnestein er den oppstandne Kristus. Han bygger opp templet med Den Hellige Ånd, virksom med sitt ord. Her frembæres ikke blodoffer, men åndelige offer: Alterduken er ren og hvit.

Rom 12:1 – Ved Guds miskunn formaner jeg dere, brødre, til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste.

SØNDAG FØR DOMSSØNDAG

Tredje rekkes evangelium: Mt 25:14-30

Den utro forvalteren

Jesus underviste ofte om livet i Guds rike og dets levekår. Da tok han utgangspunkt i jordiske forhold og viste til menneskers tankegang og handlemåte. Han talte i lignelser. En slik lignelse er mannen som dro utenlands, og under sitt fravær overlot til tjenerne å forvalte eiendommen hans

En tjener fikk fem talenter til forvaltning, en annen to og en tredje èn talent, alt etter som de hadde evne til. Han med de fem talentene drev handel og doblet beløpet. Også den andre tjeneren doblet beløpet. Den tredje gjemte sin talent, nedgravd i bakken. Deres innstilling til livet var ulik den innstilling som Paulus beskriver:

1 Tim 6:8 – Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det.

Til sammen utgjorde de åtte talentene store verdier. En talent tilsvarte 6000 denarer. En denar var dagarbeiderens lønn. Åtte talenter tilsvarte omtrent 48.000 dagsverk. Altså var det umulig å doble beløpet med egeninnsats.

De to første forvalterne fikk ros for sin forvaltning, og kom inn til gleden hos sin herre. Han var av den sorten som høstet hvor han ikke sådde. Han som gjemte sin talent i bakken, han hverken lurte eieren eller stjal fra ham, men fikk refs.

«Du dårlige og late tjener!»

Han burde det minste ha ågret, det vil si skaffet renter hos utlånerne. Men moseloven forbød ågring, det vil si utlån med for høye renter. Han fryktet sin herre, og derfor gjemte han sin talent på et lurt sted.

Hva vil Jesus lære oss med denne lignelsen? Han gir ikke gode råd om eiendomsforvaltning. Han underviser om livet i Guds rike, som ikke er av denne verden. Da har noen gitt det fornuftige svar å la talentene være de evner som Gud har utrustet oss med. De er som kjent ulike. Denne løsning fanger oss i den rene gjerningslære, som om himmelriket gir adgang for de best kvalifiserte. Et eksempel er Jesu lignelse om den rike bonden. Hva fikk han høre?

Lk 12:20 – Gud sa til ham: Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. Hvem skal så ha det du har samlet?

Et annet eksempel: Det var ikke fariseeren, men tolleren som gikk hjem fra templet, erklært rettferdig for Gud. Nei, gode gjerninger er ingen himmelstige, hvor premier venter på pallen. Gud er god for sin egen skyld, en godhet stilt fram for oss i Jesus Kristus og ham korsfestet. Han er Guds himmelstige, kommet ned til oss, «av Ord og sakramenter gjort». Gud tjener oss.

Ef 2:9 – Det beror ikke på gjerninger for at ingen skal rose seg.

Rom 3:27f – Hvor er så det vi kan rose oss av? All ros er utelukket! Etter hvilken lov? Gjerningenes lov? Nei, etter troens lov! /.../ et menneske blir erklært rettferdig ved tro uten gjerninger. (E Sv Kyrkobibel)

Lignelsen forstått i lys av «troens lov»

Forskjellen mellom lov og evangelium lar oss forstå denne lignelsen. Eieren som dro utenlands, er Kristus. Etter Himmelfartsdagen er Kristus ved sin Faders nådeside. Han er Kongen i sitt nåderike, hvor han rår med sitt ord. Nå er han til stede hvor og når som helst en menighet samles og holder alt hva den oppstandne Kristus befalte.

Gud har reist sin himmelstige iblant oss, «av ord og sakramenter gjort». Kongen i Guds nåderike stiger ned, virksom med Guds nådemidler i den forsamlede menighet. Gud tjener oss. Med Kristus til gave, trives troen sammen med gjerningen, det vil si gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Han har frelst oss med sin lidelse og død, og døpt til Jesu død, er vi kalt til å tjene ham, ivrige etter gode gjerninger. En forsonet Gud oppmuntrer oss. (Tit 3:8)

Joh 15:14 – Dere er mine venner hvis dere gjør det jeg befaler dere.

Guds ord har en merkelig egenskap: jo mer det brukes, desto mer velsignelse bringer det med seg. Med «Guds ord» sikter vi da til evangeliet. Guds lov krever og gir med forbehold. Evangeliet gir for Kristi skyld, uten forbehold.

Det er evangeliet vi hører i eierens ord til han med de fem talentene: «Du har vært tro i lite. Jeg vil sette deg over mye. Kom inn til gleden hos din Herre! Det samme fikk han høre som var betrodd to talenter. Men han som hadde gravd ned sin talent i

bakken, gav den tilbake. «Her har du ditt.» Men eieren gav den til ham som ble betrodd ti talenter, «for den som har, skal få i overflod».

De to andre sørget for avkastning. Talentene ble fordoblet gjennom andres forvaltning. De to representerer dem som blir erklært rettferdige for Gud *uten* gjerninger.

Det høres underlig i våre ører. Moseloven forbød utlån med for høye renter, og dermed rikdom på andres bekostning. Men her oppfordrer Jesus til ågring med evangeliet som innsats. Hvordan er det å forstå?

Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse ble fattig for å gjøre oss rike. Hans konto er uuttømmelig - nåde over nåde (Joh 1:16).. Guds godhet mot oss ufortjent, bevitner vi for vår neste med gode gjerninger – gratis, av nåde.

Jes 40:2 – Tal vennlig til Jerusalem og rop ut til henne at hennes strid er endt og hennes skyld betalt, at hun har fått fra Herrens hånd dobbelt for alle sine synder.

Jo mere vi anvender Guds evangelium, jo mere har vi å gi

Den som har, han skal få, og det i overflod. Men den som ikke har, han skal bli fratatt også det han har.

Jesus billedbruk minner oss om et par hendelser i bibelhistorien. Profeten Natan fortalte kong David om den fattige som ble fratatt lammet han eide. Nabot eide en vingård, men kong Akab tok både vingården og Nabots liv. Slikt skjer i dette liv under syndefallets kår.

Jesus underviste om livet i Guds nåderike. Den som bevitner Guds godhet i livets vitnesbyrd, skal få rikelig igjen. Men den som graver ned Guds godhet, tar hverken Gud eller seg selv på alvor. Den som lever slik, sitter igjen med skyld og skam og håpløshet. Men den derimot som tar Guds nåde på alvor, får et nytt sinnelag – blir litt mer forsonlig i år enn i fjor.

Med Kristus til gave, mottatt av nåde, trives troen sammen med gjerningen. Guds tilgivende nåde formeres med Kristus til eksempel.

DOMSSØNDAG.

Tredje rekkes evangelium: Mt 13:47-52

Noten kastet i havet

«Himmelriket er å ligne med ei not som ble kastet sjøen.»

Jesu lignelse handler om forhold i nåtid og på Dommens dag.

Ordet «himmelrike» er her brukt om Guds Ene Hellige Kirke, hun som omfatter den triumferende kirke i himmelen og den kjempende kirke på jorden. Guds kirke i egentlig mening ses ikke, for usynlig er troens rettferdighet og hellighet i Kristus.

Lk 17:20 – Guds rike kommer ikke så vi kan se det.

Vil vi finne Guds kirke, må vi se etter kirkens gudgitte kjennetegn: Guds evangelium og sakramentene forvaltet i den forsamlede menighet, slik han befalte. Guds kirkes kjennes ikke på trosytringer i samtale og dialog.

Sjøen er folkehavet. Fiserne er Jesu disipler, som alle har fått befalingen: «Gå derfor ut og gjør alle folk til mine disipler.» (Mt 28:19) Et særlig ansvar fikk de tolv apostlene og deres etterfølgere i prekenembetets gjerning. Jesus sa til Simon Peter: «Jeg vil gjøre deg til menneskefisker» (Mt 4:19).

Guds ord har adresse til «alle folk» - det vil si mennesker av alle folkeslag, som hver for seg er skapt i Guds bilde. Guds gode skapervilje omfatter alle, likeså omfattende som Guds skaperverk, både synlig og usynlig. Gud lar solen gå opp over alle mennesker, både onde og gode.

På tilsvarende vis har Guds evangelium adresse til den enkelte.

Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv...

Rom 1:17 – Den rettferdige skal leve ved tro.

2 Kor 5:14f - Æn er død for alle, derfor er de alle døde. Og han døde for alle, for at de som lever, ikke skal leve for seg selv, men for ham som døde og oppstod for dem.

Er jeg havnet i himmelrikets not?

Det er spørsmålet enhver må stille seg selv. Den som hører evangeliet, er også kalt ved evangeliet. Den som er døpt til Jesu død, er havnet i Guds kirkenot, kalt til å etterfølge Jesus med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk16:16). Den som anvender Guds nådetilsagn på seg selv, er havnet i Guds kirkenot. Og den som i tillit til Kristi ord deltar Herrens Nattverd, er havnet i himmelrikets not.

Det er ikke mennesker gitt å sortere god og dårlig fisk. Ingen evner å skille mellom troende og hyklere. Vi må nøye oss med livets vitnesbyrd. Er målestokk og rettesnor det apostoliske ord, samlet i Nytestamentets skrifter? Gud ser i hjertene. Han ser dem som søker likesinnede i kjærlig forbrødring, og han ser dem som bekjenner Kristus på den ubeskårne kirkegrunn: «Han er min Herre.».

Men også innen falske kirkefelleskap fins de som dør i troen på Kristus. Luther minner om den skikk i Romerkirken, hvor man holder krusifikset fram for den døende og sier: «Se, Jesus som er død for dine synder!» Mange er de som er døde i troen på ham, det levende håp.

Kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden er samlet i Konkordieboken. Dens autoritet og rettskraft består i bekjennelsen til den rett utlagte Skrift fra dens Herre, gitt kirken i og med det apostoliske ord. Forordet til Konkordieboken påminner om den kjensgjerning som kun er synlig for åpenbaringsordets Gud: Det fins mange oppriktige og hengivne kristne også i kirker som ikke er kommet til enighet med oss i alt. Siden Guds ord ikke vender tomt tilbake, må vi tro at også der fins de med en barnlig tillit til Guds velgjerninger i Jesus Kristus.

Den evangelisk-lutherske kirke har som kirkefelleskap den doble berettigelse: Å være talerør inn i en forvirret kristenhet, og å være kirkehjem for dem som søker kirkefelleskap på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

Lk 12:48b – Den som mye er betrodd, skal det kreves desto mer.

Først på Dommens dag gjør Gud synlig den velsignede kirkeskare, frelst av nåde.

Hva er årsaken til frelsesvisshet?

Frelsesvisshet kan være uttrykk for overmot. Jesu målestokk i hans dommergjerning synes å tale for uvisshet: - «*hva dere ikke har gjort mot en av disse minste, har dere heller ikke gjort mot meg*». (Mt 25:41-46) Da trekker noen den slutning, at det må være nok med den ydmyke innstilling: «Jeg håper å komme inn i Guds rike, for sikker kan man ikke være.» Eller sagt med andre ord: «Jeg har med Guds hjelp gjort så godt jeg har kunnet.» Guds lov virker denne uvisshet. Det er å bedra seg selv med innbilt ydmykhet-

Frelsesvisshet beror på bevitnede kjensgjerninger. En første årsak til frelsesvisshet er **den hellige dåp**. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Mk 16:16)

Guds nådepakt i dåpen omfatter hele livet. Guds nådepakt består. Er jeg en kristen, så er det fordi Guds ord sier det – og ikke av noen annen grunn. Gud har talt. Og med Guds hjelp istemmer jeg evangeliet og bekjenner Jesus Kristus som min Herre.

Guds trofasthet gjør dåpen til «*rettfærdiggjørelsens sakrament*». Guds løfte om syndenes forlatelse er troens støttestav, ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjen-

nom livet. Eller sagt med apostelen Peter: Dåpen er «*en god samvittighets pakt med Gud*» (1 Pet 3:21).

En annen årsak til frelsesvisshet er **det private skriftemål**. Syndsforlatelsen, - til sagt den enkelte som ber om det, har ingen annen hensikt enn den å stadfeste frelsen, gitt i dåpen til Jesu død. Jesu fullmakt til apostlene og deres etterfølgere i prekenembetet sier klart:

Joh 20:23 - De som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem.»

Skriftefaren spør: «Tror du min tilgivelse er Guds tilgivelse?» «Ja.» Så følger løseordet (absolusjonen): «Jeg forlater deg dine synder. I Faderens osv.». Det er dette nådetilsagn det er tale om i tredje trosartikkel: og dens forklaring:

«Jeg tror /.../ på syndenes forlatelse». /.../ I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd...»

Ved siden av Guds ord i dåpen og skriftemålet er også Kristi ord i **Herrens Nattverd** en sikker grunn til frelsesvisshet. Ved Guds nådeside i himmelen er han her til stede, virksom med handlende allmakt i vår midte. Han styrker troen med det samfunn han gir med Guds Golgata-offer, rakt fram i jordiske skikkelser. Den som spiser og drikker hans gave, har samfunn med hans legeme og blod, gitt «*til dine synders forlatelse*, og dermed liv og salighet hos Gud.

Gud er i Kristus Jesus troens grunn i fortid, nåtid og i all evighet vår klippe og del.

ST. JOHANNES DØPERENS DAG (24.6)

Tredje rekkes evangelium: Mk 6:14-29

Blodvitnet Johannes Døperen

Med denne teksten minnes vi Johannes Døperens martyrium. Først i teksten møter vi den redde herskeren Herodes, redd fordi han hadde latt Johannes døperen bli halshogd og hodet servert ham på et fat.

Herodes var overtroisk, og fryktet det verste. Ryktet gikk om Jesu virksomhet, og Herodes trodde Johannes Døperen var stått opp fra de døde for å ta hevn. Et ordtak sier: Hvor troen går ut, går overtroen inn. Det er tilfelle i også i det sekulær-liberale samfunn med overtro på mennesket «selv» - hva nå det er.

Et eksempel fra bibelhistorien er kong Saul etter sitt frafall fra Guds ord. Da søkte Saul hjelp hos den døde Samuel, stikk i strid med Guds advarsel:

5 Mos 18:9-12 – Når du kommer til det landet Herren din Gud gir deg, skal du ikke ta etter all den styggedom som folket der driver med. Hos deg må det ikke finnes noen som lar sin sønn eller datter gå gjennom ilden, ingen som tar varsler, ingen tegntyder, spåmann eller trollmann. Ingen må drive med besvergelses, spørre gjenferd og spådomsånder til råds eller søke råd hos de døde. For alle som gjør slikt, har Herren avsky for, og det er på grunn av slik styggedom Herren din Gud driver folkene bort fra deg.

Hadde Herodes holdt seg til Guds ord, hadde han unngått å tro at Døperen Johannes hadde stått opp fra de døde. Kristus hadde ved profeten Malaki varslet Johannes Døperens komme:

Mal 3:1 – Se, jeg skal min engel, og han skal rydde vei for meg.

Det var Døperens kall «å være en ropende røst i ørkenen» (Jes 40:3).

Herodes - et advarende eksempel

Herodes hadde respekt for Døperen, som i hans øyne var «en rettsindig og hellig mann». Herodes likte å høre på ham, men var rådvill. Han ga ikke akt på det Døperen Johannes hadde forkynt for ham. Johannes hadde forkynt loven, men Herodes stod imot og overhørte evangeliet om det «Guds Lam som bærer verdens synder».

Johannes viste til syndens rot i den onde menneskenatur, lik «ormeyngel» for Gud. (Mt 12:34) Mange kom til Johannes for å bli døpt med synderes dåp. Senere måtte også fariséeren Saulus – den senere Paulus, erkjenne den onde menneskenatur i møtet med den oppstandne Kristus. Da først tok han seg selv på alvor:

Rom 7:18 – I meg – det er i mine onde natur, bor det ikke noe godt.

Stilt overfor den hellige Gud, er syndserkjennelse ingen fornuftig slutning:

Sal 51:6f – Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort. /.../ så får du rett når du taler. /.../ med synd ble jeg til i mors liv.

Denne selverkjennelse er samtidig en lovprisning: «Vær meg nådig, Gud, i din trofasthet!» (Sal 51:1). Vi gir Gud rett, også når han fordømmer. Et eksempel fra bibelhistorien er Akan, som tilstod at han hadde stjålet av krigsbyttet:

Jos 7:19f – (Josva sa:) – «gi Herren, Israels Gud, ære og pris. Fortell meg hva du har gjort, og skjul ikke noe for meg». Akan svarte: «Amen, jeg har syndet mot Herren, Israels Gud. Dette var det jeg gjorde...»

Det var en syndsbeviselse til Guds ære og pris, som også hans død var.

Den hellige Gud virker syndserkjennelse, tar vi oss selv på alvor. Lik tiggere vender vi oss til den levende Gud, for det er tiggere vi er. I dåpen til Jesu død gjorde han oss delaktig i sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Han frelste oss kun for sin godhets skyld. Men overser vi Guds gode skapervilje med våre liv, går vi glipp av Guds nådepakt i vår dåp. Med dåpen redusert til navneseremoni og en høytidelig start på livet, er vi overlatt til oss selv, forlatt på syndens hav.

Johannes Døperen hadde anvendt hellighetsloven i 3. Mosebok. Det 18. kap. handler om ekteskap i forbudte ledd. Herodes hadde inngått ekteskap med sin brors hustru. Døperen Johannes forkynte for ham «omvendelsens dåp til syndenes forlatelse». Men Herodes gjorde seg har og tok ikke ansvar for sin skyld. Det gjorde derimot kong David, da profeten Natan forkynte for ham: «Du er mannen». Da ba han Gud, lik en tigger: «Skap i meg et rent hjerte...» (Sal 51:12).

Herodes derimot lignet landshøvdingen Felix. Da Paulus talte ham om seksuell avholdenhet og den kommende dom, ble Felix forskrekket. Han ville vente med å høre Guds ord til han fikk tid. (Apg 24:25)

Også i vår tid er Herodes et advarende eksempel for både høy og lav – ingen unntatt. Herodes overhørte evangeliet, som oppmuntrer med godt nytt: «Se, Guds Lam som borttar verdens synder» (Joh 1:29). Evangeliet oppmuntrer med syndenes forlatelse uten forbehold om prestasjon eller kvalifikasjon. Gud frikjenner synderen på grunn av syndebæreren Kristus Jesus i sin lidende lydighet. Han alene er alle menneskers rettferdighet og hellighet hos Gud. Hadde Herodes vendt om, hadde han ikke latt seg skremme av overtro.

Apostelen Paulus var nøye med å innskjerpe troens årsak. I Galatia-menighetene ble evangeliet forkynt med forbehold om omskjærelse.

Gal 1:8 – Men om vi eller en engel fra himmelen forkynte evangeliet annerledes enn det vi har forkynt for dere, han være forbannet.

Et annet evangelium fins ikke. Da innvender noen at kjærligheten skjuler en mangfold av synder. De ser bort fra Kristi lidende lydighet under Guds lov, ser bort fra Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi offerdød. De innhyller åpenbare synder i kjærlighetens kappe. Men syndenes forlatelse er ikke syndenes tillatelse. Vi gjør ikke Guds nåde strørre over å overtre Guds morallov og gode skapervilje. Vi ble døpt til Kristi død for å forsake djevelens gjerninger, og med Kristus som gave, etterfølge Kristi eksempel

Herodes fortsatte sitt levnet i åpenbare synder, innhyllet i kongelig prakt. Mot slutten av sitt liv – under keiser Caligula, gikk det ham ille. Han ble avsatt og landsforvist. Men verre var det at han levde uten Gud og uten det Guds Lam som Johannes Døperen hadde forkynt også for ham. Bare tilsynelatende går det de ugudelige vel.

*Sal 73:12, 19 – slik er de ugudelige, som alltid er trygge og øker sin rikdom. /.../
Å, hvor brått de går til grunne, de blir revet bort og ender i redsel.*

Sal 49:15 - Døden er deres hyrde.

St Hans-dagen er minnedagen om Johannes Døperens martyrium. Det ble hans himmelske fødselsdag. Da fikk han erfare sannheten i Pauli ord:

Rom 8:18 – det vi må lide her i tiden, er lite i sammenligning med den herlighet som en gang skal åpenbares og bli vår.

Sal 116:15—Dyrebart i Herrens øyne er de helliges død. (E Sv Kyrkobibel)

HELLIG MIKAELS DAG. MIKKELSMESS 29. 9.

Tredje rekkes evangelium: Mk 9:33-50

Guds rikes rangorden

Jesu disipler undret seg over rangordenen i Guds rike. Da Jesus spurte hva de snakket om, skjemptes de og tidde. Da minnet Jesus dem om den rangorden han hadde fortalt dem ved en tidligere anledning:

Mt 20:25f – Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener.

Det er en rangorden i Guds nåderike. Den blir vi minnet om på Mikkelsmess – Guds gode englers dag. Apostelen Judas kaller engelen *Mikael* for «*erkeengel*» (Jud 9). I Daniels bok blir han kalt «*en av de fornemste fyrstene*» (Dan 10:13).

Ved siden av Mikael må engelen Gabriel regnes med til de fornemste englene. Han sier: «*Jeg er Gabriel, som står for Gud.*» (Mt 1:19)

Jesus sa om småbarna at «*deres engler i himmelen ser alltid min himmelske Fars åsyn*» (Mt 18:10). Småbarnas engler har trolig høy rang.

Den rangorden som gjelder i den himmelske verden, skal også gjelde i Guds kirke på jorden. Det viste Jesus ved å ta et småbarn i sin favn og si:

«Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg. Og den som tar imot meg, tar ikke imot meg, men ham som har sendt meg»

Ordene rører ved den hellige dåp. Siden de første kristengenerasjoner har man ved dåpen lest teksten om Jesus som velsignet småbarna. Teksten ble senere blitt opplest uten hensyn til dåpskandidatens alder. Dåpen er kun for de minste små, «disse små som tror på meg», sier Jesus (Mt 18:6 o a st). Vår nåderett hos Gud, er en barnerett, uavhengig av alder og kvalifikasjon. Denne rangorden ga apostelen uttrykk for da han forsvarte sitt apostolat mot kvinnefriggjørerne i Korint-menigheten: Han betraktet seg selv som et ufullbåret foster.

1 Kor 15:8 – aller sist viste han seg for meg, jeg som bare er et ufullbåret foster.

Vår barnerett hos Gud må komme klart til uttrykk i den liturgiske ordning, for den har ingen annen hensikt enn den å verne om barneretten hos Gud, gitt i dåpen. Samme rettsvern må en dåpsliturgi uttrykke på to måter: Først ved å motta den døypte «i Jesu navn, og dermed motta et Guds barn med fri adgang vår Far i himmelen.

Etter dåpen skal foreldre eller foresatte motta barnet «i Jesu Navn». Det vil si stadfeste at dåpen er skjedd på Jesu Kristi befaling og utført på hans vegne som er hva navnet Jesus sier: «Gud frelser» og «Gud er frelse». Jesus er i kraft av sin persons

hemmelighet Faderens enbårne Sønn, født av evighet, og fra Faderen og Sønnen utgår hjelperen og trøsteren Den Hellige Ånd. Dåpen i Jesu navn er en dåp i Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn.

Den som blir døpt i den treene Guds navn, blir ikledd Guds hellighet og rettferdighet i Jesus Kristus, den Hellige og Rettferdige hos Gud. Dette skjer «*i vannets bad ved ordet*», sier apostelen (Ef 5:26. E Sv Kyrkobib). Billedlige uttrykk er den hvite dåpskjolen – troens rettferdighet, «kristenlua» - frelsens hjelm, og beltet om livet – Guds Ords sannhet (Ef 6:14, 17).

Så til tekstens andre berøringspunkt i dåpen: Jesu ord «*den som tar imot meg, tar ikke imot meg, men han som har sendt meg*».

Når foreldre bringer barn til dåpen, overlater de barnet til Guds omsorg, det vil si til barnekår hos Gud. Etter dåpen mottar de barnet for å fostre det for himmelriket. Sammen med fadderne påtar de seg ansvaret for å lære barnet Fadervår, De ti bud og Troen, dvs trosartiklene. Denne gudskunnskap er årsak til bispevisitasen. Den gjelder fremfor alt dåpsundervisningen i menighetene.

En hjelp til gudskunnskap er *Den lille katekisme* med dens spørsmål og svar. Barnet spør, foreldre eller foresatte svarer. Den kristne oppseding i hjem og i menighet er uttrykk for et samarbeid mellom prest og lekfolk. Dette samarbeid kommer til uttrykk i den forsamlede menighet, Guds husfolk eller familie på dette sted, samlet om Guds nådemidler i prekenembetets gjerning. I denne sammenheng lærer barn og unge å bruke de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte.

Det må være en prioritert oppgave å fornye dåpsundervisningen. De dømte skal lære å bruke Guds kirkes kjennetegn - evangeliet og sakramentene i den forsamlede menighet. Ved dem er den oppstandne Kristus til stede, virksom med sitt ord i vår midte. Hvor dømte barn og unge deltar, fremtrer menigheten som Guds husfolk og familie på dette sted (Ef 2).

Den menighetsbyggende virksomhet skjer i en vekselvirkning mellom presten i prekenembetets gjerning og foreldrenes oppsodingsansvar. Dette samarbeid krever med hjelpere og støttetiltak med den felles gudstjeneste i sentrum.

«Dere skal ikke hindre ham»

Disiplene ville hindre en mann som drev ut ånder. I Guds skaperverk – i både den synlige og usynlige verden, er onde åndsmakter på ferde. Men dåpen frelser fra djevelens herredømme. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Lille Katekisme, Dåpen)

Begrunnelsen er Guds frelsesløfter ved profetene, oppfylt i en *bevitnet* Jesus-historie. Selve dåpen er en *kamphandling*. Det har dåpen vært siden aposteltiden. Ethvert menneske som fødes til denne verden, blir født lik et stykke okkupert land, underlagt syndens og dødens og djevelens herredømme.

I denne tradisjon hører Luthers dåpsliturgi hjemme (Luthers Taufbüchlein – Lille Dåpsbok). Den onde ånd blir befalt å vike bort fra denne Guds tjener/tjenerinne «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn».

Befalingen uttrykker menneskets livssituasjon under syndefallets kår. Men under press fra den opplyste fornuft forsvant åndsutdrivelsen fra dåpsliturgien. Kamphandlingen ble - redusert til en folkekirkelig idyll. Men kirkens Herre sier: *Hindre dem ikke!*

Det fins også de som avviser dåp av småbarn med den begrunnelse at de kan ikke tro. Men heller ikke voksne kan tro. Kristentroen er Guds tro - den tro som Gud skaper med sitt ord av ingenting, så det som ikke er, det er (Rom 4:17).

*Kol 2:12 – I dåpen ble dere begravet sammen med (Kristus) og i dåpen ble dere reist opp sammen med ham, ved **den tro som Gud virker**, han som reiste Kristus opp fra de døde.*

Det er den levende Gud som med sine nådemidler virker troen hos barn og voksne. Eller sagt med et ord fra Store Katekisme:

«Vi bærer fram barnet i den mening og det håp at det tror, og så ber vi Gud gi barnet troen. Men vi døper ikke barnet på det grunnlag at det tror, men bare på det grunnlag at Gud har sagt vi skal gjøre det.» (SK Dåpen, 57)

Hensikten dåpen til Jesu død?

Prekmenteksten handler så om *hensikten* med dåpen - å **etterfølge** Jesus i forsakelse og tro. Det er å øve troen med Jesus som eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg – enhver i sitt daglige kall.

Jesus nevner de lemmer som i særlig grad angår forsakelsen - øye, hånd og fot. Synden bor i mine lemmer, skriver Paulus. Det hjelper ikke å amputere dem. Hvilken «avhugging» er det Jesus vil:? Han sikter til **forsakelsen og troen**. Eller sagt med Store Katekisme:

«- man senker oss ned i vannet som dekker oss, og deretter tar man oss opp igjen. Disse to ting /.../ er tegn på dåpens kraft og virkning, nemlig at den gamle adam blir drept og et nytt menneske oppstår.

*Begge ting skal skje med oss gjennom **hele** vårt liv, slik at et kristelig liv ikke er noe annet enn en daglig dåp som en gang er begynt og siden stadig fortsetter. For slik må det gjøres uten stans. Alt det som tilhører den gamle adam må feies ut, og det som tilhører det nye menneske må komme fram.*

*Hva er da det **gamle** menneske? Det er den natur vi har arvet fra Adam. Den er ukjærlig, hatefull, misunnelig, usedelig, gjerrig, doven, hovmodig, vantro, full av laster og uten noe godt av naturen. Når vi er kommet inn i Guds rike, skal dette minke dag for dag, slik at vi etter hvert blir mer milde, tålmodige, saktmodige. (SK Dåpen, 65-66)*

Ha salt i dere og hold fred med hverandre

I den gamle pakt ble offeret saltet og brent. Jesus anvender handlingen som et bilde på dåpen, praktisert i forsakelse og tro. I dåpen blir det gamle menneske saltet og brent, og våre legemer båret frem som takkoffer for Gud (Rom 12:1)..

Rom 6:13 – still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett

Gal 5:16f – Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår onde natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står vår onde natur imot. De to ligger i strid, slik at dere ikke kan gjøre det dere vil.

Hensikten med dåpen er den *virkelighet* som den oppstandne Jesus Kristus er. Han er den Hellige og Rettferdige, som Gud av nåde tilregner troen.

Ved troen er Gud virksom. Ved loven virker han rett selverkjennelse, og bevarer oss ved evangeliet i tillit til Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Denne salting holder oss friske i troen, så vi unngår å råtne i selvtilfreds kristelighet.

Gud Helligånden kommer oss til hjelp i kampen mot den onde menneskenatur. Han skaper ved troen det nye menneske, og døder det gamle menneske som til sist legges i grav. Det nye menneske derimot skal leve evig for Gud, likedannet med Kristus i rettferdighet, uskyldighet og salighet. Hva vi er ved troen i Kristus, skal vi en gang skal bli - helt og fullt. Han er vårt levende håp.

Rom 8:29 – Dem som han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter hans Sønnns bilde, så han skulle være den førstefødte blant mange søsken.

2 Pet 1:3f – da vi lærte (Jesus) å kjenne, som kalte oss /... / gav hans guddommelige makt alt som tjener til liv og gudsfrykt. Derved har vi fått de dyrebareste og største løfter, ved dem skulle dere få del i guddommelig natur, etter at dere har sluppet bort fra forfallet i verden, det som kommer av begjæret.

ALLE HELLIGES DAG - ALLEHELGENSDAG

Tredje rekkes evangelium: Lk 6:20-26

Matteus-evangeliet har åtte saligprisninger. Lukas-evangeliet har fire. Ordet «salig» markerer at dette er en evangelisk tekst. De salige er frelste mennesker, frelst fra syndens og dødens herredømme ved troen på Kristus.

Apg 16:11 - Tro på Herren Jesus, så blir du frelst.

Lk 1:45 – (Elisabet sa om Maria) Salig er hun som trodde.

Jesus betoner at de er salige, til tross for at de i sitt gudsforhold er fattige i seg selv og derfor, lidende, hungrende, sorgfulle og forfulgte.

Menneskers målestokk er den motsatte: Lykkelig de vellykkede og populære, for de slipper å bli oversett eller sett ned på. - Lykkelig de sunne og sterke, for de vinner priser og medaljer. - Lykkelig de rike, for de kan velte seg i velstand. - Lykkelig de som alltid ler, spart for sorger og bekymringer. - Lykkelig de mette, for deres kjøleskap og frysedisk går aldri tom.

Første saligprisning: *Salige er dere som er fattige i dere selv, for Guds rike er deres.*

Her er det tale om den fattigdom som erkjenner nøden under syndefallets kår, solgt under syndens og dødens lov. Derfor er de tiggere for Gud. Guds nåderike kommer til dem.

På Dommens dag skal Kristus si til dem: «*Kom, dere min Faders velsignede og arv det rike som er beredt dere fra verdens grunnvoll ble lagt.*» (Mt 25:34) Vår adgang beror kun på Guds godhet for sin godhets skyld.

Andre saligprisning: *Salige er dere som nå hungrer, for dere skal mettes.*

Ordet hunger har her også en overført betydning. I Mt 5 blir ordet brukt om dem som hungrer etter rettferdigheten. De hungrer etter ham som har oppfylt Guds lov i alles sted. De mettes med syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet. De mettes med Guds ord - «brødet som går ut fra Guds munn» (Mt 4:4).

I et velferdssamfunn burde ingen erfare fattigdom og sult. Men tidene skifter. Den fattige Lasarus fikk ikke engang mette seg med de smuler som falt fra den rikes bord. Krig, pest, hunger og dyrtid truer alltid. Nøden er uoverskuelig, og vår neste er alltid i nød. Vi har arbeid nok. Guds svar på lidelsens og ondskapens problem er avgitt med Kristus og ham korsfestet, og stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Han er førtegrøden av de hensovne. Dagen kommer da han bringer den nyskapt jord hvor rettferdighet bor. (Åp 7:17, 21:1f)

Jes 55:1 – Hør, alle dere som tørster, kom hit og få vann! Kom, dere som ikke har penger! Kjøp korn, så dere kan spise, ja, kom og kjøp uten penger, uten betaling, vin og melk!

Tredje saligprisning: *Salige er dere som nå gråter, dere skal le!*

Hvor mennesker hører og leser Guds ord, følger også gråt og latter. Den sorg som Guds ord virker, virker omvendelse til salighet, som ingen angrer. Men verdens sorg virker død (2 Kor 7:10).

Jer 15:16 – dine ord var til glede for meg, og en fryd for mitt hjerte.

Sal 122:1 – Jeg er glad, når de sier til meg: «Vi skal gå til Herrens hus.»

Fjerde saligprisning: *Salige er dere når folk hater dere, når de utstøter dere og håner dere, og skyr navnet deres som noe ondt – for Menneskesønnens skyld. Gled dere da og hopp av fryd, for stor er lønnen dere har i himmelen. Det samme gjorde jo fedrene med profetene.*

Den lønn som venter i himmelen, er **nådelønn**. Altså markerer Jesu saligprisninger den rake motsetning til den loviske tenkemåte om lønn etter fortjeneste. Jesu Kristi rike byr levekår på nåderettens vilkår- Utelukket er karrierejag, eller jag etter rikdom, lykke, makt, popularitet og anseelse osv.

Denne innstilling til livet kan medføre sosiale og økonomiske tap, men hensynet til omkostningene er ikke engang nevnt i Det nye testamente! (Hugo Odeberg.)

I aposteltiden var mange dydskataloger i omløp. De gjenspeiler dyder typisk for samtiden. Dydskatalogene i Nytestamentet gjenspeiler *Jesu forbilde*, tjeneren i selvhengivende kjærlighet.

Jesu ve-rop over denne verdens betrakningsmåte

Jesu ve-rop gjelder først **de rike**.

Den rike mann fikk høre at han hadde fått sitt gode mens han levde. (Lk 16:25) Rikdommen var blitt en snare for ham. Et annet eksempel: den unge mannen som gikk bedrøvet bort fra Jesus, uvillig til å selge sin eiendom og gi den til de fattige. Han var fanget i sin rikdom.

Jak 5:1-3 – Og nå, dere rike! Gråt og klag over all den ulykke som skal komme over dere! Rikdommen deres råtner, og klærne blir møllspist, gullet og sølvet ruster bort, og rusten skal vitne mot dere og fortære kroppen deres som ild. Dere har brukt endetiden til å samle rikdom.

1 Tim 6:8-10 – Ja, gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt noe med oss til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike faller i fristelseter og snarer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær, som styrter mennesker ned i undergang og fortapelse.

Etter ve-ropet mot de rike følger ve-ropene mot **de mette**, mot dem som nå ler og alle mennesker taler vel om. Her gjentar Jesus dommen over de falske profeter, de som tilpasset Guds ord etter folkemeningen:

Jes 65:13f – Se, mine tjenere skal spise, men dere skal sulte, mine tjenere skal drikke, men dere skal tørste. Se, mine tjenere skal glede seg, men dere skal skamme dere, mine tjenere skal juble av hjertens lyst, men dere skal skrike av hjertesorg og jamre i fortvilelse.

Jesu første disipler opplevde ikke at alle talte vel om dem. Tvert imot.

1 Kor 4:9 – Vi er blitt et skuespill for verden, både for engler og for mennesker.

Gjennom kirkens historie fins mange eksempler på læretilpasninger gjort i god hensikt – som kan begrunne hva som helst. Man så bort fra kirkens bekjennelse til apostelordets lære fra Jesus Kristus, kirkens Hyrde og Lærer. Man ville vinne fordeler i rollen som verdens venn, eller velge det kompromiss som ivaretar det hensynet til alle.

Jak 4:4 – Den som vil være verdens venn, blir Guds fiende.

*Du dårende verden, jeg sier deg av,
Og senker deg ned i forglemmelsens hav.
Jeg lengter mot dagen da sorg blir til sang,
I Abrahams fang.*

JOMFRU MARIAS KIRKEGANG (2.2.)

Tredje rekkes prekentekest: Mt 13:31-33

Guds kirke omgitt av truende farer

Kirkens reformasjon avskaffet ikke de tre Maria-dagene: Maria Budskapsdag, 25. mars, Maria Besøksdag, 2. juli, og Maria Kirkegangsdag, 2. februar. Begrunnelsen var hendelser også truer Guds kirke i nåtid.

Det er ikke jomfru Maria vi feirer. Vi feirer det største av alle Guds under: Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, og unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Dette under er forutsetningen for Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. – De tre Maria-dagene er *Kristus-dager*, blant dem også Jomfru Marias Kirkegangsdag, som vi nå feirer. Med «kirke» siktes her til templet i Jerusalem.

40 dager etter Jesu fødsel gikk Josef og Maria til templet med Jesus-barnet. Da var renselsesdagene over, bestemt i Moseloven (Lk 2:22).

Guds kirke i den nye pakt

I den nye pakt er templet Guds troende kirke, som bygges opp med levende steiner på profetenes og apostlenes grunnvoll, lagt i begynnelsen. Den levende hjørnestein er den oppstandne Jesus Kristus. (Ef 2)

Teksten taler om *himmelriket*. Det er ikke et rike av denne verden. Guds kirkes kjennetegn er ikke trosytringer i en fortløpende debatt. Derfor fremstår ikke Guds kirke som et sosialt produkt av samhandling med diskusjon og dialog. Et sosialt produkt er belastet med uforutsigbarhet mer eller mindre. Kirkens kjennetegn er evangeliet og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet slik han befalte.

Allikevel er Guds kirke en virkelighet i denne verden. Den treene Gud er virksom med jordiske midler. Han lar seg finne og høre. Med sitt evangelium kaller han mennesker med ord på et språk de forstår. Han kaller i Jesu navn til omvendelse og syndenes forlatelse, og dermed evig liv hos Gud.

Kirkens gudgitte kjennetegn betyr at hun lar seg lokalisere og finne. funn med åpenbaringsordets Gud lar seg lokalisere. Der er den oppstandne Kristus til stede i nåtid, virksom med Guds kirkes kjennetegn. Han fortsetter som han begynte – med det oppmuntrende kall: «*Vend om, for himmelriket er kommet nær!*» Eller sagt med Luthers Store Katekisme:

«Den kristne kirke er /.../ en særskilt forsamling i verden. Hun er moren som føder og bærer enhver kristen ved Guds Ord. Den Hellige Ånd åpenbarer og forkynner dette ord, og ved det opplyser han hjertene og tenner dem i brann, så de kan forstå det, ta imot det og alltid henge fast ved det.

Hvor Den Hellige Ånd ikke lar Ordet forkynne og oppvekke hjertene, så de kan fatte det, der er alt tapt. /.../ For hvor Kristus ikke blir forkynt, der er ingen Hellig Ånd. Bare han kan danne, kalle og samle den kristne kirke, og utenfor den kan ingen komme til Herren Kristus.

/.../ utenfor kristenheten, hvor evangeliet ikke fins, der er det ingen tilgivelse, og derfor heller ingen hellighet. Derfor har de satt seg selv utenfor og skilt seg ut, de som søker hellighet ved sine gjerninger.» (SK 2:42f, 45, 56)

Lignelsen om sennepskornet

Jesus ligner himmelriket med et lite sennepskorn som vokser opp til et tre. En kortslutning sier at kirken skal bli en størrelse med innflytelse i denne verden. Men Kristus ligner ikke kirken med et mektig sedertre på Libanon. Han ligner kirken med et sennepstre, stort nok til at fugler bygger reir på greinene.

I Romerbrevet, kap 11, ligner apostelen Israel med et oliventre med røtter tilbake til patriarkene Abraham, Isak og Jakob. De som falt fra Guds løftespakt og ikke ville motta Kristus, de ligner avbrukne, tørre greiner. Til gjengjeld er mange hedninger innpodet i oliventreet – innpodet med dåpen, hvor vannet er innfattet i Guds Ord, lik perlen i ringen. Når Guds Ord blir forkynt, får noen nåde til å vende om og anvende

evangeliet på seg selv. De blir medborgere i Guds folk, det sanne Israel. De er Abrahams barn ved troen på Guds løfte, oppfylt i Kristus Jesus.

Kristentroen ligner det lille sennepskornet, gjemt i muld. Troen er usynlig, men ikke for Gud som ser i hjertene. Men av det lille frø spirer noe fram og blir synlig i livets vitnesbyrd:

Jak 2:18 – Noen spør kanskje: Har du tro? Ja, og jeg har gjerninger. Vis meg din tro uten gjerningene, så skal jeg vise deg min tro gjennom gjerningene.

Hvor troens årsak er Kristus i sin lidende lydighet – og han alene, der trives troen sammen med gode gjerninger i livets vitnesbyrd. Men Gud er den som gjennomskuer og vet alt.

Guds kirkes kjennetegn høres og ses. Der har de troende sitt kirkehjem. Der fremstår menigheten som Guds familie på stedet - barn, unge, voksne og gamle, alle Guds barn og husfolk, samlet på nåderettens grunn, gitt i vår dåp.

Lignelsen om de fugler som spiser såkornet

Jesus forklarer: Den onde røver det som blir sådd. Denne erfaring fins dokumentert i menighetshistorier i tidens løp. Den folkelige tilbakemelding på kirkens sjelesorg vitner om vekst og frafall. I tider da kirken blomstret, kom sektånder. De røvet spede spirer og bygde reir i det lille tre. Noen eksempler:

Kirken i i Rom var opprinnelig en rettlærende kirke. Apostelen Paulus kunne skrive med takk til Gud for menigheten i Rom, kjent for troens lydighet mot læren, mottatt fra Herrens apostler (Rom 1:8, 6:17). Men sekter slo seg ned i Rom og villfarelser ble spredt.

Et annet eksempel er den wittenbergske reformasjon under Luthers ledelse. Det nytestamentlige evangelium ble atter forkynt rent og klart. Kirken blomstret i den apostoliske læretradisjon. Men sektånder smøg seg inn. Menigheter oppstod med basis i villfarelser og falsk åndelighet. Luther ga uttrykk for denne erfaring:

«Svermeriet bor i Adam og hans etterkommere fra begynnelsen til verdens ende. Den gamle drake sitter i dem som en innplantet giftplante. Og den er opphavet, bærekraften og drivkraften i alt kjetteri, også i pavedømmet og muhammedanismen.

Derfor skal og må vi holde fast på at Gud ikke vil ha noe med mennesker å gjøre på annen måte enn ved sitt ytre ord og sakrament. Alt hva man roser seg av uten Ord og sakrament, er av djevelen.» (SA 8:9f)

Kort tid før sin død advarte Luther mot svermerne, som ville bygge reir i kirken.

«Hold fast ved evangeliet, for jeg ser at etter min død vil noen av de fremste brødrene falle fra. Jeg er ikke redd for papistene, for de er for det meste grove, uvitende esler. Men våre brødre kommer til å gjøre evangeliet skade. De har utgått fra oss, men de var ikke av oss. Dette kommer til å gjøre evangeliet mer skade enn papistene.» (Sit PJonsson)

Det fins også en annen fugl. Den Hellige Ånd er den due som bygger og bor hvor evangeliet blir forkynt og sakramentene forvaltet med troskap mot Kristi befalinger. Der er Kristus til stede, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet.

Høys 2:14 – Du min due i bergets kløfter, i ly av de bratte fjell, la meg få se din skikkelse, la meg høre din røst!

Den bønn som høres fra bergkløftene, kommer fra dem som ved dåpen og troen er innlemmet i klippen Kristus, hans kirkelegeme. Dem vil Helligånden gjerne høre.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Lignelsen om surdeigen

Jesus advarer i en annen sammenheng: «*Vokt dere for farisèernes og sadduseernes surdeig!*». (Mt 16:6.) Surdeigen er deres lære, virksom i kirkens skygge gjennom historien. Det gjelder å holde læren ren. Jesu advarsel er en utleggelse av 2 Mos. 12 – beretningen om det påskemåltid som Gud innstiftet. Morderengelen gikk forbi hvor påskelammets blod var strøket på dørstolpen.

Å holde deigen ren, betyr å holde evangeliet rent, uten forbehold om menneskers medvirkning eller kvalifikasjon. Det skal lite til. En skjeppe mel var omtrent 14 liter. Men en liten klump surdeig var nok til å gjennomsyre hele deigen. Apostelen Paulus gjentok advarselen:

*1 Kor 5:8 – Rens ut den gamle surdeigen, så dere kan være en ny deig! Dere er jo som usyret brød. For vårt påskelam er slaktet, Kristus. Så la oss holde høytid, ikke med gammel surdeig av **ondskap og synd**, men med renhets og sannhets usyrede brød!*

Advarselen mot falsk lære omfatter livets vitnesbyrd. Også da skal lite til. Hvor apostelordets lære blir motsagt i en sak som synes liten, har den lille surdeig stor virkning med «ondskap og synd». Den blir ikke rensset ut med overbærenhet og raushet, men med syndsbekjennelse og tilgivelse. Enhetens Herre over enhetens sakrament tillater ikke kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag», med rom for reservasjoner mot hans ord.

Joh 7:16 – Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg.

Det fins et misbruk av Jesu lignelse om surdeigen. Den sier om surdeigen at den er himmelriket. Verden er de to skjeppe mel, og kristendommen den surdeig som skal gjennomsyre verden. Men himmelriket utbres ikke med «ondskap og synd». Tvert imot. Uten læretukt har surdeigen ødeleggende virkning i familieforhold og kirkefelleskap.

Gud har ikke kalt oss til å kristeliggjøre folk og nasjoner, for så å fremstå som kristent i formell-juridisk forstand. Det har aldri skjedd, og kommer heller aldri til å skje, at et folk fremstår som «kristent» eller «evangelisk-luthersk» i reell forstand. Døpte men-

nesker samles om den korsfestede og oppstandne Kristus, til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Han er «renhets og sannhets usyrede brød» formidlet med Guds kirkes kjennetegn og merkevare.

Døpt til Jesu Kristi død, er vi kalt til å forsake djevelens gjerninger og etterfølge «Lammet, hvor enn det går» gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4)

JOMFRU MARIAS BESØKSDAG (2.7)

Marias lovsang

Tredje rekkes evangelium. Lk 1:46-56.

Foranledningen til Marias lovsang var besøket hos kusinen Elisabet. Da Maria trådte inn, ble Elisabet fylt av Den Hellige Ånd og vitnet om fosteret i Marias morsliv. Hun kalte Maria «**min Herres mor**». Da utbrøt Maria i lovsang.

«Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min Frelser.»

Årsaken til Marias lovsang

Årsaken til Marias glede var den bibellesning som grunner på ordene. Da oppstår en slags samtale. Ordene styrer tanken, og meningen fremgår av sammenheng.

Maria har lest og grunnet – især på *Hannas* lovsang, 2 Sam 2, og lovsangene i Salmenes Bok. Hun har festet seg ved lovsangens årsak. Typisk er bruken av ordet «fordi». Lovsangen viser til bevitnede kjensgjerninger.

Marias lovsang inngår i den sosiale sammenheng, kalt «de stille i landet». De ventet «Israels trøst» - den kommende Messias, Israels håp og frelser. Nå var tiden inne, da Gud ville oppfylle sitt løfte ved profetene: En kvinne skulle føde den kommende Messias. Elisabet steg inn hos Maria og hilste «min Herres mor». Det var Maria Gud hadde utvalgt til å føde den kommende Messias.

Profetier om Maria

Allerede beretningen om syndefallet har profetien om kvinnens «ætt», han som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3). Omtrent 700 år i forveien varslet Jesaja-profetien om kvinnen som skulle føde Guds lovede Messias:

Jes 7:14 – Se, en jomfru skal bli med barn og føde en sønn, og hun skal gi ham navnet Immanuel.

Immanuel – Gud med oss. Navnet sier at han i sin person forener Gud og menneske. Det var ham engelen Gabriel varslet Maria om:

Lk 1:35 – Den Hellige Ånd skal komme over deg og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.

Den bibelkyndige israelitt kunne også ved hjelp av *Daniels* profeti om de sju år-ukene beregne tiden da Messias-profetien skulle gå i oppfyllelse.

Dan 9:24-26 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din by, innen ondskaperen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir synden strøket ut, det kommer en evig rettferd, profetenes syner blir stadfestet, og Det aller helligste blir salvet. /.../ Fra den tid da det ordet gikk ut, at folket fra Jerusalem skulle føres tilbake og byen bygges opp igjen, og til det kommer en Kristus, en fyrste, skal det gå sju uker og 62 uker. /.../ Etter de 62 ukene skal Kristus ryddes av veien...

Guds Sønn, født av Faderen fra evighet, steg ned og tok på seg vår menneskenatur. Takket være dette største av alle Guds under, ble han menneskenes stedfortreder og syndebærer for Gud. I sin lidende lydighet oppfylte han Guds lov i alles sted, lydig til døden på korset. Han alene – Den Hellige og Rettferdige, er alles syndebærer og alles hellighet og rettferdighet for Gud. Derfor utbrøt Maria i lovsang til åpenbaringsordets Gud, «min Frelser».

Marias lovsang er Guds kirkes lovsang inntil dagenes ende. Men dermed opphører vi ikke Maria til himmeldronning og medfrelser. Vi må ikke tro at Gud er oss nådig ved å utfylle våre mangler med helgeners fortjenester. Gud oppfylte sitt løfte ganske suverent. Gud er oss god for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn.

Gal 4.4f – I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Rom 9:33 - Hver den som tror på ham, skal ikke bli til skamme. (Sal 25:3)

Guds gjerninger til frelse virker lovsang

I sin lovsang viser Maria til Guds «*veldige gjerninger*» da han førte sitt folk ut av trelldommen i Egypt: Denne utvandring peker fram mot Kristus. Med sin lidelse, død og oppstandelse fører han sitt folk ut av trelldommen under synd og død og satans velde. Om denne utvandring skrev profeten Jesaja:

Jes 53:1 og 59:1 - Hvem trodde vår preken, og for hvem ble Herrens kraft åpenbart? /.../ Se, Herrens arm er ikke så kort at han ikke kan frelse.

Lik den bibelske lovsang, dreier også prekenen seg om Guds gjerninger til menneskenes frelse. Dette store tema avslører på den ene side de hovmodige, mektige og rike, og på den annen side de ringe, og med dem de hungrige som Gud metter med gaver. Utelukket er vår medvirkning, selv om levde liv har mange grunner til å takke Gud for omsorg til legeme og sjel.

Marias lovsang ligner Guds kirke med en flokk tiggere for Gud. Han opphøyer dem og metter dem med sine gaver. Andre lar han gå tomhendte bort. Dette forhold handler ikke om kompensasjon for lavstatus, men om Guds suverene handlemåte i en bevitnet frelseshistorie. Dens høydepunkt er en bevitnet Jesus-historie.

Guds ord opplyser. Ingen har noe å rose seg av overfor den hellige Gud. Vi er henvist til Guds løfte, gjentatt for Abraham og oppfylt i det barnet som jomfru Maria fødte. Hennes lovsang opphøyer Guds trofasthet og miskunn, gitt til kjenne med handlende allmakt:

«- store ting har han gjort mot meg, han den mektige, hellig er hans navn. /.../ han kom i hu sitt løfte til våre fedre og viste miskunn mot Abraham og hans ætt til evig tid»

Hvilken miskunn har Gud vist Abrahams ætt til evig tid?

Rom 4:13 – Det var ikke ved loven løftet ble gitt Abraham og hans ætt, /.../ det var ved den rettferdighet man får ved tro.

Gud gir for sin godhets skyld den gave som består i Jesu Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Guds evangelium kunngjør en bevitnet kjensgjerning. Guds forsoning med verden er fullbrakt i Jesu Kristi død, og frelsen gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med Guds løfte om salighet for hver den som tror.

Vår grunn til glede er den samme som for jomfru Maria: Gud har oppfylt løftet til Abraham. Marias glede er troens glede: Med Kristus til gave øver vi troen med Kristus til eksempel i fader Abrahams spor og kalles «Abrahams barn», ifølge løftet.

Fader, Sønn og Hellig Ånd,
Bind meg du med troens bånd
Fast til deg i dåpens pakt;
Styrk meg ved din nådes makt,
Så skal jeg i evighet
Love deg, o Kjærlighet,
Du mitt liv, min salighet.